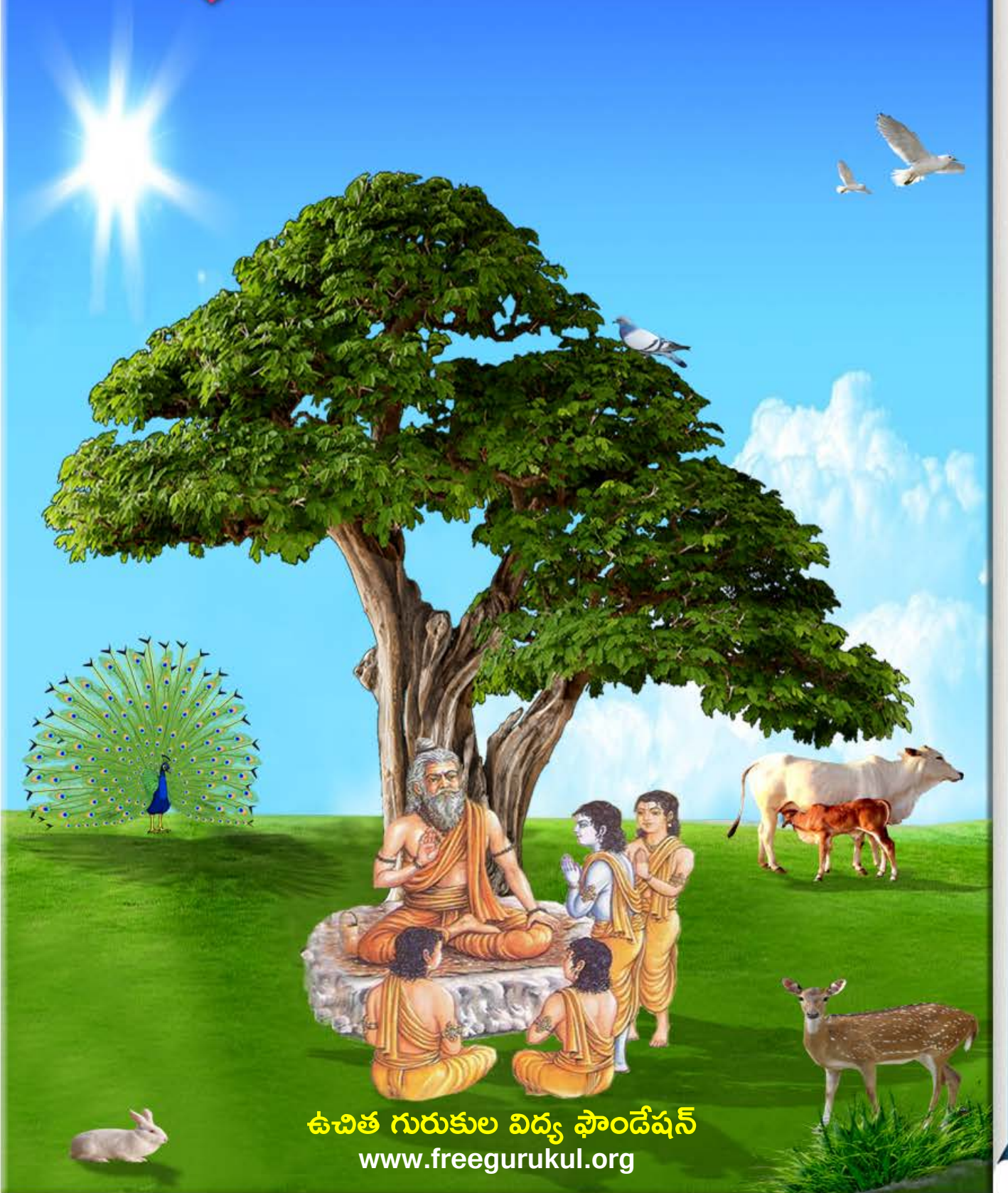

రాజ యోగం

పతంజలి యోగ సూత్రములు

ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్
www.freegurukul.org

సదాశివ సమారంభం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు కుక మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శ్రీకృష్ణ

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాలాభాజ

గురు గోతమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు మైతన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

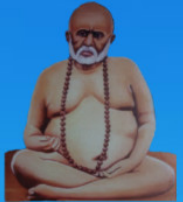

గురు వీరభక్త్యేంద్ర స్వామి

యోగి బేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతం

గురు చైలింగ్ స్వామి

గురు లాహిరి మహాశయ

గురు రామకృష్ణ పరమహంస

అమ్మ కారదా దేవి

గురు వివేకానంద

గురు సాయీబాబా

గురు అరబింద్

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు భక్తవేదాంత ప్రభుపాద

గురు మళయాళ స్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమాచార్య

వందే గురుపరంపరాం..

“ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్” ద్వారా విలువలు, నైపుణ్యాలతో కూడిన విద్య ఉచితంగా + సులభంగా + ఆకర్షణీయంగా + నాణ్యతతో కూడి అందించే సేవా కార్యక్రమంలో భాగంగా ఈ పుస్తకాన్ని భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా) నుంచి సేకరించి అందిస్తున్నాము. ఇందుకు మేము వారికి కృతజ్ఞత తెలియచేసుకుంటున్నాము.

సాయి రామ్ వారి సేవల విస్తరణలో భాగంగా ఈ ఫౌండేషన్ స్థాపించబడినది. ఈ స్వచ్ఛంద సంస్థ ద్వారానే అన్ని సేవలు అందించబడును. ఇటువంటి పుస్తకాలు మీరు వ్రాసినట్లయితే (లేక) సేకరిస్తే మాకు తెలియచేయండి. మేము ప్రతి విద్యార్థికి ఉచితంగా అందేలా చేస్తాము, తద్వారా ఉన్నత విలువలు, నైపుణ్యాలు కలిగిన విద్యార్థులను మన దేశానికి అందించవచ్చు. మాతో కలిసి నవ భారత నిర్మాణ కార్యక్రమంలో పనిచేయుటకు, భాగస్వామ్యం అగుటకు ఆసక్తి ఉంటే సంప్రదించగలరు.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in>
- 2) ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్ వెబ్ సైట్ : www.freegurukul.org
- 3) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్ : <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) మొబైల్ ఆప్: Free Gurukul

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన,ధర్మ ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు డిజిటల్ లైబ్రరీ సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఇది లాభార్జన దృష్టిలేని ఉచిత సేవ. ఈ సేవలో అంతర్జాలంలోని(ఇంటర్నెట్) లైసెన్సు / కాపీరైటు అభ్యంతరాలు లేనివి అనుకొన్న పుస్తకాలను గ్రహించటం జరిగినది. అనుకోకుండా ఏవైనా అభ్యంతరకరమైనవి ఉన్నచో మాకు తెలుప మనవి, వాటిని తొలగించగలము అని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

Website: www.freegurukul.org

Mobile App: Free Gurukul

email: support@freegurukul.org

Facebook: www.facebook.com/freegurukul

Help Line / WhatsApp: 9042020123

“ మన లక్ష్యం: విలువలు, నైపుణ్యాలతో కూడిన విద్య అనేది ఉచితంగా + సులభంగా + ఆకర్షణీయంగా + నాణ్యతతో కూడి అందరికీ అందించబడాలి “

ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్ – Free Gurukul Education Foundation

సర్వం పరమాత్మ పాద సమర్పణమస్తు

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India: Inc x

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books Journals
Newspapers
Palm-Leaves (Manuscripts)

Title:

Author:

Year: to

Subject: Any Subject

Language:

Scanning Centre: Any Centre

[Presentations and Report](#)
[Statistics Report](#)
[Status Report](#)
[Feedback](#) | [Suggestions](#) |
[Problems](#) | [Missing links or Books](#)

Click [here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

[Click Here to know More about DLI](#) ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
<ul style="list-style-type: none"> Rashtrapati Bhavan CMU-Books Sanskrit TTD Tirupathi Kerala Sahitya Akademi	<ul style="list-style-type: none"> INSA	<ul style="list-style-type: none"> Times of India Indian Express The Hindu Deccan Herald Eenadu Vaartha	<ul style="list-style-type: none"> Tamil Heritage Foundation AnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Author's Last Name

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Year

1850-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1930	1931-1940	1941-1950	1951-
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-------

Subject

Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...
--------------	---------	-----------	-----------	-----	-------------	-----------	----------	----------------------

Language

Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu
----------	---------	---------	-------	---------	---------	-------	--------	------

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్టమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పౌరమార్గిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

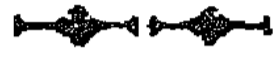
ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. ఆనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినిచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

ఓమ్

శ్రీ పాత్రంజల యోగ సదాత్మకములు

1974 సం॥రం ఏలూరు శ్రీ చాతుర్మాస్య మహావ్రతమునందు

శ్రీ వ్యాసాశ్రమ వ్యాసపీఠాధిపతులు

పూజ్యపాద శ్రీశ్రీశ్రీ విద్యానందగిరి స్వాములవారి

ప్రబోధ సారము

శ్లో॥ వ్యాసాశ్రమే కృత పుణ్యేస్మిన్ సుర్వదిష్ఠాన ముచితే।

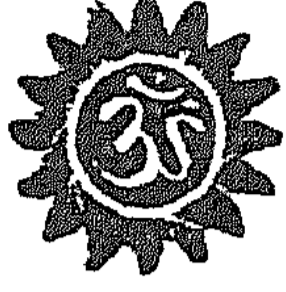
పవిత్రం శిఖరం దృష్ట్వా పునర్జన్మ న విద్యతే॥

సంకలనకర్త :

మాతృ శ్రీ చౌడే వెంకటరమణమ్మ గారు

గౌరీమందిరము, శ్రీవ్యాసాశ్రమము.

1998.

శ్రీశ్రీశ్రీ మహర్షి
నద్దురు మలయాళ స్వాములవారు
శ్రీ వ్యాసాశ్రమ సంస్థాపకులు

ఓమ్

శ్రీశ్రీశ్రీ విమలానందగిరి స్వాములవారు

శ్రీ వ్యాసాశ్రమ ప్రథమ సీతాధిపతులు

శ్రీ సద్గురు పరబ్రహ్మణే నమః

ప్రకాశకుల మనవి

శ్లో! ఆనందగానంద గుర్వాత్మాం విమలానంద మధ్యమామ్ ।

విద్యానందార్యపర్యంతాం వందే గురుపరంపరామ్ ।

దైవార్థ స్వరూపులగు పాఠక మహాశయులకు మనవి !

1974 సం॥రం ఏలూరులో మాగంటి వీరయ్యగారు పుష్ప వశమ్మగార్ల అధ్వర్యమున పూజ్యపాదులు శ్రీ వ్యాసాశ్రమ వ్యాస వీధాధిపతులు శ్రీ శ్రీ శ్రీ విద్యానందగిరి స్వాములపాదు చాతుర్త్వాశ్చవతి సందర్భమున పఠంజలి యోగసూత్రములను ప్రబోధించిరి. శ్రీగురుదేవుల వాడు, నేను ఆశ్రమమునకు వచ్చినప్పుడే ఉదయం పాయంత్రం ఉపన్యాసమునకు వచ్చినప్పుడు నోటుబుక్కు పెన్సిలు తెచ్చుకొని మీకు రాగున్నవని తోచిన వాక్యములను వ్రాసి పెట్టుకొనవచ్చునని చెప్పిరి. అది మొదలు బుక్కు పెన్ పట్టుకొంటే వ్రాసికొనుట అలవాటయిపోయినది. ఆయలవాటు ప్రకారమే పఠంజలి యోగ సూత్రములు కూడ వ్రాసికొంటిని అప్పుడప్పుడు కొన్ని పనులుండుటవలన కొన్ని సూత్రములు వ్రాయుటకు వేయడలేదు.

4 సం॥రంల క్రితం కొన్ని గ్రంథములు వ్రాయుట ప్రీతి చేయించుట ఖర్చుపెట్టుటజరిగినది. కాని దీనినిప్రియుట ఇవ్వలేదు. 4 సం॥రంల క్రితం తిరుపతి దేవస్థానం లకు పున ఇతరులు వ్రాసిన గ్రంథములకు కబులిచ్చే యేర్పాటువున్న ఆపీసర్లు ఇద్దరు ఆశ్రమం వచ్చిన సందర్భమున నేను వ్రాసిన గ్రంథములు కొన్ని బతికి ఇచ్చితిని. అనిచూచి మీ వద్ద ప్రింటు వేయవలసిన గ్రంథములున్నచో మేము వేసెదము లేనా మీకు వేయించుకొన్నచో కొంతదబ్బు సహాయము చేయుటమని చెప్పిరి. దానితో ఈ గ్రంథము వ్రాపకంవచ్చి శ్రీ పాతంబల యోగసూత్రములు పూజ్యులు

శ్రీ విద్యానంద స్వామీలవారి ప్రవచనం ప్రాతప్రతి పున్నదనగా
సరే యివ్వండని చెప్పిరి. అప్పుడు దానిని సాఫు త్రాసితిని.
అప్పటి వరకు చిత్తుప్రతిగానే యున్నది. నాకు జ్ఞాపకంకూడా లేదు.
వాడు అమాటలనడంతో జ్ఞాపకం వచ్చినది.

ఈ పాఠంబల యోగ సూత్రములకు మూలపురుషులు
ముగ్గురు వారు

శ్లో! వాక్యకారం వరకుచిం భావ్యకారం పఠంబలిమ్ ।

పాణినిం సూత్రకారంచ ప్రణతోస్మి మునిత్రయమ్ ।

ఈశ్వరుని 14 దమరుక శబ్దములను 14 సూత్రములుగా
గ్రహించి పాణిని వ్యాకరణ గ్రంథమును అష్టాధ్యాయుగా రచిం
చెను. వరుకుచి వాక్యములను వ్రాసి దానిని కొంత పెంచెను.
దానికి పఠంబలి మహర్షి భావ్యమును వ్రాసెను.

శ్లో! యోగేన చిత్తస్య పడేన జ్ఞానాం

మలం శరీరస్య చ వైద్యకేన

యోగపాఠోత్తం ప్రవరం మునీనాం

పఠంబలిం ప్రాంబలికానతోస్మి ।

ఈ! యోగముచేత చిత్తమలమును, వ్యాకరణముచేత వాగ్దోష
ములను, వైద్యముచేత శరీరమునందలి మలమును తొలగించిన
మునిశ్రేష్ఠుడైన పఠంబలికి నా మనసా వచసా సాష్టాంగ వందనములు.

కలియుగ ప్రత్యక్ష దైవము శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి వారికి
నా హృదయపూర్వక సాష్టాంగ వందనములు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం గ్రంథ ప్రచురణ కమిటీ వారు
ఈ గ్రంథ ప్రచురణకు ఆర్థిక సహాయం అందించినందుకు వారికి
నా కృతజ్ఞతావందనములు.

ఇట్లు

శ్రీ సద్గురు పాదధూరి

చోడే వెంకటరమణమ్మ

ఓమ్

శ్రీ సద్గురు పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీ పాతంజల యోగసూత్రములు

1వ పాదం సమాధి పాదః

సాంఖ్యములు రెండు రకములు ఒకటి నిరీశ్వర సాంఖ్యము రెండు శేశ్వర సాంఖ్యము. కపిలునిది నిరీశ్వర సాంఖ్యము పఠంజలిది శేశ్వర సాంఖ్యము నిరీశ్వర సాంఖ్యమనగా ఏ సాంఖ్యమందు ఈశ్వరుడు లేవో అది. కపిల మహర్షి పురుషునికంటే ఈశ్వరుడు న్నాడని అంగీకరించలేదు. ప్రకృతి పురుష వివేకమే మోక్షము అనెను.

శేశ్వర సాంఖ్యము ఈశ్వరునితోకూడిన సాంఖ్యము. పఠంజల మహర్షి ఈశ్వరుడున్నాడని అంగీకరించెను. కపిల మహర్షి చెప్పిన పదార్థములన్నియు, అంగీకరించి ఈశ్వరునికూడా అంగీకరించెను.

భక్తుడు ఈశ్వరుని భక్తితో సేరించినచో నిరంతరాయముగా యోగము సిద్ధించును అందుచేత ఆ రీతిగా అంగీకరించెను.

ఈశ్వర ప్రణిధానాద్వా

అంటే యోగమునకు విఘ్నములు కాకుండా, ఉండుట, ఈశ్వరుని ప్రణిధానంవలన విఘ్నములు నశించును. ప్రణిధానం అనగా శరణాగతి. అంటే శరణాగతిలో నిరహంకారము కలుగును. ఈశ్వరుడు మనసులో నిలుచును. అందువలన సమస్త దోషములు, పోయి నిర్విఘ్నముగా యోగము సిద్ధించునని పఠంజలి అంగీకరించెను.

యోగపాదము

1. సూ! అథ యోగాను శాసనమ్

గ్రంథారంభమున అథ శబ్దము నుచ్చరించుట మంగళమును సూచించుచున్నది. మనము ఎచ్చటికైనా ప్రయాణమగునప్పుడు

మంగళపాద్యము వినిపించినచో ఆ కార్యము మంగళకరమగును. అదే విధముగా అథ శబ్దము కూడా శ్రవణమాత్రమున మంగళ ప్రదముగాన ఇచట అథ శబ్దమునకే యర్థము చెప్పినను మంగళ కరమేనని సూచించుచున్నది.

యోగమనగా సమాధియని భాష్యకాదులు చెప్పిరి. యోగము సైతము చిత్తభూమికలైదింటి యందు నను వర్తించి యుండు చిత్త ధర్మము.

యోగము అనగా సమాధి. చిత్త వృత్తులను నిరోధించుట యోగము.

సామాన్యము, విశేషము అని రెండు విధములు సామాన్య మనగా మట్టి విశేషమనగా కుండలు. ఈకుండలలో మట్టి యున్నది కదా! విశేషమునందు సామాన్యము లేనమై యుండును.

సంప్రజ్ఞాత. అసంప్రజ్ఞాత అని సమాధులు రెండు విధములు. క్షిప్తము, మాథము, నిశ్చిప్తావస్థలో యోగములేదు. ఏకాగ్రత నిరుద్ధములలో యోగమున్నది సంప్రజ్ఞాతసమాధి కలుగుతుంది మూడు దోషాలు లేనిదే లక్షణం, ఆ మూడు దోషాలు 1. అతి వ్యాప్తి 2. అవ్యాప్తి 3. అసంభవము అనేవి. అతివ్యాప్తి అనగా స్వలక్ష్యమునందు ఉంటూ అలక్ష్యమునందు కూడ లక్షణము ఉండుటను అతివ్యాప్తి అందురు ఉదాహరణ శృంగిర్వం గోర్వం = కొమ్ములు గలది అవు అన్నచో బట్టె. మేక మొదలగు వానికి కూడా కొమ్ములుండును. అందువలన గోవుకు చెప్పిన శృంగిర్వం అను లక్షణము అతివ్యాప్తిదోషగ్రస్తమైనది,

అవ్యాప్తి అనగా లక్ష్యకదేశా వృత్తిత్వమ్. అవ్యాప్తి అనగా సంపూర్ణలక్ష్యమునందుగాక లక్ష్యముయొక్క ఏక దేశము నందుండుటను అవ్యాప్తియందురు. ఉదాహరణ :- నీలవర్ణత్వం

గోత్వం = అంటే నల్లగాయున్నది గోవు అని. కానీ ఈలక్షణమునకు ఆవు మాత్రము లక్ష్యము కావున ఎరనివి తెల్లనివికూడా ఆవులుండును. అప్పుడు ఈ లక్ష్యము వాటియందు పట్టదు. సంపూర్ణ లక్ష్యమునందు లేక కేవలం నలుపురంగు ఆవులయందే లక్షణముండుట వలన ఈ లక్షణము అత్యవ్యక్తి దోషగ్రస్తమైనది.

అసంభవం: లక్ష్యమాత్రావృత్తిత్వం

అనగా లక్ష్యమునందు లేకుండుటను అసంభవదోషమందురు. ఉదా! ఏకశఫత్వం గోత్వం = ఒక గిట్టకలది ఆవు అను లక్షణము. లక్ష్యమైనటువంటి ఏ గోవునందును లేకుండుటచే ఈ లక్షణము అసంభవ దోష గ్రస్తమైనది.

సాస్నాదిమత్వం గోత్వం = అనగా గంగడోలు కలదిగోవు అని. అనగా గంగడోలు కొమ్ములు కలది గోవు అగును. తొండకుకూడా గంగడోలు కలదు కానీ కొమ్ములు లేవు కనుక సాస్నాది మత్వం గోత్వం. యోగము అనగా సంప్రజ్ఞాత ఏకాగ్రావస్థ, అసంప్రజ్ఞాతయవగా నిరుద్ధావస్థ ఇవి యోగముచేత గ్రహింపదగినవి. రజోగుణతమోగుణ వృత్తుల నిరోధమే యోగము. దీనివలన అతివ్యవృత్తి లేదు. అంతేగాని సత్స్వగుణ నిరోధముకూడా యోగము అనికాదు. సత్స్వగుణ వృత్తి ఉండవచ్చును. అతివ్యవృత్తిలేదు. రజోగుణ, తమోగుణ వృత్తుల నిరోధమే యోగము ఇది సామాన్యము.

1. క్షీప్తము 2. మూఢము 3. విక్షీప్తము 4. ఏకాగ్రము
5. నిరుద్ధమని ఇవి చిత్తభూమికలు

క్షీప్తము, మూఢము, విక్షీప్తములలో యోగము వర్తిం
చదు. అతివ్యవృత్తిలేదు ఏకాగ్రము నిరుద్ధములలో యోగము వర్తిం
చును.

యోగమునకు అవాంతర ఫలములు అంటే విభూతులు అనగా మహిమలు, జ్ఞానమునకు అవాంతర ఫలములు జ్ఞానము మోక్షము. యోగము అనగా చిత్తైకాగ్రత సమాధియొక్క ధర్మం సంప్రజ్ఞత, అసంప్రజ్ఞత సమాధుల కీ ప్రము = అనగా రజోగుణ ప్రధానంవలన విషయముల యందు మనస్సు విశీప్తపడుచుండును మనస్సు ధర్మ, విషయములు ధర్మములు మూఢం అనగా నిద్ర, ఆలస్యము మొదలైన వృత్తులు కలిగిన మనస్సు ఇది తమోగుణ ప్రధానమైనది.

విశీప్తం : అనగా కొంత తమస్సు కొంత రజస్సు కలసిరజస్సు ఎక్కువగా యున్నప్పుడు మనస్సు చంచలంగాను తమస్సు ఎక్కువగా యున్నప్పుడు నిద్ర ఆలస్యము, కునుకుపాట్లు కలిగియుండును.

సర్వగుణం ఎక్కువగా యున్నచో ధ్యానం చక్కగా క్షుద్రును. ఇట్టి రోజు అనందంగా యుండును ఇది అప్పుడప్పుడు కలుగుచుండును.

ఏకాగ్రతలో - రజోగుణ, తమోగుణములు అణగిపోయి సర్వము బాగా యుండును. దీనివల్ల ఏకాగ్రత బాగా యుండును ఎప్పుడు మనస్సు ప్రశాంతముగా యుండును. లక్ష్యములో మనస్సు బాగా ఏకాగ్రతగా యుండును. ఇది సంప్రజ్ఞత సమాధి, విషయాకారము పొందినచో అది వృత్తియగును.

నిరుద్ధం - అనగా అసంప్రజ్ఞత సమాధి ఇదే నిర్వికల్ప సమాధి. ఈ స్థితిలో స్వయాప సంధానమేయుండును. చిత్తవృత్తులు నశించినప్పుడు ఏకాగ్రత కలుగును. ఇదే సమాధి, చిత్తములో సర్వరజ సమోగుణములుండును. చిత్తవృత్తులంటే రజోగుణ, తమోగుణ వృత్తులు నిరోధించడమును సంప్రజ్ఞత సమాధి అందుకు. నిరుద్ధములో అసంప్రజ్ఞత సమాధి కలుగును. సంప్రజ్ఞత సమాధి అభ్యసించుచు రాగా

ఈగా చిత్తము యొక్క రజోగుణ తమోగుణములు ఆణగిపోయి
నశించిపోయి ఏకాగ్రత కలుగును.

గోవుకు లక్షణం అచ్యుత్తి అంటే ‘‘నీలవర్ణత్వం గోత్వం’’
అంటే నల్లని గోవులయందే పట్టును. ‘‘శృంగిత్వం గోత్వం’’ అంటే
గోవుయందును ఇతరమైన బట్టై మేక మొదలగు వాటియందు
అలక్షణమున్నందున ఇది అతిచ్యుత్తి వివదాదురు. ఒక్కగిట్టగలది
గోవు అంటే ఒక్క గిట్ట గోవుకు ఉండదు గోవు గిట్ట చీలి యుం
డును. ఇది దీనికి పట్టదు. ఇది అసంభవము ‘‘నాన్నాది
మత్వం గోత్వం’’ అంటే సాహాయినది ‘‘నాన్నా’’ అంటే గంగ
వోలు ‘‘అదివల్’’ అంటే కొమ్ములు అని తీసికొనవలెను. ఇది
గోవుకు తప్ప ఏటికీ లేవు

యోగము అనగా సమాధి యోగశాస్త్రమును నేను
ప్రారంభించుచున్నాను ఇది మొదటి సూత్రమునకు ఆర్థము.

2. సూ! యోగశ్చిత్త వృత్తినిరోధః

చిత్తవృత్తులు నిరోధించుట యోగము అయితేగాథనిద్రలో
చిత్తవృత్తులు లేవుకదా అంటే గాథ నిద్రలో చిత్తమే లేదు, ఇక
వృత్తులు ఎక్కడ వుండును సమాధి అంటే రజోగుణ, తమో
గుణ సత్వగుణ వృత్తుల నిరోధమే ఇదియే యోగము ప్రమాణ
సంశయము గురువుల ద్వారా శాస్త్రశ్రవణము చేయుట వలన
తొలగును. ప్రమేయ సంశయం మననం వలన పోవును. అనగా
శాస్త్రములో చెప్పిన దానిని బ్రహ్మముగా మననం చేయవల
యును విపరీతభావన:- అనగా ఆ బ్రహ్మ ఒక్కటియా? లేక
రెండో? అనేది ఇది నిది భ్యాస వలన తొలగును. అజ్ఞానము
జ్ఞానము వలన తొలగును. శాస్త్రము అంతా బ్రహ్మమని చెప్పను.
మనకు అంతా ప్రకృతివలే తోచును. అవి తొలగినచో ‘‘అహం

బ్రహ్మస్మి” అనేది బోధపడును సంప్రజ్ఞాత సమాధిలో రజస్తమో వృత్తులు పూర్తిగా నశించును. సాత్విక వృత్తియుండును. అసంప్రజ్ఞాత సమాధిలో సాత్వికవృత్తి కూడా లేదు శుద్ధమయిన అద్వములో ముఖము ప్రత్యక్షముగా కనుపించునట్లు స్వస్వరూపము అంతఃకరణలో ప్రకాశించును అపంచీకృత పంచభూతముల వలన పురుషుని ప్రతిబింబము అంతఃకరణలో ప్రతిబింబించును బుద్ధి వృత్తి ఏ విషయాకారముగా ఉంటే ఆకారముగా పురుషుడు ఉండును. పురుషుడంటే ప్రతిబింబము పురుషుడంటే అంతఃకరణలో ప్రతిబింబించినవాడు బింబము, ప్రతిబింబమని రెండు కలవు, ఇది కాగా గ్రహించవలెను.

బింబము ప్రతిబింబము ఉపాధి

బింబము అనగా ముఖము, ఉపాధి అనగా అద్వము ప్రతిబింబమనగా అద్వములో కనుపించే ముఖము. అలాగే ఆత్మకు కూడా మూడున్నవి. బింబమనగా ఆత్మ ఉపాధి అనగా అంతఃకరణము ప్రతిబింబమనగా అంతఃకరణములో ప్రతిబింబించేవాడు. అని గ్రహించవలెను. ప్రకృతి పురుషునకు విషయ సమర్పణచేస్తూ వుండును. ప్రకృతి పురుష వివేక మే జ్ఞానము. బుద్ధి వృత్తిలో రకరకముల విషయాకారములు కలిగినప్పుడు అది ప్రతిబింబమగును. బింబరూపుడైనది పురుషుడు, అంతఃకరణ విషయాకార పరిణామము పొందడమే వృత్తియుండును. ఈవృత్తులు సర్వ రజస్తమోగుణములతో యుండును. కేవలము చిత్తము యొక్క రాజస, తామస వృత్తులు నిరోధమునే చెప్పితి. సంప్రజ్ఞాత సమాధిలో సాత్విక వృత్తులు ఉండును ధ్యానము నందు మనస్సు ఇతర విషయములయందు పోకపోయినచో రజోగుణము పోయినది. నిద్ర లేదు కనుక తమోగుణము పోయినది. లక్ష్యమునందు ఏకాగ్రముగా యున్నందున సర్వగుణమున్నది. ఇది సంప్రజ్ఞాత సమాధి.

ఇది సామాన్య లక్షణము చదువునప్పుడు కూడా చదువునందే ఏ కాగ్రత కలిగియున్నచో అది సాత్విక వృత్తి వలన కలుగును. కనుక అది సంప్రజ్ఞాత సమాధియగును. అలాగాక చదువుచుండగా ఇతర విషయముల మీద మనస్సు పోయినచో రజోవృత్తి యున్నట్లు అలాగాక నిద్రకునికిపాట్లు వచ్చినచో తమోవృత్తి యున్నట్లు గ్రహించవలెను. వృత్తియున్నచో ఆసంప్రజ్ఞాత సమాధి కాజాలదు. సంస్కారము మాత్రమున్నచో అది ఆసంప్రజ్ఞాత సమాధి యగును.

ఆసంప్రజ్ఞాత సమాధిలో సాత్వికవృత్తికూడా నిరోధ మగును. సంస్కారము మాత్రముండును. చిచ్ఛక్తి అంటే చైతన్యము. బుద్ధి వృత్తిలో ప్రతిబింబించినచో వృత్తియగును. బుద్ధి వృత్తి నశించినచో స్వస్వరూపములోనే వుండును. ఎట్లంటే జపాదునుమవలె (జాసాని పూవువలె)

బుద్ధి విషయాకారముగా పరిణమించినప్పుడు చైతన్యము ప్రతిబింబించును బుద్ధివృత్తి లేకపోయినచో స్వస్వరూపమాత్రమే యుండును. ఎట్లంటే స్ఫటికము తెల్లగానుండును ఎరని పుష్పము సమీపమున పెట్టినచో ఎరగా కనిపించును. పుష్పమును తీసినచో తెల్లగానుండును.

అలాగే బుద్ధివృత్తి లేకపోతే చైతన్యము స్వస్వరూపములో నుండును.

బుద్ధివృత్తి పుట్టినప్పుడు చైతన్యమెట్లుండునని శంకరాగాః స్ఫటికము వద్ద పుష్పమున్నచో ఎరగా కనిపించినా స్ఫటికము మాత్రము తన స్వస్వరూపం వదలనట్లు చిచ్ఛక్తి అనగా చైతన్యము బుద్ధి వృత్తి కలిగినా తన స్వస్వరూపమును వదలదు నిరోధమనగా నాశము వృత్తులు లేకపోయినచో స్వస్వరూపములో

నుండును. కానీ వృత్తి వచ్చినచో ఆ వృత్తి చూడిరిగా కనుపించును. కాని చైతన్యము తన స్వస్వరూపములోనుండియే బుద్ధి వృత్తి పుట్టినప్పుడు యే వృత్తి పుట్టిన ఆయా కారముగా చిచ్ఛక్తి ప్రకాశించును. అంతేగానీ చిచ్ఛక్తి తన స్వస్వరూపమును విడవదు, స్వరూపములోనుండియే చైతన్యము కూడా ఏ ఏ వృత్తి పుట్టిన ఆయా వృత్తిగా కనుపించుచుండును.

స్ఫటికము స్వచ్ఛమైనదై నను పుష్పసాన్నిధ్యమువలన ఎర్రగా కనిపించినా తన స్వరూపమును వదలదు. అది పరిశుద్ధమైనది, కనుక స్ఫటికము స్వస్వరూపమునుండి జారలేదు అట్లే చిచ్ఛక్తి తేనిచో చైతన్యము స్వస్వరూపములోనుండును బుద్ధివృత్తి పుట్టినచో చైతన్యము తన స్వస్వరూపమును వదలకనే ఆ వృత్తి రూపముగా గోచరమగును. అంతేగానీ స్వస్వరూపమునుండి చైతన్యము జారదు.

2 నూ॥ యోగశ్చిత్త వృత్తి నిరోధః [ఇది చైతన్యమా]

స్వరూపములోనున్నది. వృత్తిసారూప్యమనగా చైతన్యములో బుద్ధి వృత్తి గల్గినప్పుడు ఎట్లుండుననిన వృత్తి బహిర్ముఖమైనను చైతన్యము అనగా చిచ్ఛక్తి తన స్వస్వరూపమును విడువకనే వృత్తుల రూపముగా గోచరించును.

అంతా బ్రహ్మమే అయినా మనకు ప్రపంచము గోచరించుచున్నదంటే మన సంస్కారము వలన ప్రపంచముగా వృత్తి పుట్టి ప్రపంచముగా అనగా ఎరుబది నాలుగు లక్షల రకాలుగా వృత్తులు పుట్టి-ఆయా ఆకారములుగా కనుపించుచున్నవి. కాని వాస్తవముగా, వున్నది బ్రహ్మము ఒక్కటే “నేహనానాస్తి కించన” బ్రహ్మము కంటే ఇతరము కిందిత్తు కూడాలేదు, వృత్తులన్నియు పోయినచో అదే అసంప్రజ్ఞాత సమాధి.

యోగమునకు లక్షణము చిత్తవృత్తి నిరోధము. చిత్తమున్నది. ఆ చిత్తమునకు వృత్తులు లేకపోయినచో స్వస్వరూపము లోనే ఈర్ష్యకుడుండును.

నేత్రవృత్తి ప్రమాణం వృత్తిలో ప్రతిబింబించిన చిచ్ఛక్తి ప్రమవైతన్యము జ్ఞాత. ఇదే ప్రమాత వృత్తి అనగా విషయాకారముగా పరిణమించిన అంతఃకరణమే నేత్ర శోత్రాదుల ద్వారా చూచి గ్రహించిన ప్రకారము అంతఃకరణ ప్రమాణము.

15 సూ! దృష్ట అనుశ్రవికవిషయ విత్పల్లస్యవశీకారసంజ్ఞవై రాగ్యమ్

అని చెప్పబడిన వశీకార వైరాగ్యము సంపాదించిన వానికి సంప్రజ్ఞాత సమాధి లభించును. వీనికి పురుషభ్యాతి అనగా ప్రకృతి పురుషవివేకము కలుగును. పురుషభ్యాతి అనగా 16 సూ! తత్పరం పురుషభ్యాతే గుణవైత్పల్లమ్! అనుసూత్రముచే పరవైరాగ్యము ప్రకృతి పురుష వివేకమునందు సహిత మాశలేకుండుట ధ్యానములో ఈలోక సంబంధం కలవి, పరలోక సంబంధమైనవి వచ్చుచున్నవా లేదా అని, దోషాలు వున్నవి లేనివి బాగా చూచుకోవలెను. ధ్యానములో లక్ష్యము నందు నిలిచినచో పరమపురుష సాక్షాత్కారము కలుగును. కనుక చేష్టలలో మాటలలో సంకల్పములలో ప్రయత్నపూర్వకముగా మార్పు తెచ్చుకోవలెను. మార్చుకున్నచో తప్పకుండా ఒకరోజు ఆత్మ సాక్షాత్కారము లేక లక్ష్యసిద్ధి కలుగును.

సంకల్పములు పురుషసాక్షాత్కారమునకు ప్రతిబంధకములు అగును. వశీకార వైరాగ్యము బాగా సంపాదించుకొన్నచో పరమ పురుష సాక్షాత్కారము కలుగును. అప్పుడు ఈలోకములోగల త్రిగుణములయందు విరక్తికలుగును. అప్పుడు పరమ

వై రాగ్యము కలుగును. పరమ వై రాగ్యము అసంప్రజ్ఞాత సమాధికి సాధనమగును.

శి సూ! తదాద్రష్టు స్వరూపేఽవస్థానమ్!

బుద్ధి వృత్తియే స్వభావముగా గలది, చిత్త శక్తి, గోడ వున్నది, ఆ గోడలో ముఖము కనుపించదు. ఎందువల్ల అనగా శుద్ధము చేయలేదు కనుక. ఆద్యము శుద్ధము చేయబడినందున ముఖము స్వచ్ఛముగా కనిపించును. అయితే ఈ రెండూ పృథ్వీతత్వములే అంతఃకరణము శుద్ధమయినది. ఆత్మ సిద్ధము ఖటపటాదులు సాధ్యములు. బ్రహ్మకార వృత్తియే బ్రహ్మజ్ఞానము. స్వరూపము తెలియక పోవడమే అజ్ఞానము చిత్తములో దోషములున్నందువలననే స్వరూపజ్ఞానము లేక పోవును.

“తదా” అనగా చిత్తవృత్తి నిరోధము కలిగిన తరువాత ద్రష్టు: అనగా పురుషునకు “స్వరూపే = నిజరూపమునందు” అవస్థానం = ఉనికి కలుగుచున్నది.

నిరోధ వృత్తులు నశించిన దశ వ్యూత్థానదశ, చిత్త వృత్తులు కలిగిన దశ. చిత్తమునకు ఏవృత్తికలిగిన ఆ ఆకారమును పొందును, యోగమున్నచో వృత్తి నిరోధమగును. వృత్తులున్నచో ఆస్వరూపముతో పురుషుడు ఉంటాడు. అనగా ప్రతిబింబము పురుషునకు ప్రతిబింబమునకు భేదమును గ్రహించలేరు. అంటే ఆత్మానాత్మ వివేకము లేనందున ఇద్దరు ఒక్కటే అనుకొందురు, దీనినే తాదాత్మ్యమంటారు. చిత్తమునందుగల విషయములే పురుషునియందు ప్రతిఫలించును. అంతేగానీ పురుషుని యందులేవు ఆత్మానాత్మ వివేకము లేకపోవుట వల్లనే పురుషుని చిత్తవృత్తులను ఏకముగా భావించెదరు. దీనినే వేదాంతములు అధ్యాస అంటారు. అంటే అదికాని దానియందు ఆదే అనుబుద్ధి వుండుటయే. అంటే రజ్జువునందు సర్ప

బుద్ధివలె, అంటేతాడు ఎప్పుడయిన సర్పమగునా? లేదుగా ఇది అధ్యాస ఇది మందాంధకారములో సంధ్యాకాలములో కలుగును.

అదే రీతిగా క్షాంత్రము 'సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ' అని చెప్పినా మనకు ఆ ఉన్న పరబ్రహ్మమునందు ప్రపంచ బుద్ధి ప్రపంచాను భవము కలుగుచున్నదంటే మనుష్యులు పశువులు పక్షులుగా చూచేదముగానీ బ్రహ్మముగా చూడము, భ్రాంతి వల్లనే అలాగున కనిపించును, ఎవరైతే ఇదియంతయు బ్రహ్మమని తెలిసి కొందురో వారు మాత్రము జ్ఞానులు, మిగిలిన వారందఱు అజ్ఞానులే ఇది అధ్యాస.

4 సూ. వృత్తిసాదాప్యమితరత్ర

చిత్తముతో పురుషుడు తాదాత్మ్యము పొంది ఉండుటయే అజ్ఞానము చిత్తములో వృత్తులు లేకుండుటయే జ్ఞానము, అంతఃకరణవృత్తి ఏవిషయములను గ్రహించునో పురుషుడు ఆ విషయమును గ్రహించినవాని వలె యుండును, ఎట్లనగా పొలము గుండ్రముగా ముక్కోణముగా నలుచదరముగా యున్నచో ఆచేనులో నీకు పెట్టినచో ఆనీరుకూడా ఆచేను వలెనే యుండును, అట్లేస్ఫటికమణి తెలుపు అయినను దాని సమీపములో ఏరంగు పుష్పము పెట్టిన ఆ రంగుగా ఆ స్ఫటికము ప్రకాశించును, అంతేగాని స్ఫటికము ఎప్పటికీ శుద్ధమయినదే.

అలాగే పురుషుడు పరిశుద్ధమయినవాడే, అయినా చిత్తము వృత్తిరూపములుగా నున్నచో భేద జ్ఞానము వలన పురుషుడు కూడా అప్పుడు కలిగిన వృత్తిరూపముగా నున్నట్లు గోచరించును, పురుషుడు నిర్వికార స్థితిలో నున్నప్పుడు వృత్తులులేవు, వృత్తులు లేనప్పుడు, స్వస్వరూపములోనుండును, వృత్తులు కలిగినచో ఆ వృత్తిరూపమును పొందును,

5 సూ॥ వృత్తయః పంచతయ్యః క్లిష్టాఽక్లిష్టాః

చిత్తమునకు సంబంధించిన వృత్తులు అనేకములున్నను శాస్త్రకారులు అయిదు వృత్తులనుగానంగీకరించిరి. అవి క్లిష్టములు, అక్లిష్టములు అని రెండు రకములు. పంచక్లేశములను గుఱించి ముందుసూత్రములో వచ్చును.

అవిద్య, అస్మిత, రాగము, ద్వేషము, బిని వేశముల అను ఐదుతోకూడిన చిత్తము క్లిష్టమనబడును, వై రాగ్యాది గుణములతో కూడిన చిత్తము అక్లిష్టము. ఇది కలిగినప్పుడు పురుషుడు స్వస్వరూపములోనుండును.

6. సూ॥ ప్రమాణ విపర్యయ వికల్పనిద్రాస్మృతయః

1. ప్రమాణము 2. విపర్యయము 3. వికల్పము 4. నిద్ర 5. స్మృతి అని నిరోధింపవలసిన చిత్త వృత్తులకు పేరులు వరుసగా ఈ పంచ వృత్తులకును లక్షణమును చెప్పదలంచి వానిలో మొదటిదిగా ప్రమాణమును చిత్తవృత్తిని గురించి తెలుపబడును.

7 సూ॥ ప్రత్యక్షాను మానాఽగమా! ప్రమాణాని ఇచ్ఛత ప్రమాణ వృత్తిని గురించి చెప్పుచున్నారు. పేదశాస్త్రములలో మూడు ప్రమాణములే 1. ప్రత్యక్షమును నాస్తికులు సామాన్యులు అంగీకరించెదరు. 2 అనుమానము జౌద్ధులు అంగీకరించెదరు. 1) ప్రత్యక్షము 2) అనుమానము, 3) ఆగమము 4) ఉపమానము 5) అర్థాపత్తి 6 అనుపలబ్ధి ఇవి ప్రభాకర మతమువారు అంగీకరించెదరు. వేదాంతములు అంగీకరించే 1 ప్రత్యక్షము 2 అనుమానము 3 ఆగమము అను ప్రమాణములను పఠంజలి మహర్షి అంగీకరించెను.

స్థూల శరీర రోగము పోవుటకు ఆయుర్వేదమును, సూక్ష్మ శరీర రోగములు అంటే మల, విక్షేప ఆవరణలు పోవుటకు యోగమును అంగీకరించెను. స్థూల శరీర ధర్మములు జాతులు, ఆశ్రమ

ములు, స్త్రీపురుషాదులు ఇవి ఆత్మ ధర్మములుకావు. సూక్ష్మ శరీరరోగములై న మలవిక్షేప ఆవరణలు పోయినచో స్వస్వరూపము గోచరించును.

భగవద్గీత 'తత్త్వమసి'ని బోధించుచున్నది. భగవద్గీత ప్రవృత్తి ధర్మమును నివృత్తి ధర్మమును బోధించుచున్నది. నివృత్తిధర్మము జ్ఞానవై రాగ్య సంబంధమైవది. ప్రమాతం లే యథార్థజ్ఞానము భ్రమ అన్నను అప్రమ యున్నను ఒక్కటే. దూరము నుండి చూచినచో ఖటము అదే దగ్గరగా వచ్చి చూచినా ఖటమే. ఇది ప్రమ అలాకాక దూరము నుండి చూచి సర్పము అనుకొని దగ్గరికి వెళ్ళి చూచినచో త్రాడు కనుక దీనిని భ్రమ అని అప్రమ అని అంటారు.

1 చెరువు 2 తూము 3 కాలువ 4 పొలము చెరువులోనుండి నీరు తూము గుండా కాలువ ద్వారా పొలములో ప్రవేశించును. అనీరు, చేను ఆకారమును పొందును. అనగా అంతఃకరణ (చెరువు) నుండి ఒక వృత్తి (తూము) బయలుదేరి నేత్రం (కాలువ) ద్వారా బయటకు వెళ్ళి దేనిని చూచునో (ఇది పొలము) ఆ ఆకారముగా పరిణమించును. దీనినే అంతఃకరణవృత్తి అంటారు. వస్తువును చూడకపోవడము ఆవరణ. ఆ వస్తువును తెలిసికొనడమే జ్ఞానము. నేను తెలిసికొన్నాను అనేది ప్రమ విషయాకార అంతఃకరణ ప్రమాణము.

దూరమునుండి చూచిననూదగ్గర కెళ్ళిచూచినా ఒకేలాగున ఉన్నది ప్రమ. ఇది యథార్థజ్ఞానము దూరము నుండి ఒకలాగున దగ్గరకు వెళ్ళి చూచిన ఇంకొకటిగా వున్నచో అది భ్రమ అదే అప్రమ అనుమాన ప్రమాణము 1. పక్షము 2. సాధ్యము 3. హేతువు 4 దృష్టాంతము. దేనియందు సందిగ్ధముండునో అది పక్షము పొగయున్నచోట అగ్నియున్నది.

ఒక పర్వతము మీద పొగ కనుపించుచున్నచో అక్కడ అగ్నియున్నదన్నమాట

పర్వతము పక్షము వహ్ని సాధ్యము. పొగ హేతువు. అంటే కారణము. ఇదివరకే వంట ఇంటిలో పొగనుచూచి లోపల చూడగా అగ్నియున్నది. అని తెలియుటవలన పర్వతము మీద పొగనుచూచి అగ్ని ఉన్నట్లు నిశ్చయించుకొనడము, దృష్టాంతము ఇది అన్వయ (వ్యాప్తి)

(నిష్పలేనిచోట పొగయుండదు పొగ లేనిచోట కాల్చిన యినుమలో వహ్ని (నిష్ప) ఉన్నదిగాదా! లేదని మీరెట్లంటారు- కనుక యిట్లు వ్రాయవలె నిష్పలేనిచోట పొగయు ఉండదు-అని చెప్పట వ్యతిరేక వ్యాప్తి ఇది వ్యతిరేక వ్యాప్తి అగమ ప్రమాణము = “యజేత స్వర్గ కామః” స్వర్గము కావలెనన్న ఇచ్చ ఎవనికియున్నదో వాడు యజ్ఞము చేయవలెనని వేదము చెప్పినది, వేదము చెప్పకముందు స్వర్గమున్నదని తెలియదుగాదా! కనుక వేదము ప్రమాణము. స్వర్గము ప్రత్యక్షముగా తెలిసికొనజాలనిది. అనుమానము చేతకూడా స్వర్గమున్నది తెలిసికొనజాలరు. కొన్ని పదార్థములు మనకంటితో చూడకపోయినా అనుమానమువలన నిశ్చయ జ్ఞానము కలుగును. అంటే పొగవలన అగ్నియున్నది నిజము గదా. కనుక అనుమాన ప్రమాణము కూడా అంగీకరించ వలెనని బౌద్ధమతము.

అనుమానము వలన ఒక వస్తువుని ఊహించి తెలిసికొన వచ్చును. కానీ స్వర్గమును ఊహింపజాలము. పొగఉన్నచో పొగ ప్రత్యక్షమయినచో అగ్నిని ఊహించవచ్చును. కొంత ప్రత్యక్ష మయినచో ఊహించవచ్చును, గానీ ఏమీ ప్రత్యక్షము కాదు. కపిలుడు మొదలగు వారు అగమమును కూడా అంగీకరించిరి.

ప్రత్యక్షప్రమాణంవలన తెలియదగినవి. ఘటపటాదులు(అనుమాన ప్రమాణముపొగ అగ్ని) ఆగమ ప్రమాణం వేదము.

ఉపమానం అనగా గవయ మృగమును చూచిగోవు అనుకొనుట. పూర్వమిమామాంసకులు ప్రభాకరులు. ప్రభాకరమతస్థులు భాట్టులు.

అర్థాపత్తి అనగా వీనోదేవదత్తో దివాన భుంక్తే దేవదత్తుడు. పగటి పూట భోజనము చేయడు కాని బలసియున్నాడు. అంటే శాతిపూట బాగా భుజించునన్నమాట అనుపలబ్ధి ప్రమాణం = ఇక్కడ ఘటమున్నచో ప్రాప్తిందియుండేది. ఇక్కడ ఘటములేదు కనుక ప్రాప్తించదు. ఇది అభావము అనగా ఇక్కడ ఘటము లేదు కనుక

8 సూ|| “విపర్యయోమిథ్యాజ్ఞాన మతద్రూప ప్రతిష్ఠమ్” విపర్యయం అంటే మిథ్యాజ్ఞానము అనగా అతద్రూప ప్రతిష్ఠము. ఇది విపరీత వృత్తి సంధ్యా సమయములో త్రాడును పాము అనుకొని దగ్గరకు వెళ్ళి చూస్తే రజ్జువు. ఇదే అతద్రూప ప్రతిష్ఠం ఇదే విపర్యయము దీనినే మిథ్యా జ్ఞానము అని అంటారు.

9 సూ|| శబ్దజ్ఞానాను పాతీ వస్తుశూన్యః వికల్పః! పురుషుడు వేరు చైతన్యము వేరు అని అనుకొనడమే వికల్పము. నిజముగా చైతన్యమే పురుషుడు. పురుషుడే చైతన్యము, రాహువు వేరు. శిరస్సు వేరుగా లేదు. రాహువుఅంటే శిరస్సే. శిరస్సుకంటే వేరుగా రాహువు లేదు.

10 సూ|| అభావ ప్రత్యయా లంబనా వృత్తిర్నిద్రా!

భా! అభావమునకు కారణమైన తమస్సును. ఆశ్రయముగా కలిగిన వృత్తినే నిద్ర అంటారు. అభావమనగా ఉన్నది తెలియక పోవడమే, ఇది తమస్సు వలన కలుగును. చిత్తమున్నంతసేపు

జాగ్రదవస్థగాని స్వప్నావస్థగాని యుండును. స్మరణము అంటే స్మృతి. ఇది పూర్వము ఎప్పుడో అనుభవించియున్నందుననే స్మరణకు వచ్చును. అనగా తిరుపతి వెంకటేశ్వరులను దర్శించి వచ్చిన తరువాత ఇక్కడకూడా మనస్సులో ఆ వెంకటేశ్వరులు కనుపించును. సంస్కారమువల్లనే అట్లు కనుపించును. స్మృతికి బీజము అనుభవమే.

చిత్తముంటేనే వృత్తియుండును. కానీ గాఢ నిద్రలో చిత్తము వుండదు. గాఢ నిద్రపోయి లేచిన తరువాత హాయిగా నుండును. నిద్రలో నాకు ఏమియు తెలియలేదు, సుఖముగా నిద్ర పోయినానని తెలియునుగదా! ఇది ఒక అనుభవము. కలిగింది నిద్రావస్థలో అనుభవించిన విషయము. జాగ్రదవస్థకు వచ్చిన తరువాత స్మరణకు వచ్చును.

నిద్రలో అనుభవము కలిగినదిగదా! అక్కడ అప్పుడు చిత్తము లేదు గదా! అన్నచో చిత్తము అసలే లేదు అని అర్థము గాదు. నిద్రావస్థలోనున్న చిత్తము జాగ్రత్ స్వప్నావస్థలలో చేసిన పనిని నిద్రావస్థలో ఆయా కార్యము చేయుటకు యోగ్యత లేనిదిగానున్నది. నిద్రలేచిన తరువాత స్మరణ చేయును. దీనికి దృష్టాంతము బావిలో ఒక వస్తువు పడిపోయి నందున ఒక వ్యక్తి బావిలో దిగి ఆవస్తువు పాని చేతికి దొరికినను వెంటనే లోపల నుండి చెప్పజాలక పోవుచున్నాడు. కానీ బయటకు వచ్చిన తరువాత దొరికినట్లు చెప్పుచున్నాడు గదా. అనగా పాగింద్రియము నకు అధిదేవత అగ్ని. అగ్నికి నీటికివిరోధము ఆవ్యక్తి నీటిలోదిగిన వెంటనే అధిదేవత అయిన అగ్ని వదలిపోయిన కారణమున నీటిలో మునిగి యుండగా చెప్పజాలక బైటికి వచ్చిన తరువాత మరల పాగింద్రియ అధిదేవత అయిన అగ్ని చేరుట చేత అప్పుడు దొరికినదని చెప్పగలిగెను.

11వ సూ: “అనుభూత విషయా సంప్రమోషః స్మృతిః।”

అనుభవించిన విషయములు చిత్తములో స్ఫురింపకపోయినచో అసంప్రమోష యగును.

సంప్రమోషమంటే అనుభవము, అంటే సంస్కారము దానిని మరల మరల స్మరించడమే స్మృతి అగును, అంటే అనుభవ జన్యజ్ఞానము స్మృతి. ఇప్పుడే తెలిసినచో అది జ్ఞానం, దానిని మరల మరల స్మరించడమే స్మృతి అది లేకపోతే విస్మృతి అంటారు ఇక్కడ ఆరవ సూత్రములో చెప్పిన వృత్తులను వివరించడమైనది.

12వ సూ: అభ్యాస వైరాగ్యాభ్యాం తన్నిరోధః।

అభ్యాస వైరాగ్యములు లేక పోయినచో పైన చెప్పిన అయిదు వృత్తులు నశించవు. వృత్తులు నశించకపోతే స్వరూప సుఖం లభించదు కనుక ఆ వృత్తులను నాశనం చేయవలెను. అప్పుడు స్వస్వరూప ఆనంద సుఖము, మోక్షము పొందగలము. ఇప్పుడు మనము అనుభవించేది స్వరూప సుఖముగాదు, స్వరూప సుఖమును అనుభవించవలెను అభ్యాస వైరాగ్యములచేతనే మనస్సును జయించ వచ్చునని భగవంతుడు కూడా చెప్పెను.

13 సూ: తత్ర స్థితౌ యత్నోఽభ్యాసః।

ఆ చిత్తవృత్తులను నిరోధించుటలో చిత్తము స్థిరముగా నుండు విషయమున దాని కంగములగు యమ నియమాదుల యందు తత్పరుడగుట యభ్యాసమనబడును. ఈ అభ్యాసమును ముముక్షువు ఆభ్యసించుచున్నచో చిత్తము వశమగును.

అయితే ఈ అభ్యాసము ఎంత కాలము చేయాలని అంటే ఎప్పుడో ఒకసారి చేస్తే సరిపోవును గదా అంటే అది కుదరదని చెప్పిరి, అదే “సతు”

14 సూ! సతు దీర్ఘ కాల వైరంతర్య సత్కారానేఽతో

ద్వధభూమిః॥

సః = అది

అభ్యాసం వల్ల వైరాగ్యంవల్ల సంభవించును. అభ్యాస మనగా నిశ్చల స్థితిని పొందుటకు యత్నము. మాటిమాటికి ఉత్సాహముతో యోగి యమనియమాదులను చేయడమే దీనితోకూడా విషయములయందు దోషదృష్టితో వైరాగ్యము కలిగియుండవలెను. ఇది ఒక్కసారిగాదు, కొంత కాలముగాదు “సతుదీర్ఘ కాలం” అని చెప్పెను. భగవంతుడు గీతయందు కూడా “అనేక జన్మ సంసిద్ధిః తతోయాతి పరాంగతిమ్” అని చెప్పెను. అనేక జన్మలే గడచి పోవును.

చేయవద్దన్నది చేస్తారు. మరలా మనస్సు ఏకాగ్రతగా యుండవలెనంటే అటు ఇటు పోవునని యందురు. 1. కాస్త్రము 2. గురువాశ్రయము 3. ముక్తి 4. అనుభవము. ఈ నాలుగు కలిగి నట్టి విచార పరుడు మాత్రమే ఉన్నతోన్నత స్థితిని పొందును. “దీర్ఘ కాలం” అంటే చాలా కాలము. అంటే పన్నెండేండ్లు అయిన సరిపోవునా అంటే కాదు. అది వైరంతర్యం అనగా వ్యవధానము లేకుండా చేయాలి. దర్భాసనం తప్పక యుండవలెను. సిద్ధాసనం. వైరాగ్యాలతో శీలించాలి అంతరం వస్తే అనగా వేరే విషయముల వస్తే మనస్సు పోతుంది. అంతరంలేకుండా తైలధారవలె యుండవలెను. కేవలం ధారా ప్రవాహంగా యుండిననేచాలదు. అందుకే “సత్కారానేవిత” అన్నాడు. అనగా శ్రీ స్వామిలపారు చెప్పిరే గానీ నాకు ఏమి కలుగలేదని అనుకుంటారు. అలాగాక గురువుగాకు మహాత్ముడు అనియు వాడు చెప్పిన ప్రకారం చేస్తే ఆ సాధనవల్ల నేను సంసార సాగరమును తరించిపోతాననే విశ్వాసముండాలి. అలాగాక సత్కారము లేకపోతే కునికిపాట్లు శరీరం

బరువు విక్షేపాలు కలుగుట ముండును. అంటే అనుష్ఠానమందు ఆదర భావము లేక నిరాదరణగా యుండుటయే కారణము. ఆదరణ భావముతో చేస్తే కువికిపాట్లు ఆవలింతలు మొదలైన విఘ్నములురావు. కనుకనే దీర్ఘకాయము, నిరంతరము, సత్కారమని, మూడు విధములు తెలిపిరి. తన సాధన ఎంతవరకు వచ్చినదో చూచుకోవాలి. ఎట్లన దృఢభూమి కంగిన వానికి భ్రమర కీటక న్యాయముగా “బ్రహ్మవిత్ బ్రహ్మైవభవతి” ఆ పురుగు భయమువలన భ్రమరమును భావించి కడకు భ్రమరమే యగును.

అలాగే బ్రహ్మభావన కలిగినవారు కడకు బ్రహ్మమైపోతాడు. వారే బ్రహ్మైవభవతి. శ్రీ సద్గురుస్వాములవారు, రమణమహర్షి మొదలైనవారు ఆ స్థితిలో యున్నారు కనుకనే మనము పూజించుచున్నాము. మనుష్యజన్మ సిద్ధించినది కనుక ఈ రీతిగా జీవితాన్ని సార్థకము చేసికొనవలెను.

15వ సూ! దృష్టాను శ్రవిక విషయ వితృష్ణస్య వశీకార సంజ్ఞా
వై రాగ్యం

వై రాగ్యము రెండురకములు అది అపర వై రాగ్యం పర వై రాగ్యం, అని అంటాడు, అపరవై రాగ్యం నాలుగు రకములు అవి 1. యతమాన వై రాగ్యం, 2. వ్యతిరేక వై రాగ్యం, 3. ఏశేంద్రియ వై రాగ్యం, 4. వశీకారవై రాగ్యం. ఈ నాలుగింటిలో మొదటి మూడింటిని సామాన్యముగా అందరు తెలిసికొనవచ్చునని వదిలేసి నాలుగవ దానిని చెప్పుచున్నారు. దృష్ట విషయములంటే లోకములో కనుపించే పుష్పచందనాది లౌకిక విషయములు. అను శ్రవికాలంటే వేదము నందు చెప్పబడిన స్వర్గ రంభాదులనేవి. ఇవి అలౌకికములు. ఈ రెండింటియందు ఆసక్తియున్నను అందులోని వివేక వై రాగ్యములను బట్టి మూడురకములున్నవి.

1 యతమానం = అనగా ఈ లోకమునందు సారమైన దేది యో
అసారమైన దేదియో నేను తెలిసికొందుననెడిది ఇది గురువువలన
శాస్త్రములవల్ల తెలిసికొనవలెననునది ఇదే యాతమానవై రాగ్యము
2 వ్యతిరేకం = అనగా చిత్తములో నున్న దోషములన్నిటిలో
వివేకము యొక్క అభ్యాసమువల్ల ఎన్ని చిత్తవృత్తి దోషములున్నవో
ఎన్నిపోయినవో తెలిసికొనడము వ్యతిరేక వై రాగ్యము.

3. ఏకేంద్రియ వై రాగ్యం = అనగా దృష్టము, అనుశ్రవకము,
అంటే ఈ లోక పరలోక విషయములయందు వై రాగ్యము అనగా
అవి అన్నియు దుఃఖసూపమని తెలిసి ఆ ప్రవృత్తిని వదలి వేయుట
అయినను మనస్సులో బౌద్ధుత్వము మాత్రముంటుంది. దీనినే
ఏకేంద్రియ వై రాగ్యముంటారు.

4 వశీకారం = అనగా బౌద్ధుత్వము కూడా లేనది నాలుగవ
వై రాగ్యము దీనిని గురించియే చెప్పుచున్నారు.

అపర వై రాగ్యము కలిగినచో అప్పుడు అష్టాంగ యోగ
ములను కీలించగలడు. ఇవే సంప్రజ్ఞాత సమాధికి అంతరంగ సాధన
ములు. అసంప్రజ్ఞాత సమాధి అయినచో అప్పుడు అపర వై రాగ్యము
బహిరంగమగును. అప్పుడు పరవై రాగ్యము అంతరంగమగును.

16 సూ. తత్స్వరం పురుష భ్యా తేర్గుః వై తృప్త్యమ్।

పరవై రాగ్యము నమస్తగుణములయందు వై రాగ్యము
ఏదికలదో అది అసంప్రజ్ఞాత సమాధియగును. అనగా సంప్రజ్ఞాత
సమాధి బాగుగా అనుష్ఠించినచో మంచి నిరక్తి కలుగుతుంది.
అప్పుడు పురుషుని సాక్షాత్కారము కలుగుతుంది. అంటే ఇహ
పరములయందు దృఢవై రాగ్యము గలగడమే పరవై రాగ్యము.

అభ్యాసము బాగుగా కుదరవలెనంటే ముందు మంచి వై రా
గ్యము కావలెను. చిత్తవృత్తులను నిరోధించు అభ్యాసమును వై రా
గ్యమును అవలంబించవలెను.

17వ సూ॥ వితర్క విచారానందాస్మితా స్వరూపానను

గమాత్ సంప్రజ్ఞాతః॥

1. వితర్కము 2. విచారము 3. ఆనందము 4. అస్మితల స్వరూపము యొక్క సంబంధము వలన సంప్రజ్ఞాత సమాధి కలుగును, ధ్యానింపదగిన వస్తువు దేని చేత బాగుగా తెలియబడునో అది సంప్రజ్ఞాత సమాధి. ఇందులో ధ్యేయ స్వరూపము చక్కగా బోధపడును సమాధి అంటే భావనయే. ఆ భావమేమనగా ధ్యేయాకారమునకు సంబంధించినది. ఈ భావనే సంప్రజ్ఞాత సమాధి. ఆ సమాధిలో ధ్యానింపదగిన వస్తువు నాలుగు రకములుగా యుండును, ఈ నాలుగు రకములు సవితర్కములో ఎట్లుండుననగా ధ్యానింపదగిన పంచభూతములు ఇంద్రియములు ధ్యేయముగా యుండేది, సవితర్కమనబడును. ఇది స్థూలము ఇదియే వితర్కానుగత సమాధి

2 సూక్ష్మ పంచతన్మాత్రల యందు భావము నుంచుటయే విచారానుగత సంప్రజ్ఞాత సమాధి.

3. సానందమనగా రజస్తమో గుణములు కొద్దిగా నుండి సత్త్వ గుణము ప్రధానముగా నున్న బుద్ధికి గోచరమైన సాక్షాత్కారము సానందమగును.

4. సాస్మిత అనగా రజస్తమో గుణముల యొక్క లేశమాత్రము కూడా లేక పూర్తి సత్త్వగుణము కలిగినచో అదే అస్మితయగును

1. గ్రాహ్యము 2. గ్రహణము 3. గ్రహీతమని సమాధియుండును. అస్మిత సమాధిలో పురుషుడు ఇట్లాయుండునని గ్రహించును. ఒకే సంప్రజ్ఞాతసమాధి నాలుగు రకములుగా అయినది.

భావప్రత్యయ మైనది. అసంప్రజ్ఞాత సమాధి. ఉపాయప్రత్యయమైనది. సంప్రజ్ఞాతసమాధి. ప్రకృతి లీనమగు మనస్సుగలవారిని భావప్రత్యయులన్నారు. వీరి విదేహులు, ప్రకృతిలయులు.

ముముక్షువులు సాస్మిత సమాధిగలవారు ప్రకృతి లయ
గుదురు ఇదే సప్రజ్ఞాత సమాధి.

భవ ప్రత్యయమంటే భవ అంటే సంసారముప్రత్యయమంటే
కారణము.

1కివ సూ! విరామ ప్రత్యయాభ్యాస పూర్వః సంస్కార శేషోఽన్యః

ఉపాయ ప్రత్యయసమాధి యోగులకు మాత్రము కలు
గును. ఉపాయ ప్రత్యయ సమాధి ఎవరికి కలుగుననిన వివేక ప్రకృ
తులకన్న భిన్నము. వీరికి, 1 శ్రద్ధ, 2 వీర్యము, 3 స్మృతి,
4 సమాధి, 5 ప్రజ్ఞ ఇవి ఉపాయములు. శ్రద్ధయనగా ఈ యోగ
విషయము వలననే నాకు చిత్తము నిర్మలముగా నుండెను ఇదే
పురుషార్థసాధకము.

“సర్వోజ్జర్ణమివత్వచమ్” శ్రద్ధగలవారి అజ్ఞానము నర్పము
కుటుసమును విడిచినట్లు వదలి పోవును.

శ్లో! అశ్రద్ధాపరమం పాపం శ్రద్ధా పాప ప్రమోచనీ!

జహాతి పాపం శ్రద్ధావాన్ సర్వోజ్జర్ణమివత్వచమ్!

అశ్రద్ధ పరమపాపము, శ్రద్ధ పాపములన్నిటిని విమోచ
నము చేయును. ఇట్టి శ్రద్ధ శాస్త్రప్రతనము ఆచార్య ఉపదేశము
వలననే లభించును. ఇట్టి శ్రద్ధయే తల్లివలె శుభము యోగిని కాపా
డును. శ్రద్ధ అనేది పెరుగుకుండవంటిది. ఫలము పెన్నవంటిది.
కుండ పగిలి పోకుండా ఉన్ననే మజ్జిగాని పెన్నగాని లభించును.
అదేరీతిగా శ్రద్ధ అనే పాత్ర బాగాయున్నచో సాధన అనే ఫలము
లభించును. ఈ శ్రద్ధ ఎట్లుత్పన్నమగు ననిన ఎంతకెంతకు శ్రవ
ణము చేస్తూయుంటే అంతకంతకు శ్రద్ధ కలుగును. ‘భగవద్గీత’ తప
స్విభ్యో ఆని యున్నది. కృత్యమనగా మిక్కిలి కష్టమైనది. ఒక్క
కృత్యము అనగా మూడురోజులు మధ్యాహ్నం ఒక్కపూట
మాత్రము భోజనము చేయవచ్చును. తరువాత మూడురోజులు

సాయంత్రము భోజనము చేయవచ్చును. ఆ తరువాత మూడు రోజులు తాను వంట చేసికొన గూడదు. ఇతరులు పెట్టినచో భుజించేది. ఎవ్వరూ పెట్టకపోయినచో అలా ఉండవలసినదే. ఆ తరువాత మూడురోజులు ఎవ్వరైనా పెట్టినా భుజించకూడదు ఇది కృచ్ఛము (కష్టప్రదము.) చాంద్రాయణ మనగా పూర్ణిమ అయిన మార్నాడు నుంచిచంద్రుని కళ ఒక్కొక్కటి తగ్గును. కనుక తాను పూర్ణిమరోజు పూర్తిగా భుజించి ఆ మరుసటిరోజు నుంచి తాను భుజించే ఆహారమును 15 కళములుగా నెంచుకుని పాడ్యమి మొదలు ఆమావాస్యరోజు వరకు ఒక్కొక్క కళమును తగ్గించుచు వచ్చి ఆమావాస్యరోజున ఉపవాసముండుట మరల పాడ్యమిరోజుకు ఒక్కొక్క కళమును హెచ్చించు కొంటూ వచ్చిన 15రోజులకు పూర్తి భోజనమగును. ఇది ఒక్క నెల దీనినే చాంద్రాయణ వ్రతమందురు. ఇట్టి వ్రతములవలన శరీరము తపించును. ఆ తపము వలన అనేక జన్మల పాపము నశించును. కామ్యకర్మకు తానుకొరుకున్నది మాత్రమే సిద్ధించును. నిష్కామ కర్మ అయినచో చిత్త శుద్ధిని గలిగించును. నిష్కామ కర్మ అంటే తాను నిద్ర లేచింది మొదలు శాంతి పడుండే వరకు చేసే మంచి పనులన్నియు భగవదర్పితం చేయడమే. పాపకర్మలు అనగా చేయరాని కర్మలు చేసి భగవదర్పితమనరాదు. శాస్త్రము మంచి పనులు చేయమనియు చెడ్డ పనులు అసలు మానవులు చేయరాదనియు ముందుగానే చెప్పెను. కనుక విహిత కర్మలు చేయడము నిషిద్ధ కర్మలు చేయకపోవడము గీత- “త్రివిధం సరక స్వేదం” శ్లోకములో చెప్పిన కామక్రోధలోభములు పోయినచో అసుర గుణములుపోయినట్లే. కర్తవ్య కర్మ నిష్ఠ చేయవలెను. సోమరితనముండకూడదు. శాస్త్రముగాని, పెద్దలుగాని సాధ్యమైన పనినే చెప్పెదరు. కానీ సాధ్యముగాని పనిని చెప్పరు. అయితే ఆపనిచేయుటకుకొంత కష్టముకలుగ వచ్చును. ఈశ్వరార్పణ

మని చేయుటవలన వ్యవసాయ వారు జేయుకొండి, ఈశ్వరార్పణ చేసి
 సంరక్షాత్రాన ఆ ధాన్యమును ఈశ్వరుడు పట్టుకెల్చిపోడు. మీకే
 యుండును. పైగా ఈశ్వరకరుణ కలుగును చిత్తశుద్ధికలుగును.
 ఆ చిత్తశుద్ధిలో ఇది ఆత్మ ఇది అనాత్మ అని బాగా తెలియును.
 అంటే ఆత్మ సుఖరూపమైనది. అనాత్మ దుఃఖరూపమైనది. అని
 తెలిసినందున దుఃఖరూపమును వదిలి సుఖరూపమును కోరుకున్న
 వారికి ఆత్మానాత్మ వివేకము కలుగును. ఇట్టి ఉపాయము తెలి
 యక అపాయములో పడిపోవుచున్నాడు. సేద్యము చేయుటకు
 ఎంతో శ్రమపడవలెను. ఎండనక వాననక శ్రమపడుచుండురుగదా;
 ఇక ఆత్మజ్ఞానము కావలెనంటే జపధ్యానాదులు ఏకాగ్రతతోచేయ
 వలెను. గదా! కనుక కష్టమనుకొనక తప్పక చేయవలసినదే. అలా
 చేసిననే ఆ సుఖము ఆ ఆనందము గోచరమగును. ఇదే పరమ
 పురుషార్థము ధర్మార్థ కామములు పరమ పురుషార్థము. కొరకే నాలు
 గాశ్రమాలు బ్రహ్మచర్య గృహస్థ వానప్రస్థ సన్యాసం అని. ఇది
 శ్రమముక్తి. బ్రాహ్మణులకే సన్యాసార్హత అని శంకరులు తెలి
 పిరి. సులేశ్వరాచార్యులవారు అన్నది. ఎవరికి యజ్ఞోపవీత ధారణ
 మున్నదో వారందరు సన్యాసమునకు అర్హులన్నారు. దీనితో
 బ్రాహ్మణ కుత్రియ వైశ్యులకు సన్యాసార్హతవచ్చినది. అంటే
 జండేము గలవారందరకు అర్హత గలిగినది.

అదిస లేసన్యాసం అనే దానికిముఖ్యార్థము “యదహ రేవవిర జేత్”
 తదహ రేవ ప్రవ్రజేత్ అన్నాడు. అంటే ఏకోజ విరాగము విరక్తి
 గలిగినదో ఆరోజే సన్యసింతు అని. ఈ వాక్యములో జాతిగాని, లింగము
 గాని వయస్సుగానీ లేదు. కనుక ఈ వాక్యమును గురించి శ్రీగురు
 జేవులు (శ్రీసద్గురు స్వాములవారు) లోకములో గల పెద్దలు ఈ
 వాక్యమును అంగీకరించెదరా అని సందేహము కలిగి కృష్ణశరణ
 ముగా నుండే విమలానంద స్వాములవారికి ఈ వాక్యమును ప్రాసి

కాశీలో పండితులను తెలిసికొనమని వ్రాసిరి ఒక పెద్ద పండితుడని ఎట్లు తెలియుననిన కాశీలోనున్న పెద్ద పండితులవందరను ఒక ద్వైత పండితుడు వచ్చి పాండిత్యములో ఓడించుచుండెను.

పూర్వము నుండియు కాశీలోగల పండితులతో వాగ్వివాదము చేసి అక్కడ పండితుడని అనిపించుకొనవలెను.

అద్వైత పండితుని ఓడించి కాశీయొక్క గొప్పతనమును ఎవరు నిలుపగలరని పండితులందఱు ఆలోచించి ఒక మేడ మీదగల గుళివుగాడిసలహా అడుగగా అద్వైత పండితుని తనవద్దకు తీసికొని రమ్మని చెప్పి వాకు వచ్చినతరువాత ద్వైతఖండన మీద పదహారు వాక్యములను ఒకేసారి ప్రయోగించి ఆ పదహారు ప్రశ్నలకు సమాధానము చెప్పమనగా ద్వైతపండితుడు చెప్పలేనందన ఓడిపోయెను. శ్రీ గురుదేవులు వ్రాసి పంపిన “యదహా తేవ విరజేత్ తదహా తేవ ప్రవజేత్” అను వాక్యముగల జాబును శ్రీకృష్ణచరణముగారు ఆ మేడ మీదయుండే పండితుని వద్దకు వెళ్ళి అడుగగా అపండితుడు వయస్సు లింగము వాటి తెలుపలేదు గనుక వైరాగ్యము ముఖ్యమని చెప్పిరి.

ఈ వాక్యమును చెప్పినది కాశీ గొప్పతనమును నిలిపిన వాకు వారే స్త్రీలకు కూడా సన్యాసార్హతకూడా యున్నదని చెప్పిరి. ఏ నాడు పూర్ణ వైరాగ్యము గలుగునో అనాడు సన్యసింపవలెను. శ్రద్ధను గురించి చెప్పమన ఇంతవచ్చినది.

19వ సూ! భవప్రత్యయో విదేహప్రకృతిలయానాం

భవప్రత్యయములు అనగా ప్రకృతి ప్రత్యయములకన్నా భిన్నమైన వారికి శ్రద్ధావీర్య స్మృతి సమాధి ప్రజ్ఞలను ఉపాయ ప్రత్యయ యాప సమాధి సిద్ధించును. శ్రద్ధ అనగా ఈ యోగమే మోక్షరూపమైన పురుషార్థమునకు నాధనమైనది, అంటే యోగ

విషయమై ఉత్కర్ష అంటే యోగవిషయము తెలిసికొనవలయు నను అభీలాష తీరి "తపస్విభోష్" యోగి తపస్సు చేయువాని కంటే జ్ఞానకంటే అనగా పరోక్ష జ్ఞానము కంటే యోగము గొప్పదని, కర్మ యోగులకంటే యోగి గొప్పవాడు అని తాత్పర్యము.

20వ సూ॥ శ్రద్ధా వీర్యస్మృతి సమాధి ప్రజ్ఞాపూర్వక ఇతి రేమా॥

21వ సూ॥ తీవ్ర సంవేగా నామా సన్న!

శ్రద్ధబాగా పట్టుబడిన తడవాలి వీర్యము కలుగును వీర్యం అంటే ఉత్సాహము, ఈ యోగము తప్పక సంపాదించవలెనను ఉత్సాహమే శ్రద్ధ ఎంతబాగా కలిగితే అంత ఉత్సాహము కలుగుతుంది. యోగము అనుష్ఠించుచుండగా యోగము బాగా పట్టుబడినచో బాగా ధ్యానము చేయగలడు. స్మృతి అంటే ధ్యానంబాగా చేయునప్పుడు అప్పుడప్పుడు మనస్సుపోవుచుండును మరలా వచ్చుచుండును. మరలా పోవుచుండును. అలా పోవుచుండుటకు కారణము జన్మ జన్మాంతరాలలోగల విషయ సంస్కారమే కనుక ధ్యానము చేయువాడు బాగా గ్రహించవలెను. మనస్సుపోవుచున్నా నేను మాత్రము ఇచ్చటనుండి లేవను అనుపట్టుదలగట్టిగా యున్నచో అప్పుడు క్రమముగా ధ్యానము కుదురును. ఆ ధ్యానమే స్మృతి యనబడును. బుద్ధుడు ఇట్టి ధ్యానమును సంపాదించుటకొరకే, శ్లో॥ ఇహ సతే శుష్యతు మే శరీరం

త్వగస్థి మాంసం ప్రళయంచయాతు

అప్రాప్య బోధం జహుకల్ప దుర్లభం

నై బాసనా త్కాయ మతశ్చలిష్యతే॥

శ్రీ బుద్ధదేవుడు నిర్వాణసిద్ధికొరకు అసనమును వేసి కూర్చుండుటకు విశ్చయించినప్పుడు సంకల్పించిన శ్లోకము. అనగా ఈ

అసనమునందు నాశరీరము యెండి భస్మమై పోవుగాక, త్వక్, అస్థి, మాంసము మొదలగునవన్నియు శిథిలములై పోవుగాక. అనేక కల్పములకై నను పొందుటకు శక్యముగాని బోధితత్వమును అనగా నిర్వాణమును పొందక ఈ అసనమునుండి ఈ దేహమును కదలించన. అనగా లేవను అని ప్రతిజ్ఞచేసి కూర్చుండెను. అప్పుడు నలబడి రోజులకు పాతౌత్కారమైనది.

రామతీర్థస్వామి కూడా ధ్యాన సమయములో ఏ ఇంద్రియము చలించునో ఆ ఇంద్రియమునుగోసి పార జేయవలెనను అభిప్రాయముతో బాగానూన కత్తిని ఎదురుగా పెట్టుకొని ధ్యానమునకు కూర్చుండును అప్పుడు ఇంద్రియములన్నియు గజగజలాడి పోవును. ఏది చలించిన దానిని సరికి జేయునను భయమువలన అప్పుడప్పుడు మనస్సు నిశ్చలముగానుండేది, ధ్యానము బాగా చేసినచో సమాధి కలుగును, అప్పుడు పాతౌత్కారము కలుగును అప్పుడు తాను ఈలోకమునకు ఎందుకు వచ్చినో అపనిపూర్తి చేసినట్లు సమాధి అంటే ధ్యానము బాగా కుదరడమే. ప్రజ్ఞ అంటే ప్రకృతి ఘటమనివే కము. ఇప్పుడో వివేకములేక ప్రకృతినే తాను అనుకొనును. అందువలన జనన మరణములను పొందుచున్నాడు. అలాగాక ఉపాయ ప్రత్యయ సమాధి లభించినచో ఈశరీరేంద్రియాదులు ఏమియు తాను కాదనే దృఢమై రాగ్యము కలుగును. సంప్రజ్ఞాత సమాధి బాగాశీలించినచో అసంప్రజ్ఞాత సమాధి లభించును. ఈ అసంప్రజ్ఞాత సమాధి రెండు రకములు. ఒకటి భవప్రత్యయము. రెండు ఉపాయ ప్రత్యయ యోగులు ఇట్టి ఉపాయ ప్రత్యయ జ్ఞానమే అవలంబించవలసినది. వేదాంతులకు ఈ ప్రకృతి అంతా కల్పితము, రిజుసర్పభ్రాంతివలె “బ్రహ్మ సత్యం జగన్నిధ్యా” అనగా బ్రాహ్మను చూచి పాము అనుకొని దగ్గరకు వెళ్ళిచూచినచో బ్రాహ్మ అని తెలియును. భ్రాంతి

పోయి నిజరూపము తెలియును. అలాగే జ్ఞానము కలిగినచో ప్రకృతి అంతా కల్పితం అంతా పరమార్థ స్వరూపమే అని గ్రహించును.

22వ సూ! మృదుమ ధ్యాధి మాత్ర త్యాత్ తతోపి విశేషః।

వైరాగ్యము మూడురకములు, మృదుసంవేగం, మధ్య సంవేగం, అధికసంవేగమని, మృదు సంవేగమయినచో సమాధి స్థితికి చాలాకాలము పట్టును. మధ్యసంవేగమయినచో కొంత కాలమునకు సమాధికలుగును తీవ్ర వైరాగ్యము గలవానిలోనే మూడు భేదములున్నవి. మృదు, మధ్య అధిమాత్ర అని అంటే మృదు తీవ్రము మధ్య తీవ్రము అధిమాత్ర తీవ్రము అని అధిమాత్ర తీవ్ర వైరాగ్యముగలవ్యక్తికి సహాయప్రత్యయము శీలించగా బాగాద్భుత పడితరంప్రజ్ఞాత సమాధి లభించును. అప్పుడు మనస్సే నశించిపోవును అందువలన తాను లేవవలెనను స్ఫురణయే యుండదు. ఇక లేచి తావడమనేది లేదు, మనస్సు ఉంటేకదా ప్రకృతి కలుగుటకు స్వరూపావస్థ సమాధిని పొందును. ఇది వేదాంత పద్ధతిని అనుసరించినది. “అజ్ఞాన కలుషం జీవం” చిల్లగింజగంధమువలన నీటిలో బురద అడుగుకు పోవును. ఆ బురదలో చిల్లగింజ గంధముకూడా క్రిందికి పోవును.

23వ సూ! ఈశ్వర ప్రణిధానాద్వా।

ఈశ్వర ప్రణిధానమువలన ఉపాయ ప్రత్యయము అనగా అసంప్రజ్ఞాత సమాధి లభించును. కపిల మహర్షి ఈశ్వరుని అంగీకరింపలేదు. కనుక సరీశ్వర సాంఖ్యమన్నాడు వీరు ప్రకృతి పురుషులు ఇద్దరినీ అంగీకరించెను.

పతంజలి మహర్షి కపిల మహర్షిని అనుసరించినదంతయు అనుసరించి ఈశ్వరునికూడా అంగీకరించెను కనుక పతంజలి మతము సేశ్వర సాంఖ్యమన్నాడు.

ఈశ్వరుని అంగీకరించెనని ఈశ్వరుని అంగీకరించుటవలన
బాగా ధ్యానము చేయుటచే అసంప్రజ్ఞత సమాధి లభించును.
ఈశ్వర | పణిధావములే ఈశ్వరుని శరణు పొందడము. ఈశ్వర
శరణాగతి స్థితికి చాలా (దగ్గర) మంచిది తన ధ్యాన, సాధన
ములు బాగా నిర్విఘ్నముగా సాగవలెనంటే సాధకులందరు ఈశ్వ
రుని నిర్మలమైన భక్తితో తనను కూడా ఈశ్వరునికి సమర్పించు
కొనవలెను. పరమేశ్వరుడు యెంతో గురువుకూడా అంటే. అంటే
పరమేశ్వరానుగ్రహము గురువనుగ్రహము సంపాదించుకొనవలెను.
గురువు సాక్షాత్తు పరబ్రహ్మము. దేవుని గురువును ఇద్దరిని భేద
ముగా చూచువారికి జ్ఞానము కలుగదు. పరమేశ్వరానుగ్రహము
కలుగవలెనంటే భక్తితో పరమేశ్వరుని భజించవలెను. అలాగే
గురువుగారి అనుగ్రహముకూడా సంపాదించుకొనవలెను ఈశ్వ
రానుగ్రహమువల్లనే జ్ఞానమునకు కావలసినవన్నియు లభించును.
గురువుకూడా లభించును. కానీ గురువు అనుగ్రహమును సంపా
దించినచో గురువు అనేక రహస్యములను విప్పి చెప్పెను. బాగా
దృఢజ్ఞానము కలుగవలెనంటే ఈశ్వరానుగ్రహము గుర్తును
గ్రహము వేదానుగ్రహము అంతఃకరణ అనుగ్రహము ఉండవలెను.

శ్రీరాముడు | శ్రీ కృష్ణుడు కూడా గురువుల ద్వారానే
జ్ఞానము సంపాదించుకొనిరి.

“యస్య దేవే పరాభక్తిర్మధాదేవే తథాగురౌ |

అ | పరమము ఈశ్వరుడు గురువు ఒకే పరబ్రహ్మస్వరూపు
లను దృఢమైన భక్తిగలవారు త్వరలో తరించిపోగలరు.

18-7-74 గురువారం

సాధకుడు సంసారాన్ని చేత తప్పింప బడుచుండగా ఆ భక్తు
నకు ఈశ్వర శరణాగతి చాలా ముఖ్యసాధనము. ఈశ్వర | పణి

ధావము వలన ఈశ్వరుడు నా భక్తునకు శ్రీఘ్రముగా సమాధి కిద్దిం
చుగాక అని ఆనుగ్రహించును.

34 సూ. క్షేకకర్మ విపాకాశయైర పరామృష్టః పునః విశేష

ఈశ్వరః॥

అవిద్యాది పంచక్షేపములు కర్మలు అనగా శుభకర్మలు
అశుభ కర్మలు విపాక = కర్మఫలములు అంటే జాత్యా యుక్తోగ
ములుగా కలుగును, అంటే జాతి ఆముపు భోగములు ఎంత కాలము
అనుభవించవలెనో ఆశయై అంటే సంస్కారములు ఇవన్నియు
జీవులను అంటుకొనును కానీ పరమాత్మను అంటుకొనవు ఆశయః
అంటే అంతఃకరణములో వుండేది. అవే సంస్కారములు స్థూల
శరీరము కర్మానుపారముగా వస్తూ పోతూవుంటుంది. పాతవస్త్రము
వదలి కొత్తవస్త్రము ధరించువట్లుగా అంటే వ్యక్తి విలక్షణముగా
యుండునో ఆరీతిగానే కర్మకు సంబంధించిన స్థూలశరీరమును ధరించు
చుండును సూక్ష్మశరీరము స్థూలశరీరముతో చేసిన కర్మలన్నియు
అంతఃకరణలో సంస్కారరూపమున యుండును, స్థూలశరీరము
పోయినా మరల జన్మించినా తరువాత అంతఃకరణలోని సంస్కార
ములను ఆనుభవించుచుండును, వస్త్రములకన్నా వ్యక్తి వేరుగా
యున్నట్లు పుట్టే శరీరమునకు చచ్చే శరీరమునకు విలక్షణముగా
సూక్ష్మశరీరముండును, జ్ఞానేంద్రియములు 5 కర్మేంద్రియములు 5,
పంచభూతములు 5, అంతఃకరణ 1 ఇవి సూక్ష్మ శరీరము. ఈ ఇంద్రి
యములన్నియు జ్ఞానము కలిగిననే లయించి పోవును.

అంతఃకరణ అంటే ఒక మైనపు వుడవంటిది కమసాలి
బంగారమును అకురాతితో తాసినచో అది సూక్ష్మమైన రేణు
వులు రాలును, అవి చేతికి దొరకవు, అందువల్ల వాటిని మైనపు
వుండతో వత్తినచో ఆ రేణువులు ఆ వుండకు అతుకుకొనును.

అలాగే అంతఃకరణలో జనేక జన్మల సంస్కారము మైనపు
పుడలోయున్న బంగారపు అణువులవలె ఉండును. సంచిత కర్మల
వల్ల గల కర్మలు ఫలొన్నవిమైనప్పుడు ఆ ఫలము వీ జన్మకు అర్హ
మైనదో అట్టి జన్మ కలుగుచుండును ప్రాకబ్ధము అనుభవముతో
పోతుంది. ప్రారబ్ధమును అనుభవించుచు మరల కొత్త కర్మలు
చేయుచుండును. ఈ ఫలము మరల సంచితములో పోయి చేరు
చుండును. అయితే ఆ గామి మాత్రము మన చేతిగో యున్నది.
మనము చేయరాని పనిచేస్తే దుఃఖము నరకము కలుగును. అలా
గాక చేయదగిన పనులుచేసి పరమేశ్వరార్పణ బుద్ధితో చేస్తే
అప్పుడు అంతఃకరణ శుద్ధి కల్గి క్రమముగా మోక్షము లభించును.

ఈశ్వరునకు క్షేణాదులు లేవు కనుక ఫలములేదు సంస్కా
రము లేదు కనుక జన్మకూడా లేదు. ఈ నాలుగింటిలో సృశింపబడే
వాడు జీవుడు, వాటి స్వర్ణలేనివాడు ఈశ్వరుడు ఏదైనా సరే వాడు
పని చేసినచో చెడుకలుగును. మంచి పనిచేస్తే మంచి కలుగును.
అంతేగాని మంచికి చెడు, చెడుకి మంచి ఎవ్వడూ కలగదు. సాధకు
లకువిఘ్నములు వచ్చుచున్నవంటే పూర్వజన్మకర్మలయొక్క సంస్కా
రము వల్లనే

2వ సూ. తత్రనిరతిశయం సర్వజ్ఞ బీజం।

ఈశ్వరునియందు సర్వజ్ఞత్వమునకు కారణమగు నిరతిశయ
మైనది. అంటే ఇంత తెలియును ఇంకపైది తెలియదనేది
ఈశ్వరునకు లేదు మనకు మాత్రము కొంతవరకే తెలియును
కానీ అంతా తెలియదు. అంటే సాతిశయ జ్ఞానము నిరతిశయ జ్ఞాన
ములో ఇదిపోవును ఎట్లంటే ఘటాకాశ మరాకాకాదులన్నియు
మహాకాశములో లీనమైనట్లని గ్రహించవలెను.

నిరతిశయమైన ఈశ్వరుడు ఒక్కడా లేక బ్రహ్మదేవాదులు కూడా ఈశ్వరులేనా! అని అడుగగా కాల పరిమితిచేత పరిమితికానివాడు పరమేశ్వరుడు. ఈ పరమేశ్వరుడు ఒక్కడే

26 వ సూ! పూర్వేషామపిగురు కాలేనానవచ్ఛేదాత్ ।

చతుర్థ్యగ సహస్రములు కలసి అనగా నాలుగు యుగములు కలసి ఒకటి, అట్టివి వెయ్యి కలసినచో బ్రహ్మకు ఒక పగలు. మరల వెయ్యి కలసినచో ఒక రాత్రి ఇట్టి రోజులుగా, వారములుగా, పక్షములుగా, నెలలుగా, స వత్సరములుగా నూరి అట్టి నూకుసంవత్సరములు బ్రహ్మ ఆయువు ఆందువలన బ్రహ్మకు కూడా కాలపరిచ్ఛేదమున్నది గరుత్మంతుడు వాములను హరింపజేయునట్లు, ఈబ్రహ్మదులంతా కాలములో హరించిపోవలసినవారనియు ఈశ్వరుడు ఒక్కడు మాత్రము కాల గర్భములో కలియడని శృతిప్రమాణమున్నది కాల కాల అంటే కాలుడు అంటే యముడు కూడా కాలమునకు వశపడిపోవువాడే. ఈశ్వర ప్రణిధానము కూడా సమాధికి ఒక అంగము.

27వ సూ! తస్యవాచకః ప్రణవః ।

ఆ ఈశ్వరునకు వాచకమైనది ఓంకారము. ఆ ఈశ్వరుని ప్రణిధానము చేసినచో అనగా ఆయనకు సంబంధించిననామముతో జపించినచో ధ్యానించినచో పిలిచినచో పలుకుతాడు. వాడు పిలిచేది ప్రణవము అనగా ఈ సాధకులైనవారు పరమార్థము ఓంకార ధ్యానముతో స్తోత్రముచేయుదురు. పరమేశ్వరుడు స్తోత్రము చేయబడతాడు. వ్యక్తిని ఒకే పేరు పెట్టి పిలిచేదతో అలాగే ఓంకారము ఈశ్వరునకు వాచకము. ఈ ఓంకారము స్త్రీలు ఉచ్చరించకూడదని అంటారు. ఎందుకంటే స్త్రీలు గర్భవతులుగా యున్నప్పుడు ఓంకారమును దీర్ఘముగా ఉచ్చరించి

నచోపానాయామమువీర్పడిగర్భమునకు కొన్ని కష్టములువచ్చును. కనుక అటువంటి స్త్రీలకు గురించి చెప్పబడిన దానిని మొత్తము స్త్రీలంతా ఉచ్చరించకూడదని అన్నాడు. బాహ్యకుది చాలా అవసరము “శుచాజే శ్చ” పరిశుద్ధ ప్రదేశములో కూర్చుని ఆధ్యాత్మిక సాధనలు చేయవలెను. “శౌచాత్ స్వాజ్ఞజగుప్సాపరైరసంసర్గః” రెండవపాదం 40వ సూత్రములో చెప్పినట్లు తన అవయవములయందే తనకు జగుప్స కలుగుతుంది. అంటే శరీరము తయి మలముతో కూడినదే కన్నుపుసి, నోరు ఎంగిలి, చెవిగుబిలి ఇంకా మలమూత్రాదులు ఇవి అన్నియు కలిగిన శరీరము మీద ఏవగింపు కలుగుతుంది. తన అవయవములయందే ఏవగింపు కలిగినపుడు ఇతరుల సంసర్గముకోరజాలరు. అందువల్ల బ్రహ్మచర్యము అలవడును. పరమాత్మను దృఢచింతన చేయవలెనంటే బ్రహ్మచర్యముండవలెను. శరీరము కూడా దృఢముగా యున్ననే దృఢచింతన చేయగలరు. గృహస్థులుకూడా బ్రహ్మచర్యముతో మితముగా యుండవలెను. గీత 17 అ॥ దేవద్వీజగురుప్రాజ్ఞ” అన్నాడు. ఇది అంతయు శరీరము చేత నిర్వర్తింపవలసిన తపస్సు ఈ తపస్సు వలన మనస్సుకు ధైర్యము దృఢమువర్పడుతుంది అప్రాదుఢ్యానము దృఢముగా చేయగలరు.

శరీరబలము లేకపోయినచో మనస్సుకు బలముండదు, మనస్సుకు బలము లేకపోయినచో ధ్యానము దృఢముగా చేయజాలరు. ఇది బాగా గ్రహించండి. అభ్యాసవైరాగ్యాదులు బాగా శీలించినచో వృత్తులు నశించి సమాధి సిద్ధించును. ఈశ్వర ప్రణీదానము చేసినను సమాధి సిద్ధిస్తుంది. ఆ ఈశ్వరుని పేరు ఓంకారము.

28వ సూ॥ తజ్జపస్త దర్శభావనమ్॥

ఓంకారమంటే మంత్రము, ఆ మంత్రమును జపము చేయవలెను. పరబ్రహ్మకు మూడు పేరులు నిర్దేశించి యున్నవి, అవి “ఓం, తత్, సత్” ఆ జపము అనగా తామరామ అనేది మాటి మాటికి అనుకుంటూజోతే అతి జపము, వాచకమైన ఓంకారాన్ని జపిస్తూ వాచ్యమైన ఆ ఓంకారము యొక్క ఆర్థము అనగా ఈశ్వరుడు.

భావన అంటే ధ్యానము. వేదాంతము దీనినే నిది ధ్యాన అంటారు. యోగ పరిభాషలో ధ్యానమని అంటారు, ధ్యేయము అనగా ధ్యానింపదగిన వస్తువు. ఒకటవుతుంది. ధ్యానించేవాడు ఒకడు అంటే ధ్యాతకు ధ్యేయమునకు గల సంబంధమే ధ్యానము. ధ్యానమనగా మనస్సు ఇతర విషయముల మీదకు పోకుండా ధ్యేయము మీదనే నిలుపుకొనేదానినే ధ్యానమనెదరు. ధ్యాత, ధ్యానం, ధ్యేయం, అని వర్చుడును. ఓంకారమును బాగా జపించి ధ్యానము బాగా చేయండి. “ధ్యానం నిర్విషయం మనః” ఓంకారార్థము ఈశ్వరుడు. ఈశ్వరునకు పేరు ఓంకారము. ఆపేరును మాటి మాటికి జపించవలెను.

ఓంకార ధ్యానమునగా నిర్విషయ ధ్యానమునగా దేనినుండి విషయములు నిర్గమించునో అది ధ్యానము. విషయములు అంటే శబ్ద స్పర్శ రూపరసగంధములు. ఇట్టి వాటి మీదకు మనస్సు పోకుండా కేవలము ఈశ్వరునియందే మనస్సు నిలుపుట ధ్యానము. భగవత్సాక్షాత్కారమునకు. ఇది ముఖ్యమైన సాధన. కనుకనే పతంజలిమహర్షి ఈశ్వరానుగ్రహము పొందగలుగుటకై చెప్పెను. భావన లేకుండా ఎవరికి సాక్షాత్కారం కలుగలేదు. భృవుడు, మాత్రుండేయాదులకు సాక్షాత్కారము కలిగిందంటే వారు భావించిరి. మనము భావించడములేదు. అందుకే మనకు సాక్షాత్కారము

రము కలుగలేదు. ఈశ్వరుడు సర్వజ్ఞుడు సర్వేశ్వరుడు, అట్టివానిని భావన చెడకుండా ధ్యానము చేయవలెను.

ప్రాథమిక దశలో కొంతసేపు కుదిరి మరల సంకల్పములు వచ్చుచుండును. ఇది చాకిరి తెలియును. మరల ఇతరమైనవి స్ఫురించును. ఒక గొప్ప మహానీలం న దగ్గరలో యున్న ఒక ఆశ్రమమునకు వెళ్ళెను. ఆ ఆశ్రమాధిపతికూడా చాలా గొప్పవారే. వీరు వెళ్ళేసరికి ఆ గురువుగారు ధ్యానమువకు వెళ్ళిరి. ఆ ధ్యానములో శిష్యుని ఉత్తరమునకు జవాబులు ఆలోచించుచున్న సంగతి వచ్చిన మహాత్మునకు తెలిసిపోయినది. జప సమయములో ఆత్మ భావన యుండదు. ధ్యానములో ఈశ్వర భావన యుంటుంది. నామమును అనుకునేటప్పుడు ఈశ్వరుని మీద భావము నిలిపి చేయవలెను. ఆ తరువాత జపము వదిలేసి కేవలం ఆ భావనతో నిలిచిపోయినచో కేవలము దై వాకారముగా అయిపోవును.

20-7-1974 శనివారము

ఈశ్వరుని వాచకము ప్రణవము ఈ ప్రణవజపము చేస్తూ ఈ ప్రణవార్థమును భావించడమే “తజ్జప స్తదర్థ భావనమ్” ఆ ప్రణవము యొక్క జపము ధ్యానము చేయుటవలన సాధకులకు ప్రత్యేక చైతన్యం అనగా ప్రత్యగాత్మ అనగా తన స్వరూపము పరమాత్మ ప్రాప్తి కలుగుతుంది. విఘ్నములుకూడా ఉండవు. అభ్యాసమై శాగ్ధ్యముల వలన సమాధి ప్రాప్తిస్తుందని చెప్పిరి. ఇప్పుడు ఈశ్వర ప్రణి భావమువలన విఘ్నములుకూడా తొలగిపోవునని విశేషముకూడా చెప్పిరి. జపధ్యానాదులు ఎంత కాలము చేయవలెనంటే “సతుదీర్ఘ కాల నైరంతర్య” అను సూత్రమును అనగా దీర్ఘ కాలము నిరంతరము సత్కారముతో చేయవలెనని చెప్పెను. ఈశ్వర ప్రణిధాన మనని భక్తికూడా “సతుదీర్ఘ కాలం” సూత్రములో చెప్పిన ప్రకారము చేయవలెను. అభ్యాసమై రాగ్యాదులు కూడా “సతు

దీర్ఘకాల” సూత్రము ప్రకారము చేయవలెనని చెప్పెను. ఇది విశేషము. భగవద్భక్తిగల వారికి అన్ని పాధనలు సులభముగా సిద్ధించును. ద్వేషముతో భగవద్భింతన చేసినవారికికూడా మేలు కలుగుతుంది. శిశుపాలాదులు అహర్నిశలు కృష్ణుని ఎట్లు నశింప చేయవలెననెడి అభిప్రాయముతో ఆదేదంతన చేసిరి. అందు వలన శిశుపాదులు భగవంతునిలో లీనమయ్యెను.

ఇక భక్తితో చేసినవారికి భగవంతునిలో లీనమగుటయందు సందేహము లేదు. శిశుపాలుని శిరచ్ఛేదన అయిన తరువాత ఆయన శరీరములోనుండి ఒక దివ్యతేజస్సు వచ్చి శ్రీకృష్ణునిలో లీనమైనది. భగవద్భావము అగ్ని వంటిది. అగ్ని తాకితే కాల్చును. అట్లే భగవద్భావము అనే అగ్నిలో వాని పాపములన్నియు భస్మమై పోవును.

29వ సూ! తతః ప్రత్యక్షేత నాధిగయోఽప్యంతరాయాభావశ్చ।

చైతన్యమునందు ఏకాగ్రత కుదిరినప్పుడే సిద్ధికలుగుతుంది. అట్టి ఏకాగ్రత రావలెను. సమాధి సిద్ధి కలిగేలోపల కొన్ని విఘ్నములు వచ్చును. ఒక మంచి పని జరగవలనఁటే ఎంతో ప్రయాస. “శ్రేయాంసి బహు విఘ్నాని” అన్నట్లు 30వ సూ! వ్యాధిస్త్యాన సంశయ ప్రమాదాలస్యా విరతి భ్రాంతి దర్శనాలబ్ధ భూమిక త్వానవ స్థితత్వాని చిత్తవిక్షేపాస్తేఽస్తకాయా॥

చిత్తమును యోగమునుండి తప్పించి విషయముల మీదికి తీసికొను పోవునో అవి తొమ్మిది రకములు 1. వ్యాధి, ఇది మాడుదోషములవలన కలుగును. అంటే వాత పితృశ్లేష్మములను ధాత పుల వ్యత్యస్తంవలన రోగము వచ్చును. 2. స్త్యానం అంటే ఆలోచన చేయు సామర్థ్యము చిత్తమున కుండదు. మొద్దుగా వుంటుంది. యోగము చేయవలెనను బుద్ధియుండదు. కనుక యోగమును శీలించదు. 3. సంశయము, ఇదికూడా యోగమునకు విఘ్నమే

అంటే సంధ్యాకాలములో త్రాడును చూచి పాము అని అనుకొన్నట్లు. అంటే త్రాడా పామా అనేది, ఇటువంటిదే సంశయము అవునా కాదా అనేదే సంశయము, వున్నది వున్నట్లు తెలిసికొనుట యధార్థజ్ఞానము. అంటే త్రాడును త్రాడుగా గ్రహించేది. అలాగాక త్రాడును పాముగా చూచేది విపరీతజ్ఞానము అనగా అయథార్థజ్ఞానమగును. అనగా యోగమును ఇట్లా అనుష్ఠించవలెనా అట్లా అనుష్ఠించవలెనా అనే దానినే సంశయమంటారు. సంశయము కలవాడు, యోగమును అనుష్ఠించడు 4 ప్రమాదము, యోగమును చక్కగా శీలించవలెనంటే అహింసాదులను చక్కగా శీలించువానికి సమాధి సిద్ధించును. అవితేని వారికి యోగసిద్ధి కలుగదు, అనగా అహింస. సత్యము మొదలగు లక్షణములు యమము శమదమాదులుగల వారికి ఫలము కలుగును. 5. ఆలస్యం, ఇది ఒక విఘ్నము, శరీరము లావు ఎక్కినచో యోగము చేయుతేను మాట్లాడేమాటలు జాగ్రత్తగా యుండినచో చిత్తములో మంచి సంకల్పములు లేనిచో వాక్కును, చిత్తమును కాయమును పక్కరించవలెను. ఇట్టి వాడు రేపు చేయవలసిన పనిని పదికోజులకై నను పూర్తి చేయుదురో లేదు. అలాగే యోగవిషయమైన అనుష్ఠానమును రేపు రేపు అనుచు ఆలస్యము చేయును. 6. అవీరతి, వీరతి అంటే వదలవలసివడి, అవీరతి, అంటే విషయముల యందు నైరాగ్యము లేకపోవడమే, వీరక్తి లేకపోతే అనురక్తి యుండును. విషయాభిలాషగల వారికి యోగము సాగనివ్వదు. 7. భ్రాంతి దర్శనం, అధ్యాస అంటే భ్రాంతి అంటే రిజ్జు సర్పభ్రాంతి త్రాడును చూచి పాము అనుకొనేబుద్ధి సర్పము కాని త్రాడును చూచి పాము అనుకొనేది. ఇది వున్న వస్తువును వదలి ఇంకొకటిగా చూచినది. ఇట్టివాడు యోగము కాని దానిని శీలించి దాని వల్ల నానా శస్త్రాలు దుఃఖాలు పడి విడిచి పెట్టును, అందుకే సద్గురువుల వల్ల శిక్షణ పొంది అనుష్ఠానమును శీలించవలె

నని చెప్పేది. 8. అలబ్ధ భూమి క త్యా. ఏవో ఒక నిమిత్తము వలన సమాధి సిద్ధించకపోవడమే. చిత్తము స్థిరముగానితనము వలన ఏకాగ్రత పొందదు. 9 సంప్రజ్ఞాత సమాధి, అసంప్రజ్ఞాత సమాధి అని రెండు రకములు చిత్త ఏకాగ్రత కలిగినది. అసంప్రజ్ఞాత సమాధి. చిత్త విక్షేపము కలుగుట అంటే ఏకాగ్రత లేకపోవడమే. యోగవిఘ్నము ఇవి లేకుండా వుండవలెనంటే పరమాత్మయందు చిత్తమును ఏకాగ్రము చేసి ఈశ్వర భక్తి పూర్వకముగా చేసినచో నిర్విఘ్నముగా యోగము సిద్ధించును. నిరంతరాయముగా యోగము పొగును, 21-7-74 ఆదిచారము

చిత్తవృత్తులు జలించకలెనంటే ఆభ్యాస వైరాగ్యములు, ఈశ్వర భక్తి ముఖ్యమని తెలిపిరి. భక్తి వలన విఘ్నములుకూడా తొలగించబడుననేది పై చెప్పిన వ్యాధిస్థాన మొదలగునది నశించునని, ఈ తొమ్మిది విక్షేపములు యోగమును నాశనము చేయడమే కాక విఘ్నములు కూడా కలుగును అవి ఏమనగా

31 సూ! దుఃఖ చార్షణ స్వాంగమే జయత్య శ్వాసః ప్రశ్వాసా
విక్షేప సహ భువః

దుఃఖము మొదలగు ఐదు విధములు కలుగును. అవి ఏవంటే 1 దుఃఖము అనగా వ్యాధి వలన కలిగే దుఃఖము జ్వరము వచ్చి పోదు, జ్వరము వచ్చి దుఃఖముకూడా కలిగించును. ఈదుఃఖములు మూడు విధములు. 1 ఆధ్యాత్మికము. 2 ఆది భౌతికము 3 ఆది దైవికములని ఆధ్యాత్మిక దుఃఖమనగా శారీరిక రోగములు మానసిక పృథలు, అనగా కామక్రోధాదులున్నా ఈ రెండు తరముల దుఃఖములు ఆధ్యాత్మికములు. ఆది భౌతికమనగా తన కంటే అన ప్రాణులు వలన కలిగే దుఃఖము, శత్రువుల వల్ల కలిగే దుఃఖము ఆది దైవిక దుఃఖమనగా ఒక్కొక్కప్పుడు మనకు తెలియకనే అతివృష్టి, అనావృష్టి దయ్యములు, భూతములు వలన ప్రజలు

దుఃఖపడెదకు. దయ్యములు కూడా వుంటాయా అనెదకు. కొందరు. ఆ విషయమై చగవద్దీత అ.17.శ్లో. 4 లో చెప్పబడియున్నది. అమోగుణవంతుల ప్రేతాత్మలు అనగా దయ్యములను భూతములను పూజించెదరని. బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ వైశ్య, శూద్రులలో చేయరాని పనిచేసినచో వారు దయ్యములగుదురు. మనమున్న శరీరము పంచభూతాత్మకమైనది. మరి దయ్యములకు జాయము బ్రూత శరీరముండును. మనముకూడా గాలిశోకినది, గాలి పట్టినది అంటాముగా, దయ్యాలకు పాదములు వెనుక పక్కకు వుంటాయని యుండును. వాళ్ళు గాలిని శరీరముగా ధరించియుండురు. చూచిన వాళ్ళు కూడా కొంతమందియున్నారు. శాస్త్రముకూడా వున్నవని చెప్పుచున్నది. 3. దౌర్మనస్యం అనగా ఏవైనా తనకు కావలెనని కోరుకొన్న వస్తువు లభించకపోయినచో మనస్సులో ఖోభకలుగును, ఆ ఖోభనే దౌర్మనస్యం అంటారు. 3 అంగమే జయత్వం, యోగము చేయువారికి శరీరములో కదలికవచ్చును, శరీరము ఎప్పుడు వణుకుచుండును. ఇట్టివాడు ఒకప్పుడు ఒకడు శ్రీచ్యూతాశ్రమము వచ్చిరి. వారిని మీకు అలా వణుకు వచ్చిన కారణమేమని శ్రీగురు దేవులు అడుగగా గడిగోట సచ్చిదానంద యోగి వ్రాసిన రాజయోగసారామృతమును గ్రంథముచదివిత్రాణాయామమా చేయుటనల్ల ఇలా వచ్చినదని చెప్పి శ్రీగురు దేవులను వణుకు పోయే విధానమును అడిగిరట. 4. రేచకము, అంటేశ్వాసను బైటకు పదలడము మరల లోపలకు వీల్చుకోవడము శ్వాసమంటారు ఇది రేచక ప్రాణాయామమునకు విరోధి 5 ప్రశ్వాసలోనికి గాలి వీల్చడం ఇది పూరక ప్రాణాయామమునకు విరోధి యోగ విఘ్నమంటే శ్వాసప్రశ్వాసలు ఎక్కువగా జరుగుచుండును.

ఆ తొమ్మిది యోగ విఘ్నములు చిత్తవిక్షేపమును కలిగించును. ఎవడు యోగమును శీలించెదరో వాడు అనుభవముగల

గురువులవద్దయుండి అనుష్ఠించుటకు ప్రారంభించవలెను యోగము కుదిరితే యోగమే, కుదరకపోతే రోగమగును. వేదాంతములో ఫలము వస్తే వచ్చును లేకపోతేలేదు. అంతేకానీ రోగము రాదు. గురువు అను గ్రహము దైవానుగ్రహము యున్నచో యోగము త్వరగా పట్టుపడును. యోగము అనుష్ఠించునప్పుడు కొన్ని విఘ్నములు వచ్చును దుఃఖములు కూడా వచ్చునని చెప్పిరి.

శిశివ సూ! తత్ప్రతి షేచార్థమేక తత్త్వాభ్యాసః

దుఃఖాలు విఘ్నాలు నిరోధించుటకు ఒక్కటైన తత్త్వము యొక్క అభ్యాసము చేయవలెను. ఆ ఒక్కటియేదంటే ఈశ్వర స్వరూపమును భక్తితో అనుష్ఠించవలెను. అభ్యాస మనగా మనో వృత్తి ప్రవాహము అనగా ధ్యానము చేయునపుడు కొద్దిసేపు ఈశ్వర ధ్యానములోనేయుండి మరల మధ్యలో ఎక్కడికోపోవును. ఇది విఘ్నేపము అలా పోకుండా ఈశ్వరుని యందు నిలుపుటయే అభ్యాసము. అట్టి అభ్యాసము వలననే మనస్సు నిలుచునని చెప్పిరి. అట్టి అభ్యాసము ఎంతకాలము చేయవలెనంటే “సతుదీర్ఘ కాలం” మనస్సు ఏకధారగా దైవభావములో నిలవడమే ఏకతత్త్వాభ్యాస మన్నారు. మధ్యమధ్య చలనము కలుగకుండా ఏకధారగా పరమేశ్వరుని భక్తితో భజించినచో మనకష్టాలు దుఃఖాలు అన్నియు పోవును. అయితే అట్టి కోరికలు లేకుండా భజించవలెను. పైపాదు చెప్పేది ఒకటియున్నది. ఆదేమంటే నేను మనుష్యునిగా పుట్టితిని కనుక నిన్ను ధ్యానించడమే కర్తవ్యము. అపైన సేపు ఏమి చేసికొనెదవో చేసుకోవో నాకు ఏమీ సంబంధము లేదని అందురు.

చిత్తవృత్తులు నిశించవలెనంటే యోగమును శీలించవలెను. తద్వారా జ్ఞానము సంపాదించుకొనెదననే బుద్ధియుండవలెను. ఇది జ్ఞాన యోగ బుద్ధియగును తుద్రదేవతారాధన వలన తాము కోరిన కోరిక సిద్ధించును. భగవంతుడు కూడా అట్టి కోరికలను

తీర్చును. అలా కాక భక్తితో భగవంతుని భజించినచో ఆ కోరికలున్నూ తీరును, పైగా దైవానుగ్రహము కూడా కలుగును. కనుక ప్రతివాడూ నిర్మలమైన భక్తితో భగవంతుని భజించెదరో సత్యధర్మాదులను అనుష్ఠించెదరో వాడు తప్పక పైకి పోగలడు. భగవంతుని కృశింపజేయడమనగా భగవంతుని శాసనములను అతిక్రమించడమే భగవంతుని కృశింపజేయడమగును.

28-7-74 మంగళవారము

తీరివ సూ! మైత్రీ కరుణా ముదితోపేక్షాణాం సుఖదుఃఖ పుణ్యా
పుణ్య విషయాణాం భావనాతశ్చిత్త ప్రసాధనం।

సమాధి శీలించునప్పుడు విశేషము కలుగుచున్నదని అంటారే వాడు ఈ చెప్పేది వాగా గ్రహించవలెను. చిత్తము కాగ ద్వేషాదులచే కలుషితమైయుండును. అట్టి చిత్తము ప్రసన్నముగాక పోయినచో చిత్తనిర్మలము కలుగదు. లోకములో సుఖవంతులతో మైత్రీ కలిగియుండవలెను, మిక్కిలి దుఃఖతుల యెడల కరుణను వాటించవలెను. ఒకని వాగుని చూడలేని వానికి యోగము కుదరదు. ఎప్పుడు అబద్ధాలు తప్పులు చేయుచుందురు. అట్టి వారితో ఉపాసీవతి వహించినచో అప్పుడు మన మనస్సు నిర్మలముగా యుంటుంది.

మనస్సు ప్రసన్నముగా యున్నచో ఏ కాగ్రతను పొందును. స్థూలశరీరము అంతఃకరణకు స్వాధీనమైయుండవలెను. ఇంద్రియములు తన వశమై యుండవలెను. భగవద్గీత అ.2 శ్లో. 64-65-66 ల తాత్పర్యము చదువుకోవలెను. స్థూలశరీరము అంతఃకరణ ఇంద్రియములు తన స్వాధీనములో యున్నచో మనస్సు ప్రసన్నముగా యుండును.

ఈ రీతిగా ప్రసన్నతను ఎప్పుడు సంపాదించుకొనునో వానికి సమస్త దుఃఖములు వశించిపోవును. ఆ దుఃఖములు ఆధ్యాత్మిక

ఆదిభౌతిక ఆదిదైవిక దుఃఖములు, మొదటి పాదములోకి 1 సూత్రములలో ఈ విషయమున్నది. సమస్తదుఃఖములు నశించినవాని మనస్సు నిశ్చలముగా ఏకాగ్రతను పొంది పరిమాత్మయందు నిలచును.

శ్రవణమననాదులులేని వానికి ఇంద్రియ నిగ్రహములేదు, మనోనిగ్రహములేదు, అట్టివానికి గురుబోధ ప్రకారము శ్రవణమననాదులులేవు. వానికి ధ్యానము లేదు, దాని పరిపక్వావస్థ యగు సమాధియులేదు, అట్టి వానికి శాంతిలేదు, సుఖములేదు. శ్రవణ మననాదులున్నచో రాగ ద్వేషాదులు నశించి ఇంద్రియ మనోనిగ్రహమున్నచో శాంతి సుఖము కలుగును.

శి 4 ఎ సూ! ప్రచ్ఛర్ధన విచారణాభ్యాం తాప్రాణస్య |

విచారణ వల్ల మనస్సును పట్టుకొన్న వానికి చెప్పినవిషయము “ప్రచ్ఛర్ధనం” అంటే రేచకము, “విచారణం” అనగా కుంభకము, రేచకము శిశిమాత్రములు సమయము అనగా లోపలయున్న గాలిని బైటకు వదలవలెను. ఇది కంతము మొదలు గుదస్థానము వరకు గాలి నిండియుండును, అది అంతయు శిశి మాత్రల కాలములో బైటకు వదలవలెను. మరలా గాలి పీల్చుకుండా 64 మాత్రల కాలము కుంభకములో నిల్పవలెను. ఇది బాహ్యకుంభకము, మొట్ట మొదట శి మాత్రల కాలము రేచకము 16 మాత్రల కాలము కుంభకముతో ప్రారంభించి క్రమముగా పెంచుకొనవలెను, ప్రారంభదశలో కొద్దిమాత్రలతో ప్రారంభించవలెను. పూరించిన తరువాత గాలి లోపలయున్నది. దానిని మరలా బైటకు పోకుండా 64 మాత్రల కాలము నిలుపవలెను. ఇది అంతర కుంభకము మనస్సుకు ప్రాణమునకు సంబంధమున్నందున శిశి మాత్రల కాలము మరలా రేచించ వలెను. ప్రాణాయామమువలన, ప్రాణమునుపట్టుకుంటే మనస్సుకూడా అగిపోయి యోగము కుదురుతుంది, యోగ

మంటే సంప్రజ్ఞాత సమాధి లభించి క్రమముగా అసంప్రజ్ఞాత సమాధి సిద్ధిస్తుంది, ఇది యోగ పద్ధతి విచారణవల్ల మనస్సుకు పట్టుట వేవొంది పద్ధతి.

శీ 6 వ సూ! విషయ వతీవా ప్రవృత్తి భృత్పన్నా

మనసః స్థితి నిబంధినీ ।

మనస్సుకు నానాగ్రమందు ఏకాగ్రము చేసినచో దివ్య గంధ జ్ఞానము కలుగుతుంది. ఇలాగే ఏడుస్థానములలో నిలిపితే శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధాదులు లభించును, ఇది దివ్యమైనది.

పైన చెప్పిన స్థానములలో మనస్సు లగ్నపరచుటచే క్రమముగా మనస్సుకు ఏకాగ్రత చేకూరును.

శీ 6 వ సూ! విశోకావా జ్యోతిష్కరీ!

హృదయములలో అష్టదశ పద్మమును భావన చేసెదరు దానిని రేచకముచే ఊర్ధ్వముఖముగా చేసికొని అంటే రేచకము చేస్తే ఊర్ధ్వముగా తిరుగును. అప్పుడు జ్యోతియందు ఏకాగ్రము కలిగినచో మనస్సులో యున్న దుఃఖములన్నియు పోవును. మధ్యలో కాంతిని బాగా భావన చేసినచో ఏకాగ్రత కలుగును. బాగా ఏకాగ్రత కలిగితే శోకము పోవును.

శీ 7 వ సూ! వీతరాగ తిషయం వా చిత్తమ్!

వీతరాగులను చిత్తములో నిలుపుకొన్నచో అనగా వీత రాగుల చిత్తమును గురించి ఆలోచించినచో అనగా శాస్త్రములో చెప్పిన వర్ణనను మనస్సులో భావన చేసినచో ఏకాగ్రతను పొందును.

శీ 8 వ సూ! స్వప్న నిద్రాజ్ఞానాఽలంబనం వా!

ఇవి అన్నియు మనస్సును ఏకాగ్రము చేసికొనుటకే. వీరిలో యెవరికి దేనియందు అభిలాష కలిగిన అది పట్టుకొని ఏకాగ్రతను పొందవచ్చునని ఇన్ని రకములుగా చెప్పుచుండెను. బాగా భగవం

తుని భజించుచున్నను ఏకాగ్రత కలుగనిచో ఆతనికి ఒక స్వప్నములో ఇష్టదేవత దర్శనము కలుగును. మెలుకువ వచ్చిన తరువాత ఆ ఇష్టదేవతయందు నిల్చి ఏకాగ్రతను సంపాదించుకొనవలెను. సుషుప్తిలో అంతఃకరణము తాను ఏమీ చేయజాలనిస్థితిలో వుంటుందిగానీ అసలే లేకుండాపోదు. జాగ్రత స్వప్నములలో అంతఃకరణ యుండును. సుషుప్తి అవస్థలో మనస్సునందు ఏ సంకల్ప వికల్పాది వృత్తులు లేకుండా వుండునో దానిని భావన చేసినా ఏకాగ్రత కలుగుతుంది. సుషుప్తిలో ఆత్మ బాగా ప్రకాశించుచుండును. ఆత్మ మూడవస్థలలోను ప్రకాశించినను సుషుప్తిలో అంతఃకరణ పనిలేదుకనుక ఒక విధమైన అనందము పొందును. అంటే శ్రమపడిన వాడు గాఢనిద్రపోయి లేచిన తరువాత గాఢ నిద్ర పోతినని నాకు ఏమియు తెలియలేదని అనుకొనును. ఇది సుషుప్త్యవస్థ. సుషుప్తిలో అనుభవము కలిగింది. నిద్రలేచిన తరువాత స్మృతి కలిగినది. సుషుప్తిలో అంతఃకరణలో ఏ వృత్తులు లేక సుఖముగా యున్నట్లు తెలిసికొన్నందున దానిని ధ్యానించి ఏకాగ్రత పొందవచ్చును.

39 వ సూ॥ యథాభిమత ధ్యానాత్వాః ।

పైని అనేకరకములు సాధనలు ఏకాగ్ర సంపాదనకు తెలుపబడినవి. అవి అన్నియు సరి - మీకు ఇష్టమైన దైవమును భావించవలెను. దైవమును గురించి శాస్త్రములో చెప్పిన స్వరూపమును ధ్యానించి అయినా ఏకాగ్రతను సంపాదించుకోవచ్చు. ఏకాగ్రత లభించును.

24-7-74 బుధవారము

40 వ సూ॥ పరమాణు పరమమత మహత్వాన్వోస్త్వవశీకారః ।

పరమాణువు అంటే అతిసూక్ష్మము, పరమమహత్త్వ అంటే ఆకాశము, స్థూలములో అతిస్థూల పదార్థము వరకూ చిత్తమును

అణువు మొదలు ఆకాశము వరకు ఎక్కడ బట్టిన అక్కడ ఏకాగ్రము చేయగలుగును. కనుక అట్టివానికి చిత్తము వశీకారమైనట్లు మనసు ఏకాగ్రత పొందుటకు అనేక ఉపాయములను చెప్పెను. దానివల్ల కలిగిన ఏకాగ్రత అభివృద్ధి పొందుటకు అనుకూలమైనది సబీజ సమాధి. అవగా సంప్రజ్ఞాత సమాధి. ఏకాగ్రత అభివృద్ధి పొందిన యోగికి సంప్రజ్ఞాత సమాధి సిద్ధిస్తుంది.

41. సూ॥ క్షీణవృత్తే రభిజాత స్వేదమణేర్గ్రహీతృగ్రహణ

గ్రాహ్యేషు తత్త్వ తదం జనతా సమాపత్తిః ।

మిక్కిలిపరిశుద్ధమైనమణివలె గ్రహీత గ్రహణము గ్రాహ్యము. స్ఫటిక మణిముందు దాసానిపువ్వు పెట్టినచో ఆ స్ఫటిక మణి దాసాని పువ్వు రంగుగా కన్పించును స్ఫటిక మణి మలినముగా యున్నచో దాసానిపువ్వు రంగుగా కనిపించదు. శుద్ధముగాయుండి దగ్గరగా దాసానిపువ్వు ఉన్నచో ఎర్రగా కనిపించును. క్షీణవృత్తి అంటే వృత్తులు నశించిపోయిన చిత్తము. గ్రహీత అంటే జ్ఞాత. గ్రహణం అంటే ఇంద్రియములు. గ్రాహ్యేషు అనగా సూక్ష్మభూతములు, స్థూలాది వస్తువులయందు కేరి తదాకారమునొందుటయే సంప్రజ్ఞాత సమాధి. ఎలాగనగా శ్రీమహాఽష్టాధ్యాయ శాస్త్రములలో చెప్పిన విధముగా అంటే నీలమేఘశ్యాముడు, నాలుగు భుజములు, శంఖ చక్రగదాఖడ్గములు ఉన్నట్లు భావించెదరు. ఏకాగ్రత సంపాదించిన వారి చిత్తము మహాఽష్టాధ్యాయ నందుండును.

తదంజనతా ఆ వస్తువు ఆకారమును చిత్తము పొందును. సాధన చేయువాడు బాగాగ్రహించవలెను. ఏకాగ్రతను పొంద బట్టే తదాకారము పొందినదని తెలుసుకోవచ్చును. ధ్యేయకారము పొందనిచో ఏకాగ్రత లభించలేదని గ్రహించేది. సబీజ సమాధిలో నాలుగు రకముల విషయముండును.

అవి 1. వితర్కము, 2. విచారము, 3. ఆనందము, 4. ఆస్మిత. ఇవి నాలుగు సంప్రజ్ఞాత సమాధికి ఉండునని చెప్పెను

42. సూ! తత్రశబ్దార్థజ్ఞానవికల్పైః సంకీర్ణా సవితర్కాసమాపత్తిః॥

సమాపత్తి అంటే సమాధి. సవితర్క-సమాధి అంటే శబ్దము, అర్థము, జ్ఞానముయొక్క వికల్పము. గోవును గుఱించి సంస్కృతి ములో గౌః అనగా శబ్దము, గౌః అనగా అర్థము, గౌః అనగా జ్ఞానము

అనాహత ధ్వని నిశ్చలముగా ధ్యానము చేయు వారికి విని పించును. బాగా ధ్యానము చేయువారికి బాగా వినిపించును. గౌః గౌఃగౌః అని మూడుసార్లు చెప్పటచే గోశబ్దము, గోరూప అర్థము గోవు అను జ్ఞానము అని మూడుపదములుగా యున్నను వీకల్పము బోధింపబడుచున్నది. నేత్రేంద్రియము రూపము దగ్గరకు వెళ్ళును. శబ్దేంద్రియము దగ్గరకు శబ్దము వచ్చును. కాని శబ్దము వద్దకు శబ్దేంద్రియము వెళ్ళదు. అలాగే స్పర్శము, రసము, గంధము అంటే పుష్పముల గంధమును గాలి ముక్కువద్దకు తీసుకొనివచ్చిన తర్వాత మనము ఫలానా పుష్పము వాసన అని గ్రహించగలము. అంటే గంధ పరమాణువులు గాలిలో కొట్టుకొని వచ్చినందున మన ముక్కు దగ్గరకు వచ్చేసరికి ఫలానా గంధము అని గ్రహించగలము నాలుక రుచిని గ్రహించును. రుచిలోగల భేదములను గ్రహించును ఏరుచి తేని స్థితిని గ్రహిస్తుంది. లక్ష్యమునకు శబ్దము అర్థముతో తెలిసికొనేది జ్ఞానము. లక్ష్యములో కృష్ణస్వరూపమును శబ్దము కృష్ణుడు అనే అర్థము. కృష్ణుడు అనే జ్ఞానము.

సమాధికి సామాన్యార్థము చిత్త ఏకాగ్రత. సవితర్క-రూపముగా ఉన్నదంటే శబ్ద, అర్థ, రూపములతో ఏది ఉంటున్నదో అది సవితర్క-సమాధి అగును. అదే సంప్రజ్ఞాత సమాధి. సవితర్క-మునకు సంబంధించిన గ్రాహ్యసమాధి.

25-7-74 గురువారము

43. సూ! స్మృతి పరిశుద్ధా స్వరూప శూన్యపార్శ్వ మాత్ర

నిర్భానా నిర్విరళా॥

లక్ష్యము సూన్యముగా మాత్రముండును, వికల్పములుంటే సవితర్కము. వికల్పములు లేవు కనుక స్వరూపముతో శూన్యము వలె ఉండును. ఇది నిర్వితర్కము, ఇది రెండు సంప్రజ్ఞాత సమాధియే. వికల్పము అనగా గోవు అను శబ్దము, గోవు అను అర్థము గోవు అను జ్ఞానము, అదే వికల్పము.

44 సూ! ఏతయైవ సవిచారా నిర్విచారా చ

సూక్ష్మవిషయా వ్యాఖ్యాతా!

సూక్ష్మ విషయమైనట్టి సవిచార నిర్విచార సమాధి దీనిలో చెప్పబడినది. సూక్ష్మభూతములంటే దశేంద్రియముల మీద ఏకాగ్రము చేయవలెను. పంచతన్మాత్రలు అంటే ఆకాశము, వాయువు, అగ్ని, జలము, పృథ్వి ఇవి తన్మాత్రలు. అంటే దేనికదే ఉన్నవి. ఒకదానిలో ఒకటి కలియనందున తన్మాత్రలని, సూక్ష్మభూతములు అందుకు. ఒక్కొక్కదానిలో అన్నియు చేరడము స్థూలభూతములు పంచీకరణమంటే ఆకాశము రెండు భాగములలో ప్రథమ భాగము అలా ఉంచి మిగిలిన సగమును నాలుగు భాగములు చేసి అలాగే నాలుగు భూతములు సగముగాను, మిగత సగము నాలుగు భాగములు చేస్తే ఇదే పంచీకరణము.

పంచీకృతమయినవి, ఇవిస్థూలభూతములు వీటిలో ఏర్పడినవి సవితర్కము. ఇది వికల్పముతో కూడినది. నిర్వితర్క వికల్పము లేనిది. సవిచార నిర్విచార అంటే సూక్ష్మభూతములనగా జ్ఞానేంద్రియ కర్మేంద్రియములు పరమాణువులయందు ఇవి ఆతి సూక్ష్మమైనవి. వీటియందు మనస్సుకు యోగ్యత వచ్చినది కనుక వీటిపైన ఏకాగ్రత చేయుచూపోతారు. స్థూలభూతములలో వికల్ప సహితముగా అంటే సవికల్ప వికల్ప రహితముగాను అంటే నిర్వికల్పముగాను చేసిరి. సూక్ష్మభూతములందు వికల్ప సహితముగా ఏకాగ్రము చేస్తే సవిచారము. వికల్ప రహితముగా ఏకాగ్రము

చేస్తే నిర్విచార సమాధియగును. ఇది అంతా సంప్రజ్ఞాత సమాధిలో గల నాలుగు రకములు.

45 సూ॥ సూక్ష్మ విషయ త్వం చాలింగ పర్యవసాన॥

సూక్ష్మవిషయము అలింగము అనగా ప్రకృతి పర్యవసానముగా ఉంటుంది. తన్మాత్రలకు కారణము అహంకారము. కార్యము తన్మాత్రలు కార్యముకంటె కారణము పదిరెట్లు పెద్దదిగాను, పదిరెట్లు సూక్ష్మముగాను ఉండును. అహంకారముకంటె సూక్ష్మమైనది. మహత్తు, అప్పుడు మహత్తు కారణము. అహంకారము కార్యము మహత్తుకంటె ప్రకృతి సూక్ష్మమైనది. అప్పుడు మహత్తు కార్యము ప్రకృతి కారణము. కనుక మహత్తు కంటె ప్రకృతి పదిరెట్లు పెద్దది పదిరెట్లు సూక్ష్మమైనది. ఇది ప్రకృతి దీనియందు వీకాగ్రము చేసి చూచినచో ప్రకృతికి కారణములేదు. కనుక “అలింగం” అంటారు. సూక్ష్మ విషయములలో ప్రకృతియే పర్యవసానముగలది. జడవర్గములో ప్రకృతియే సూక్ష్మపదార్థము. చైతన్యములో పురుషుడున్నాడు.

కారణమవగా ఉపాదాన కారణము. పంచతన్మాత్రలకు అహంకారము, అహంకారమునకు, మహత్తు, మహత్తునకు ప్రకృతి ఇవి ఒక దానికొకటి ఉపాదాన కారణములగును పురుషుడుచైతన్యరూపుడు గనుక ప్రకృతికి ఉపాదాన కారణము పురుషుడని అనుటకు వీలులేదు.

ప్రకృతి వేరు జడమైనది. పురుషుడు చైతన్యస్వరూపుడు. అందుచేత ప్రకృతికి ఉపాదాన కారణముగా చెప్పకూడదు. నిమిత్త కారణము అమ్మకి ఉపాదాన మంటే కార్యమైన కుండకు మట్టి ఉపాదాన కారణము. ఆభరణములకు బంగారము ఉపాదాన కారణము. ఉపాదాన కారణమైన బంగారము కంటె కార్యమైన ఆభరణము వేరు గాదు. ఆభరణము చేయవలెననేదే ఇచ్చి, కార్యము

యొక్క జ్ఞానము ఇచ్చు కృతి అంటే ప్రయత్నము, బంగారము తెచ్చి దానిని ఏమి చేయాలి అనిచిస్తాడు కంటాళి. అప్పుడు కంటాళి నిమిత్త కారణముగును, అభరణమునకు బంగారము ఉపాదాన కారణముగును.

పురుషుడు చైతన్యస్వరూపుడు అట్టి చైతన్యమునుండి ప్రకృతి పుట్టినచో ప్రకృతి కూడ చైతన్య వంతముగా యుండును. అలాలేదు. కాని చైతన్యమైన పురుషుని సన్నిధి వలన ఆహంకారాదులు కలుగుచుండును. కనుక పురుషుడు నిమిత్తకారణముగును, 46 సూ. తా ఏవ సబీజ సమాధిః॥

ఇంతవరకు స్థూలభూత సంబంధమైన సదితర్క నిర్వితర్కములున్నూ సూక్ష్మభూత సంబంధమైన సదిచార నిర్విచార అని నాలుగు సమాధులు చెప్పిరి, ఈ నాలుగు సబీజ సమాధియందును. ఈసమాధులు కీలించుచున్నను ప్రకృతి పురుష వివేకములేదు. కనుక జ్ఞానము లేదు.

ఇతర విషయములందు మనస్సు చలించకుండా ఏకాగ్రత చేసుకుంటూ పోతున్నాడేగాని ప్రకృతి పురుష వివేక జ్ఞానము లేదు. కనుక జనన మరణ సంసార బంధము పోలేదు. ఆ బంధమే బీజము, అందుకే ఈనాలుగు సబీజ సమాధులు అందురు, వీరికి జ్ఞానములేదు. జనన మరణ సంసార బంధము వదలలేదు.

26-7-1974 శుక్రవారము

48 సూ ఋతం భరా తత్రప్రజ్ఞా

ఋతం అంటే సత్యము, ఆంటే పరమాత్మా సాక్షాత్కారము ఋతంభరాప్రజ్ఞ అంటే సమస్త ధర్మములు చక్కగా అనుష్ఠించుటవలన ఆత్మసాక్షాత్కారము సమాధి కలుగును.

ఋతంభర అంటే విశేషార్థములు కలిగియుండును. వేద శాస్త్రముల శ్రవణము వలన ఏప్రజ్ఞ కలుగుతుందో అనుమాన

ప్రమాణప్రజ్ఞకంటే అన్య విషయములందు గల ప్రజ్ఞ నేము కంఠ రా ప్రజ్ఞ అందురు. వేదశాస్త్రములయొక్క అర్థములు శ్రవణమువలన నాధారణమైన అర్థమే తెలియును. గాని విశేషముగా తెలియదు.

సాధన పాదః

27-7-74 శనివారం

2 వ పాదము

ఉత్తమ సాధకులకు అసంప్రజ్ఞాతసమాధిని, మధ్యమ సాధకులకు సంప్రజ్ఞాత సమాధిని మొదటి పాదము బోధించినది. కానీ మంద బుద్ధిగలవారిని గురించి ఈ రెండవ పాదములో క్రియా యోగ మును చెప్పుచున్నారు. క్రియా యోగమనగా 1 తపస్సు 2 స్వాధ్యాయము 3 ఈశ్వర ప్రణిధానము. ఈమూడూ క్రియా యోగమనబడును.

1 సూ! తపః స్వాధ్యాయేశ్వర ప్రణిధానాని క్రియా యోగాః॥

1 తపస్సు అంటే ఇంద్రియములను, మనస్సును, శరీరమును తపింపజేయునది గనుక దీనిని తపస్సు అన్నారు. తపస్సు అనగా హిత, మిత, మేధ్య భోజనము, శీతోష్ణాది సహనము. ఇంద్రియ నిగ్రహము-ఇది తపస్సు. తపస్సనగా యుక్తాహార విహారములే.

హితభోజనమనగా పులుపు, కారము, ఉప్పు. వేడి, రూక్షణము, తీక్షణములగునవి ఎక్కువగా వాడరాదు. నువ్వులు, ఆవాలు, పెరుగు, మాంసము మొదలగు పదార్థములను విడచి బియ్యము, గోధుమలు ఆవుసాలు, కలకండ, నేయి, పెసలు, మొదలగు సాత్విక పదార్థములను భుజించుట.

మిత భోజనమనగా ఉదరమున రెండు భాగములు అన్నము చేసిండించి, మిరియోక భాగమును జలముతో నింపి, నాల్గవ భాగమును వాయు సంచాళార్థము ఊరక వదలిపెట్టుట.

మేధ్య భోజనములగా మత్స్య మాంస మద్యములను వదలి కందచేను మొదలగు గడ్డలను, అవిసె మొదలగు కూరలను, బెండ, కాకర మొదలగు కాయలను భుజించుట.

2, స్వాధ్యాయమునగా ప్రణవ ధ్యానము, వేదాధ్యయనము. ఒక వేళ వేదాధ్యయనము చేయు లేకపోయినచో అప్పుడు శ్రీ భగవద్గీత. ఉపనిషత్తులు, బ్రహ్మసూత్రములు మొదలగునవి అధ్యయనము చేయవలెను. ఇది కూడ చేయు లేనివారు ప్రణవాదిమంత్ర జపము చేయవలెను ఏ మంత్రమైనను ప్రణవముతో కలిపి జపించవలెను. ప్రణవము లేని మంత్రము ప్రాణము లేనిదే అగును, అనగా పంచాక్షరి, ఆష్టాక్షరి మొదలైన మంత్రములు ఏవైనా సరే ప్రణవముతో కలిపి జపించవలెను.

3 ఈశ్వర ప్రణిధానమునగా ప్రప్రథమ దశలోయున్న మంత్రాధికారులకు చెప్పిన విషయము. ఈశ్వర ప్రణిధానమునగా ఈశ్వరుడు అనగా మాయోపాధిక చైతన్యము గల సగుణోపాసకుడు బ్రహ్మశ్రుష్టి, విష్ణువు పోషణ, శివుడు లయము చేయుట. ఈ ముగ్గురికి కారకుడు పరమేశ్వరుడు ఆ పరమేశ్వరుని ధ్యానము చేయవలెను. అనగా స్వస్వరూప ధ్యానము చేయవలెను.

మంచి పనులు, సత్కార్యములు, దైవకార్యములు చేయునపుడు సిగ్గుపడకూడదు. అట్టి సమయములో సిగ్గుపడినవాడు దైవమునకు దూరమైపోయెదడు. దేవీభాగవతములో చెప్పిన విషయము- ఒక అడవిలో ఒకముని ఆశ్రమము ముండునుంచి బాణము తగిలిన పంది వారిపోయెను. కొంతదేశానికి వేటగాడు వచ్చి పంది ఇటు వచ్చినదా, మీరు చూచినారా అని అడుగగా అప్పుడాముని ఆ పందిని చూచినాడు కనుక సత్యమే అని చూచి నానని చెప్పినచో దానికి ప్రాణాంతకము కనుక అది దోషము. చూడలేదంటే అబద్ధము అనుకొని వాడు పడే పడే అడుగుచున్నందున చూచేది

కన్ను చెప్పేదినోడు కనుక చూచినది చెప్పలేదు చెప్పేనోడు చూడలేదు. కనుక ఎట్లు చెప్పేది అని అడిగెను. దానితో ఆ బోయబాడు పెళ్ళిపోయెను కనుక సత్యము అంటే చూచినదిచూచినట్లు, విన్నది విన్నట్లు ఉన్నది ఉన్నట్లు చెప్పవలెను. సత్యము అంటే భూతములకు హితమైనదే సత్యము. అలాకాక ప్రాణులకు బాధకలిగే సత్యము చెప్పకూడదని చెప్పెను. శారీరకముగా, మానసికముగా బాక్కుతో సత్యముగా ప్రవర్తించవలెను. త్రికరణములను భగవంతునకు సమర్పించుకొనడమే ఈశ్వర ప్రణిధానము. ఈ మూడు కలిసినదే క్రియా యోగమగును. ఈక్రియా యోగము వల్లనే సాధన చేసినచో తప్పక జ్ఞానము సంపాదించి మోక్షమును పొందెదరు.

28-7-74 ఆదివారము

2వ సూ! సమాధి భావనార్థః క్లేశతనూ కరణార్థశ్చ॥

ఉత్తమాధికారులకు ఆసంప్రజ్ఞాత సమాధి, మధ్యమాధికారులకు సంప్రజ్ఞాత సమాధి, మందాధికారులకు ఈక్రియా యోగము అభ్యసించవలెనని చెప్పెను.

క్రియా యోగమున రెండురకముల ప్రయోజనములు కలుగును. దీనిని బాగా అభ్యసించినచో ముందు సంప్రజ్ఞాత సమాధి సిద్ధించును. ఇది ఒక ప్రయోజనము. రెండవ ప్రయోజనము- అవిద్యా క్లేశములు ఏడు చెప్పబడును. ఆ అయిదింటిని క్షీణింపజేయును. ఈ క్లేశములు సాధకుని చాలా కష్టపెట్టును. అట్టి కష్టములు తొలగుట రెండవ ప్రయోజనము.

3వ సూ! అవిద్యాఽస్మితా రాగ ద్వేషాభి నివేశాః పంచక్లేశాః॥

క్లేశములు ఏడు ఉన్నవి. అవి 1 అవిద్య 2 అస్మిత 3 రాగము 4 ద్వేషము 5 అభినివేశము ఈ క్లేశములు సాధకుని

దుఃఖ పెట్టును. ఈ అయిదింటికి అవిద్యయే కారణము. ఇదే ముఖ్యము.

4సూ! అవిద్యాక్షేత్రము త్ర శేషాం ప్రస్తుత తను వచ్చిన్నో

చారాణమ్!

అవిద్య తర్వాత యున్న అస్మితాదుః పుట్టుటకు అవిద్యయే ముఖ్య కారణము. ఇదే అజ్ఞానము. అనగా జ్ఞానాభావమే అజ్ఞానము విద్యాభావమే అవిద్య అంటారు నాస్తికులు. అంటే అవిద్య, అజ్ఞానము భావరూపమైనది. అనాది విపర్యయం అంటే జ్ఞానముకంటే భిన్నముగా యున్నది. కనుక విపర్యయం అంటారు. విద్యకంటే భిన్నమైనది. అవిద్య. ఈ అవిద్య మిగతా నాలుగుకు కారణభూతమగుచుండును. అంటే అవియే పంచక్షేపములు.

5 సూ! అనిత్యాభుచి దుఃఖానాత్మసు నిత్యశుచి సుఖాత్మ

భ్యాతిరవిద్యా!

అవిద్యా స్వరూపము ఏమనగా 1 అనిత్యమైనదానియందు 2 అశుచికల దానియందు 3 దుఃఖమునందు 4 అనాత్మయందు నిత్యమనియు, సుఖమనెడి బుద్ధి కలుగుటయే అవిద్య ఇదే అజ్ఞానము. స్వర్గము అనిత్యము మోక్షము నిత్యము.

యజ్ఞాదులవలన స్వర్గము కలుగును. అంటే దేవతలకు సంబంధించిన సుఖము. ఈ భూలోకములో చేసుకున్న పుణ్యము ఉన్నంత వరకు ఆస్వర్గములో ఉండి అది అయిపోయిన వెంటనే తిరిగి ఈ భూలోకమునకు రావలసినదే. ఇది కర్మభూమి మంచిగాని చెడ్డగాని చేసేది ఈ భూలోకములోనే మంచి కర్మకు స్వర్గము, చెడ్డకర్మకు నరకము తప్పదు. మోక్షమునకు నాత్మోత్సాధన జ్ఞానము. ఆయా లోకములు ఎటువంటి వంటే వ్యవసాయము చేస్తే దాన్యమనే లోకము కలుగును. అంటే పండిన ధాన్యము జీవితాంతరము ఒక్క పంటతో సరిపోవునా? లేదుగా. అలాగే పుణ్యము

చేత సంపాదించిన షరలోకము అంటే స్వర్గలోకములో అనుభవించి మరలా భూలోకమునకు రావలెను. అందరు సుఖమును కోరెదరు గాని ప్రయత్నపూర్వకముగా పాపమును చేయుదురు. అంటే అదే పనిగా అబద్ధమాడుట, లంచము పట్టుట మొదలగు పనులు పాపములు. కనుక న్యాయ సంపాదనము, మిత భోజనము, సంపాదించిన దానిని సద్వినియోగము చేయుట ఇలాచేస్తే తప్పక జ్ఞానము కలుగును.

శ్లో! పుణ్యస్య ఫలమిచ్ఛంతి పుణ్యం నేచ్ఛంతి మానవాః।

న పాపఫలమిచ్ఛంతి పాపం కుర్వంతి యత్నతః।

అంటే పుణ్యఫలమైన సుఖమును కోరెదరుగాని పుణ్య కార్యము చేయురు. పుణ్య కార్యములైన సత్యము, ధర్మము, నీతి, న్యాయము మొదలగునవి కలిగియున్న చో సుఖము కలుగును. కాని ప్రయత్న పూర్వకముగా పాపము చేయుదురు. దాని ఫలము దుఃఖము, అయినా పాప కార్యములు చేయుచు పుణ్య ఫలమును కోరెదరు. అట్టివారికి పుణ్యము వచ్చునా? తాను చేసిన పుణ్యముగాని పాపముగాని తప్పక అనుభవించవలసినదే. అది మాత్రము తప్పేదికాదు. ప్రతివాడూ ప్రారబ్ధకర్మ అనుభవిస్తూ ఆగామి తన చేతిలో యున్నది గనుక పాపముగాని పుణ్యముగాని చేస్తాడు. అంటే పాపపు పనులు చేస్తూ ఉంటే వచ్చే బస్సునుకూడా పాడు చేసుకుంటున్నాడన్నమాట చెట్టు ఎక్కు వానిని కాళ్ళు పట్టిలాగినచో పైకి ఎక్కజాలనట్లు ప్రకృతి పైకిపోనీయదు. కనుక ఏకాంతములో ఏకాగ్రతతో ఏవరు మొరపెట్టు కొందుకో వారి మొర భగవంతుడు తప్పక వింటాడు. భగవంతుని ప్రార్థించినచో వచ్చిన కష్టముల నుంచి బైటపడే ఉపాయము తోపించును.

ముంగిస త్రాచుపాము పోట్లాడుకొనునప్పుడు పాము ముంగిసను కంచినచో వెంటనే నకులవల్లని తాకును. వెంటనే ఆ

విషము హరించిపోయి మరల వచ్చి పాముతో పోట్లాడి కడకు పామును చంపును. అలాగే భగవంతునితో మనస్సును భగవన్నయముగా చేసి ప్రార్థించినచో తప్పక పాళ్ళ మొరవంటాడు.

ప్రహ్లాదుడు, ధ్రువుడు, సక్కుబాయి, మీరాబాయి మొదలైనవారు ఈప్రకారముగా మొర పెట్టుకొన్నారు. అలా మొర పెట్టుకొన్నచో భగవదనుగ్రహము కలుగును. ఇది కాలము తన చేతిలో యున్నది. కనుక మంచి పనులు చేసి తాబోవు జన్మనుధన్యవంతుడైన దానినిగా చేసుకొనవచ్చును. దైవానుగ్రహము కలుగునట్లు ప్రవర్తించినచో ప్రారబ్ధకర్మకూడ కొంత సడలి పోవును. మానవుడు అధర్మము వలన ముందుగా వృద్ధి పొందును. ధనము కలుగును. శత్రువులను జయించును. కాని చివరకు సమూలముగా నశించి పోవును. కొందరు బీదవారైనను కొద్ది కొద్దిగా దైవ విశ్వాసము భజనాదులు చేయుచున్నందున కొద్దిగా బలముండును. అట్టి ధర్మమును దైవ భక్తిని వదలకుండా యున్నచో ధర్మమునకు బలముచేకూరి ధర్మము వృద్ధిపొంది అధర్మమును అణచివేయును. అందుకే “ధర్మో రక్షతి రక్షితః” అన్నాడు. అంటే ధరాన్ని నీవు రక్షించినచో ధర్మము నిన్ను రక్షించును అని, ధర్మమును రక్షించక పోయినచో ధర్మము నిన్ను రక్షించదు.

23-7-74 మంగళవారం

అవిద్య అని యోగులు, అధ్యాస అని వేదాంతములు అందురు. పాము కాని త్రాడు యందు పాము అను భ్రాంతి అధ్యాసముత్యపు చిప్పను చూచి వెండి మొదలగునవిగా గాంచుట అధ్యాస.

మూలా జ్ఞానమనగా బ్రహ్మము అంటే నాకు తెలియదు. అనేది తూలాజ్ఞానమనగా ప్రపంచ సంబంధమైనవి తెలియదు అనేది. మూలాజ్ఞానమంటే మూలమైన బ్రహ్మమును ఆవరించినది. తూలా

జ్ఞానమునగా ప్రపంచములో అనగా ఒక మనిషిగాని, ఒక వస్తువును గాని నాకు తెలియదనేది. ప్రతి వ్యక్తి అజ్ఞానము పోవుటకు ప్రయత్నించవలెను. అజ్ఞానము ఎంతకంతకున్న అంతకంతకు దుఃఖము తప్పదు. కనుక జ్ఞాన సాధనను పొంది సుఖ శాంతిలను పొందవలెను.

6 సూ! దృగ్దర్శన శక్త్యో శేకాత్కతే వాఽస్మితా।

అజ్ఞానముయొక్క ప్రథమ పుత్రిక అస్మిత, దృక్ శక్తి దత్తన శక్తి, దృక్ శక్తి అంటే పురుషుడు దర్శన శక్తి అంటేబుద్ధి పురుషుడు బుద్ధి వేరువేరు వస్తువులైనా అవిద్యా బలముచే పురుష బుద్ధులకు తాదాత్మ్యమున్నట్లు తోచుటనే అస్మిత అనబడును. అంటే పురుషుడు, బుద్ధి ఒకటే అనేది అస్మిత ఒక్కటివలెయుండే దానిని అస్మిత అనియు అవివేకమనియు అందురు. ఈరెండూ ఒకటే.

పురుషుడు చైతన్యము, బుద్ధిబడఁడు, బడఁమునకు చైతన్యము ఎట్లు ఎట్లు కలుగునంటే నేనే అని అనుకునేది అధ్యాస అనగా త్రాడును చూచి పాము అనుకొన్నట్లు చైతన్యమైనది పురుషుడు బడమైనది బుద్ధి, ఇనుపగుండును అగ్నిలో కాల్చుటచే అగ్నిధర్మము ఇనుప గుండులో చేరి కాలుడు వచ్చును. అగ్ని ధర్మము వలన ఇనుప గుండు ఎర్రగా గుండ్రముగా అగ్నిలా ఉన్నట్లు కనుపించును ఇనుప గుండుకు కాల్చుశక్తి వచ్చినది.

దృగ్ అయిన పురుషునకు దర్శనమైన బుద్ధి ధర్మము తనదనుకొని ప్రకృతి పురుష వివేకము లేక పోయింది. అంటే ఆ రెండింటిని విడదీసుకొనేది లేక ఆ ఇద్దరు ఒకటే అన్నట్లు తోస్తున్నది, అంటే అస్మిత వల్ల రెండూ ఒకటిగా తోచును.

7 సూ! సుఖానుక యా రాగః।

ఎవరు పూర్వము బాగా సుఖము అనుభవించి యున్నచో మరల ఇప్పుడా సుఖములన్నిటిని స్మరించును. దానివల్ల మరల ఆ సుఖములు కావలెనని కోరుకొనును. ఇదే రాగము.

80 సూ! దుఃఖాను శయీ ద్వేషః!

రాగము కడకు దుఃఖదాయకము. కనుక దుఃఖమని అన్నాడు. పూర్వము కొన్ని కష్టములు అనుభవించి దుఃఖమును పొంది యున్నందున ఇప్పుడు ఏదైనా అట్టి దుఃఖదాయకమైనది. కను పించినచో అది నాకు వద్దు అని అనుకొనును. అంటే అదిదుఃఖ దాయకమైనదనే జ్ఞానము ఇదివరకే కలిగినది. అంటే ఒక పామును చూచినచో దానిని పట్టుకొనుటకు ఏవైనా ప్రయత్నించెదరా? లేదుగా. పట్టుకుంటే కరచును అనుభావమే దాని! కారణముకనుక దానిని పట్టుకొనుటకు ఎవ్వరూ ప్రయత్నించరు.

81-7-74 బుధపాఠం

9 సూ! స్వరసహాహీ విదుషోపి తథాఽఽయాథోఽభినివేశః!

పండితునకు కూడా మూఢునకు వలె మరణభయముస్వాభావికముగా కలుగును. ఇక్కడ పండితుడనగా స్వస్వరూప జ్ఞానియని కాదు. శాస్త్ర పండిత్యము కలవాడని తెలుసుకోవలెను. ఆత్మ విజ్ఞాని మరణమునకు భయపడడు. క్రిమికీటకాదుల వలెనే బాగా చదువుకున్న పండితునకు కూడా స్వభారముగా మరణ భయము కలుగును. సంస్కారము, వాసన అనగా పండితుని వద్ద వేదము చదువుకొనే విద్యార్థి బ్రాహ్మణుడా కాదా అను సందేహము కాగా చదువుకునే సమయములో బాగా కాలిచ్చిన అట్లకాడ అంటించగా అల్లాహ్ ఆకృష్ట అన్నాడు. అది లోపల వాసనల వలన అలాపలికెను. అంటే ఎంతో కాలమునుంచి వేదము చదువుచున్నను తాను మహమ్మదీయుడు కనుక ఆ పాక్యమే వచ్చినది. ఇట్టిదానినే వాసన అంటారు.

10 సూ। తే ప్రతి ప్రసవ హేయః సూక్ష్మః॥

ఈ అధ్యాయము క్రియా యోగములో బోధించినది, దీని వల్ల అవిద్యాదులు క్రమముగా నశించి పోవును. కనుక ఈ క్రియా యోగమును కర్మయోగమని కూడ అంటారు. బాటికి సంప్రజ్ఞాత సమాధి బాగా లభిస్తుంది. ఇట్టివానికి ప్రకృతి వేరు పురుషుడు వేరు అని బాగా తెలిసియుండును. అప్పుడు అవిద్యాదులు అంటే పంచక్షేపములు దగ్ధమై పాటివలె యుండును పూర్తిగా నశించ లేదు. సాధకుడు సంప్రజ్ఞాత సమాధి వరకు ప్రకృతి వరకు సూక్ష్మముగా చేసికొన్నాడు. అట్టివాడు ఆ క్షేపములను పూర్తిగా నశింప జేయవచ్చును. అంటే ఇంకా బాగుగ పరవైరాగ్యమును శీలించి నచో అసంప్రజ్ఞాత సమాధి లభించును. అప్పుడు సూక్ష్మములైన పంచక్షేపములు నశించిపోవును. చిత్తమునశించును. కర్మలు రాసులు రాసులుగా యున్నవంటే చాలా యున్నవని అర్థము. ఇది అంతః కరణలో సూక్ష్మముగా ఇమిడియుండును.

11 సూ। ధ్యాన హేయాస్త ద్వైతతయః॥

ఆ క్షేపములకు సంబంధించినది చిత్తములోయున్నది నశించి పోవలెనంటే క్రియా యోగము వలన పంచక్షేపములు చాలావరకు శిథిలమవును. అంటే బలము తగ్గిపోవును. కాని నశించవు. ఆ లక్షణాల పురుషుని బాగా ధ్యానించినచో ఇంకా క్షీణించి పోవును. ధ్యానము చేయగా చేయగా చిత్తవృత్తులు తగ్గును.

తపస్సుస్వాధ్యాయము, ఈశ్వరప్రణిధానము అంటే తాను తన సర్వస్వం పరమేశ్వరునకు సమర్పించుకొనుట వీటివలన చిత్త సంస్కారము క్షీణించుచు వచ్చును. సత్యధర్మాదులు లేనిచో చిత్త సంస్కారము బలీయమగుచుండును. అసంప్రజ్ఞాత సమాధి శీలించి నచో సమూలముగా పంచక్షేపములు, చిత్త వృత్తులు నశించి పోవును.

1-8-74 గురువారం

మందాధి కాకులకు పంచక్షేపములు ఉన్నవని, అవి స్థూల ముగాను సూక్ష్మముగాను ఉండుననియు, సూక్ష్మమైన పాటిని నిర్విచారమైన సంప్రజ్ఞాత సమాధి శీలించగా క్రమముగా ప్రకృతి వరకు పోవును. ఇది సంప్రజ్ఞాత సమాధి.

18 సూ! క్షేపములః కర్మాశయోద్భవృద్ధృజన్మవేదనీయః॥

కర్మాశయమునకు కారణం అంటే కర్మల సమూహము క్షేపముల వలన ఏర్పడును. పుణ్యాపాపకర్మలవలన ఏర్పడ్డ సంస్కారములను కర్మాశయ మని అంటారు. అవిద్యమొత్తలగు పంచక్షేపముల వలన కర్మలు, ఆ కర్మలవలన సంస్కారము ఏర్పడును. ఆ సంస్కారము పుణ్యదూపముగాను, పాప దూపముగానుకూడ ఉండును. ఇదే కర్మాశయమంటే కర్మాశయము దృష్ట జన్మవేదనీయం అనగా ఈలోకములో కనుపించే ఈ జన్మ సంబంధమే. అదృష్ట జన్మవేదనీయమంటే పరలోకములో యున్న జన్మలనుబట్టి తెలుసుకోవలసినది.

శిలాదుని పుత్రుడు నంది కేశుడు ఈశ్వరుని గుఱించి బాగా తపస్సుచేసి ఈ లోకములోనే వెంటనే దేవత్వమును పొందెను. అంటే మనుష్యుడుగాయుండి అంత తీవ్రమైన తపస్సుచేసి దేవత్వము పొందెను. ఇది పుణ్యకర్మాశయము అంటే ఈ జన్మలోనే పుణ్యకర్మచేసి పొందెను.

పాపకర్మయగు దృష్ట జన్మ వేదనీయమగు పాపకర్మాశయమునకు సహుషుడు దేవరాజు అయినా అగస్త్యుని అధిక్షేపించుట యను పాపకర్మాశయముచే సర్పజన్మప్రాప్తియెను. అనగా సహుషుడు నూరు యజ్ఞములు చేసినందున పానికి ఇంద్రునిపదవి లభించును. అందువలన సహుషుని ఇంద్రలోకమునకు తీసికొనిపోయి దేవేంద్రునిపదవి ఇచ్చి దేవతలు కొన్ని దైవశక్తులను ఇచ్చిరి. కాని

నహుషుడు దేవేంద్రపదవిని పొందినందున శచీదేవి నాకు భార్య కావలెనని కోరినందున ఆమెగాకు గురువగు బృహస్పతిని ప్రార్థించగా ఆయన ఒక ఉపాయము చెప్పెను. అదేమనగా నాఅంతః పురమునకు వచ్చునప్పుడు మహర్షులచేత నీ తాహనము మోయించుకొని రావలెనని చెప్పుచునగా ఆప్రకారము నహుషునకు తెలుపగా నహుషుడు దేవేంద్ర పదవి నధిష్టించినందున తప్పదని మహర్షులు సిబికను మోయుచుండగా తన కామ తొందరచే సర్ప సర్ప అనెను, అనగా తొందరగా నడవమని కూడ అర్థము. ఐతే సర్ప సర్ప అని అమహర్షులను అనగా కుంభసంభవునకు అంటే అగస్త్య మహర్షికి కోపము వచ్చి నహుషుని సర్పము గమ్మని శపించెను. అప్పుడు నహుషుడా మహర్షిని ప్రార్థించగా కొన్ని ప్రశ్నలు చెప్పి ఆప్రశ్నలకు సమాధానము ఎవరైనా చెప్పినచో అప్పుడు నీకు శాపవిమోచనము కలుగునని చెప్పెను. ఇది దృష్ట జన్మవేదనీయ పాపకర్మ నహుషుడు పుణ్యకర్మచేసి దేవేంద్ర పదవిని పొందియు మహర్షులకు ఆప్రకారము చేసినందున మరలా ఈ మానవ లోకములో సర్పమై పుట్టెను. పాపములు వత్సతూ చేస్తే ఏడుస్తూ ఆ ఫలమును అనుభవించవలసినదే 1 భూతప్రతిబంధము-అంటే ధ్యానములో కూర్చుంటే గడచిపోయిన సంగతులు జ్ఞాపకమునకువచ్చును. 2 వర్తమాన ప్రతిబంధమనగా-విషయములందు ఆసక్తి అంటేప్రీతి యున్నచో అది ధ్యాన సమయములోవచ్చి కూర్చుండును. 3 ప్రజ్ఞామాంద్యము అంటే గురువులు ఆత్మోపదేశము చేసిన దంతయు విన్నప్పుడు తెలిసినట్లుండును గాని మరలా జ్ఞాపకముండదు. ఇదే ప్రజ్ఞామాంద్యము మందబుద్ధి. కుతర్కం అంటే ఔనంటేకాదనడం. దీనిని గుఱించి ఖండన ఖండన భాద్యమనుగ్రంథముకూడ యున్నది. 4 విపర్యయ దురాగ్రహ మనగా ఉన్నది ఒకటిఅయితే తాను తలచెడిది వేరు. శాస్త్రము 'సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ'

అన్నది. మహర్షులు కూడ శాస్త్రము చెప్పినది సత్యము, మామను భవము కూడ అదే అన్నాడు. కాని మనకు అలా బ్రహ్మముగా కనిపించు చున్నదా? లేదు. మనుష్యులు, కుక్కలు, గోవులుగా కనిపించుచున్నవి. దీనినే విపర్యయ దురాగ్రహము అని అందుకు. ఈ నాలుగింటిలో ఒకటి యున్నను జ్ఞానము కలుగదు.

విషయాదులను ఇంద్రియ నిగ్రహముచేత, ప్రజ్ఞామాంద్యమును గురువులను అడిగి తెలిసికొనడం వల్ల, శ్రవణము వల్ల, పోవును. కుతర్కము మననము వల్ల పోవును. నిదిధ్యాస చేత విపర్యయ దురాగ్రహము పోవును. ఉన్నది ఒకటి అయితే కనుపించేది వేరుగా యున్నది. కనుక ఆ ఉన్న దానినే భావించమనియే ఇక్కడ నిదిధ్యాస చేయించుటకు కారణము.

ఆదృష్ట జన్మవేదనీయ మనగా ఇక్కడచచ్చి, ఆలోకము నకపోయి అక్కడ సుఖము అనుభవించును. కర్మాకయమంటే పుణ్యపాప కర్మల సమూహమే. ఇది అంతయు పంచక్షేపములవల్లనే వచ్చును.

8-8-1974 శనివారం

16 సూ॥ హేయం దుఃఖమనాగతమ్॥

భూతకాల దుఃఖము అయిపోయినది. ఆ గతదుఃఖం అనగా వర్తమాన కాలంలో పోగొట్టుకొనుటను వీలులేదు ఇది అనుభవించ వలసినదే. వర్తమాన దుఃఖము అనుభవముచేత నశించి పోవును. భవిష్యత్తులో రాబోయే దుఃఖమే అనాగతం. ఈ దుఃఖమును పోగొట్టుకొనుటకు ప్రయత్నము చేయవలెను.

17 సూ॥ ద్రష్ట దృశ్యయోః సంయోగో హేయ హేతుః॥

భవిష్యత్తులో దుఃఖము ఎందుకు కలుగుతుందో తెలిసికొన్నచో అది రాకుండా చేసుకొనవచ్చును. దృష్ట పురుషుడు దృశ్యము ప్రకృతి యొక్క సంయోగమే దుఃఖమునకు హేతువు.

జ్ఞానస్వయాపుడైనపురుషుడు ద్రవ్య, దృశ్యం అంటేబుద్ధిరూపప్రకృతి. ఈ పురుషునకు బుద్ధికి గల సంబంధమే దుఃఖమునకు కారణము, అయిన పురుషుడు, నేను బుద్ధిని అనే వివేకము లేకపోవడమే దుఃఖమునకు కారణము. కేవలము మనస్సు విషయములను గ్రహించలేదు ఇంద్రియముల ద్వారానే విషయములను గ్రహించును, అంటే మనస్సు శబ్దాది విషయా కారణముగా పరిణమించును. ఇదే విధముగా అన్ని ఇంద్రియముల విషయముకూడా ఇంతే. విషయా కారణమైన బుద్ధియందు అనగా చిత్తమునందు పురుషుని ఛాయా ప్రతిబింబము బింబించును. ఆ చిత్తములో శబ్దాదులన్నియు ఉన్నవి కనుక పురుషుడు ఆ చిత్తములోనివి అన్నియు నావే అనుకొనును. అంటే బుద్ధి వేరు పురుషుడు వేరు అనే వివేకము లేకపోవుటవలన ఈ దుఃఖము కలుగుటకు కారణము. వాస్తవముగా పురుషునకు దుఃఖము లేకపోయినా వివేకము లేకపోవుటవలన దుఃఖము కలుగుచున్నది. దృశ్యము వేరు దృక్ వేరు అని తెలియకపోవుటచేతనే దుఃఖము కలుగుటకు కారణము. అదే అజ్ఞానము. బుద్ధియొక్క ధర్మములైన సుఖములు, దుఃఖములు అన్నీ నావే అని పురుషుడు దుఃఖించును.

18 సూ! ప్రకాశక్రియా స్థితిశీలం భూతేంద్రియాత్మకం

భోగాపవర్గారం దృశ్యమ్ |

ప్రకాశము సర్వగుణధర్మము జ్ఞానము. క్రియ రజోగుణ కర్మము. ఇది ప్రవృత్తిస్థితి తమోగుణము. శీలమనగా ఆమూడు స్వభావముగా కలిగి ప్రకృతి యుండును.

భూతేంద్రియాత్మకం—అపంచీకృత పంచభూతములు అంటే సూక్ష్మభూతములు పంచీకృత పంచభూతములంటే స్థూల పంచ భూతములు శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధాదులు జ్ఞానేంద్రియములు. వాక్ పాణి పాద పాయూపస్థలు కర్మేంద్రియములు. ఈ పది

బాహ్యేంద్రియములు. అంతఃకరణ చతుష్టయము, అంతరేంద్రియములు. సంకల్ప వికల్పాత్మక వృత్తి గలది మనస్సు. నిశ్చయాత్మకవృత్తి గలది. బుద్ధి అహంకారమన్నా గర్వమన్నా అభిమానమన్నను అహంకారవృత్తి అంటే అనాత్మయగు దేహేంద్రియాదులయందుగలది అహంకారవృత్తి. చిత్తమంటే స్మరణాత్మకమైన వృత్తి అంటే చింతన. ఈనాలుగు కలిసినదే అంతఃకరణ. వీటికి కారణము మనోబుద్ధి చిత్త అహంకారములు. ఇవి అంతరేంద్రియములు. పంచీకరణము జరిగితే స్థూలభూతము లగును. భోగము అపవర్గము అర్థము అంటే ప్రయోజనము పురుషునకు భోగము కలిగించేది అనగా భోగాపవర్గములు బుద్ధి కృతములుగాన బుద్ధియందుండుటకు ఉచితము. కాని పురుషునియందు వ్యవహరించుట అనుచితము. ఐనను చేతనునియందు బుద్ధిగతము అగు బంధమోక్షములు సైతము వ్యవహరింపబడుచున్నవి. స్ఫటికమణియందు జపాక్షుసుమము తొంచినచో స్ఫటికమణి ఎర్రగా కనుపించును. మణి ఎర్రగా యున్నదందుకు. కాని మణి నిజముగా తెల్లదనము గలదే. పుష్పనాన్నిధ్యము వల్ల ఎరుపుదనము కనుపించినది. అలాగే పురుషుడు సుఖదుఃఖాదులన్నీ బుద్ధివేగాని నాకులేవు అని తెలిసి కొనడమే ఆత్మానాత్మ వివేకము. ఇవి అన్నియు నావే అనుకొని నాకు దేహమునకు సంబంధము లేదు. అని తెలిసికొనలేక, మలినచిత్తముతో గలవి అన్నియు నావే అనుకొని సంబంధమున్నదనుకుంటున్నందుననే దుఃఖము కలుగును. కనుక ఇదివరకు జరిగినది పోసేయండి. ఇక్కడి నుండి అయినా ప్రకృతివేరు, పురుషుడువేరు, పురుషునకు సుఖ దుఃఖాదులేమియు లేవు. అవి అన్నియు అంతఃకరణ ధర్మములని పెద్దలవలన తెలిసికొన్నచో ఆ దుఃఖము తొలగును. ఆ పురుషానము కలుగును. కనుక పురుషుని యొక్క భోగము అనగా బంధమునకు గాని అపవర్గం అనగా మోక్షమునకు గాని దృశ్యమును తొలగింతుకొనవలెను.

4-8-1974 ఆదివారం

19 సూ. విశేషాఽవిశేష లింగమా తాలింగాని గుణ పర్వాణిః ।

1 విశేషము, 2 అవిశేషము, 3 లింగమాత్రము, 4 లింగము అనుగుణములతో కూడియున్నది. ప్రకృతి అందు 1 విశేషము — ఆకాశము వాయువు అగ్ని ఉదకము భూమి అను భూతములై దున్నూ, అట్లే శ్రోత్రము త్వక్కు-చక్షుస్సు జిహ్వా ఘ్రాణము అను జ్ఞానేంద్రియములై దున్నూ, వాక్కు పాణి పాదము పాయువు ఉపస్థ అను కర్మేంద్రియములై దున్నూ, మనస్సు-ఇవి పదహారు వికారములు. 2 అవిశేషము-అంటే తత్త్వాత్రలు అనగా ఒక చానిలో ఒకటి కలవక ఐదు భూతములు విడివిడిగా యున్నవి. అనగా ఆకాశము వాయువు అగ్ని జలము పృథ్వి, వీటిని తత్త్వాత్రలనియు సూక్ష్మభూతములనియు అందురు. ఇది ప్రకృతి యొక్క కాత్యములు.

3 లింగమాత్రము- 4 అలింగము - అనగా గుణములు కలిగిన ప్రకృతి మూలప్రకృతినుండి మహత్తత్త్వం పుట్టినది. మహత్తత్త్వంనుండి ఆహంకారము, దీనినుండి పంచతత్త్వాత్రలు, దీనినుండి జ్ఞానేంద్రియములు, కర్మేంద్రియములు, అంతరింద్రియములు పుట్టును. అంటే మూలప్రకృతి నుండి ప్రధానము పుట్టినది. ప్రధానమునుండి ఆహంకారము పుట్టినది. అంటే మూలప్రకృతి కారణము, మహత్తత్త్వము కార్యము. దీనినుండి ఆహంకారము పుట్టెను. అప్పుడు మహత్తత్త్వము కారణము ఆహంకారము కార్యము, ఆహంకారము ప్రధానమునకు వికృతి అన్నమాట. అంటే కార్యము, ఆహంకారమునుండి పంచ తత్త్వాత్రలు పుట్టెను. అంటే ఆహంకారమునకు పంచతత్త్వాత్రలు వికృతి అనగా కార్యము. అంటే జ్ఞానేంద్రియములు పంచతత్త్వాత్రలకు కార్యము, కర్మేంద్రియములు, మనస్సు ఈ పదునాడు ఇంద్రియములు వికారములు, ఇవి విశేషములు.

అవిశేషము అంటే పంచతన్మాత్రలు. మహాత్తత్వమునుండి అహంకారము పుట్టెను. మహాత్తత్వము కారణమునకు కార్యము అహంకారము. సత్త్వరజస్తతోగుణములు మూడు హేచ్ఛతక్కువలు లేక సమానముగా యున్నచో సృష్టి కలుగదు. ఇది సామ్యావస్థ, పంచతన్మాత్రలు, అహంకారము ఇవి అవిశేషములు. ప్రకృతి పురుషులయొక్క సంబంధము దుఃఖమునకు హేతువు. ప్రకృతి పురుష వివేకము మోక్షమునకు హేతువు. లింగతత్త్వం మహాత్తత్త్వం అలింగం ప్రధానం అనిగా ప్రకృతి అలింగం అంటే సత్త్వరజస్తమోగుణములు సమానముగా ఉండు స్థితి దీనినే ప్రకృతియని, ప్రధానమని అంటారు. ఆ మూడు గుణములలో హేచ్ఛతక్కువలు కలిగినచో సృష్టి కలుగును.

20 సూ! దృష్టాదృశి మాత్రః శుద్ధోపి ప్రత్యయాను పశ్యతః॥

ద్రష్ట అంటే కేవలం చైతన్య స్వరూపుడు. వానిలో జడత్వము ఏమియు లేదు. కేవల పరిశుద్ధుడు ఫలనా వస్తువు అని తెలుసుకొనడమే ప్రత్యయము. బుద్ధి వేరు పురుషుడు వేరు. కాని ప్రకృతి పురుష వివేకము లేనివారు బుద్ధిలో కలిగిన వన్నియు తన వేరుని పురుషుడు తలంచును. ఇది అజ్ఞానదశ అలా కాక ఈ వికారములన్నియు బుద్ధికి సంబంధించినవి, నాకు ఎట్టి వికారములు లేవు అని గ్రహించినచో వివేకము ఇదే జ్ఞానము. బుద్ధికంటే నేను వేరుగా నున్నానని తెలుసుకొనడమే వివేకము ఇదే ఆత్మానాత్మ వివేకము. ఇది అంతా పురుషుని స్వరూపము.

21 సూ! తదర్థవచ దృశ్య స్యాత్మా॥

ద్రష్ట దృశ్యములలో ఏది ప్రధానమో చెప్పబడుచున్నది. ద్రష్టస్వరూపము పురుషుడు. వికారాకస్సాదు బుద్ధి దుఃఖస్తూయుంటే పురుషుడు తానే దుఃఖపడుచున్నాననియు, బుద్ధికి కావలసినటువంటిది సంభవిస్తే పురుషుడు ఆ సుఖము తనదేయని భావం

చును. ఇది అంతా అవివేకమే, అంటే ప్రకృతి పురుష వివేకము లేదు. వివేకము యున్నచో సుఖ దుఃఖములు, అన్నివికారములు బుద్ధికి సంబంధించినవే కాని, నాకు ఏమీలేవు అని వివేకము కలిగినచో మోక్షము కలుగును. గురుదేవులు భావశుద్ధియే జ్ఞానసిద్ధి అన్నారు, అంటే భావములు, దోషములు నశించుటకే పూజలు మొదలగునవి. భావము మార్చుకుంటే జ్ఞానము కలుగును దైవమును బాగా ప్రార్థన చేసినచో ఈశ్వరానుగ్రహము కలిగి బుద్ధిలోయున్న దోషములు తొలగిత్వరలో సమాధి సిద్ధించును. జ్ఞానము కలిగితే ఒక్కటేగాని, జ్ఞానము కలుగనంతవరకు ఈశ్వరుడు వేరు జీవుడు వేరు అని వేదాంతం అందురు ఎవరైతే తాను బాగు పడాలని మనస్సులో అనుకుంటారో, వాడు దైవానుగ్రహము కలిగి, గుణములను సంపాదించుకోవలెను. అంటే సత్యము, ధర్మము, సీతి, న్యాయములతో జపధ్యానాదులు చేయుచున్నచో సంసారమనే కోగము పోవును. కనుక తెలిసినంతలో క్రమక్రమముగా రాగ ద్వేషాదులను తొలగించుకొంటూ ప్రకృతి పురుష వివేకము కలిగి యున్నచో మోక్షము కలుగును. ఇది మానవజన్మకు సాధ్యము. ఇదివరలో జరిగినది జరిగిపోనీయండి. ఇప్పటి నుండియైనా మైత్రి, కరుణ, ముదిత, ఉపేక్షాదులు కలిగి ప్రయత్నించవలెను. ప్రయత్న పూర్వకముగా దైవానుష్ఠానము చేసినచో కొంత కాలమునకు చక్కగా పట్టుబడి జ్ఞానము కలుగును.

26-8-74 మంగళ వారము :-

22. సూ! కృతార్థం ప్రతినష్టమప్యనష్టం తదన్యసాధారణత్వాత్ ।

భావము - కృతార్థమైన వానికి నష్టమైనప్పటికీ, కృతార్థము కాని వారికి ఉండియే వీరును. ప్రకృతి పురుషవివేక భ్యాతి కలిగి నపుడు ప్రకృతిపని అప్పుడు పూర్తి అయినది. సరి వానికి ప్రకృతి నష్టమైతందున జనన మరణ సంసారా ప్రకృతి వానికి వర్తించదు.

ప్రకృతి, పురుష వివేకము కలుగని వారికి ప్రకృతి నష్టముకాలేదు. ప్రకృతి పురుషవివేకము కలిగిన వారికి రాగద్వేషాదులు నశించి కైవల్యము ప్రాప్తించినది. కనుక వానికి నష్టప్రాయమైన దాని వలె ఉండును. ప్రకృతి నశించిన వారికి భోగాపవర్గము సమర్పించ వద్దు. అట్టి అజ్ఞానులు అనేకమంది యున్నందున వారికి భోగమును మోక్షమును ఇవ్వవలెనుగా! వివేకము కలిగిన వానికి భోగాదులు నష్టమైనట్లు ఉండను. వానికి వ్యాపారము తొలగినది. అంటే భోగసమర్పణం, అపవర్గ సమర్పణం లేదు. విషయములలో ప్రవర్తించే పనిలేదు. వివేకము కలుగని వారికి భోగాపవర్గములు ఇవ్వ వలసియున్నది. కనుక వారికి ప్రకృతి నశించలేదు. ప్రకృతి వ్యాపారము జరుగుచునే యుంటుంది. ఎవరు వివేకాదులు సంపాదించు కొందురో వారికే రాగద్వేషాదులు. ప్రకృతి నష్టమగును.

23. సూ! స్వప్నామి శక్త్యోః స్వరూపోపలబ్ధిహేతు సంయోగః।

భావము :- స్వశక్తి అంటే దృశ్య స్వభావం. స్వామిశక్తి అన్నప్పుడు దృక్ స్వభావము అగును. ఆ ఇద్దరికి స్వరూపప్రాప్తికి అంటే సంబంధము కలుగచేయునదే సంయోగము అంటారు. ప్రకృతి పురుషులకు సంయోగము కలుగుటకు కారణము అజ్ఞానమే.

24. సూ! తస్య హేతురవిజ్ఞానమ్।

భా :- ప్రకృతివేరు, నేనువేరు అను వివేకము లేకపోవడమే అజ్ఞానము. జ్ఞానము లేదు కనుక దుఃఖముగాని, సుఖముగాని కలిగినచో బుద్ధి ఆ సుఖదుఃఖాదులు పొందుచుండిగా పురుషుడు నేనే ఆ సుఖ దుఃఖములను పొందుచున్నానని భావించును.

25. సూ! తద భావాత్ సంయోగా భావోహా నం.

తత్ దృశేః కైవల్యమ్।

భా :- దుఃఖము వచ్చుటకు హేతువు అజ్ఞానము, అవివేకము హానం అనగా సంయోగం పోవడమే. అది ఎట్లు పోవుననిన ఆ

అవిద్య అభావము వలన వర్పడినది. ప్రకృతి పురుషసంయోగం అవిద్య వలన వర్పడినది. కనుక వివేకము వలన సంయోగమునకు ఉపాదాన కారణం అవిద్య అవిద్యనాశంవల్ల కార్యమైన సంయోగముకూడ నశించును. అంటే అజ్ఞానము పోవుటవలన వివేకము కలుగును. అప్పుడు పురుషునకు మోక్షము కలుగును. అవిద్య వల్ల కలిగిన అవివేకము ప్రకృతి పురుష వివేకము వలన పోవును. వాస్తవముగా సుఖదుఃఖాదులు బుద్ధికి సంబంధించినవే కాని తనకు లేవు. తాను ఎప్పుడూ ముక్తుడే. బుద్ధియుక్క సంబంధమువల్లనూ, వివేకము లేకపోవుటవల్లనూ బంధముయని అనుకొందము. బుద్ధిని తనను విడదీసికొన్నచో జ్ఞానముకలిగి మోక్షము వచ్చును. అదే మోక్షము కీలకము పట్టుబడనంత వరకూ జననమౌరణ సంసారము ఉండనే ఉండును. బుద్ధి వృత్తిని తనయందు ఆరోపించుకొని తాను బంధములో యున్నట్లు భావించును. నిజముగా తాను ఎప్పుడూ బంధములో లేడు.

26 సూ! వివేకభ్యాతిరవిష్టవా హనోపాయః ।

భా :- హానం అనగా ప్రకృతి పురుష సంయోగనాశనము అన్నమాట. అవిద్యకు విరోధియగును వివేకము. అందువల్ల వివేకము లేకుండ పోతుంది. విచారణచేసి బుద్ధిలోయున్న సంస్కారములన్నియు అంటే, కాని నాలోలేవు అని ఎప్పుడూ తెలిసికొనునో అదే వివేకము. వివేకము కలిగినచో అవిద్య నశించును. అంటే ప్రకాశము కలిగితే చీకటి నశించును. విద్య అంటే జ్ఞానము. జ్ఞానము కలిగినచో అవిద్య నశించిపోవును. అవిచార పదులు బుద్ధికి కలిగిన బంధమును మోక్షమును, ఆత్మయందు కల్పన చేయుదురు. మేఘము ఆవరించి సూర్యుడు కనుపించుట లేదని అందుముగాని సూర్యుని మేఘము ఆవరించినచో సూర్యుడు ఎక్కడా కనుపించకూడదు.

కాని మేఘము మనదృష్టిని ఆవరించినందున ఈ ఊహలో సూర్యుడు కనుపి చడములేదు. అలాగే అజ్ఞానము అవిద్య బుద్ధిని ఆవరించినది. సంబంధములైనైత్య స్వరూపము అత్మ స్వరూపము కనుపించక పోవడమునకు కారణము. సూర్యుడు భూగోళము కంటె పెద్దదైన మేఘమువలన ఆవరింపబడెనుగా! మేఘము మన కంటిని ఆవరించి నందువల్ల సూర్యుడు కనుపించలేదు. కాని మనమో సూర్యుని మేఘము ఆవరించినదని అంటాము. “ఆత్మతీవ్రద్దళాంగులమ్” బంధము బుద్ధికియున్నది అజ్ఞానము బుద్ధిని ఆవరించినది. కనుక మోక్షము బుద్ధికి కలుగవలెను. బంధము బుద్ధికిపోవలెను. అవి చారపరులు అలాబుద్ధి దర్శనములను ఆత్మయందు ఆరోపించెదరు. బుద్ధికి కలిగిన బంధమునిత్యము కాదు. అగంతుకము. స్వభావము కాదు. స్వభావమంటే ఎల్లప్పుడుయుండవలెను. నీళ్ళకు, వేడియున్న దంటే అగంతుకము. అనగా అగ్ని సంబంధమువల్ల వేడిగాయుండును. ఆసంబంధము విడదీసినచో కొంతసేపటికి చల్లగా అయి పోవును. బుద్ధికికూడ సంబంధము అగంతుకమే. పురుషుని స్వభావము అనందము. సుఖదుఃఖాదులు, బుద్ధి వేగాని నాకు లేవని వివేకము కలిగినప్పుడు మోక్షమే.

7-8-74 బుధవారము

కై వల్యము వివేకభ్యాతివల్ల కలుగును. అప్పుడు జీవన్ముక్తి లభించును. అట్టి జీవన్ముక్తిని వైభవము ఎలాయుండునంటే పాని యొక్క ప్రజ్ఞ విషు విధములుగా యుంటుంది. వివేకభ్యాతిగలవాడు. జీవన్ముక్తుడు అట్టివానికి 7 అవస్థలతోకూడిన ప్రజ్ఞయుండును. ఆ ఏడులో 4 కార్య విముక్తసంజ్ఞ కి చిత్త విముక్తసంజ్ఞ కలిగి యుండును. 1. జేనిని తెలిసికోతగినదో అది తెలిసికొన్నచో ఇక తెలిసికొనేదిలేదు. కనుక ఇది నివృత్తి జహానా నివృత్తి 2. దోషాలు పోగొట్టుకోతగినవి. హాతవ్యం - అనగా పోగొట్టుకోతగిన సముదా

యము, అంతాపోయినది. యిక పోగొట్టుకోవలసినవిలేవు. ఇది జ్ఞానానివృత్తి. 3. వివేకభ్యాతి కలుగుటవల్ల నేను పొందవలసిన దంతా పొందితిని. ఇక పొందదగినదిలేదు. “ప్రేప్యాని”

4 వివేకభ్యాతిప్రాప్తమువల్ల చేయదగినదంతాచేసి వివేక భ్యాతిని సంపాదించుకొంటిని. ఇక చేయదలచినదిలేదు. చేయాలనే చికిర్ష నివృత్తి. ఈ నాలుగు కార్యరూప నివృత్తి సంజ్ఞలు.

1. చిత్త నివృత్తి సంజ్ఞగలవి మూడు చెప్పుచున్నారు. ఇవి బుద్ధికి సంబంధించినవి. కృతార్థమనగా నాబుద్ధి సంపాదించి తగినవి, సంపాదించినందున ఇక సంపాదించేదిలేదు కనుక దుఃఖనివృత్తి అయినది.

2. భయ నివృత్తి - నాకు చాలాగుణములు నివృత్తి ఐనవి అంటే లీనమైనవి. తిరిగి పుట్టవు. సంపాదించేదిలేదు కనుక బుద్ధి ధర్మము పుట్టదు. అంటే యోగము నుంచి చలించుననే భయము లేదు. ఇక అవి తిరిగి పుట్టవు. ఎప్పుడైతే గుణములు లీనమైనవో అప్పుడు నేను కేవల చైతన్య మాత్రుడనై యుంటాను. కనుక చిత్తగతమైనవి సకలము నివృత్తై పోయినవి. మొదటి పాదము నందు అంతరంగపాదమగు చిత్తమును నిగ్రహించు యోగమును, సంపాదించుకొన్న యోగికి అభ్యాసవైరాగ్యములను చెప్పెను. ఏకాగ్ర చిత్తునకు సమాధి కలుగును. రెండవపాదములో ఎవని చిత్తము విషయములమీదకు పోతూయుంటుందో ఆట్టివానికివిషయ విక్షేపణ పోవుటకు క్రియా యోగము చెప్పబడినది. వాడు మధ్య రకం, మిక్కిలి చంచల చిత్తుడు కూడ అనగా పామరుడు. విషయ చిత్తుడైనవాడు కూడ యోగమును సాధించుటకు ఉపాయమును చెప్పుచున్నాడు ఇవి బాగా గమనించినచో ఎట్టి పామరుడైనను ఏకాగ్రతను సమాధిని సంపాదించవచ్చును!

28 సూ! మోగాంగానుష్ఠానాదశుద్ధిక్షయే జ్ఞానదీప్తి

రావివేకభ్యాతే॥

29 సూ। యమ, నియమాసన ప్రాణాయామ ప్రత్యాహార
ధారణ ధ్యాన సమాధి యోగోష్ఠావంగాని।

భా। యోగముయొక్క అంగములను అనుష్ఠించుటచే చిత్త
మూలీన్యము కలుగుచును. అందువలన వివేక భ్యాతి యొక్క
దీప్తి కలుగును. మిక్కిలి విశేష చిత్తముకలవాడు యోగాంగ
ములను అనుష్ఠించవలెను. అవి 8 రకముల అంగములు 1 యమము,
2 నియమము, 3 ఆసనము, 4 ప్రాణాయామము, 5 ప్రత్యాహారము
6 ధారణము, 7 ధ్యానము, 8 సమాధి. వీటిని అనుష్ఠించుచుపోతే
జ్ఞానాభివృద్ధిని సాధించుకొన వచ్చును. వివేకభ్యాతి కొరకు జీవ
న్ముక్తి కొరకు దీప్తికలుగును. ఆశుద్ధి అంటే సంచక్లేశములు, ఇవి
పోతే చిత్తమూలీన్యమంతా పోయినట్లే ఆపుడు వివేకభ్యాతి వరకు
జ్ఞానము వృద్ధికలుగును.

యోగాంగములను చక్కగా అనుష్ఠించినచో చిత్తనివృత్తికలిగి
ముతంభతాప్రజ్ఞ కలుగుతుంది. తద్వారా జీవన్ముక్తి కలుగుతుంది.
యోగమంటే చిత్తవృత్తులు నశించుటయే. చిత్తవృత్తులు నశించ
వలెననే వారలు ఈ ఎనిమిది యోగాంగములను తప్పక అనుష్ఠించ
వలెను. అంటే శ్రద్ధయున్న ప్రతివ్యక్తియు బాగుపడవచ్చును.

30. సూ। అహింసా సత్య మస్తేయ బ్రహ్మచర్యా
పరిగ్రహాయమాః।

భా। యమము అంటే సాధకుని నివర్తింపజేయును. అహింస
అనగా త్రికరణముల ద్వారా ఏప్రాణికి బాధకలిగించరాదు. సత్య
మనగా ఎప్పుడూ అసత్య మాట్లాడకుండా యుండవలెను. చూచి
నది చూచినట్లు, విన్నది విన్నట్లు చెప్పేదే సత్యము. “సత్యం
బ్రూయాత్” సత్యం అంటే ప్రాణులకు మేలును కలిగించే సత్య
మును చెప్పవలెను. యితరులకు బాధకలిగించే సత్యమును చెప్ప
రాదు. దేవీభాగవతములో చెప్పిన విషయం వేటగాడు పందిని

కొట్టుట అది పారిపోవుట. ఆ విషయం ఒక మునిని వేటగాడు అడుగగా ఆ ముని బాగా ఆలోచించి అబద్ధం చెప్పశాడు. తాని సత్యం చెబితే ఆ పండ్నిని చంపును. అని ఆలోచించి ఆ బోయబానితో అన్నమాట 'చూచేది చెప్పలేదు, చెప్పేది చూడలేదు'. అనగా కన్ను చూస్తుందిగాని చెప్పలేదు. నోరు చెప్పునుగాని చూడలేదు. కనుక నీవు బూటిమాటికి అడుగుతావు నీకు చెప్పేది ఏమిటని అన్నాడట. అంటే ఇతరులకు బాధకలిగే సత్యంనుండి ఇలా తప్పించుకోవలెను.

“అనుద్వేగకరం వాక్యం” ఇందులో నాలుగు విశేషములున్నవి. వాటిని అనుష్ఠించుటయే తపస్సు అహింసా సత్యములను బాగా అనుష్ఠించవలెను ఒక సద్గుణము యుంటే మిగతా మంచి గుణములను అదే చేర్చుకొనును. “అస్తేయం” ఇతర వస్తువులను దొంగలించకాదు. ఒక సాధువుగారి వద్దకు ఒక దొంగ వచ్చి సమస్కరించినపుడు ఆ సాధువుగారు వానితో నేను ఒక మాట చెప్పిదను. చేసెదవా? అనగా వెంటనే దొంగ నన్ను దొంగ తనము చేయవద్దని చెప్పకుండా ఇంకా ఏమైనాచెప్తే చేస్తానని చెప్పగా సరే దొంగతించిన సత్యమును మాత్రము చెప్పవలెననెను. ఆ దొంగ సరే నేను పట్టుబడినపుడు కదాయని అనుకొని సరే అబద్ధమాడనని చెప్పివెళ్ళెను. అప్పటినుండి ఆ దొంగ అబద్ధము మానినాడు. ఒకరోజు రాజుగారితో కలిసి రాజు ధనాగారమునకు కన్నము వేసి అక్కడ యున్నవి నాలుగురత్నాలు వాళ్ళు వేసుకొన్నా వాటాప్రకారము వీ తీసుకొనివచ్చి ఒక దానిని విడచి వెళ్ళిరి. కారణం అది వాటా విడిపోవదు కనుక. వానిలో పోట్లాట వచ్చును. పోలీసులు పట్టుకొందురుయని వదలివేసిరి. వారిద్దరి ఒడంబడిక ఏమనగా లోనికి వెళ్ళినవానికి 2 వాటాలు బయటయున్నవానికి 1 వాటా. తానులోనికి వెళ్ళినవాడు కనుక తనకు రెండు బయటయున్న వానికి 1 ఇచ్చి వెళ్ళిపోయెను. తర్వాత రాజుగారి

ధనాగ రములో దొంగలు పడెనని అందరికి తెలిసినది. ధనాగార
యజమానివెళ్ళి రత్నముల పెట్టెచూచి అందులో నాల్గుకు రి లేవు
1 యున్నది అది దొంగ వదిలిపెట్టి పోయినాడంటే ఎవ్వరూ నమ్మ
రని చాసిప తన జేబులో పేసుకొని రాజుగారితో నాలుగు రత్న
ములు పోయినవని చెప్పగా రాజుగారు ఆ దొంగనురప్పించి వానిని
రాత్రి సంగతి అడుగగా వాడు తాను తీసుకొన్నది రి రత్నములే
అని, ఒకటి అక్కడే యుండినదని చెప్పగా ఆ ఉద్యోగిని తనిఖీ
చేయగా అయినవద్ద ఒకటి దొరకడము. దానితో ఆ ఉద్యోగికి
చైలుశిక్ష వేసి దొంగకు ఆ ఉద్యోగము యిప్పించెను. సత్యము
యొక్క సంగతి చూచితిరా! దొంగ ఉద్యోగి అయిపోయెను.
అప్పుడు దొంగ గురువుగారిని తలచుకొని సంతోషించెను. రాజు
గారియొక్క విశ్వాసమును సంపాదించుకొనెను. బ్రహ్మచర్యము
వలన శరీరబలము బాగాయుండును బ్రహ్మము బహుసూక్ష్మమైన
వస్తువు బలహీన మనస్సు బ్రహ్మమును ధ్యానించి దర్శింపజాలరు.
కనుకనే బ్రహ్మచర్యమును చెప్పరి. అంటే శరీరబలం, మనోబలం
యుండును. “అపరిగ్రహం” ఇతరులనుంచి ఏమియు తీసుకొన
రాదు. బ్రహ్మచారి ‘భవతి భిక్షాం జేహి’ యని అడుగవలెను.
సన్యాసి అయినచో “నారాయణహరి” యని అడుగవలెను. బ్రహ్మ
చారులు సన్యాసులు భిక్షాన్నమును భుజింపవలెను. ఐతే వీరు భోజ
నము అడుగుచున్నాడుగా అంటే వీరు పశ్చాన్న స్వాములు. వీరు
వచ్చినచో వీరికి భిక్ష పెట్టకుండ గృహస్థు భుజించినచో ఆ పాపము
చాంద్రదాయణ వ్రతము చేసిననే పోవును. శరీరము నిలబడుటకు
కావలసిన వాటిని అనగా యింత అన్నము, యింత వస్త్రము, ఒక
కుటీరముయుంటే చాలు. ఇంతమాత్రం పరిగ్రహించుటలో దోషము
లేదు. అలా తానుమాత్రము తపస్సుచేసి తరించిన చాలు అను
కొనేవారికి అదిచాలు. అలాగాక లోకోపకారం కొరకుచేసే కార్య

ములున్నవారు. అంటే పూర్వము లోకోపకార కార్యములు రాజులు చేసేవారు. అప్పుడు బ్రాహ్మణేతరులు స్త్రీలు, వేదము, భగవద్గీతాదులు చదవరాదనే కోజులు. శ్రీగురుదేవులు శ్రీసద్గురుమలయాళ స్వాములు పాఠశాలను పెట్టి పోషించుట, వారు స్వయముగ సంస్కృత, ఆధ్యాత్మిక పాఠనలు చేయువారికి సదుపాయముల కొరకు ఆశ్రయము ఏర్పాటు చేసిరి. కనుక యివి అన్ని జరుగుట కొరకు పరిగ్రహించవలెనని నిర్ణయించిరి. తిరుపతిలో లక్ష్మణగిరి అనే అబ్బాయిని సంస్కృతము చదువుటలో గొప్పమేధావంతుడగుటచే వానికి విషమును ఇచ్చి చంపినందున శ్రీగురుదేవులు అలా కాదని శ్రీవ్యాసాశ్రమము ఏర్పడిన తర్వాత స్వయముగా సంస్కృత పాఠశాలను ఏర్పరచి స్త్రీలు, పురుషులు, బ్రాహ్మణేతరులు ఏజాతి వారైన సరే సంస్కృతము చదువుకొనవచ్చునని పాఠశాలను ఏర్పరచిరి. అవి అన్ని నడుచుటకై ఎవరు ఏమి ఇచ్చిన తీసుకొనేది. తనకు మాత్రం ఎంత కావలెనో అంత ఉపయోగించుకొని, మిగతా అంతా ఆశ్రమ పోషణకు వినియోగ పరచడివారు.

31 సూ! జాతి, దేశ, కాల, సమయానవచ్ఛిన్నాః సర్వ

భౌమా మహావ్రతం ।

బ్రాహ్మణాది జాతి పుణ్యతీర్థములు చతుర్థశ్వాదులు గల కాలము చేతగాని పరిచ్ఛిన్నము కానిది మహావ్రతము. బ్రాహ్మణులను మాత్రము చంపను అనేది బ్రాహ్మణులయందు మాత్రము అహింసయున్నది. తక్కిన వారియందు హింసయున్నది, కనుక యిది మహావ్రతము కాజాలదు. అలాగే కొందరు పుణ్యప్రదేశములలో హింసచేయననియు, పుణ్యకాలములలో అంటే చతుర్థశి, సంక్రాంతి మొదలగు పుణ్యకాలములలో చంపనని కొందరు యుందురు. ఇది మహావ్రతము కాజాలదు. అలాగాక దేశ కాల బాత్మాది భేదము లేక ఎప్పుడూ ఎక్కడా నేను దేనిని చంపననియున్న వ్రతమే

అహింసా మహావ్రత మనబడును. ఏ జాతినిగాని ఏ పుణ్యతీర్థముగాని, ఏ పుణ్యదినముగాని, ఎవరికొరకుగాని, చంపవ నేది అహింసా మహావ్రతము. ఆలాగే సత్యము, అస్తేయము, బ్రహ్మచర్యము, అపరిగ్రహము విషయములన్నిటిలోను ఏ జాతిని గురించిగాని ఏ ప్రదేశమందుగాని, ఏ లోజునగాని, ఎవరిని గురించిగాని అసత్యము చెప్పవ నేది సత్యమును గురించిన మహావ్రతమగును. ఆలాగే తక్కిన మూడన్నూ కూడ గ్రాహించుకొనవలెను. ఇది యమమును గురించి చెప్పినది.

శిష్య సూ. శౌచ సంతోష తపస్సాస్వాధ్యాయేశ్వర ప్రణి

ధానాని నియమాః॥

శౌచము సంతోషము తపస్సు స్వాధ్యాయము ఈశ్వర ప్రణిధానము ఇవి నియమములు. శుచియుండవలెను. అంటే ఉండే చోటు, కట్టేబట్ట, ఈ శరీరమును స్నానాదుల వలన శుభ్రముగా ఉండుట చదివే పుస్తకము శుభ్రముగా ఉండవలెను. పాత్ర శుభ్రముగా ఉంచుకొనవలెను. బట్టలు శుభ్రముగా యుండవలెను. అంటే వెలగల వస్త్రములనిగాదు. మాసిపోయినవి, చినిగిపోయినవి కాకూడదని భావము. ఇవి అన్నియు శుభ్రముగా ఉంచుకొనవలెను. వచ్చే 40వ సూత్రములో శౌచాదులను గురించి చెప్పియున్నది. ఆ శౌచాదులైనా మితముగా నుండవలెనుగాని అతిగా యుండరాదు. అంటే ఒక అమ్మగారికి అతిశుచి ఎక్కడైనా, ఒక్క మేతుకు కనిపించినచో ఇల్లు అంతయు కడిగించెడిదట, కడకు ఆమె చనిపోవునప్పుడు మేతుకు, మేతుకు అంటూ చనిపోయినదట!

శౌచము రెండురకములు అది బాహ్యము, అంతర్యము. అని, జలముచేత, మట్టిచేత, బాహ్యశుచి, అంతఃకరణశుచి అంటే కాదు గ్రాహదులను నిర్మూలించుట.

2) సంతోషమనగా కోరికలు లేకపోవడమే అనగా చేయ

దగినపని చేయుచూ దొరికినదానితో తృప్తిపొందుటవలన తపస్సు శాంతిగాయుండి యోగము కడుకను

3) తపస్సు అంటే శరీరమును తపింపజేయుట అనగా శాస్త్రములో చెప్పినట్లు కృత్రిమచాంద్రాయ బ్రాయణాదులు చేయుట ఉత్తమ తపస్సని తాపసులు తెలిపిరి

4) స్వాధ్యాయము అనగా వాక్కు తపస్సు అనగా గాయత్రీ మంత్రముగాని వేదములను శాస్త్రములను చదవడము, వేదాంత గ్రంథములు చదువుట ప్రణవ మంత్రాదులను జపించుట ఇది స్వాధ్యాయము.

5) ఈశ్వర ప్రణిధానమనగా శాస్త్రమునందు చేయమని చెప్పినవి కొన్ని, శాస్త్రములు చెప్పకపోయినను పారంపర్యముగా చేసేవికొన్ని. వీటినిన్నిటిని ఈశ్వరార్పణ బుద్ధితో చేయుటయే. నాకు విధి అని ఫలమును ఆశించకూడదు. కర్మత్వాహంకాము ఉండకూడదు. ఈశ్వరుని శరణువేడుకోవడమే ఈశ్వర ప్రణిధానము. అందువలన సమాధికి నాధన భూతమగును.

10-8-1974 కృష్ణాష్టమి శనివారము.

శిశి సూ! వితర్కభావనే ప్రతిపక్ష భావనం!

అహింసకు విరుద్ధమైనది హింస. సత్యమునకు విరుద్ధము అసత్యము. అల్లె అస్తేయము, బ్రహ్మచర్యము, అపరిగ్రహము అనుయమము అనగా స్తేయము, బ్రహ్మచర్యము తేకపోవడము, పరిగ్రహము ఇవి విరుద్ధమైనవి. అల్లె శౌచము, సంతోషము, తపస్సు, స్వాధ్యాయము, ఈశ్వర ప్రణిధానము సరిగాయుంటే నియమము, వీటికి విరుద్ధముగాయున్నచో నియమము తప్పినట్లే ఎప్పుడైనా హింస చేయవలెనని బుద్ధి కలిగినచో అప్పుడు హింస వలన వచ్చే దోషమును, అహింసవలన వచ్చే ఫలమును బాగా విచారించి వితర్కభావములైన యమనియమాదులను బాగా

భావించవలెను అందువలన విరుద్ధభావములను తొలగించుకొనవలెను.

శీ 4 సూ! వితర్కాహింసాదయాః కృతకారితాఽను మోదితా
లోభక్రోధ మోహా పూర్వకామృదు మధ్యధిమాత్రా
దుఃఖా జ్ఞానానంత ఫలా ఇతి ప్రతిపక్షభావనమ్!

యోగాంగములు అహింసాదులు, వాటికి విరుద్ధమైన హింసాదులు వితర్కములు, కృత అంటే స్వయముగా హింసచేయుట, ఇతరులను ప్రోత్సహించి చేయించడము, ఇతరులు హింసచేయుచున్నచో చూచి ఆమోదించుట అని హింస మూడురకములుగా జరుగును.

శ్లో! కర్తా కారయితా వైవ ప్రేరకశ్చానుమోదకః!

పుణ్యకార్యే పాపకార్యే చత్వారస్సమ భాగినః॥

చేయుట చేయించుట ప్రేరేపించుట, ఆమోదించుట అనుచావితో లోభము చేత చేయుట, చేయించుట, ఆమోదించుట, మోహము చేత చేయవలసినది తెలియక తాను చేయుటగాని యితరులచేత చేయించుటగాని ఇతరులను ప్రేరణ చేయుటగాని చూచి సంతోషించుటగాని చేయును. హింసకూడ మృదు, మధ్య తీవ్రములుగాయుండును. అధికముగా చేసినచో అధిక దుఃఖము కొద్దిగా చేసినచో కొద్ది దుఃఖము అనుభవించడము జరుగును. “ఋణం కృత్వా ఘృతం విజేత్” అని నాస్తికులనెదరు. కాని మనలో ఋణము చేసి చనిపోయినచో కుక్క అయి పుట్టి అయినా ఆ ఋణము తీర్చవలెనని ఆస్తికులనెదరు. నాస్తికులలో మానవ జన్మ కడజన్మ కనుక ఋణముచేసి అయినా పప్పు నెయ్యి అన్నము తిను. ఈ జన్మ అఖరుదే, ఇక జన్మరాదని అనెదరు. ఈశరీరము భస్మమైపోవును కనుక తిరిగిరాదని నాస్తికులవాదము. చేసిన కర్మము బ్రహ్మదేవునికైనా తప్పదు. మొదట బ్రహ్మదేవుడు

పంచముఖుడు అయి ఊడి అమ్మవారివి చూచినందున ఈశ్వరుడు ఒక శిరస్సును త్రుంచివేసినందున చతుర్ముఖబహ్మ అయినాడు. ప్రతివాడు దోషములకు గురికాకుండా చూచుకోవడము ముఖ్యము. అపై ని మంచి గుణములను పెంచుకొంటూపోవలెను. జన్మమునకు కారణము కర్మమే కనుక చేసిన కర్మములను జాగ్రత్తగా చేయవలెను. అంటే దుష్ట కర్మలు మాని మంచి కర్మలు చేయవలెను. కర్మలు జడము కనుక కర్మలు ఫలమును ఇవ్వజాలవు. ఆ కర్మలకు ఈశ్వరుడు సాక్షి కనుక ఆ ఫలము ఈశ్వరుడు ఇచ్చునని వేదాంతము అభిప్రాయము. కర్మను జీవుడు చేయును. ఫలమును ఈశ్వరుడు యిచ్చును. కొందరు ధనవంతులుగను, కొందరు ధనహీనులుగను, కొందరు ఆరోగ్యవంతులుగను, కొందరు అనారోగ్యవంతులుగను, ఉన్నారంటే ఈశ్వరుడు పక్ష పాతముతో అలా చేయలేదు. జీవుడు చేసిన కర్మప్రకారమే ఆయా కష్టసుఖములు వచ్చునని వేదాంతము చెప్పును లారీయున్నది అది జడము. లారీ యజమానిది సామాను మూటలుకూడ యజమానివే అయినా లారీ వెళ్ళి సామాను తీసికొని రాలేదు జడము కనుక, కాని డ్రైవరు ఉన్నచో ఎక్కడకు వెళ్ళాలో అక్కడకు వెళ్ళి తన సామాను తెచ్చుకొనగలడు. ఆ డ్రైవరు ఎలా అవసరమో అదే ఈశ్వరుడు చేసేది. అంటే కర్మఫలదాత ఈశ్వరుడు, నీవు చెడ్డ కర్మచేసినచో చెడు జన్మ, మంచి కర్మ చేసినచో మంచి జన్మయు, జ్ఞానమును ఆనుసరించినచో మోక్షము కలుగును. కనుక ఏదియైనను నీ చేతిలోనేయున్నది. తనకున్న దానిని దుర్గుణములవల్ల పోగొట్టుకొనును. మంచి గుణములవలన సంపాదించుకొనవచ్చును.

ఇదివరలో చేసిన కర్మలవల్ల దుఃఖము కలుగును. యిప్పుడు కూడ అజ్ఞానమువలన చెడ్డ కర్మలు చేసినచో ముందుకూడ దుఃఖములు కలుగును. కనుక ఇప్పుడు జాగ్రత్త పడవలెను. జ్ఞానము వల్లనే మోక్షము కలుగును

18-8-1974 మంగళవారము

కిక్ సూ! అహింసా ప్రతిష్ఠాయాంత త్సన్నిధౌ వై రత్యాగః।

యమాదులు ఆయిదులో అహింస మొదటిది. అహింస దృఢముగా సిద్ధించినచో ఆయన సన్నిధిలో పరస్పరము విరోధము గల మృగములు స్నేహభావముతో మెలగును. ఎవని సన్నిధిని విరోధము కల జంతువులు స్నేహముతో యున్నవో అక్కడ అవశ్యముగా అహింసావ్రతము ఉన్నదని గ్రహించుకొనవచ్చును. దీనికి దృష్టాంతము వాల్మీకి ముండుగా బాటసారుల తలలు బద్దలుకొట్టి మూటలను లాగుకొనేవాడు అట్టివాడు అహింసావ్రతమును అవలంబించి తపస్వి అయ్యెను. అగస్త్యుడు తపస్సుచేయుటకు అరణ్యములో నివశించేవాడు ఖరదూషణాదులు తపస్సు చేసేమునులను చంపి తిన్నందున అట్టి వారి ఎముకలు పర్వతాలు పర్వతాలుగా పడియుండుట శాముడు చూచెను అగస్త్యుని ఆశ్రమమునకు మాత్రము రాక్షసులు ఏమియు అపకారము చేయలేకపోయిరి. అగస్త్యుని ఆశ్రమ ఆవరణలోనికి ఎట్టి క్రూరమృగములు వచ్చినను అవి స్నేహముతో యుండెడివి. సింహము ఏనుగు పులి మేక, మొదలైన జంతువులన్నియు ఆ ఆవరణలోనికి వచ్చినచో స్నేహముగా యుండెవి. ఆ ఆశ్రమములో అబద్ధమాడు వారేలేరు. శఫలులేరు. అక్కడ మనుష్యులు ఘాతము చేయువాడు అక్కడ వేరు. యితరమృగములను చంపి వాపమును సంపాదించుకొనెడివాడు అచట లేరు. అగస్త్యుని ఆశ్రమములో ఏవిధమైన దోషములు లేవు. ఆ ఆశ్రమ ఆవరణలోనికి రాక్షసులు వచ్చినను ఆ క్రూరబుద్ధిని మరచి పోయెదరు. తిరిగి ఆ ఆవరణజాతిన తరువాత మరల క్రూరత్వము కలిగెడిది. యిప్పుడు శృంగేరీ మఠముగల స్థలము అనగా శారదా మఠము కట్టుటకు ముందు శ్రీ శంకరాచార్యులవారు. కప్ప ప్రశనించుచుండగా త్రాచువాము ఆ కప్పకు ఎండ తగులకుండా పడగ

పట్టినది చూచి అక్కడ మతము కట్టిరి. దానికి శారదామతముని పేరు పెట్టిరి. సత్యమును బాగా అనుష్ఠించినచో క్రియలు అంటే పుణ్య పాప ఫలమును గురించి ఏమీ పలికిన అది అగును.

36 సూ! సత్యప్రతిష్ఠాయాం క్రియా ఫలాశ్రయత్వమ్ ।

సత్యమును 12 సూ! బాగా అనుష్ఠించినచో ఆయన ఏది పలికిన అది అగును. నీవు ధర్మాత్ముడివు అగుమనిన అగును. విద్యావంతుడవగుమంటే అగును. అసగా ఆయన నోటివెంటమంచి గాని చెడ్డగాని ఏది ఏలావచ్చిన అలా జరుగును

37 సూ! అస్తేయ ప్రతిష్ఠాయాం సర్వరత్నోపస్థానమ్ ।

స్తేయమంటే దొంగతనము. అస్తేయమంటే దొంగతనము లేకపోవుట. అస్తేయమును 12 సూ!లు అనుష్ఠించినచో దివ్యరత్నములు దివ్యపదార్థములు ఆయనవద్దకువచ్చి చేరుచుండును.

38 సూ! బ్రహ్మచర్య ప్రతిష్ఠాయాం వీర్యలాభః ।

బ్రహ్మచర్యమును అనుష్ఠించినచో వీర్యమును నిరోధించి నట్లగును. వీరికి గొప్ప సామర్థ్యము కలుగును. అంటే అతిసూక్ష్మమైన పరబ్రహ్మ వస్తువును తెలిసికొనవలెనంటే బ్రహ్మచర్యమును అవలంబించినచో మనస్సుకు మనస్సుకు బలముచేకూరి దృఢముగా ధ్యానించగలుగును. ఆత్మజ్ఞానమును సంపాదించ దలచినవారు బ్రహ్మచర్యమును చక్కగా అనుష్ఠించినచో శరీరమునకు మనస్సునకున్నా బలమువచ్చి అతిసూక్ష్మమైన ఆత్మధ్యానము చేయశక్తి గలుగును.

39 సూ! అపరిగ్రహస్థైశ్చ జన్మకథంతా సంబోధః ।

పూర్వ జన్మమునందు ఎట్లు ఉండెనో ఏమేమి తానుచేసెనో అవి అన్నియు బాగా తెలియును. అంటే పూర్వజన్మ రాబోవుజన్మ బాగా తెలియును. యమము బాగా శీలించినవారికి పైనిచెప్పిన ఫలములు సిద్ధించును. పైనిచెప్పిన అయిదు సూత్రములలో గల ఫలము సిద్ధించును ఇది యమసిద్ధి.

40 సూ శౌచాత్ స్వాంగ జగుప్స వరైరసం సర్గః ।

ఇక నియమముయొక్క అంగములను చెప్పుచున్నాడు. శౌచమునగా యోగి బాగా శుభిలిగి యుండవలెను. శుభివలన తన అవయవములయందు జగుప్స కలుగును. శుభి అంటే మట్టి నీళ్ళలో బాహ్యశుద్ధి - కామశ్రోతాదులు లేకపోవుట అంతర్యశుద్ధి. ఇట్టి రెండు శుద్ధులను సంపాదించవలెను. కన్నుపుసి, చెవిగుబిలి, నోరు ఎంగిలి, మలమూత్రాదులతో కూడిన తన అవయవముల యందు అసహ్యము కలుగును. స్వభావముగా ఈ శరీరము అశుద్ధ మైనది నవరంద్రములు అసహ్యకరమైనవి. రోమకూపములద్వారా చెమట వెలువడుచుండును. పుట్టినది మొదలు చచ్చేవరకు రోజుకు ఎన్నియో పాఠాలు ఈ శరీరమును శుద్ధము చేయుచునే యుండ వలెను. “నవచ్ఛేద ఘటా” కథోపనిషత్తులో పదకొండు ద్వారములని అన్నాడు. మన శరీరమంతయు రంద్రములతో కూడినదే శ్రోత్రకుండలో నీరు పైకి స్రవించినట్లు ఈ శరీరమునుండి కంఠపైకి వేళ్ళుచునే యుండును. బాహ్యశుభియే యిలాయుండగా అంతర శుభి ఎట్లుసాధ్యము? తన శరీరమునందు యింత జగుప్స కలిగిన పుడు ఇతర శరీరములను గురించి ఏమి ఊహించును? కనుక యితరులతో సంసర్కము పెట్టుకొనడు. తన శరీరమునందు ఏవగింపు కలుగకపోయినచో యిక వైరాగ్యము కలుగునది ఎట్లు? తన అవయవముల యందే వైరాగ్యము కలుగనివానికి యిక లోకములో వైరాగ్యము కలిగించెడిది ఏదియులేదు ఇది బాహ్యశుభినిగురించి తెలిసిన విషయము, అంతర శౌచముయొక్క ప్రయోజనమును చెప్పుచున్నాడు.

41 సూ! సత్వ శుద్ధిసా మసస్యైకాగ్ర్యేంద్రియ జయాత్మ దర్శన యోగ్యత్వా నిచ ।

రాగ ద్వేషాది మాలిన్య నివృత్తి. ఇది అంతఃకరణకు సంబంధించిన మాలిన్యము లేకుండా పోయినచో బుద్ధియొక్క శుద్ధి

అనగా అసూయాదులు లేకుండా పోవుట యితరులయొక్క గుణములయందు దోషములను ఆరోపణ చేయువాడు అసూయాపగుడు ఎంత మంచిపని చేసినను వానియందు దోషములను ఎంచుచుండుట, లోకమంతయు దిద్దవలెనంటే ఒకేసారి ఎవరికీ సాద్యమకాదు దేవుడు రాముడై వచ్చి అందరినీ దిద్దగలిగినాడా, కృష్ణుడకూడా దేవుడే. అందరినీ దిద్దినాడా! లేదు. కొంతమందిని దిద్ది దిద్దిడానికి వీలుకాని రావణాదులను సంహరించెను. కంసునియొక్క చాకలిని ప్రేలితో ఇట్లంటే తలతెగి చచ్చెను. మాలికాకుడైన సుదాముని యింటికి వెళ్ళగా ఆ పూలమాలలు యివ్వగా వానిని అనుగ్రహించెను. కుబ్జ యిచ్చిన గంధము బాగా రాసుకున్నాడు. అంటే భక్తిశ్రద్ధలుగల వారిని అనుగ్రహించెను. వ్యతిరేకులను దండించి నాడు శ్రీకృష్ణ పరమార్థ.

వ్యవసాయదారులు పైరు పెట్టిన తర్వాత కలుపును తీసి వేసెదరు. అప్పుడు పైరుబాగా పెరుగును. అలాగే మనస్సు అనుభూమిలో రాగద్వేషాదులనే కలుపు తీసివేసినచో శమదమాది సద్గుణములను పైరు అభివృద్ధి పొందును. సౌమనస్యము అనగా మంచి మనస్సు కలుగుట అంటే లక్ష్యమునందు ఏకాగ్రము కలుగును. బాహ్యేంద్రియ జయము వల్ల ఆత్మదర్శన యోగ్యత కలుగును.

సత్యశుద్ధి మొదలగునవి లేనిచో ఆత్మదర్శనము కలుగదు. కనుక ఆత్మదర్శనము కావలసినచో బాహ్యశౌచములను సంపాదించుకొనవలెను. అతి సత్యశుద్ధి సౌమనస్యము, ఏకాగ్రత, ఇంద్రియ జయము కలిగినచో ఆత్మసాక్షాత్కార యోగ్యత కలుగును.

14-8-1974 బుధవారము

42 సూ! సంతోషాదనుత్తమః సుఖాలాభః!

సంతోషమువలన ఉత్తమోత్తమ సుఖము లభించును. సత్యగుణము ఉద్దిక్తమైనపుడే సంతోషము కలుగును. రజోగుణ

త మోగుణములు ఎక్కువగా యున్నచో సంతోషము కలుగును. శబ్ద స్పర్శాదుల వలన కలిగే సుఖము అట్టి సంతోషవంతునకు విషమువలె కనుపించునదికూడ చెప్పుచున్నారు. సంతోషమును అమృతమును త్రాగి తృప్తి పొందినవారికి ఆత్యంతమైన భోగలక్ష్మి కూడ విషము వలె తోచును. ఇదే రెండవ ప్రయోజనము. మొదటిది ఉత్తమోత్తమ సుఖము.

43 సూ! కామేంద్రియ సిద్ధిరశుద్ధిక్షయా త్తపసః ।

తపస్సు వలన శరీర ఇంద్రియాదులశుద్ధి కలుగును. అంటే తపస్సు వలన అశుద్ధి నశించినందువలన శుద్ధి కలిగినది. తపస్సు అంటే కృత్వాచాంక్రదాయకాదులు. దానితో యోగమునుకూడ శీలించుచుండును. కామేంద్రియశుద్ధి అంటే అణిమాది సిద్ధులు కలుగును. అవి అవిద్యాది పంచక్షేపములు పాపములు అన్నియు నశించినందున యోగమహిమ వలన ఈ శరీరము అణువుమాదిరి చిన్నదిగా చేసికొనవచ్చును లేదా పెద్దశరీరమును చేసికొనవచ్చును. ఇంద్రియములకు మంచి సూక్ష్మబుద్ధి కలుగును. ఎంత చిన్నమాట నై పను వినగలుగును. చాలాదూరములోయున్న విషయములను గూడ గ్రహించగలుగును.

44 సూ! స్వాధ్యాయాదిష్ట దేవతా సంప్రయోగః ।

స్వాధ్యాయమంటే దివ్యమంత్ర జపముని యిక్కడ చెప్పుబడి యున్నది. ఆ జపమును ఎక్కువగా చేయవలెను. జపము చేసినా ఇష్ట దేవతాదర్శనము లభించును. ధ్యానము కష్టము, ధ్యానము కంటే జపము సులభము. దివ్యమంత్రజపము చేయువారు బ్రాహ్మణ కోటికి చెందినవారే. జపము చేసినవారు “మైత్రో బ్రహ్మణ ఉచ్ఛ్యతే” అనగా ఇతర జీవులతో స్నేహముకలిగి మెలగగలిగే సామర్థ్యముకూడ వచ్చును. పాఠకులు జపమును బాగా చేసినచో కొన్ని సిద్ధులు కలుగును. విషయ రహితమైన మనస్సును ధ్యాన

మని అంటాడు. అంటే ఇతర క్షయములు ఏమియు లేకుండ అత్యమాత్రముగా మనస్సు ఉండవలెను. అందుకే “ధ్యానం నిర్వివయం మనః” అన్నారు ఊరకనే ఉండట మంత్రము జపించుట కాదు. అది దేవతా భావన పూర్వకముగా జపము చేసినచో గొప్పఫలము త్వరగా లభించును. యితరమైనవాటిని తగ్గించుకొని జపధ్యానాదులకు బాగానృద్ధి చేసికొనవలెను.

శ్లో! పూజాకోటి సమం స్తోత్రం స్తోత్రకోటి సమోజపః

జపకోటి సమంధ్యానం ధ్యానకోటి సమాలయః

తా! కోట్లాది పూజలు చేసినందువలన ఎట్టి ఫలము కలుగునో అట్టి ఫలము స్తోత్రమువలన కలుగును. కోటి స్తోత్రములతో ఒక జపము సమమగును. కోటి జపములతో సమానమైనది, ఒక ధ్యానము, మనోలయము కోటి సంఖ్యలు కల ధ్యానమునకు సమానమగును. లయమనగా ఏకత్వము, ధ్యానమనగా ధ్యాత, ధ్యానము, ధ్యేయము, అని త్రిపుటి యుండును. లయావస్థలో అది లేదు. ఏకత్వము మాత్రమేయుండును. ముసలివారైన తర్వాత సంసారచింతలు ఎక్కువగును యిప్పుడు ముసలివారైనవాడు యిప్పుడైనా వారి వారికి వొప్ప జెప్పి ప్రారంభించుకోవలెను. భూత ప్రతిబంధములో గేదెను గురించి చెప్పిరి. గదా అలా ఉంటుంది శ్రద్ధ ముఖ్యముగా నుండవలెను. ముఖ్యముగా ముందుగా దివ్య మంత్ర జపమును చేయండి అపుడు మంత్రార్థమైన ప్రరమాత్మను భావములో నిలుపుకోవలెను కొన్ని వేలు జపము చేయువరకు కూర్చున్న ఆసనమునుండి లేవనని గట్టి పట్టుదలయున్నచో కొద్ది రోజులకు ఆ మనస్సు వశమగును. అలాగే ఆసనము వేసికొని కూర్చున్న తరువాత అది మార్చకూడదు. నొప్పివచ్చినా సరేకద పకయున్నచో కొద్దిరోజులలోనే ఆ ఆసనసిద్ధి కలుగును. సాధుత్వము అంటే భోజనమునకు దక్షిణలకు అయితే ఏలాగూ సాధుత్వము అలా దక్షిణలు అందుకొనుట ఊరక నేవచ్చేది కాదు,

ఇదివరలో మనకే కావలసినంతయున్నది. మరల దక్షిణం, అందుకొనుటలో వారిదికూడ కొంతవచ్చును. ఇది బాగా పాధువులు గ్రహించుకొనవలెను. యిచ్చేది పూర్వము రావలెనని, కదా యిచ్చేదరు పాపము పోయిన గదా పూర్వము వచ్చేది అపాపమును దానము తీసుకొన్న వారికివచ్చును అశ్రమమునకు వచ్చిన తర్వాత బాగుపడవలెనుగాని పాడైపోరాదు. రాగద్వేషాదులు వశించిననే పాపముపోయిననే బాగుపడెదరు. దానము నీకు ఎంత అవసరమో అంత తీసుకొని యుండుకుపోనూ యుండమని మహర్షులు మనకు తెలిపియున్నారు. మనస్సు ఊరకనే ఉండదు. కనుక జపమును బాగా చేయండి. మనస్సును ఎటు త్రిప్పినా అటు తిరుగును కనుక ఎక్కవగా మనకామును జపధ్యానాదులలో గడుపులాగున ప్రయత్నించండి స్తోత్రాదులు, చేయుచున్నను మనస్సును అంతర్ముఖముగా యుండునట్లు అభ్యాసము చేయవలెను. భ్యాసము చేయునపుడు ఏ క్షాగ్రతగా యుండుటకాదు ఎల్లపుడూ మనస్సును అంతర్ముఖమునకు త్రిప్పబట్టే ప్రయత్నించవలెను.

15-8-1974 గురువారము

45 సూ. సమాధి సిద్ధి రీశ్వర ప్రణిదానాత్ ।

భా. ఈశ్వర ప్రణిధానములవలన సమాధి సిద్ధించును. అంటే ఈశ్వరునకు శరీరము ఇంద్రియములు వాక్కు సర్వస్వము నీవే అని భ్యాసము చేసినచో సమాధి సిద్ధించును. భ్యాసము యొక్క పరిపక్వావస్థయే సమాధి భ్యాస సమయములో యితరము ఏమియు ఉండరాదు. ఒక్క ఈశ్వర భావము ఆత్మభావమే యుండవలెను యొక్కడకు యమనియమమనే అష్టాంగములు తెలిపెను.

46 సూ. స్థిరసుఖమాసనమ్ ।

భా. స్థిరమైనది శుఖమైనదిగాను యుండవలెను ఆసనము. అవి పద్మాసనం స్వస్థికాసనమని కొన్ని ఆసనములను అభ్యసించ

వలెను. స్వస్తికాసనమనగా తొడలమధ్యలో పాదములనుంచుట, వీరాసనమన్న పద్మాసనమన్నా ఒకటే. పద్మాసనమునకు వేళ్ళు పట్టుకొనేది వీరాసనము. అర్థపద్మాసనముగాని ఇతి కొన్ని నేర్చుకొనియుండవలెను. దేహము కదలకుండా నిశ్చలముగా యుండవలెను. ఆసనములో యుండగా శరీరములో ఎక్కడా బాధకలుగరాదు. కనీసము 1 గంటలైనా ఒకే ఆసనము మీద కూర్చోవడము అభ్యాసము చేసుకోవలెను. ఆసనమువల్ల స్థిరత్వము నిశ్చలత్వము కలుగును.

47 సూ! ప్రయత్నశైధిల్యా నంత సమాపత్తిభ్యామ్।

భా! మనశరీరములోగల చేష్టలను సిద్ధిల పరచవలెను. అంటే అటు యిటు పోవుట మొదలగునవి అరికట్టవలెను. అంటే మానసికమైన చేష్టలను అరికట్టవలెను. అప్పుడు చక్కగా కూర్చోగలుగును. ప్రయత్నము లేకపోతే ఉత్సాహమువల్ల కూర్చున్నను చానిని లేవదీసివేయును. అనంత సమాపత్తి అనగా శేషుడు వేయి పడగలతో భూమిని మోయుచున్నాడని అందురుగా! కనుక ఆ శేషునివలె స్థిరముగా యుండవలెను శేషుడు కడిలితే మనమంతా వీమైపోవలెను? కనుక అదిశేషుడే నేను అని భావన చేస్తే కదలకుండా స్థిరముగా కూర్చోగలుగును. నిశ్చలత్వము లభించును. ఈ అభ్యాసమువల్ల ఆసనము స్థిరముగాను శుభముగానుయుండును. అనంతునివలె కదలరాదు. దోమలు ఈగలు తోలు కొనకూడదు. 48 సూ! తతో ద్వం ద్వాన భిక్షూతః।

భా:- ఆ విధముగా సిద్ధించిన ఆసనమువల్ల సీతోష్ణాదులు శుభదుఃఖాదులు, మానావమానములు చానిని బాధించవు. అభ్యాసమువల్ల స్థిరముగా ధ్యానములో కూర్చొనగలడు క్రమముగా సమాధి సిద్ధించును. యోగాంగములు 8 వీటిలో 3 చెప్పెను 4 వది ప్రాణాయామమును చెప్పుచున్నాడు.

49 సూ! తస్మిన్ సతిశ్వాసప్రశ్వాసయోగ్గతి విచ్ఛేదః

ప్రాణాయామః ।

భా! ఆసనము చక్కగా సిద్ధించిన తరువాత ప్రాణాయామము చేయుటకు వీలుకలుగును. పద్మాసనము నేర్చుకొనుట చాలా మంచిది. లేదా అర్థపద్మాసనము అనగా కుడిపాదము ఎడమయో కాలు మీద ఎడమపాదము కుడి మోకాలుక్రింద ఉంచుట. ఇదియైనా కనీసము నేర్చుకోవలెను. శ్వాస ప్రశ్వాసలను ప్రాణాయామము అంటారు. రేచక, పూరక, కుంభకముతో నియమించుట ప్రాణాయామమందును, కుంభకములు రెండురకములు, ఒకటి బాహ్య కుంభకము, రెండు ఆంతరకుంభకమని అంటే రేచక పూర్వక, కుంభకములని దానినే ప్రాణాయామమని అందురు. కుండలో పోసిననీరు బయటకు పోజాలనట్లు వాయువును లోపలనేయుంచును. కనుక దీనిని కుంభకమని అన్నారు. యమనీయమాదులు బాగా సంపాదించి ఆసన సిద్ధిని పొందిననే ప్రాణాయామమునకు యోగ్యత కలుగును.

16-8-1974 శుక్రవారము

50 సూ బాహ్యాభ్యంతర స్తంభవృత్తి ర్దేశ కాల సంఖ్యాభిః

పరిదృష్టో దీర్ఘ సూక్ష్మః ।

బాహ్యవృత్తి అంటే రేచకము. అభ్యంతరవృత్తి అంటే పూరకము స్తంభవృత్తి అంటే కుంభకం. ఇది దేశ కాల సంఖ్యలచే పరీక్షింపబడినదై అంటే అభ్యాసముగుండా విభజింపబడినదై దీర్ఘము, సూక్ష్మము అగును. బయటకు వదులుట రేచకము, దీని పరీక్ష వృద్ధుల ప్రదేశమునుండి బయలుదేరిన ప్రాణము ముక్కుపుటముల ద్వారా బయటకువచ్చును. అది 12 అంగుళముల దూరము వెళ్ళును, అది తెలిసికొనుట 12 అంగుళముల దూరములో దూదిని కొంచము వ్రేలాడగట్టి శ్వాసిందినచో ఆ దూదికదలినిచో అంత

దూరము వెళ్ళినట్లు గ్రహించవలెను. యిలా కొంత కాలము ఆభ్యాసము చేయుగా, చేయుగా కొన్నాళ్ళకు హృదయము కాకుండా నాభి నుండి ఆ ప్రాణవాయువు బయలు దేకునవి తెలియును. అప్పుడు 24 అంగుళముల దూరము వెళ్ళెను. అప్పుడు దూదిని 24 అంగుళముల దూరములో పెట్టి కదలినది లేనిది పరీక్షించుకొవలెను. యింకా కొన్నాళ్ళకు మూలాధారము నుండి వచ్చుచున్నట్లు భావించవలెను. ఇది కిరీ అంగుళముల దూరము వరకు వెళ్ళెను. అప్పుడు కిరీ అంగుళముల దూరములో దూదిని కట్టి కదిలేది, లేనిది పరీక్షించుకొవలెను. బయటకు వదిలేటప్పుడు అధికప్రయత్నమువల్ల నాభి వద్ద ఒకవిధమైన కదలిక కదులును. దానివల్ల తెలుసుకొవచ్చును ఆట్లే మూలాధారము నుండి వచ్చునపుడు అక్కడ యోధకలుగును దానివలన అక్కడనుండి వాయువు వచ్చుచున్నదని గ్రహించుకొనవచ్చును. ఈ పరీక్ష ఎదురుగా దూదిని కట్టి పరీక్షించుకొవలెను. ఇది దేశపరీక్ష.

కాలపరీక్ష అనగా మొట్టమొదట కొద్దికోజులు 10 మాత్రల కాలము గాలి వదలుతూయుండి, యింకా కొన్నాళ్ళకు 20 మాత్రలు. ఇంకా కొన్నాళ్ళకు కిరీ మాత్రల కాలము ఈ లాగున సంఖ్యాపరీక్ష మొదటి నెలలో 10 సార్లు రేచకము చేయవలెను. 2వ నెలలో 20 సార్లు. 3వ నెలలో కిరీ సార్లుచేయుట ఇది సంఖ్యాపరీక్ష. ఇవి మూడు రేచక ప్రాణాయామమువకు సంబంధించినవి. ఇదే ప్రకారము పూర్వ కుంభకము అనగా పూరించేది 10 మాత్రలు ఐతే హృదయము వరకు పోయినట్లు, 20 మాత్రలు ఐతే నాభి వరకున్నా, కిరీ మాత్రలు ఆయితే మూలాధారము వరకు పోయినట్లుయని తెలుసుకొనేది. ఇంత దేశములో బాహ్య అంతర కుంభకముని ఎట్లు తెలిసికొనవలెననగా అది బాగా తెలియదు. దానిని గురించి ఏది ఒక నెలలో 10 మాత్రలు 2వ నెలలో 20 మాత్రలు

కి వ నెలలో కిరి మాతలు యిలా చేసుకుంటూపోతే కాలము, సంఖ్యకూడ కుంభకములో తెలియును. దీర్ఘ సూక్ష్మమగును. అంటే గట్టిగాయున్న దూదిని లాగినచో పొడవుగా వచ్చును. దూది ఒక అంగుళము యన్నప్పుడు లావుగాయుండును. పొడవైన కొలది సన్నబడును అలాగే ప్రాణాయామము కూడ 12-24-36-మాత్రల వరకు పెంచుకొంటూ పోతే అదే దీర్ఘ సూక్ష్మమగును.

51 సూ! బాహ్యాభ్యంతర విషయాశ్లేషీ చతుర్థః!

భా:- 4వ రకం ప్రాణాయామమంటే బాహ్యము. అంటే రేచ కము తదుపాత కుంభకము. అభ్యంతరము అంటే పూరకము మరల అట్లే కుంభకము. అంటే రేచ కానంతరం కుంభకం పూర కానంతరం కుంభకం అగును. రేచించకను పూరింపకను వదలివేసి అంటే రేచించేది, పూరించేది లేకుండాయున్నది. కేవల కుంభకం, బాహ్య విషయాశ్లేష రేచకము. అభ్యంతర విషయాశ్లేష కలది అంతర కుంభకం. ఈ రెండింటిని అక్షేపించక కుంభించేది కేవల కుంభకం. రేచించకను పూరింపకను కేవలము కుంభకం చేసి నచో యిది కేవల కుంభకమగును. ఇది నాలుగవది అంటే 1) రేచకము, 2) పూరకము, 3) కుంభకము, 4) కేవల కుంభకము. ఇది ఎవరు చేయాలంటే నిద్రవచ్చేవాడు. తంద్ర అంటే ఆది పూర్తిగా నిద్రకాదు. ఏమీ తెలియదు. మత్తుగా యుంటుంది. తమోగుణము బాగా విజృంభించినపుడు గాఢనిద్ర. రజోగుణము బాగావిజృంభించినచో జాగ్రత్త, సత్త్వము అంటే స్వప్నము. తంద్ర అయితే కూచొనియుంటాడు కాని లోకము తెలియదు. ఏజోకొంత ఆనందముగాయుండును. ఇక్కడసాధకులు పొర పాటుపడుదురు. ఇదే తనకు సిద్ధికలిగినదని అందురు. ఇది సమాధి అవస్థ అనుకొనిమాకు సామోత్కారము కలిగినదని కూడ చెప్పెదరు. కాని ఆది సమాధి కాదుకదా-సమాధికి విఘ్నమని అన్నారు. సమాధిలో చిత్తము

కేవలము సత్వములో యుండును. అప్పుడు స్వస్వరూపజ్ఞానము విస్ఫుటముగా యుండును. ఏ సాధకునకు నిద్ర, తంద్ర, శరీరము, బయ్యపు ఏమీతోచక పోవుట కూర్చొనవలెనను ఉత్సాహము లేకపోవుట అనునవి ఉష్ణవో, ఆ సాధకులు లేచక పూరక కుంభక ప్రాణాయామము బాగా అభ్యసించనిచో ఈ దోషములు అన్నియు పోవును. అంతఃకరణ శుద్ధమగును. అప్పుడు కేవల కుంభకములో తలరలో సమాధి సిద్ధించును. నిద్ర, తంద్ర, విక్షేపాదులు పోయినవారికి కేవల కుంభకము మిక్కిలి సహకరించెను. ఇంతవరకు ప్రాణాయామము యొక్క సామాన్య విశేషములను చెప్పి ఫలమును చెప్పుచున్నాము.

౪౨ సూ! తతః క్షీయతే ప్రకాశావరణమ్!

భా:- అప్రకారము ప్రాణాయామము చేయుటవల్ల జ్ఞానమును ఆవరించియున్నది నశించిపోవును. అంటే అజ్ఞానరూపమైన తమస్సు నశించిపోవును. అత్మ అంతటా ప్రకాశించుచున్ననూ తెలిసికొనలేక దేహేంద్రియాదులు నేను యని అజ్ఞానమువల్ల తమస్సువల్ల తెలుసుకొనలేక పోవుచున్నాము. ప్రాణాయామము వలన ఆ వైరస్యమును స్వస్వరూపమును ఆవరించిన అజ్ఞానము నశించడమే ప్రాణాయామము

౪౩ సూ! చారణా కుచయోగ్యతః మనసః!

భా:- ప్రాణమునకు మనస్సుకు సంబంధమునున్నది. ప్రాణము ఆగితే మనస్సు ఆగును. కనుక యోగి లేచక, పూరక, కుంభక రూపముగా ప్రాణమును అదుపులో పెట్టుకొనెదడు. అప్పుడు మనస్సును అదుపు చేసుకుంటారు. జ్ఞానులు. అత్మ అంటే ఏమి అనాత్మ స్వరూపము ఏమి అని బాగా విచారణచేసి అనాత్మ అసత్తు దుఃఖము, జడము, ద్వైతము, అనియ ఆత్మా సత్తు, చిత్తు, ఆనందము, అద్వైతము, అని తెలిసికొని జ్ఞానులు ఈ విధముగా

ఆత్మవిచారణ చేయుదుడు. అంటే అనాత్మ దుఃఖము ఆత్మసుఖము అనాత్మ అసత్తు, ఆత్మసత్తు కనుక నేను ఆత్మను స్వీకరించినచో దుఃఖములు తొలగును. దుఃఖము వద్దు అనుకొనుటచే దానియందు క్షరక్తి కలుగును. ఆత్మసుఖము కనుక ఆత్మయందు క్షరక్తి కలిగి మనస్సును అడుగును. అలా అడుగగా మనస్సు సిగ్గుపడి అప్పుడు అగిపోవును. కేవల సిద్ధస్థితికి పోవలెంటే ఏదో అట్లు కూర్చొని యిట్లు లేచిపోతేరాదు. అప్పుడు మనస్సు ప్రాణము, అగిపోవలెను అప్పుడు నిర్వికల్ప సమాధి లభించును. స్వస్వరూప సాక్షాత్కారము లభించును. జ్ఞానులు యిట్టి విచారణవలన మనస్సును ఆపి ప్రాణమును నిలిపెదరు. వేదాంతులకు విచారణవలన అన్నీ తెలిసిన మనస్సు. అగతపోయినచో అప్పుడు మనోమదము అణగ లేదన్నమాట అప్పుడు ప్రాణాయామము తప్పక చేయవలసినదే, ప్రాణాయామము చేసినచో ఆంతఃకరణదోషములు పోవును. అలా విచారణచేసినను మనస్సు నిలువకపోవుటకు కారణము ఆంతఃకరణ యింకా పరిశుద్ధము కా లేదన్నమాట. పరిశుద్ధమగుటకు ప్రాణాయామము చేయవలెను. అపరోక్షానుభూతిలో ఆత్మను తెలిసికొని దానియందు మనస్సు నిలుచుటకు పంచదశ యోగాంగములును చేప్పబడియున్నవి, అలా అయిన చాంచల్యము నశించకపోయినచో అప్పుడు యోగము చేయమని చెప్పెను. మనచారిలో చాలా మందికి అన్ని తత్త్వములూ బాగా తెలిసియుండునుగాని కుదరలేదు. అంటే అప్పుడు ప్రాణాయామము, పుణ్యకర్మలు ఈశ్వరుని యందు భక్తి బాగా అభ్యసించవలెను. మనుష్య శరీరము అను పీడను గొప్ప పుణ్యమను ధనముతో తెచ్చుకొన్నాము. అన్నీ తెలియునుగాని అనుభూతి మాత్రము యుండదు.

శ్లో! “అనుభూతిం వినామూఢో వృథా బ్రాహ్మణీమోదతే
ప్రతిబింబిత శాఖాగ్రఫలాస్వాదనమోదవత్”

తా! అనుభవము కలుగువరకు అనుష్ఠానము చేయని మూఢుడు కేవలము సన్యాసముచేసంతోపించుట వ్యర్థమేయగును. అది ఎట్టిదన జలాశయ తీరమునగల వృక్షాగ్రమునగల పండ్లు నీటిలో ప్రతిబింబించుచుండినవి చూచి వాటిని భుజించి ఆనందించి నట్లుండును. లేక నీటిలోగల ప్రతిబింబ ఫలములను చూచి ఆ జలములో మునిగివాటిని పట్టుకొని భుజించుటకు యత్నించునట్లు వ్యర్థ ప్రయత్నమేయగును.

ఆవరణపోతే ప్రకృతి పురుష వివేకము కలుగును. ఇదే యోగము.

శ్లో 4 సూ! స్వవిషయా సంప్రయోగే చిత్తస్వస్వరూపానుకార

ఇవేంద్రియాణాం ప్రత్యాహారః!

శబ్ద స్పర్శాదులు శీ వీటినే విషయములని అందురు. స్తోత్ర మునకు శబ్ద విషయము, త్వగింద్రియమునకు స్పర్శము విషయము, నేత్రమునకు రూపము విషయము, తెలుపు నలుపు వగైరాలు గ్రహించును. జిహ్వాకు రసము విషయము, పులుపు, తీపు మొదలగునవి. గంధము ఘ్రాణేంద్రియమునకు విషయము దుర్వాసన, సువాసనాదులు. యింద్రియములు, విషయములతో సంబంధము లేనివి అగుటచే అప్పుడు చిత్తమునకు ఏస్వరూపమున్నదో ఆస్వరూపమునే అనుసరించినట్లుండును. ఇదే ప్రత్యాహారము.

చిత్తమునకు ఒక విషయముండును, చిత్తము ఆవిషయాకారముగాయుండును. అప్పుడు ఇంద్రియములు ఆయా గోళకములొ యుండును. కనుక ఆసమయములో ఇంద్రియములు విషయముల మీదకు పోవడములేదు. కనుక చిత్తము ఉన్నా లక్ష్యము మీదనే ఇంద్రియములు ఉన్న వానివలెయుండును. ఇంద్రియములు ఆయా విషయములను స్పృశించును. అప్పుడు మనస్సు వెళ్ళి ఆ విషయాకారమును పొందును అంటే గ్రహించును. ఇంద్రియములతోకూడ

మనస్సు వెళ్ళినపుడు ఆ విషయమును మనస్సు గ్రహించును. ఒక్కొక్కపుడు మన దగ్గరనుంచి ఏ ఎవరైనా వెళ్ళినా మనము గ్రహించలేము అంటే, అప్పుడా, మనస్సు, నేత్రముతో కలియ లేదన్నమాట నేత్రము ఒక్కటే విషయమున్నచోటికి వెళ్ళి గ్రహించును. మిగత నాల్గు యింద్రియములు వాటివాటి విషయములను తమ దగ్గరకు వచ్చిననే గ్రహించగలవు ఇతర విషయముల మీదకు యింద్రియములు పోవడము లేదు కనుక చిత్తరూపమైనట్లు ఉండును. అంటే చిత్తరూపమును పొందలేదు.

రీతీ సూ! తతః పరమావస్య తేంద్రియాణాం!

ఈ రీతిగా ప్రత్యాహారము సిద్ధించుటవలన ఇంద్రియాలు పరమవశ్యములై యుండును. ఇంద్రియములు మిక్కిలివశమైయుండును. ఇదే ప్రత్యాహారము మనస్సు ఒక దానిని పట్టుకొన్నది. యింద్రియములు కూడ దానిని పట్టుకొన్న వానివలె యుండును. ఇప్పుడు మనస్సు మాత్రము లక్ష్యమందుండును. చంచలమగు ఇంద్రియములు నిశ్చలముగా యుండడమే వశ్యమై ఉండుట అందుకు. ఇదే ప్రత్యాహారము.

రెండవ పాదము సమాప్తము

మొదటి పాదములో సంప్రజ్ఞాత, అసంప్రజ్ఞాత సమాధులను చెప్పెను. ఇది యోగపాదము. అభ్యాసవై రాగ్యాదుల చేత సమాధి సిద్ధించును. పంచక్షేపములవలన సమాధి సిద్ధించకపోయినచో అభ్యాసవై రాగ్యాదులవలన పొందవలెను. ఇది ఎవరికి చెప్పెనంటే మనస్సు యింద్రియములు స్వాదీనము చేసుకొన్నవారికి మొదటి పాదములో యోగమును సాధించగలరని చెప్పెను. వీరు ఉత్తమాధికారులు ఇక మధ్యమాధికారుల కొరకు క్రియా యోగము చెప్పెను. అంటే తపస్సు స్వాధ్యాయము ఈశ్వర ప్రణిధానము వీటివలన క్రమముగా యోగమును సాధించుకొనవచ్చునని ద్వితీయ

పాదములో తెలిపెను. ఇక అధమాధికారుల గతి ఎట్లు అంటే క్రియా యోగమునుకూడ చేయక ఇంద్రియములు పోయినట్లుతాను కూడపోయి ఇంద్రియా రాములైనవారు ఏదో ఒక సారి ఇట్టి ప్రసంగము విని తానుకూడ బాగుపడవలెననే అభిప్రాయముతో అష్టాంగ యోగములను అభ్యసించును. యోగమునగా చిత్తవృత్తి నిరోధము. సమాధిని సిద్ధించవలెనంటే మొదటిపాదములోని యోగమును సాధించవలెను. వీరు ఉత్తములు.

మధ్యములు క్రియా యోగమును, అధములు అష్టాంగ యోగములు. అభ్యసించినచో బాగా అనుష్ఠించినచో మనస్సుబాగా వశమై సంప్రజ్ఞాత, ఆసంప్రజ్ఞాత సమాధులను పొందవచ్చును అని పఠంజలి మహర్షి మహాదయతో తెలిపెను.

ఇక మూడవ పాదములో అష్టాంగ యోగములను గురించి రెండవ పాదములో అయిదు యోగములను చెప్పి మిగిలిన మూడు యోగములు ఆచరించినచగా కొన్ని సిద్ధులువచ్చును. ఆ సిద్ధులు మొదలగునవి కలుగు విధానము చెప్పెదరు. పండ్లు, విభూతి ఫోటోలు రావడము గొప్పసిద్ధిగాదు. యిక్కడ యుండి ఇప్పుడు కాశీలో ఏమిజరుగుచున్నదో చెప్పేది గొప్పసిద్ధి అగును. ఆమూడూ కలిపి సంయమం అంటారు. తాననే విభూతి పాదమని అన్నారు. అంటే విశ్వర్యము అన్న అర్థము ఉన్నది. రెండవ పాదము సాధన పాదమని అన్నారు. అంటే ఇందులో క్రియా యోగమును, అష్టాంగ యోగమును చెప్పెను. మొదటి పాదములో యోగమే చెప్పెను. కనుక యోగ పాదమని అన్నారు. యోగమును చక్కగా ఆచరించినవారికి ఇంద్రియములు మనస్సు ఎట్లు చెప్పిన అట్లు వును.

శ్లో! యోగిహీనం కథంజ్ఞానం మోక్షదం భవతిధ్రువం।

తస్మాజ్ఞానం చ యోగంచ ముముక్షుర్ద్వధ మభ్యసేత్॥

భా - మోక్షదాయకమైన జ్ఞానము యోగములేక సిద్ధిం
చుటకు ప్రయోగము, ఆకారణముచే ముముక్షువైనవాడు యోగ
మును, జ్ఞానమును నిశ్చయముగా అభ్యసించవలెను.

జేదాంతిపద్ధతిలో నిష్కామకర్మవల్ల చిత్తశుద్ధియు, 'ఉపా
సనవలన ఏకాగ్రత కలుగును, అప్పుడు గురువులవద్ద శ్రవణము
చేయుటవల్ల ఆవరణపోయి స్వస్వరూప స్థితి కలుగును. ఇంద్రియ
సంయమము లేకపోతే చిత్త ఏకాగ్రత కలుగదు. కనుక జ్ఞానము
యొక్క అంగమైన యోగము కలిగితే త్వరగా జ్ఞానము కలుగు
తుంది. శ్రీ విద్యానందస్వాముల వారు ఒకసారి పుట్టపర్తికి వెళ్ళి
అచట భవనములు కట్టుచున్నందున నిలువబడి చూచుచుండగా
శ్రీ సత్యసాయిబాబాగారు దగ్గరకువచ్చి తట్టలుతో మట్టిరాళ్ళు
మోయుచున్న వీరందఱు లక్షాధికారులు, మంచి శ్రీమంతులు
వీరికి ఒక్కసారిగా జ్ఞానోపదేశము చేసినచో పట్టుబడదు. అందు
వలన కొన్ని సిద్ధులను చూపించి మార్గములో పడిన తరువాత
అసలు విషయమునకు వచ్చెదము. కాని ఈ సిద్ధులన్నియు బూట
కములే అని శ్రీ సత్యసాయిబాబాగారు స్వయముగా చెప్పిరి.

మనకు సుఖము, శాంతి, కావలెనంటే జ్ఞానము కావలెను.
యోగమువల్ల ఇంద్రియములు వశమగును. అప్పుడు జ్ఞానము శీఘ్ర
ముగా కలుగును. మోక్షముయొక్క జ్ఞానము కావలెను. యోగము
శీలించి ఏదో సిద్ధిని సంపాదించిన దుఃఖముపోదు. అప్పుడు జ్ఞానము
సంపాదించుకొనవలెను.

అగ్రా పట్టణములో ఒకప్రక్క ఆణిమాద్యవ్వు సిద్ధులుగల
యోగియుండెను. యింకోకప్రక్క గొప్ప ఆత్మజ్ఞాని యుండెను.
యోగి అందరికి కోర్టు వ్యవహారములు, రోగములు మొదలైనవి
చెప్పటచే గొప్పగొప్ప వారు శిష్యులుగా యుండెవారు. వారికి
గొప్పరథము చేయించి సంవత్సరమునకు ఒకసారి ఆ రథములో

కూర్చుండబెట్టి, ఉత్సవము చేసేవాడు. మంచి పట్టు బట్టలు, మంచి భోజనము, అన్ని మంచిమంచివిగా యుండేవి. జ్ఞానికి ఆట్టివి ఏమీలేవు. ఆయన (జ్ఞాని) ఎట్లు యున్నాడని యోగి తెలుసుకొంటూయుండి ఆయనకు ఏమీ ఆడంబరము లేదా సరి నేనే గొప్ప అనుకున్నాడు. కొంత కాలమునకు గొప్ప యోగదర్శకుడు ఆ పట్టణములో ప్రదర్శని ఇస్తాడని ప్రకటించగా అది చూచి ఆ యోగి తనకంటే గొప్పవాచో ఏమో తన్ను జయించునేమో యని భయము కలిగి భయపడి పోయినాడు. జ్ఞాని ఎప్పుడూ ఉత్సాహంగా యుంటాడని శిష్యులు చెప్పగా అప్పుడు యోగి అనుకున్నాడు గదా! నా కంటే ఆయనలో ఏదో గొప్పది ఒకటియున్నది. దానిని నేను తెలుసుకొనవలెననిన అప్పుడు తాను ఆయనవద్దకు వెళ్ళాలి కదా. అలా తాను వెళ్ళితే తన శిష్యులంతా తనను తక్కువ పాడని అనుకుంటారని సందేహముతో ఆలా కొంత కాలము జరిగిన తర్వాత ఒకరోజు తాత్రి 11 గంటల పైని యోగి జ్ఞాని వద్దకు వెళ్ళేను యోగియొక్క గొప్పతనము తనశిష్యులుకూడ జ్ఞానికి చెప్పేవారు. ఆయన రాగానే మంచిమర్యాదగా మాట్లాడి ఒక చాపవేసి కూర్చుండబెట్టి యోగిని మీరు ఎంతో గొప్పవారని. ఆ జ్ఞాని అనగా అప్పుడు ఆ యోగి మాట్లాడలేక వెళ్ళిపోయి. మరల కొన్నిరోజుల తర్వాత వచ్చి ఇక తాను తెలుసుకోవలసినది తెలుసుకొనే విధానము లేదని తలచియు మరల యింకొక్కనారి వచ్చి జ్ఞాని కాళ్ళ మీదపడి నమస్కారము చేసినాడు. జ్ఞాని ఆయనను గౌరవించి నందున అప్పుడుకూడ ఏమియు చెప్పలేక వెళ్ళిపోయి మరల వచ్చి నప్పుడు నాకు మీవద్ద తెలిసికొనవలెనని యున్నదని చెప్పగా అదేమి. మీరు గొప్పవారని అనుటచే మరల వెళ్ళిపోతూ తులాగున చాలాసార్లు జరిగిన తర్వాత ఒకరోజు, సరే ఆ చెప్పేడిది ఏమని అడిగి. నన్ను నీ శిష్యునిగా స్వీకరించి ఆ భయము తొలగే విధానము చెప్పమనగా “తద్విద్ధి ప్రణి పాతేన” యని చెప్పి నిర

హంకారికి జ్ఞానము కలుగును. కాని అహంకారికి కలుగదని చెప్పెను. అంటే అహంకారికి జ్ఞానము కలుగదు. కనుక సేవ చేయాలని చెప్పెను. చేస్తానన్నాడు - అలాగే చేస్తున్నాడు. ఊళ్ళో శిష్యులు ఆయోమితు రావడమేమిటని గోలచేయగా మాట్లాడ కూడదు గనుక ఏమియు చెప్పెవాడుకాదు. అలా మూడు నెలలు పరీక్ష చేసిన తర్వాత ఒకరోజున జ్ఞానము బోధించి హస్తమస్తక సంయోగముచేసి 'తత్త్వమశి' మహావాక్యమును శీలించగా చక్కగా వానికి పట్టుబడి నిర్వికల్ప సమాధికి పోయినాడు. నేను గొప్పయోగినని యున్న అహంకారమంతా నీ నెలలు నిరహంకారముతో సేవ భిక్షుటన చేయుటతో అహంకారము పోయెను, ఇది జరిగిన విషయము.

విమూతి పాదం:

18-8-1974 ఆదివారము

1 సూ! జేత బందశ్చిత్తస్య ధారణా ।

భా! ప్రస్తుతము ధారణ, ధ్యానము, సమాధి అనే దానిని సంయమ సాధన అంటారు. ముందుగా ధారణను గురించి చెప్పామున్నాడు. మూలాధారము మణిపూరము మొదలైన ధారణములయందు ఉంచుట ఏదో ఆది ధారణ యోగి దృష్టిలో మూలాధారము మొదలు బాటియందు చిత్తమును ఉంచుట, ధారణయగును. యమ, నియమ, ఆసన, ప్రాణాయామ, ప్రత్యాహారములతోకూడుకొన్న మనస్సు బాగా సంస్కరింపబడినది, ఆ మనస్సును, ఆయా ఆధారములయందు ఉంచుట ధారణ యగును.

2 సూ! తత్ర ప్రత్యయైక తావ తాద్యానం ।

భా! ఇక ధ్యానము పూర్వము చెప్పిన ఆధారములయందు ఎడతెరిపి లేకుండ చిత్తవృత్తిని నిలుపుట, గురువులుపడేసించిన లక్ష్యసంబంధమైన చిత్తవృత్తి, సజాతీయ, ప్రత్యయ ప్రవాహము

అనగా లక్ష్యమునకు సంబంధించిన ధ్యానము, ప్రత్యయము అంటే జ్ఞానము, జ్ఞానము తీగీకము, ప్రవాహము అనగా ఒకటి పుట్టి నశించుచు మరల యింకొక జ్ఞానమును పుట్టించి యుండుది నశించును, అంటే మధ్యలో యితర సంకల్పములు రాకుండ యుండేది, ప్రత్యయమని అనిపించుకొంటుంది, మధ్యలో శబ్దాది విషయముల మీదకు చిత్తముపోతే ధ్యానము తెగిపోయినదన్నమాట, తైలధారవలె ధ్యానము యుండవలెను, ధ్యానము యొక్క పరిపక్వావస్థనే సమాధి అన్నారు ధ్యానము చేయుగా చేయుగా పక్వదశలో పడినచో ఒకే విషయమునకు సంబంధించిన ప్రత్యయ ప్రవాహమే సమాధి అన్నారు, ఆ ధ్యానము మధ్య మధ్యలో తెగిపోవును, అంటే ధ్యానము చేయుచూ చేయుచూ మరచిపోయి కొంతసేపటికి అయ్యోయని మరల ధ్యానములో సాధకులు నిలుపుకొందురు, అలా చేయుగా చేయుగా పక్వదశలో పడును, అప్పుడు మనస్సు అటూయిటూ పోక ఏకదిశగా యుండును, అప్పుడు సమాధి లభించును.

శి సూ: త దేవార్థమూత్రా నిర్భాసం స్వరూప శూన్యమివసమాధి:॥

భా:- ఆ ధ్యానమే అర్థమూత్ర అనగా ద్వేయమైత వస్తువే మధ్యలో శబ్దాదివస్తువులు స్ఫురించకుండా తస్మాత్తగా బాసించుచున్నచో ధ్యానముయొక్క స్వరూపము శూన్యమువలె యుండుటయే సమాధి, ధ్యాన సమయములో కొంతసేపు లక్ష్యములో యుండి మరల ఎక్కడికో పోవడము, రావడము, జరిగేవి ధ్యానము ఆ ధ్యానము చిరకాలము అభ్యసించుటవల్ల ఆ లక్ష్యము, ఏకాగ్రతగా నిలచుటవల్ల ఇక ధ్యానము నశించిపట్లే యుండును, అదే సమాధి, అప్పుడు చిరకాలము అనగా ఎంతసేపు కూర్చున్నా లక్ష్యమునుండి మనస్సు జెదరకుండా యుండును, అదియే సమాధి అంటారు, అహంకారము లేకుండా అహంబ్రహ్మస్మి అను మనో

వృత్తి ఎడ తెలిపి లేకుండా యుండుటయే సమాధి. అంగి, అంగము. అంగము, ధ్యానము చిర కాలము ధ్యానము చేస్తే అంగీ అవగా సమాధి కలుగును. అంటే ధ్యానము అంగము, సమాధి అంగి ఐనది ధ్యానము నకు సమాధికి ఎంతో తేడాలేదు. ధ్యానములో మధ్యమధ్య తెగి పోయిన మనస్సు ఎక్కడికో పోవును మరల వచ్చును. మరల పోవును ఇది ధ్యానము. కాని సమాధిలో మధ్య మధ్యలో తెగ కుండ యుంటుంది. అదే సమాధి. ఇంకొక పద్ధతి సవికల్పము, నిర్వికల్పము అంటారు. ధ్యానమునకు సమాధికి ఎక్కువ వ్యత్యాసము లేదు ధ్యానము అంటే ధ్యాత్రు, ధ్యాన, ధ్యేయములుండును.

సమాధి యందున్నను ఒక్క ధ్యేయము మాత్రమే భాసించును. ఇంతమాత్రమే ధ్యానమునకు సమాధికి భేదము. అపర వైరాగ్యముతో చిర కాలము అనుష్ఠించుటచేత రజస్తమోగుణములు నశించును. అప్పుడు సంప్రజ్ఞాత సమాధి లభించును. ఆ సంప్రజ్ఞాత సమాధికి, సంప్రజ్ఞాత సమాధి చాలదు. పరవైరాగ్యము సాధనమగును.

విభూతి పాదః

4 సూ! త్రయమేకత్రయం యమః ।

భా! :- రెండవ పాదములో చెప్పబడ్డ యమ, నియమ, ఆసన, ప్రాణాయామ, ప్రత్యాహారములు ఐగా అనుష్ఠించినచో ఆతత్వాత ధారణ, ధ్యాన, సమాధులు అనుష్ఠించవలెను. ధారణ, ధ్యాన, సమాధులు, మూటికి ఒక పేరు పెట్టుచున్నాడు. అది సంయమము అను పేరుతో యుంటుంది. ఈ మూటికి విషయము ఒకటిగానే యుంటుంది కనుక సంయమమని పేరుపెట్టిరి.

5 సూ! తజ్జయోత్పజ్ఞా లోకః ।

భా! :- సంయమమును చిర కాలము అనుష్ఠించుట వలన సమాధి ప్రజ్ఞ కలుగును. యోగాంగములను చక్కగా అనుష్ఠించినచో సు

ప్రజ్ఞాత సమాధి లభించును. అదికూడ చిర కాలము అనుష్ఠించుట చేత పరమైశ్వర్యము కలిగి, సంప్రజ్ఞాత సమాధి బాగా వృద్ధియైచో ఋతింభర ప్రజ్ఞా అనగా సత్యమైన ప్రజ్ఞ కలుగునని తాత్పర్యము. 6 సూ! తస్య భూమిషు వివియోగః ।

భా! :- సంప్రజ్ఞాత సమాధి అనుష్ఠించు సమయములో సగితర్కం నిర్వితర్కం, సవిచారం, నిర్విచారం అను ఇటువంటి అవస్థలు, అనుష్ఠించి పూర్ణత్వమును పొందినచో అప్పుడు సంప్రజ్ఞాత సమాధి పూర్ణముగా లభించి ఋతుంభర ప్రజ్ఞ లభించును.

7 సూ! త్రయమంతరంగం పూర్వేభ్యః ।

భా! ముందు చెప్పిన యమ, నియమానులకంటె ధారణ, ధ్యాన సమాధులు అంతరంగమైనవి. సంప్రజ్ఞాత సమాధికి యమాదులు అయిదు బహిరంగసాధనలు. ధారణాదులు మూడు అంతరంగ సాధనలు అగును. బహిరంగములుకూడా సమాధికి దూరముగాయుండి, ఉపకారమగును. అంతరంగము అంటే, దగ్గరగా యండి యుపకారమగును. లక్ష్యమును బేదించుటకు ధనస్సు బాణము యున్న నే లక్ష్యమును బేదించగలదు. అయితే ధనస్సు దూరముగాయుండి లక్ష్యభేదముకు ఉపకరించినది. బాణము గ్రుచ్చుకొని దగ్గరగా ఉపయోగించునట్లు యనుగ్రహించుకోవలయును. యమాదులు అయిదు, బాగా అనుష్ఠించినవారికే ధారణ, ధ్యాన, సమాధులను అనుష్ఠించు, యోగ్యత కలుగును. యమాదులచే సంస్కరింపబడిన మనస్సునకు ధారణాత్రయము సులభముగా వట్టుబడును. ఈ అంత రంగసాధనవల్ల సమాధి లభించును. 8 సూ! తదపి బహిరంగం నిర్వీజస్య ।

భా! ఈత్రయము అనగా సంయమా అనగా ధారణ, ధ్యాన సమాధులు ఇవి సంప్రజ్ఞాత సమాధికి అంతరంగ సాధనలు. ఏతే అసంప్రజ్ఞాత సమాధి అనగా నిర్వీజ సమాధికి బహిరంగ సాధనమే

అగును. ధారణ, ధ్యాన, సమాధులు పరమై రాగ్యముచే, నిరోధింపబడిననే అసంప్రజ్ఞాత సమాధి కలుగును. అసంప్రజ్ఞాత సమాధికి ధారణ, ధ్యాన, సమాధులు బహిరంగ సాధనములు పరమై రాగ్యము మాత్రమే అంతరంగ సాధనమగును.

20-8-74 మంగళ వారం

9 సూ! వ్యుత్థాన నిరోధ సంస్కార యోరభి భవ ప్రాదుర్భావో నిరోధక్షణ చిత్తాన్వయో నిరోధ పరిణామః!

భా! సంస్కారములు రెండురకములు, అందులో ఒకటి శబ్దాది విషయ సంస్కారములు, ఇది వ్యుత్థాన సంస్కారము. ఇవి యుంటే సమాధి కలుగదు. రెండవది నిరోధ సంస్కారము అంటే అట్టి శబ్దాది సంస్కారములను నిరోధించుటయే, శబ్దాది సంస్కారము తిరస్కరింపబడవలెను. నిరోధ సంస్కారము కలిగింది, కనుక నిరోధ సంస్కారము చిత్తమునకు ఎక్కువగా కలుగవలెను. ఇదే నిర్భీజ సమాధి, ఇదే అసంప్రజ్ఞాత సమాధి నిరోధ సంస్కారములు బాగా కలుగుటయే అసంప్రజ్ఞాత సమాధి, పురుషుడంటే చిత్తశక్తి ఒక్కటితప్ప ప్రతిక్షణం, చిత్తమునకు సంబంధించిన సంస్కారములు మాడుచునే యుండును, చిత్తముయొక్క భావములు ఎల్లప్పుడు పరిణామము పొందుచుండుటచే, పరిణామమే చెప్పవలెను చంచల చిత్తము నిరోధించినచో చిత్తముకూడ మారవలెనంటే అప్పుడు చిత్తము ఏలాగునడిండుననిన, నిరోధ సంస్కారమువలన ప్రశాంత ప్రవాహము వలె నుండును, అంటే ప్రశాంతమైన భావ ప్రవాహము యుండును. సమిధలు, నేయి అగ్నిలో వేసినచో అగ్ని జ్వలించును, ఎక్కువ వేస్తే ఎక్కువ జ్వలించునట్లు సమిధలు వేయుట అపి వేసినచో అజ్వాల క్రమముగా తగ్గి తగ్గి క్షయించి పోవును. అలాగే చిత్త వృత్తులను నిరోధించినచో మిథున కొద్దిగా శాంతి కలుగును, క్రమముగా, ఆ శాంతి వృద్ధిని పొందుచూ పోవును.

10 సూ! తస్య ప్రశాంత బాహితా సంస్కారాత్ ।

భా! ప్రశాంతమైన సంస్కారముల వలన క్రమముగా ప్రశాంతత వృద్ధి పొందును. ఇంతవరకు అసంప్రజ్ఞాత సమాధి చిత్తవృత్తుల నిరోధమువలన కలుగునని చెప్పబడినది.

11 సూ! సర్వార్థతై కాగ్రతయోః క్షయోదయా చిత్తస్య

సమాధి పరిణామః ।

భా:- ఇప్పుడు సంప్రజ్ఞాత సమాధిని గురించి చెప్పుచున్నారు. సర్వార్థత, ఏకాగ్రత, క్షయము, ఉదయము చిత్తము అన్నిటి మీదకి పోవడము సర్వార్థత. అలాకాక ఏకాగ్రతగా ఒకే విషయము మీద యుండుట ఏకాగ్రత చిత్తమునకు సర్వార్థత యొక్క క్షయము ఏకాగ్రతయొక్క ఉదయము కలుగును. అప్పుడు సంప్రజ్ఞాత సమాధి కలిగినట్లు ఈ సంప్రజ్ఞాత సమాధిని అభ్యసం చుచు పోగా, పోగా సర్వార్థత నశించి ఏకాగ్రత కలిగి నిర్భజసమాధి కలుగును. అప్పుడు చిత్తము ప్రశాంత ప్రవాహమువలెయుండును. సంప్రజ్ఞాత సమాధిలో చిత్తము అనేకము మీదకుపోక ఒకే లక్ష్యము మీద నుండును. అంటే పురుషుని యందు ఏకాగ్రత అసంప్రజ్ఞాత సమాధిలో ఆ ఏకాగ్రత అనగా పురుషుని మీద కూడా లక్ష్యము ఉండక ప్రశాంత ప్రవాహముగా యుండును. రజోగుణము యన్నచో తంచలముగా యుండును. ఆ రజోగుణము నశింపజేయుటకై యోగి ఏదో ఒక లక్ష్యమునందు మనస్సు నిలిపి రజోగుణ సంబంధమైన చంచలమును నశింపజేయును. ఏకాగ్రత కలిగినచో చిత్తము అనేక విషయములమీదకు పోవుట నశించును. కాని ఇక్కడ అనేకము మీద చిత్తములేదు, కాని పురుషుని యందు మాత్రము ఏకాగ్రత కలిగియున్నచో ఇది సంప్రజ్ఞాత సమాధి యగును. పురుషుని యందుకూడ అంటే లక్ష్యముయందు కూడ వైరాగ్యము కలిగినచో అనగా పరవైరాగ్యము కలిగినచో ప్రశాంత ప్రవాహము ఏర్పడును అదే అసంప్రజ్ఞాత సమాధి.

12 సూ. తతః పునః శాంతోదితౌ తుల్య ప్రత్యయా చిత్తస్యై

కాగ్రతా పరిణామః।

భా - అతీతము అనగా భూత కాలము, ఉదితం అంటే ఉద్భవించినది. అంటే వర్తమాన కాలము, మొట్టమొదట సాధకడు గురూపదిష్టమందు లక్ష్యము ఉంచును. అది ధ్యానము. అట్టి ధ్యానము ఒక్కక్షణముయందును అదిపోతూ మరల యింకొక దానిని కలిగించును. ఈ ప్రకారమే కలిగినది పోతూ, కొత్తదానిని పుట్టించు చుండును. అది క్షణ క్షణమూ మారుచున్నా ఒకే విషయమునకు సంబంధించినది కనుక ఆమార్పు మనకు తెలియదు. ముందుపుట్టి నశించిన ఏ కాగ్రత భూత కాలము అగును, మరల పుట్టినది వర్తమాన కాలమగును. మరల యిది నశించును, ఈ నశించినదే మరల భూత కాలమగును. అనగా భూత కాలమునకు, వర్తమాన కాలమునకు విషయము ఒక్కటే. అదే ఏ కాగ్రత కొంతసేపు ఏ కాగ్రత కలిగి మరల యితర విషయముల మీదకు పోయినచో, ఏ కాగ్రత పోయినది. మరల కొంతసేపు ప్రయత్నముచేసి లక్ష్యములో నిలుపుదుడు ఈ ప్రకారము ఉన్న దానిని అనై కాగ్రత అంటారు. నశించే విషయములకు, త్రొత్తగా పుట్టేవాటికి విషయము ఒక్కటే ఐతే అదే ఏ కాగ్రత ప్రత్యయము అంటే శమించిన దానికి. పుట్టిన దానిని ప్రత్యయము అంటారు. ఈ రెండింటికి ఒకే లక్ష్యము ఐనచో ఏ కాగ్రత అగును. ఇది యోగుల ప్రక్రియ వేదాంతము భారా వాహికం అంటారు. అంటే మొట్టమొదట కలిగిన ఏ కాగ్రత ఏది యున్నదో అది ఆలా ఎంత కాలమైనా ఉన్న దానిని భారా వాహికం అంటారు. కనుక ధ్యానము చేయువారు సాధన చేయునపుడు భారణ పోయినచో ఏ కాగ్రత అన్నారు. వారివాకి లక్ష్యమునందు ఏ కాగ్రత ప్రవాహము ఉన్నచో, అనై కాగ్రత ఉన్నదో జాగాగ్రహించుకొనఁడి శమించిన దానికి వేరు విషయము పుట్టిన ప్రత్యయ

ముకు యింకొక్కవిషయము ఉంటే ధ్యానము కుదర లేనట్లు, కనుక ఎవరికివాడు బాగా చూచుకొని ప్రయత్నము చేయండి.

21-8-74 బుధవారము

18 సూ. ఏతేనభూతేంద్రియేషు ధర్మలక్షణా

వస్థా పరిణామా వ్యాఖ్యాతాః॥

భా:- చిత్తమునకు మాత్రమే పరిణామములు యున్నవని చెప్పట చేత పంచభూతములయందు, నేత్రేంద్రియాదులయందు కూడా పరిణామము యున్నదని గ్రహించవలయును, ఎట్లన ఒక ఘటమును తీసుకొనండి. మట్టి ధర్మ, ఆ మట్టియందు అనేక ధర్మములున్నవి. అంటే మట్టి ముందుగా చూర్ణముగా యుండును. యిది యొక పరిణామము. నీరుపోసి కలిపితే పిండరూప పరిణామముగును, ఆ ముద్దను చక్రము మీదపెట్టి త్రిప్పితే ఘటరూప పరిణామము కలుగును ముందు ఒకటిపోయి యింకొకటి పుట్టి అదీపోయి, యింకొకటి పుట్టింది. యిది ధర్మపరిణామము. మట్టి చూర్ణరూప పరిణామమును అతీత లక్షణరూప పరిణామమంటారు. దానిలో నీరుపోసి కలిపితే పిండరూపము వచ్చింది. అప్పుడు చూర్ణరూపము పోయింది. యిది అతీత పరిణామము. ఇప్పుడు పిండరూపము వచ్చింది ఇది వర్తమాన పరిణామము. మొదట నుండే ప్రకటమైనదని అంగీకరించవలెను. అలాకాక మట్టిలో ఘటము లేదని అంటారు.

కాని విచారణచేస్తే ఘటము పుట్టకముందు మట్టిలో ఘటము అవ్యక్తాకారముగా యుండి ఘటము పుట్టిన తర్వాత వ్యక్తమైనదని అందును. అంటే కారణము వినా కార్యముండదు, అంటే కార్యము కారణమునందు ఉండే వ్యక్తమగునని అంటారు. యిసుకనుండి ఘటము పుట్టదు. ఒక రకమైన జిగురు మట్టినుండియే ఘటము పుట్టును. ఒక రాయిలో వినాయక విగ్రహమును చేస్తాడు. ఆ రాతిలో వినాయక విగ్రహము ఉన్నది. అయితే ఆ రాతిలో వినా

యశ విగ్రహము కానిదికూడ కొంతయున్నది. ఆ కానిదానిని శిల్పి తొలగించినచో వినాయకుడు వ్యక్తమగును. నూలునుండి ఖుటము పుట్టడు మట్టినుండి నూలుపోగులు పుట్టవు. నూలుపోగులలో వస్త్రము ముందేయున్నది. కానిసాధనవల్ల వ్యక్తమగును. అలాగే మట్టిలో ఖుటము సాధనవల్లవ్యక్తమగును. చూర్ణదూప మట్టిపోయి అంటు అతీతమయిపోయి పిండత్వము వ్యక్తమగును. లక్షణము అంటు మట్టి. ఆ మట్టిలోని మాఝలే ధర్మములు. మట్టిచూర్ణముగా ధర్మములు మారును. మట్టిలో అన్ని ధర్మములున్నవి చూర్ణత్వ తూపము మట్టిలో నవ్వమైనప్పుడు అతీత అనాగత లక్షణమగును. ముద్దయింకా పుట్టలేదు. ముందు పుట్టబోతున్నది. అనే దానిని అనాగత లక్షణ పరిణామమందురు. ముద్ద పుట్టింది దానిని వర్త మాన లక్షణ పరిణామమంటారు. మఱు మొదట, చిన్నవయస్సు లోబాగా వినిపించును రానురాను కొంత కొంత తగ్గును. బాగా వృద్ధత్వమువస్తే అసలే వినిపించక పోవడమనేది చెవి ధర్మమేగాని మరియొక యింద్రియ ధర్మముకాదు. కేవలము చిత్తమునందే పరిణామముకాదు. అన్నిటియందు ఈ పరిణామము యున్నది. కారణమునందు పుట్టకముందే కార్యముందును. దీనిని సత్కార్య తాద మంటారు. దీనిని యోగులు, వేదాంతులు కూడ అంగీకరించెదరు. మట్టి ధర్మి చూర్ణము అతీతలక్షణ పరిణామము. ముద్ద అనాగత లక్షణ పరిణామము. ఖుటము వర్తమాన లక్షణ పరిణామము. ఇవి ధర్మములు. ఆసాధారణ ధర్మములను లక్షణము అంటారు. అవస్థా పరిణామమునగా ఖుటముగా పుట్టిన తర్వాత ఇది ప్రతిక్షణములోను నశించిపోవుచునేయుండును. మన శరీరముచూడండి. 5 సం॥ వరకు బాల్యావస్థ. 15 సం॥ పై ఒడి కౌమారావస్థ. 50 సం॥ వరకు యవ్వ నావస్థ. ఆ పైని వార్ధక్యముగా యుండునుగదా! ఇది ఒక్కసారే మారినా? లేదు. క్రమక్రమముగా క్షణక్షణము మారుచునే యుండును. ఆ మారుచున్నది మాత్రము మనకు తెలియదు. ఇదే

అవస్థ మిక్కి చిత్తమునకే కాదు, పంచభూతములకు యింద్రియములకు పరిణామమున్నది. చిన్నవయస్సులో అభివృద్ధిని చెంది తత్కాల శరీరము క్షీణదశకు వచ్చును. స్వప్నము అంటే చిన్న కల. జాగ్రత్త అంటే పెద్దకల. రజ్జువునందు వాముకల్పితము. అలాగే ప్రపంచము. బ్రహ్మమే బ్రహ్మయొక్క అజ్ఞానమువల్ల ప్రపంచముగా గోచరించిన వాగా విచారించినచో బ్రహ్మకు భిన్నముగా ప్రపంచము లేదు. అంతా బ్రహ్మమే. “బ్రహ్మ సత్యం జగన్మిథ్యా” సుషుప్తిలో చిత్తమునకు కార్యములేదు. కనుక హాయిగా, ఆనందముగా యుండును. జాగ్రత్ స్వప్నమునందు, కార్యములు యున్నవి కనుక శాంతిలేదు. ఆనందము లేదు. రజ్జువుయొక్క అజ్ఞానమువల్ల సర్పము కనుపించునట్లు బ్రహ్మయొక్క అజ్ఞానమువల్ల ప్రపంచము గోచరించును. కాని వాస్తవముగా ప్రపంచములేదు. ఉన్నది బ్రహ్మమే.

22-8-1974 గురువారం.

14 సూ! శాంతోదితాఽవ్యపదేశ్య ధర్మానుపాతీ ధర్మీ!

భా! - ధర్మములు కలది దర్శి. ఆ దర్శి ఎట్టిదనిన శాతములు అంటే గతించినవి. ఉదితములు అంటే వర్తమానము. అవ్యపదేశ మంటే ఆగామి. అంటే భవిష్యత్తు. మట్టిలోయున్న ఘటమును. అవ్యపదేశమంటారు. అట్టిది కొన్ని సాధనలవలన ఘటముగా పుట్టబోవుచున్నది.

15 సూ! క్రమాన్య త్వం పరిణా మాన్య త్వే హేతుః!

భా! - మట్టికి చూర్ణ పరిణామము, పిండ పరిణామము, కుండ పరిణామము, కపాల పరిణామములని అనేక పరిణామములు కలుగుచున్నవి. ఇవి క్రమక్రమ పరిణామములనబడును ఈ మూడవ పాదము సమాప్తమగువరకు ఆయా విషయములలో సంయమము చేయుటవలన కలిగే విభూతులను తెల్పబోవుచున్నాడు.

16 సూ! పరిణామత్రయ సంయమాద తీతా నా గత జ్ఞానమ్!

తా - ఒక ధర్మమునందుగాని లక్షణమందుగాని అవస్థయందుగాని ఒక్కొక్క దానియందు, సంయమము చేసినచో భూతి కాలము తాబోయే కాలముయొక్క జ్ఞానము కలుగును, చిత్తమునకు సత్వ, రజస్, తమో గుణములుండును. యోగము శీలించుటచే రజో గుణ తమోగుణములు నశించి సత్వము వృద్ధిపొందును. సత్వగుణ మువల్ల వస్తుప్రకాశమును చేయుజ్ఞానము కలుగును, రజోగుణములో యితరులు చెప్పినా, తాను చదివినాకూడ తెలియదు. అంటే యితర విషయములమీదకు పోవుటవలన తెలియదు. తమోగుణము నిద్రవచ్చుటచే తెలియదు. యోగముశీలించినచో, రజోగుణ, తమోగుణ ములునశించి సత్వగుణము వృద్ధిపొంది సమస్తప్రకాశములను ప్రకాశింపజేయు సామర్థ్యము కలుగును ప్రత్యక్షప్రమాణములు రీ, అవి శ్రోత్రము ప్రమాణము, జానికి శబ్దము, విక్షుము, త్వక్కు, ప్రమాణము, స్పర్శము విషయము, చక్షువుప్రమాణము, రూపము విషయము, జిహ్వప్రమాణము తసము విషయము, ఘ్రాణము ప్రమాణము, గంధము విషయము, అవి ఐదు మనస్సు ఒకటి ఇవి ఆరు. యోగముచేత సత్వము వృద్ధిపొందినచో ఆపైన ప్రత్యక్ష ప్రమాణ అవసరము లేకనే చిత్తమునకు స్వభావముగానే రీ ప్రమాణములను, గ్రహించు సామర్థ్యము కలుగును. మనము జగద్యానాదులు చేయుచున్నామంటే, ఆ ఉపాసనా దైవసాక్షాత్కారము కావలెను. ఆ ఉపాసనా దైవము యొక్క ధర్మపరిణామమందును, లక్షణ పరిణామ మందును, అవస్థాపరిణామమునందును, ధారణము ధ్యానమును సమాధి అనగా సంయమము చేస్తే ఉపాసనా దైవ సాక్షాత్కారము కలుగును. మేము ప్రతిరోజూ చేయుచున్న సాక్షాత్కారము కాలేదంటే చిత్తములోయున్న తాజన, తామస గుణములు నష్టము కాలేదు, ఈతాజన, తామస గుణములను

పట్టుబట్టి నశింపజేయవలెను. ధృవుడు 5 సం॥ పిల్లవాడు. అటువస్తువులతో ఆడుకొను వయస్సు 3 వా! ఆట్టివాడు తపస్సుకు వెళ్ళెను. వానికి నారదుడు ఎదురుపడి ఎక్కడికి వెళ్ళుచున్నావని అడుగగా తపస్సు చేయుటకు అనగా నారదుడు ఎగరిలో నున్న సుఖములను అనుభవించక అడవికి వెళ్ళుచున్నావు. అడవిలో అనేక క్రూర మృగములుండునని చెప్పగా దానికి ధృవుడు “ఏమయ్యా నేను తపస్సుకు వెళ్ళుచున్నాను నాకు ఏదైనా చెప్పదలచినచో చెప్పుము. లేదా నీదారిని నీవు వెళ్ళునునగా”, వెంటనే నారదుడు సంతోషించి అష్టాక్షరి మంత్రమును ఉపదేశించి యమునానదీ తీరములో తపస్సు చేయుమని చెప్పగా ఆప్రకారముచేసి 6 నెలలుకు సిద్ధిని బొందెను. అనగా సామాన్య సాధకులు 121సం॥ చేసిపొందే స్థితిని ధృవుడు పట్టుదలతో 6 నెలలలో సంపాదించెను. ఇవిఫలించవలెనంటే “శ్రద్ధ వీర్యస్మృతి సమాధి ప్రజ్ఞా పూర్వకయితరేమాం॥”

వీర్యము అంటే పట్టుదల వీటిలో ఏది కొరతయున్నదో ఒక్కొక్కరు బాగా విచారణచేసి తెలిసికొని ఆకొరతను పూర్తి చేసినచో విఘ్ననివృత్తి, భగవదనుగ్రహము కలుగును. బ్రహ్మదేవుడు ఇంద్రియములను బహిష్కృతముగా సృష్టించెను. మనము ఆప్రకారమే చేయుచున్నాము. చెవి లోపలయున్న శబ్దములను వినదు. బయటి వాటిని వినుటకే ప్రయత్నించును. కాని ఒకానొక ధీరుడు మాత్రము విలక్షణమైన ఆత్మను చూడగలుగును. బాహ్య దృష్టిగల ఇంద్రియములను ప్రయత్నముతో అంతరదృష్టి అంటే తపయిష్టమైన లక్ష్యము వైపుకు తిప్పు కొన్న వాళ్లే ఆచ్యుతత్వమును పొందగలరు. తానుచేసే సాధన తదను గుణముగా యున్నదా. దానికి భిన్నముగా యున్నదా అని తెలిసికొని సాధనకు అనుకూలముగా శబ్దపడి చేసినచో తప్పక ఫలితమును పొందగలరు. బాహ్యమైన వ్యవసాయ, వ్యాపార, ఉద్యోగాదులకే ఎంతోశ్రమ

పడుచుండగా నిత్య నిరతిశయ సుఖము కొరకు పట్టుదలతో ప్రయత్నము చేయవలెను. ఒకటవ పాదము 29వ సూత్రములో చెప్పినట్లు ఈశ్వర ప్రణీదానమువలన విఘ్ననివృత్తి కలిగి భగవత్ సాక్షాత్కారము కలుగును. కనుక కష్టపడి సాధించండి. మంగలి కత్తి పదును మీద నడవడము ఎంత కష్టమో ఆత్మమార్గములో నడవడము కూడ అంత కష్టము. అంటే తాను పైకిపోవలెనని ప్రయత్నముచేస్తే మాయ అడుగడుగున దానికి విఘ్నములుచేయుచుండును. కనుకనే గీత 7వ అ “దైవీహ్యేషాగుణమయీ మమ మాయా దురత్యయా” అనగా దాచుటకు చాలా కష్టమైన మాయను, దాటవలెనంటే నన్ను శరణు పొందినవాడుమాత్రమే మాయను తప్పించుకొగలరని శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ చెప్పెను.

శరణాగతి అంటే నీకంటే అన్యము ఏమీలేదు. శరీరముతో సహా పాక్కు, మనస్సునందు నీకంటే అన్యము లేదను శరణాగతితో భావించినచో ఏకాగ్రత కలిగి ఈశ్వరానుగ్రహము కలుగును. అటువంటప్పుడు రాగ ద్వేషాదులు వచ్చుచుండును కనుక భగవంతుని యందు నిర్మలభక్తి కావలయును. అట్టి భక్తి కావలెనంటే సత్యము, ధర్మము, నీతి, న్యాయము, పెద్దలయందు ఎంత భక్తికలిగి శ్రవర్తించినచో భగవంతుడు అనుగ్రహించును. కనుక ఈ గుణములు దైవ నామమును మరువక యున్నచో తప్పక దైవానుగ్రహముపొంది పైకి పోగలరు కనుక ఈ రహస్యమును గ్రహించి అనుష్ఠించినచో తరించిపోగలరు.

28-8-74 శుక్రవారం

17 సూ! శబ్దార్థ ప్రత్యక్షానా మితరేత కా ధ్యాసాత్సంకర

స్తత్ర్ప విభాగ సంయమాత్సర్వ భూత రుత జ్ఞానమ్॥

భా:- శబ్దము, అర్థము, ప్రత్యయము అన్నవి. గౌహు శబ్దము గౌహు అర్థము, గౌహుజ్ఞానము గౌహు అనుశబ్దము వినగానే

కొమ్ములు మొదలగునవి కలవి యని తెలిసినవారికి గోచరమగును, అనగా గౌహు అంటే గోవుయని అర్థము. రెండు కొమ్ములు, నాలుగు కాళ్ళు, తోక, మొదలగునవి కల గోవుయని ఇదివరలో గోవును తెలిసియున్నవారికే తెలియును, మనము మాట్లాడే శబ్దము వర్ణాత్మకము అనగా, అ అ ల, క ఖ లుగా ఉండును. పశు పక్ష్యాదుల శబ్దములు, వర్ణాత్మకముగా యుండవు. గౌహు అనగా జ్ఞానము, గోవు దాని ఆకారమును గ్రహించినదే జ్ఞానము, అంటే ధాతణ, ధ్యాన, సమాధులను మూడింటిని సంయమము చేసినచో శబ్దము, అర్థము, జ్ఞానములను వేరువేరుగా చేసుకొని సంయమము చేసినచో సమస్త భూతములయొక్క శబ్ద జ్ఞానము కలుగును. అంటే పశుపక్ష్యాదుల యొక్క శబ్ద, అర్థ, జ్ఞానములయందు సంయమము చేసినచో ఆయా జంతువులయొక్క శబ్ద, అర్థ, జ్ఞానము అనగా వాటి జ్ఞానము కలుగును. అంటే సర్వప్రాణుల భావను ఎరుంగు సామర్థ్యము తనంతటనే లభించును.

18 సూ! సంస్కార సాక్షాత్కరణాత్ పూర్వజాతి జ్ఞానమ్ ।

భా! :- సంయమమువల్ల సాక్షాత్కరించుట వల్ల పూర్వజన్మ తెలియబడును. సంస్కారములు రెండురకములు, అందులో ఒకటి వాసనారూప సంస్కారము. అనగా మనకు కొన్నిజ్ఞాపకము వచ్చుచుండును. అంటే తరుపతివెళ్ళి వెంకటేశ్వరులను యిదివరలో వచ్చిందియున్నందున, యిప్పుడు తిరుపతి జ్ఞాపకమురాగానే ఆ వెంకటేశ్వరులు ఆ గర్భగుడి మొదలగునవి వన్నియు స్ఫురించునుగా, యిదే వాసనారూప సంస్కారమంటే. ధర్మా ధర్మ సంస్కారములనగా పుణ్యపాప సంస్కారములు, పుణ్యసంస్కారమువల్ల సుఖము పాప సంస్కారమువల్ల దుఃఖము కలుగును. ఇవి పూర్వపూర్వ జన్మలలో చేసినవి ప్రాకర్షపూర్వకముగా సుఖదుఃఖరూప సంస్కారము కలుగును. యోగి ఈ రెండు విధముల సంస్కారములయందు ధ్యాన,

ధారణ, సమాధులను అంటే సంయమము చేసినచో ఆయా పూర్వ పూర్వ జన్మల జ్ఞానము కలుగును. ఇది తన సంస్కారమునందు సంయమము చేస్తే తనజన్మలు తెలియును. ఇతరుల సంస్కారము నందు సంయమము చేస్తే ఇతరుల జన్మతెలియును యోగియొక్క చిత్తవృత్తికే తన జన్మలుకాని యితరుల జన్మలు కాని గోచరించును.

19 సూ! ప్రత్యయస్య పరిచిత్త జ్ఞానమ్ ।

భా! :- ఇతరుల యొక్క చిత్తమునందు తాను సంయమము చేయుట వలన ఆ యోగికి ఇతరులబుద్ధి చిత్తము కనుపించును. యోగి చిత్తము సత్కస్తమో గుణములతోగాని, కామ క్రోధాదులతో యున్నను తెలియును. గాని బాగా తెలియదు

20 సూ! శచత త్సాలంబనం తస్య విషయాభూతత్వాత్ ।

భా! :- ఆ పరచిత్తమునందు యోగి సంయమము చేసినచో అతని చిత్తము తాగ ద్వేషాదులయందు ఉన్నట్లు తెలియునేగాని, ఆ తాగ ద్వేషాదులు దేనియందును బాగా తెలియజు. ఇది సీరాంబనం. అదే సాలంబనము అయినచో తెలియునని కొందరు అన్నారు. ముందు యోగము సంపాదించి ఆపైని ధారణ, ధ్యాన, సమాధుల సంయమమును సంపాదించినచో యిట్టి సిద్ధులు కలుగును.

24-8-1974 శనివారం

21 సూ! కాయరూప సంయమాత్ త్వాహ్యశక్తి స్తంభే

చక్షుష్ప్రకాశా సంయోగే తర్హానమ్ ।

భా! :- యోగి తన శరీర రూపమునందు ధారణ, ధ్యాన సమాధి యను సంయమము చేసినచో యితరులయొక్క నేత్రములకు తన శరీర రూపమును గ్రహించే శక్తి ప్రతిబంధింపబడును. అంటే ఇతరులకు తన శరీరము కనుపించదు. అసగా తాను ఇతరులకు కనుపించదు. నలాడు దమయంతి అంతఃపురమునకు వెళ్ళెను. గాని

నలుడు యితరుల కంటికి కనుపించలేదు. ఐతే అక్కడ నలుడు ఈ సంయమము చేసి కనుపించక పోవడము కాదు.

ఇంద్రాది దేవతలు ఒక తాయత్తును యిచ్చినందున కను పించలేదు. మూలికలు కూడ ఎంతో అద్భుతమయినవి యున్నవి. అనగా గొప్ప శక్తిగల మూలికలు కూడా యున్నవి. మంత్రము లలో కూడ సామర్థ్యములున్నవి అలాగే తన శబ్దమునందు సంయమము చేసినచో తాను మాట్లాడినా ఎవరికీ వినిపించదు. అలాగే స్వర్ణయందు సంయమము చేసినచో అస్వర్ణను ఇతరులు గ్రహించలేరు.

22 సూ! సోపక్రమం నిరుపక్రమం చ కర్మ తత్సం

య మాదపరాంత జ్ఞాన మర్హిష్టేభ్యోపా ।

భా:- సోపక్రమము అంటే ఉపక్రమముతో కూడిన కర్మ నిరుపక్రమంచ అవగా యింకా ఉపక్రమించని కర్మ అంటే సంచిత కర్మ, సోపక్రమము అంటే ప్రారబ్ధకర్మ ఫలమును ఇచ్చుటకు ప్రారంభించబడినది. ప్రారబ్ధకర్మ ఏ ప్రకారముచేసిన ఆ ప్రకారము క్రమముగా వచ్చును. కాని అత్యధిక పుణ్యముగాని, పాపముగాని అయినచో ఈ జన్మలోనే అనుభవమునకు వచ్చును. అనగా ఫలమును వచ్చిన కర్మ పరిపక్వదశకు వచ్చినదన్నమాట సంచితమునుండి పక్వదశకు వచ్చినదానిని, తానిదానిని, విడదీసి పక్వదశకు వచ్చిన దానివల్ల జన్మవచ్చి అనుభవించెదరు. అగామి అలాగాదు. దీనివలన తన జీవితమును చక్కదిద్దుకొనవచ్చును. మంచిపనులు సజ్జన సహవాసము. చేసినచో మంచిజన్మ వచ్చును. దుష్టుల సహవాసము, దుష్టపనులు చేసినచో పాపము కలుగును, ఇది తిరిగిసంచితములో కలియును. సోపక్రమము అంటే ప్రారబ్ధకర్మ

నిరుపక్రమమంటే యింకా పక్వదశకురాని సంచితకర్మ. ప్రారబ్ధ కర్మయందు సంయమము చేయుటవలన తాను ఎప్పుడు

చనిపోయేది. ఎప్పుడేదేశంలో ఏవిధముగా చనిపోయేది తెలియును. ప్రాసంగికముగా తాను ఎప్పుడు చనిపోయేది కూడ తెలిసికొనవచ్చును. అని తెప్పుచున్నాడు. యిది యోగికాని వారికి కూడ తెలియును. శత్రువువలె మరణము భయపెట్టును. మరణ సూచకములను అరిష్టములన్నాడు. అవి ఆధ్యాత్మికము, ఆదిభౌతికము, అదిదైవికము అని. సాధారణముగా చెవులు మూసికొన్నచో అందరికీ ధ్వని విసబడును. జపభ్యానాది సాధనములు చేయుచు కొంత ఏకాగ్రత యున్నచో నిశబ్దముగా యున్నపుడు తనకు తానుగానే వినిపించును. అలా చెవులలో ప్రేళ్ళుపెట్టుకొన్న తరువాత ధ్వని వినిపించక పోయినచో త్వరలో చనిపోవును. యిది ఆధ్యాత్మికము తాను పండుకొని యున్నపుడు యమ దూతలు కనుపించెదరు. ఇది ఆదిభౌతికము యిక మరణము దగ్గరలో యున్నదని తెలిసికొనవచ్చును. దీనివలన అదిదైవికమనగా ఆకస్మికముగా స్వర్గాదులు కొందరు సిద్ధులు కనుపించెదరు. ఇవి మరణమును సూచించెడివి. ఇవి యోగికాని వారలకు కూడ తెలియును.

28 సూ! మైత్ర్యాదిభు బలాని ।

మైత్రీ మొదలగు వాటియందు సంయమము చేసినచో బలము కలుగును. అంటే సుఖవంతులయందు భారణ ద్వాన సమాధి అను సంయమము వాగా చేసినచో లోకములో అందరూ తనకు స్నేహితులగుదురు.

సంతోషమును భావన చేసినచో తనకంటే గొప్పవారిని చూచిన సంతోషము. తనతో సమానులయందు మైత్రీ, తక్కువ వారి విషయములో కరుణను భావించినచో గొప్పవారందరు తెలిసిన వారగుదురు. ఇది సంతోషము. దీనులయందు కరుణ బలము వచ్చును. అంటే దీనులయందు కరుణను సంయమము చేసినచో తనకు కరుణాబలము వచ్చును. మైత్రీబలము, సంతోషబలము,

కరుణాబలమవల్ల దీనులకు సహాయముచేయు సమర్థత కలుగునని
ఉపేశాభావన గురించి యిక్కడ చెప్పలేదు వదిలివేసిరి.

24 సూ! బలేషు హస్తి బలా దీని ।

భా :- ఏనుగు మొదలగువాటి బలమును సంపాదించుకొనుటకై
హనుమంతుని బలము ప్రదర్శించే ఘటాము ఖాగా చదివి ఆ బలము
వండు భారణ, ధ్యాన, సమాధులను శీలించినచో ఆ కొండను ఎత్తు
బలము కలుగును. ఏనుగును భావించిన ఏనుగు బలము వచ్చును.
చిత్తమునకు స్వతహాగా సమస్త సామర్థ్యములు ఉన్నవి. కాని
అణగియుండును. మనము ఆయా సాధనలుచేసి వాటిని ప్రకటన
చేసికొనవలెను. భారణ, ధ్యాన, సమాధులను సంయమము చేసి
నచో ఆయా సామర్థ్యము కలుగును.

25 సూ! ప్రవృత్త్యా లోకన్యాసాత్సూక్ష్మ వ్యవహిత

విత్రక్ష్మజ్ఞానమ్ ।

జ్యోతిష్కృతీ ప్రవృత్తియందు సంయమము చేసినచో పర
మాణువులను సూక్ష్మపదార్థములు యోగదృష్టికి గోచరమగును.
ఇదే దివ్యదృష్టి అపైది జ్ఞానదృష్టి మనకు యిప్పుడు ఉన్నది
భౌతికదృష్టి.

అపంచీకృత పంచభూతములకు సంబంధించినది యీ దృష్టి.
పంచభూతములవల్ల ఏర్పడిన పదార్థములు గోచరమగును. అర్జు
నుడు విశ్వరూప దర్శనమును ఈచక్షువులతో చూడజాలడని దివ్య
దృష్టిని ఇచ్చెను అప్పుడుచూచెను. యిది సగుణస్వరూపము. నిర్గుణ
స్వరూపము చూడవలెననిన జ్ఞానదృష్టి, యోగదృష్టి కావలెను.

వ్యవహితములైన పదార్థములంటే గోడకు అవతల యున్న
పదార్థములను కూడ యోగదృష్టితో చూడగలుగును. ఇక్కడ
వుంటాడు అండనే లో ఏమియున్నదో అది కనుపించవలెనంటే కను
పించును. అంటే జ్యోతిష్కృతీ ప్రవృత్తియొక్క ప్రకాశమునందు
సంయమము చేసిననే యివి కలుగును.

25-8-1974 ఆదివారము

26 సూ! భువన జ్ఞానమ్ సూర్యే సంయమాత్!

సుఖమ్న యందుగాని, సూర్యునియందుగాని ధారణ, ధ్యాన, సమాధులను, సంయమము చేసినచో పదునాలుగు లోకముల యొక్క జ్ఞానము తెలియును.

27 సూ! చంద్రే తారావ్యూహ జ్ఞానం!

చంద్రునియందు సయోగము చేయుటవలన వక్షత్రము లయొక్క అనగా వక్షత్రములు ఎక్కడ ఎట్లున్నది తెలియును.

28 సూ! ధృతే తద్గతి జ్ఞానమ్!

ధృవుని యందు, దృవ వక్షత్రమునందు సంయమము చేసినచో ఏయే వక్షత్రములు ఎట్లు గమనము చేయనది తెలియును. సప్తరుషుల వక్షత్రములు రాత్రి ఒకచోట ఉంటే తెల్లవారు జామున ఇంకొక చోటయున్నట్లు కనుపించును కదా! ఆ ప్రకారముగా బాహ్యమైన పదార్థముల యందు సంయమము చేప్పెను. ఇక శరీరము నందు చేప్పుచున్నారు.

29 సూ! నాభి చక్రే కాయవ్యూహజ్ఞానమ్!

నాభి అనగా బొడ్డు నందు ఒక చక్రమున్నది. దానియందు సంయమము చేస్తే ఈశరీరములో వాత, పితృ, క్లేష్మాదులు ఎంతెంతయున్నవి. ఏనాడులు ఎట్లున్నవి తెలియును.

30 సూ! కంఠకూపే క్షుత్పిపాసా నివృత్తిః!

భా! కండ కూపమునందు అంటే గుంట యందు సంయమము చేస్తే ఆకలి దప్పి నివృత్తి అగును.

31 సూ! కూర్మనాడ్యాం శస్తైర్యమ్!

భా! కూర్మనాడియందు సంయమము చేయుటవలన వక్షస్థలములో కూర్మమువలె ఒక చుట్టచుట్టుకొనివుంటుందట దానియందు సంయమము చేసినచో శరీరమునకు చిత్తమునకు స్థిరత్వము, ఏకాగ్రత కలుగును.

82 సూ! మూర్ధఙ్మోక్షిషి సిద్ధ దర్శనమ్!

మూర్ధము అంటే బ్రహ్మ కపాలము. అదే బ్రహ్మరంధ్రము ఆ రంధ్రమునందు ఒక తేజస్సున్నది. ఆ తేజస్సునందు సంయమము చేస్తే సిద్ధ పురుషుల దర్శనము అభించును. మణిప్రథ వలె చిత్త ప్రథ యుండును. అప్పుడు సిద్ధ పురుషుల దర్శన మగును.

83 సూ! ప్రాతి భాద్యా సర్వమ్!

యోగి ఆర్మ దర్శనము కొరకు సంప్రజ్ఞాత సమాధిని బాగా అనుష్ఠించునప్పుడు ప్రకృతి పురుష వివేకము కలుగుటకై బాగా సాధన చేస్తూ పోగా ఆప్రకృతి పురుష వివేకము కలిగే సమయము దగ్గరకు వచ్చినదన్నమాట. అటువంటప్పుడు “ప్రాతిభ” అంటే కన నవోన్మేష కాలిని అంటే ఆయా విషయములను గ్రహించుటలో మహాసూక్ష్మముగా గ్రహించును. అహం శీఘ్రముగా తెలియును. అది నిర్దుష్టముగా నిర్ణయరూపముగా యుండును. అది నూతన, నూతనముగా కలుగునూ పోతుంటుంది. దానినే ప్రతిభ అంటారు. అట్టి ప్రతిభ చేత కలిగిన జ్ఞానమును ప్రాతిభములని అందును. అట్టి ప్రాతిభమువందు యోగి సంయమము చేసినచో అంటే ప్రకృతి పురుష వివేకోదయము దగ్గరకు వచ్చినపుడే అట్టి ప్రతిభ కలుగును. ఇట్టి ప్రతిభ కలిగినపుడు సూర్యోదయమునకు ముందు అరుణోదయము అగును. అరుణోదయమువల్ల సమస్త పదార్థముల జ్ఞానము కలిగినట్లున్నూ సూర్యోదయము కలుగు సమయము దగ్గరకు వచ్చినట్లే అని తెలియునట్లే అని తెలిసికొనవలెను. వీనికి సర్వజ్ఞత్వము కలుగును. ఈ సర్వజ్ఞత్వము సమస్త విషయములు తెలియబడునపుడు ఇక దగ్గరలోనే ప్రకృతి పురుష వివేకము కలుగునని గ్రహించేది.

84 సూ! హృదయే చిత్త సంవిత్!

భా! హృదయము నందు పద్మము యుంటుంది అది అధోమూఖ ముగా యుంటుంది కాడ పైకి యుంటుంది. సాధకులైనవారు వారి వారి ఇష్టదైవమును, హృదయములో నిలిపి జప, ధ్యానాదులు, వారి గురువులు చెప్పిన ప్రకారము చేసినచో ఆ పద్మము ఊర్ధ్వ మూఖముగా తిరుగును. అప్పుడు ఆ పద్మమునందు తన యిష్టదైవమును నిలిపి జప, ధ్యానాదులు చేయవచ్చును. చిత్తము ఎటువంటి వాసనలతో యున్నదంటే శక్వదశలో పడిన సంస్కారాన్ని వాసన అంటారు. ఏదైన ఒక అభ్యాసము చిరకాలముచేస్తే అదే వాసనగా పరిణమించును. సాధకులు తమ అనుష్ఠానము పక్వదశలోపడేవరకు పట్టుదలతో చేయవలెను. అలా చేసినచో ఒక దశలోపడును. హారతి యివ్వడము, గంట కొట్టడము మొదటచేత గాక పోయినా ఆ రెండూ ఒకేసారి చేయలేకపోయినా పట్టుదలతో చేయుటచే సంస్కారము ఏర్పడును. అలాగే విడువకుండా పట్టుదలతో చేస్తూ కాగా, కాగా ఆ అభ్యాసము వాసనగా పరిణమించును.

అలా పరిణమించిన తర్వాత అదే సహజముగా జరిగిపోవుచుండును. వాసనగా పరిణమించే వరకే ప్రయత్నముతో పట్టుదలగా చేయవలెను. ఆ తర్వాత యిక అదే నాగిపోవును. మన ప్రయత్నము అంతగా అక్కరలేదు చిరకాలాభ్యాసమే వాసనగా పరిణమించును. ఆత్మజ్ఞానము తెలిసికోవడము కష్టముకాదు కాని జప, ధ్యానాదులు చేయునపుడు తనందటతానే ఆ మనస్సు ఎక్కడికి పోవుచుండును. అది తనకు తెలియకుండగనే జరిగి పోవుచుండును. ఇది అంతా సంస్కారము. మంత్రము జరుగును. మాలతిరుగుచుండును. కాని మనస్సు ఏదో ఆలోచించుచునే యుండును. అంటే అవి అన్నియు చాలాకాలాభ్యాసమవల్ల వాసనగామారి అలా ఉద్బృద్ధమగుచుండును, కనుక వాటిని తగ్గించి ఆత్మసంస్కారమును

పట్టుదలతో వృద్ధిచేసుకొంటూ పోతే అదే వాసనగా పట్టిపోవలెను, అప్పుడే పాఠవాసనలు పోయి ఆత్మవాసన బాగా పట్టిపోవును. అలా ఐననే ఎల్లప్పుడు ఆత్మభావములో ఉండవచ్చును. ఆత్మభావము బాగా దృఢపడవలెను. జ్ఞానికీకూడ మనస్సులో యితర విషయములను గురించి భావించినపుడు “ఆహంబ్రహ్మస్మి” భావము ఉండునా అంటే ఒక విషయము ఆలోచించినపుడు యింకొక విషయము ఉండదు. అష్టావధాని, శతావధాని అన్నిటిని గ్రహిస్తున్నాడంటే బుద్ధి ఎప్పుడు ఒకే సమయములో అనేకము గ్రహించలేదు. వారి బుద్ధి అతిసూక్ష్మముగా పనిచేయుటచేత ఒక్కొక్కటే గ్రహించినా అన్నీ ఒక్కసారే గ్రహించినట్లు అనిపించును.

25-8-1974 ఆదివారం

తామర రేకులు 100 పెట్టి ఆ రేకులమీద సూడితో పొడిచినచో టకీమని క్రిందికిపోవును. ఐతే అంత వేగముగా ఒక్కొక్కటి గ్రుచ్చుకుంటూనే పోవును. కాని పైది క్రిందిదే తగిలి మధ్యలో కొన్నిటికి రంద్రము పడకుండా యుండదు. ఆ రేకులు అతిమృదువు అసూది అతి పదునుకలగి, అలాగే అష్టావధానులుకూడ ఒక్కొక్కటే గ్రహించును కాని అతి తీవ్రముగా గ్రహించుటచే అలా అనిపించును. ఆత్మభావము చాలా కాలము అభ్యాసము చేయుట వలన బాగా దృఢపడిపోయి యున్నచో అటువంటివాడు శరీరము వదలినపుడు స్పృశిలేకుండ పోయినచో వానిగతి ఏమి అనగా ఎల్లప్పుడు ఆ భావములో యున్నారు కనుక అట్టివాడు ఆత్మలోనే చేరుకొందుడు.

భ. గీ. “యం. యం వాపి స్మరన్భావం” అని అనగా ఏ భావనయంటే ఆ జన్మవచ్చునని గదా! ఉన్నదని అంటే జ్ఞాని విషయమై ఇది ఏమి లేదు. జ్ఞానికి లోపల దృఢపడిపోయి యున్నందున ఆయన పరమార్థంలోనే లీనమైపోవును. “యం, యం వాపి”

అనేది ఉపాసకుల విషయమై చెప్పినదిగాని జ్ఞానిని గురించి కాదు. జ్ఞాని ఏమి చేసినా, ఏమి మాట్లాడినా “సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ” అని దృఢపడిపోయి యుండును. అందుచేత పరమాత్మలోనే లీనమైపోవును.

27-8-74 మంగళ వారము

కిం సూ! సత్వపురుషయోరత్యంతా సంకీర్ణయోః ప్రత్య
యావిశేషోభోగః పరార్థత్వాత్ స్వార్థ సంయమాత్
పురుషజ్ఞానమ్ ।

భా :- సత్వము పురుషుడు అంటే సత్వమునగా బుద్ధి, ఇదరూపమైనది. పురుషునకు సమర్పితము కనుక భోగ్యము. పురుషుడు చైతన్యయాపుడు భోక్త అగును. ఆ యిద్దరు వేరు వేరేకాని ఒకటి కాదు. పురుషుడు బుద్ధియందు ప్రతిబింబించుచు, ఆ బుద్ధి సుఖము, దుఃఖము, మోహము మొదలగునవి కలిగి యుండును. ఆ బుద్ధిలో పురుష ప్రతిబింబము పడును. ఆ ప్రతిబింబములో బుద్ధిరూప సుఖ దుఃఖాదులు అభేదముగా గోచరించును. అదే భోగము అందురు. బుద్ధి అనగా ప్రకృతి. దీని సుఖదుఃఖాదులు పురుషునియందు ఆరోపితమై యుండును. అనగా బుద్ధి సుఖ దుఃఖ మోహాదులను పురుషునకు సమర్పించును. కనుక భోగము సమర్పణమైనది. పురుషుడు భోక్తయగును. బుద్ధి పరార్థము కనుక దానిని పదలివేసి పురుషునికి సంబంధించిన ప్రతిబింబము బుద్ధి యందుండును. ఆ ప్రతిబింబమునందు సంయమముచేస్తే పురుష జ్ఞానము కలుగును. ఆ పురుషుడు బుద్ధిలోగల గుణములన్నియు నవ్వమైయుండును. అందుచేత పురుషుడు అనగా ఆత్మజ్ఞానము కలుగును. విచారణలేనిచో బుద్ధికిగల సుఖదుఃఖాదులు నావియని భావించును. విచారణ బాగా చేసినచో ప్రకృతి పురుషవివేకము బాగా కలిగి ఆపురుషుడు వేరు ప్రకృతి అనగా బుద్ధివేరు అను జ్ఞానము కలుగును. ఇది సంప్రజ్ఞాత

సమాధి. ఏది స్ఫురించనిది ఆసంప్రజ్ఞాత సమాధి. బుద్ధియందు గల పురుషుని ప్రతిబింబమునందు సంయమము చేసినచో ఆత్మజ్ఞానము కలుగును. బుద్ధియందు పురుషుని ప్రతిబింబమునందు ఏకాగ్రము చేసి సమాధి శీలించుచుండగా అపగా యింకా ఆత్మసాక్షాత్కారము కలుగక ముందుగా కొన్ని సిద్ధులు కలుగునని చెప్పుచున్నారు. 36 సూ. తతః ప్రాతిభ శ్రావణ వేదనా-దత్తా స్వాదహారా

జాయంతే॥

భా. ప్రకృతి పురుష వివేకము కొరకు, బుద్ధి యందలి ప్రతిబింబము నందు సంయమము చేసినచో ఆరు సిద్ధులు కలుగును. ప్రాతిభ జ్యోతిషమందు, సంయమము చేసినచో, ఆతీతములు, అనాగతములు, సూక్ష్మములు, అయిన పదార్థముల జ్ఞానము కలుగును ఇవి అన్నియు ప్రకృతి పురుష వివేకము కలుగక ముందుగా నేకలిగే సిద్ధులు. అవి 1 ప్రాతిభము, 2 శ్రావణము, 3 వేదన, 4 ఆదర్శ, 5 ఆస్వాద, 6 హారా సిద్ధి అను ఆరు సిద్ధులు కలుగును

2 శ్రావణము అనగా దేవతలచే అనుభవింపబడు సూక్ష్మ శబ్దగ్రహణము కలుగును. 3 వేదనము అనగా త్వగ్గింద్రియముచేత ఈశ్వరములోనివే తెలియును. గాని దేవతల బోగార్హమైన సూక్ష్మమగు స్పర్శమును గ్రహించుకొని త్వగ్గింద్రియమునకు కలుగును. 4 ఆదర్శమనగా దివ్యమైన సూక్ష్మమగు రూపమును గ్రహించుచు త్సురింద్రియశక్తి, 5 ఆస్వాదమనగా దేవానుభవయోగ్యమైన సూక్ష్మమగు రసమును గమనింపగల రసనేంద్రియ శక్తి 6 హారా అనగా దేవభోగాను గుణమైన సూక్ష్మ గంధ విశేషము నెరుగు ఘ్రానేంద్రియ నిష్టమగు సామర్థ్యము కలుగును. ఆ సంయమము వల్ల దేవభోగ్యమైనది ప్రాప్తించును. అయితే వాటి వలన కృత కృత్యుడైనట్లే అనగా

37 సూ. తే సమాధా ఉపసర్గా వ్యుత్థాన సిద్ధయః॥

భా:- ఈ ఆరు సిద్ధులు సమాధి విషయములో విఘ్నములగును. సమాధి ప్రకృతి పురుష వివేకముకొరకు శీలించుచుండగా ఈ ఆరు సిద్ధులు తనకు కలిగెను. అప్పుడు అసిద్ధులలో పడిపోయినచో ప్రకృతి పురుష వివేకముకలుగదు. ఆ సిద్ధులు ప్రకృతి పురుష వివేకమునకు విఘ్నములు. బహిష్కృష్టిగో పురుషార్థములుగా కనుపించునుగాని అంతరదృష్టిగో ప్రకృతి పురుష వివేకము కలుగలేదు. కనుక ఆ వివేకమునకు విఘ్నములగును. సాధకులకు కొంత ఏకాగ్రత కలిగినచో కొంత శక్తి కలుగును. ఆ శక్తిని లోకులకు ప్రదర్శించెదరు. దానితో ఆత్మసాక్షాత్కారమునకు తగిన ప్రకృతి పురుష వివేకమునకు విఘ్నము వచ్చినట్లే. ఆత్మజ్ఞానమునకు భగవద్భక్తి బాగా కలిగియున్నచో, ఇట్టి విఘ్నములు కష్టములు తప్పిపోవును. అని శ్రీ పాఠంజలి మహర్షియే “ఈశ్వరప్రణిధానాద్వా” అని చెప్పెను. ఆ ఈశ్వరునకు ఓంకారములేకు. ఆ ఓంకారమును అనగా పరమేశ్వరుని శక్తితో నీకంటే నాకు అన్యము లేదనే పద్ధతిలో శక్తియొక్క ఆవేశముతో ఎవకు ప్రార్థన చేసినరో వారికే పురుష ప్రాప్తి కలుగును. విఘ్నములు తావు. సిద్ధులకు లోబడినవారు ఆత్మ జ్ఞానమునకు దూకులై జనన మరణములలో పడిపోయెదరు. ఆత్మసాక్షాత్కారము కలుగవలెననిన భగవద్భక్తి బాగా కలిగియుండవలెను. భగవద్భక్తి హీనులకు వాత్సాత్కారముండదు. సమాధిని శీలించునూలేరు. మధ్యలో విఘ్నములు వచ్చి పడి అంతటితో ఆగిపోవును. సత్కర్మ నిష్ఠ బాగా కలిగియుండవలెను. కుద్ధాంతః కరణమునందే ఆత్మా నాత్మ వివేకము కలుగును. అప్పుడు అనాత్మయందు విరక్తి కలిగి ఆత్మయందు ఆనుతక్తి కలిగి బాగా వృద్ధిపొంది ఆత్మజ్ఞానము బాగా దృఢపడును. కర్మానుష్ఠానము గాని జ్ఞాన సాధన అనుష్ఠానమునుగాని శక్తి పూర్వకముగా శీలించవలెను. సత్కర్మనిష్ఠ భగవద్భక్తి

కలిగినచో భగవదనుగ్రహము కలుగును భగవదనుగ్రహము కలిగిననే నద్గురువు లభించును. పరమేశ్వరానుగ్రహముయన్న నేమనుష్యత్వం, ముముక్షుత్వం, మహాపురుష సంత్రయము కలుగును. ఈ ఈశ్వరానుగ్రహము వేదానుగ్రహము, గుర్వనుగ్రహము, అంతఃకరణజ్ఞాననుగ్రహము యుండవలెను. ఈశ్వరానుగ్రహమువలన సాధన సామాగ్రి లభించును. గురువు దొరికిన గురువు అనుగ్రహము సంపాదించుకొనవలెను. గురువు అనుగ్రహమున్నచో 90 వాళ్లు జ్ఞానము లభించినట్లే, ఇక శిష్యుడు 10 వాళ్లే అచరణ, వేదానుగ్రహమంటే సత్కర్మ, ఉపాసనాకాండ, ఉపనిషత్తు, జ్ఞానము బోధించును. గురువు అనుగ్రహముతో బోధించిన ఈశ్వరానుగ్రహము లేక పోయినచో ఆ బోధించినది బాగా మనసునకు పట్టదు. గురువుగాడు “తత్త్వమసి” మహావాక్య బోధను బాగా విడదీసి బోధించెను. కాని అది బాగా పట్టక పోయినచో వారి వారి సంస్కారానుపారముగా అనేక రకములుగా గురువు బోధించినా శిష్యులకు పట్టదు కాని శిష్యునకు యింకా జ్ఞానము బోధపడలేదంటే ఈశ్వరానుగ్రహము కలుగలేదన్నమాట.

శ్లో! శ్రుత్వాతత్త్వమసీత్యేవం బోధ్య మానోప్యనేకధా।

న విజానాత్యయం తత్త్వమీశానుగ్రహ వర్జితః॥

తా! “తత్త్వమసి” అను మహావాక్యమును అనేకసార్లు మహాత్ముడగు గురువువలన శ్రవణము చేసినను అనేక యుక్తి అనుభవములచేత, స్వయముగా బోధించినను ఈశ్వరానుగ్రహములేని వారికి జీవేశ్వర ఏకత్వమగు అద్వైత తత్త్వము బోధపడజాలదు.

భగవదనుగ్రహము కలుగవలెనంటే భగవంతుడు చేయమని చెప్పినవి శక్తి వంచన లేకుండ చేయుచు, చేయకూడదన్నవి చేయక పోవడమువల్లను భగవదనుగ్రహము కలిగి సాధనలు నిఘ్ను

ములు లేకుండా చక్కగా సాగిపోవును. అంతఃకరణ అనుగ్రహము కూడ ఉండివలెను. అంతఃకరణ చంచలము కలది. ఆ చంచలము అణగి నిశ్చలముగాయున్నచో వేదము ద్వారా గుఱవులద్వారా విన్నది విన్నట్లు పట్టును. చిత్తము చంచలమైనది. ఒకచోటయుండ లేదు. పుణ్య, పాపములచేత ఆ చిత్తము ఆ శరీరమునందు బంధింపబడియుండును. సమాధిని చిరకాలము ఆభ్యసించుటవలన పుణ్య పాపములు శిథిలములగును. అంటే పట్టు నడలును.

28-8-1974 బుధవారం

శిశి సూ! బంధకారణ మై ధిల్వాత్ప్రచార సంవేదనా

చృ చిత్తస్య పరశరీరావేశః॥

ప్రచారము అంటే చిత్తము హృదయ ప్రదేశమునుండి విషయముల వైపుకు పోవుటయే. అలాపోయే విషయమును యోగి చిత్తవహుమనునాడి ద్వారా. చిత్తము ప్రసరించుటను తెలిసికొనుట వలనను, చిత్తమునకు అన్యుల శరీరములో ప్రవేశము కలుగును. అనగా తన చిత్తమును ప్రచార సంవేదనలను తెండింటిని నయము చేయుటవల్ల పరకాయ ప్రవేశము చేయగలుగును.

బంధకారణమైన చిత్తమును శిథిలము చేసిన తరువాత ప్రచార సంవేదనము అనగా హృదయమునుండి, చిత్తము ఇంద్రియములద్వారా విషయముల మీదకు చిత్తోహమను నాడిద్వారా పోయే విషయమును బాగా గ్రహించి సమాధి ద్వారా ఆ నాడిని ఆ నాడిద్వారా పోయే విషయములను బాగా గుర్తించ గలిగినచో పరశరీరములో ప్రవేశింపవచ్చును. యోగములు చెప్పినట్లుగా చేసినచో ఈ సిద్ధులు సిద్ధించును. జ్ఞాని దృష్టిలో ఈ సిద్ధులు లేవు. జ్ఞానిదృష్టిలో యున్నది బ్రహ్మము ఒక్కటే.

యోగి కొంతకాలము లోకము దృష్టిలో గౌరవాదులు సంపాదించుటకు ఉపయోగించినను కడకు యోగి కూడా జ్ఞానమార్గ

ముసకు రావలసినదే. యోగముచేత మోక్షము కలుగదు. యోగులు ప్రకృతివేరు పురుషుడు వేరు అని చెప్పిరి. ప్రకృతి యున్నది. ప్రకృతి కారణము. చిత్తవము యున్నచో చెట్టు పుట్టు అవకాశము యున్నది. అలాగే ప్రకృతియున్నది సత్యము కనుక మరల సంసారమునే వృక్షము కలుగు అవకాశమున్నది యోగు లకు జ్ఞాని దృష్టిలో ఈ ప్రపంచ మంతయు బ్రహ్మమే అయితే బ్రహ్మయొక్క అజ్ఞానమువలన రకరకములుగా కనుపించుచున్నది. కాని ఉన్నది మాత్రము ఒక్క బ్రహ్మమే. రజ్జువునుచూచి పాము అని భ్రమించి బాగా చూచినచో త్రాడు అని తెలిసికొనును ఆ మధ్యలో రజ్జు జ్ఞానము లేనందున పాము అనుకున్నారు. అలాగే బ్రహ్మ అజ్ఞానమువలన తెలియడములేదు. బ్రహ్మయందు కల్పింప బడిన ప్రపంచము బ్రహ్మముకన్నా అన్యముకాదు. త్రాడుయందు పాము ఆ త్రాడుకంటే వేరుకానట్లు అని గ్రహించుకొనవలెను. యోగములో ప్రకృతి పురుషులు వేరు అని అనుకొన్నా మరల ప్రకృతి సత్యము అంటారు. కనుక మరల పడిపోయే అవకాశ మున్నది. సమాధివరకు వెళ్ళినా సమాధిలో ఆనందముగా యున్నను సమాధి విడిచినచో మరల ప్రకృతి సత్యమని తోచునుగా. కాని యోగమువలన చిత్తశుద్ధి త్వరలో వీర్పడి జ్ఞానము త్వరలో వర్పడుటకు సహాయపడును.

శ్లో॥ యోగహీనం కథం జ్ఞానం మోక్షదం భవతి ధృవం

తస్మా జ్ఞానంచ యోగంచ ముముక్షుర్ద్వధ మభ్యసేత్॥

తా॥ మోక్ష దాయకమైన జ్ఞానము యోగములేక సిద్ధించుటకు ప్రయాసము. ఆ కారణముచే ముముక్షువైన వాడు యోగమును జ్ఞానమును, నిశ్చయముగా అభ్యసింపవలెను

39 సూ॥ ఉజానజయాజ్ఞాన పంక కంట కాదివ్య

సంగ ఉత్సాహంతిశ్చ॥

ఉదాస వాయువును సమాధిమూలమున జయించిన, అనగా ఉదాస వాయువునందు సంయోగము చేసినచో తన శరీరము దూది వలె తేలిక అయిపోవును, అప్పుడు ఆయన జలములో మునగడు, బురద అంటుకొనడు, ముల్లు గ్రుచ్చుకొనడు, ప్రాణ ప్రయాణ కాలములో అర్చకాది మార్గమున బ్రహ్మలోకము వెళ్ళగల సామర్థ్యము ఉంటుంది.

29-8-1974 గురువారము

40 సూ! సమానజయా జ్వలనమ్!

సమాన వాయువు హృదయము మొదలు నాభి వరకు వ్యాపించియుండును, సమాన వాయువునందు ధారణ ధ్యాన సమాధులను శీలించినచో, ఆ యోగి ప్రకాశించుచుండును, అనగా అగ్నివలె ప్రకాశించును, మిక్కిలి ప్రకాశవంతుడుగా యుండును.

41 సూ! శ్రోత్రాకాశయోస్సంబంధ సంయమాత్

దివ్యంశ్రోత్రం!

ఇది ఆకాశము యొక్క సంబంధమునందు సంయమము చేసినచో అంటే శ్రోత్రము ఆకాశమును ఆశ్రయించి యుండును, ఆ ఆధారమునందు సంయమము చేసినచో దివ్యశ్రోత్రము కలుగును, అంటే దేవత్వము కలుగును, అనగా ఇక్కడ యుండి కాశిలో జరిగే శబ్దమును వినగల శక్తి లభించును, ప్రకృతి నుండి మహత్తు, దీనినుండి అహంకారము, ఈ అహంకారమునుండి పుట్టినది శబ్ద తన్మాత్ర, దీనికి ఆధారము ఆకాశము, ఆకాశమునకు శ్రోత్రము ఆధేయమగును, ఈ ఆధార ఆధేయ భావమును గమనించి దాని యందు సంయమము చేసినచో దివ్యశబ్దము లభించును, లోపలనే దివ్యశబ్దములున్నవి, కేవలము మనము హృదయము వరకు గల శబ్దములను జపధ్యానాదులు చేయువారు సూక్ష్మబుద్ధి కలవారై నచో ఏకాంతములో ఉండి విన్నచో వినిపించును, అలాగక అంద

రకు వినిపించవలెనంటే చెవులలో ప్రేళ్ళు పెట్టుకొన్నచో వినిపిం
చును. చూచుకొనండి దీనిని అనాహార ధ్వని అంటారు ఇది గాక
ఇంకా రెండు రకముల శబ్దములున్నవి. అవికూడ యోగికి వినిపిం
చును. అవి మూలాధారమందు ఒకటి, స్వాధిష్ఠానమునందు ఒకటి,
హృదయము అనాహారము అనగా కొట్టబడని శబ్దము. జునము
మాట్లాడునది అహారశబ్దముగను. ఇదే వైఖరీవాణి అని అంటారు.
“అ. కు, హ విస్వర్జనీయానాంకంతః” తాలూ అంటే దవడలలో
నుంచి వచ్చేవికొన్ని ఆకాశ గమనమును చెప్పుచున్నాడు.

42 సూ! కాయాకాశయో స్సంబంధ సంయుక్తాల్ల ఘటూ
ల సమాపత్రేశ్చ ఆకాశగమనమ్!

ఆకాశమునకు ఉండే ఆకార, ఆధేయ భావమునందు. సం
యుక్తము చేయుటవలనను, దూదివలె తేలిక అగును. అప్పుడు
ఆకాశగమనము లభించును. దూది అంత తేలిక గల దానియందు
సంయుక్తము చేసినా ఆకాశగమనము లంభించునని చెప్పుచున్నారు.
అనగా ఆకాశమునందు గమనము చేయుశక్తి కలుగును.

43 సూ! బహిరకల్పితా వృత్తిర్మహా విదేహా తతః

ప్రకాశా వరణ మ్మయః!

శరీరమునకు బయటగా వృద్ధినా ఒక విషయమునందు సంయు
క్తము చేసినచో విదేహ నామకమగు భారణ అగును. మనస్సు
బయటకురాక లోపలనే నిలిపినచో అది మహా విదేహవృత్తి అం
టారు. అప్పుడు బుద్ధి వస్తుతః ప్రకాశమైనదే అది సర్వముగలది.
ఆ బుద్ధి లోపలయుండే కరణము కనుక అంతః కరణము అని
అన్నారు.

కాశ్యాకరణములు అనగా కరణములు అంటే అసాధారణ
కారణము. అనగా ఇతరమునకు కారణము గాక యేదో ఒక్క
దానికే కారణమగును. అనగా శ్రోత్రము ఒక్క శబ్దము వినుటకే

కారణమగును. కాని ఇ-కొక దానికి కారణము కాజాలదు కనుక అసాదారణ కారణము, స్వర్ణ, రూప, రస, గంధములు ఒక్కొక్కటే గ్రహించును. కనుక బాహ్యేంద్రియములు అసాధారణ కారణములు అంటారు. అంతః కరణమనగా లోపలయుండే అసాధారణ కారణమగును. ఆ అంతః కరణము వృత్తి భేదమువల్ల 1. మనస్సు, 2. బుద్ధి, 3. చిత్తము, 4. అహంకారము అని నాలుగు రకములుగా అయినది. సంకల్ప, వికల్ప యాపమైనవృత్తి మనస్సు. దీనినే సంశయమనికూడ అంటారు. ఆ సంశయముగల దానిని ఆలోచించి ఒక నిశ్చయమునకు వచ్చును. దానిని బుద్ధి అందురు. చిత్తము అనగా స్మరణాత్మకమైన వృత్తి. ఇదివరలో తెలిసిన విషయమును తరువాత కలిగినచో స్మృతి అగును. మొదటిది అనుభవము. రెండవది స్మృతి అగును. ఇది చిత్తవృత్తి. అభిమానాత్మకమైన వృత్తి అహంకారము. అంటే అనాత్మయగు దేహేంద్రియాదుల యందుగల ఆత్మబుద్ధియే అహంకారము. ఆత్మవేరు దేహమువేరు. స్థూల శరీరము లావుగాయున్న, పొడవుగా, లేక పొట్టిగాయున్నను, వెళుతున్నా, వస్తున్నాననేవనియు. శరీరము చేయుచుండగా చాటిని ఆత్మయందు ఆరోపించుకొని నేను లావు, నేను పొడవు, పొట్టి, బ్రాహ్మణాది జాతులని చెప్పుకొందుముగా, అది అంతా అనాత్మబుద్ధియే. రజ్జు సర్ప భ్రాంతివలెనే సర్పముగాని రజ్జువునందు సర్పమనుబుద్ధిని అధ్యాస అజ్ఞానం అని రకరకములుగా చెప్పెదరు. శరీరమునందు ఇంద్రియముల యందుకూడ ఆత్మబుద్ధి ఉంటున్నది. తినేది కనేది. అంతా నేను అనుకొనేది అంతా అధ్యాస, ఇదే అహంకారము. అంటే అనాత్మయందు ఆత్మభావనే అహంకారము అంతఃకరణ అనగా మనస్సు, బుద్ధి, చిత్తము, అహంకారమని ఒక్క దానినే ఆయావృత్తులను బట్టి నాలుగు రకములుగా అసాదారణ కారణమని అన్నారు. సాధారణమనగా అనేకమునకు

ఉపయోగపడే వాటిని సాధారణ కారణమంటారు. అనగా అవి ఈశ్వరుడు, దిక్కులు మొదలైనవి. ప్రకాశావరణము అంటే బుద్ధి. అపంచీకృత పంచభూతములయొక్క సమిష్టియందు అయిదు భూతగులలోయున్న సత్వమును తీసికొన్నచో ఆకాశ సత్వము వల్ల శ్రోత్రము, వాయుసత్వము వలన త్వగింద్రియము, ఆగ్ని సత్వమువల్ల నేత్రము, జలసత్వము వలన జిహ్వా అనగా తననేంద్రియము పృథ్వీ సత్వమువల్ల భ్రూణము పుట్టినవి. ఈ అయిదు భూతముల సమిష్టి సత్వమునుండి అంతఃకరణ పుట్టినది. వ్యష్టి సత్వము నుండి జ్ఞానేంద్రియాదులు పుట్టినవి బైటకు పోకుండా లోపలనే నిలచిపోయినచో మహా విజేహ నామకమగును. బుద్ధియొక్క ఆవరణ నశించిపోవును.

లక్ష్మ్యమునందు నిలుపుట ధ్యానము. ధ్యానావస్థలో బుద్ధి కొంతసేపు లక్ష్మ్యములో నిలచి మరల బైటకు పోవును. మరల కొంతసేపటికి ఆయోగ్య పోయినదని తెలిసినచ్చి మరల నిలుపుటయు ఈలాగున పోతూవస్తూయుంటుంది. చిరకాలము ఈ ధ్యానమును అనుష్ఠించుచు పోగా ఇక ఇతర విషయములమీదకు పోకుండా యున్నచో అది సమాధి. అనగా ధ్యానములో విజ్ఞేపము కలిగినచో ధ్యానము. అలా విజ్ఞేపము లేక పోవడమే సమాధి. అంటే ధ్యానముయొక్క పరిపక్వావస్థయే సమాధి. సమాధికి, ధ్యానము నకు ఇదే తేడా, యోగిబుద్ధిలోగల ఆవరణ పురుషుని ధ్యానము చేసినప్పుడు పోవును. పురుషుని ధ్యానము చేయునపుడు ఆ ధ్యానము సమాధి వరకు శీలించవలెను. ఒక్కొక్క సిద్ధి తనకు లభించవలెనంటే ఆయాచోట్ల చెప్పిన వానియందు లక్ష్మ్యమును ఉంచి ఆ లక్ష్మ్యము ధారణ, ధ్యాన, సమాధులను పొందవలెను. అప్పుడే ఆ సిద్ధి కలుగును.

20-8-1974 శుక్రవారము

44 సూ! స్థూలస్వరూప సూక్ష్మస్వయార్థవత్త్ర సంయ

మాత్ భూతజయః ।

పంచభూతములు సూక్ష్మముగాయుండును. కాని పృథ్విలో యొత్తము ఏడు ఉన్నవి అనగా 1. ఆకాశము, 2. వాయువు, 3. అగ్ని, 4. జలము, 5. పృథ్విలో ఇవి స్థూలముగా కూడియుండును. పృథ్విలో పంచభూతములతో సంబంధించిన ధర్మములు 5 ఉన్నవి కాతన్యము పృథ్వి స్నేహము జలముది. పుష్కము అగ్నిది. స్పర్శ వాయువుది శబ్దము ఆకాశముది.

సూక్ష్మభూతములను పంచతన్మాత్రలని, ఆ పంచీకృత పంచభూతములని అంటారు. ప్రత్యేకముగా ఆకాశముమాత్రము, వాయువు మాత్రము, అగ్నిమాత్రము, జలము మాత్రము, పృథ్విమాత్రము ఉండును. ఇవి ఒక జానిలో ఒకటి కలియవు. అందుకే సూక్ష్మమని అన్నారు. ఇక ఆశ్వయమును చెప్పుచున్నారు. సత్వ, రజో, తమోగుణములు పంచభూతములలో కూడియుండును. మనయందు కూడ ఆ మూడు గుణములు యున్నవి. అర్థవత్వమనగా భోగము అంటే అనుభవించుట. అపవర్గమంటే మోక్షము. స్థూలస్వరూప, సూక్ష్మస్వరూప, అన్వయ స్వరూప, అర్థవత్వ స్వరూపములయందు సంయమము చేసినచో అనగా ధారణ, ధ్యాన, సమాధులు. పై చెప్పిన ఒక్కొక్క దానియందు చలించినచో, సిద్ధిని సంపాదించినచో, ఆ యోగికి సంకల్పానుసారముగా ఆయా సిద్ధులు కలుగును. అంటే యోగికి ఈ సిద్ధులు కలిగినచో మనము నీటిలో మునిగి పైకి లేచినట్లు యోగి భూమిలో మునిగి తేవగలుగును. గోవు ఈనినపుడు ఆ దూడ ఎటుపోయినా ఆవు అట్లుపోవును. దూడ కొంత ఎదిగిన తర్వాత ఆవు ఎటు పోయినా దూడ అటుపోవును. ఈ సిద్ధులు 5 యోగికి వశమైన ఆ యోగికి సంకల్పానుసారముగా పంచభూతములు వశమగును. అంటే పంచభూతములు జయించును.

45 సూ! తతోణిమాది ప్రాదుర్భావః కాయసంపత్తద్ధర్మా
నభి ఘోరశ్చ |

పంచభూతముల జయము వలన ఆణిమాది సిద్ధులు ఎనిమిది ఆయనకు కలుగును. యింక కాయ సంపదకూడ కలుగును. తద్ధర్మాత్మానభి ఘోరం అనగా పంచభూతముల ధర్మములచేత ఆ యోగి బద్ధుడు కాకాలడు. అంటే అగ్ని చేత కాలడు, నీటిచేత తడువడు, ఆ యోగి తన యిష్టానుసారము కాగలడు. అనగా కావలెనంటే పరమాణురూపము అనగా బహుచిన్న శరీరరూపమును. మహిమ అనగా పెద్దపర్వతమంత శరీరమగుట. లఘిమ అంటే చూది పింజ మంత మాత్ర తేలిక శరీరము కలుగుట. గరిమ అనగా మేరు పర్వతమంత బరువు కాగలడు. ప్రాప్తి అనగా భూమిమీద నుండి చంద్రుని తన ప్రేక్షతో తాగును. అనగా అంత పొడవగును ప్రాకామ్యమనగా తాను ఏది కావలెనని సంకల్పించిన అది అలా అగును. వశిత్వమనగా ఈ ప్రాణులను తన యిష్టప్రకారము నియమించును. ఈశత్వమనగా అవసరమైతే తన సంకల్ప మాత్రముచేత కొందరు వ్యక్తులను సృష్టించును. విశ్వామిత్రుడు సృష్టించలేడా? మరి యీలు బ్రహ్మసృష్టి మిరపకాయలు విశ్వామిత్రుని సృష్టి, అలా బ్రహ్మసృష్టికి ప్రతిసృష్టి చేసెను. విశ్వామిత్రుడు.

46 సూ! రూపలావణ్య బలవ్రజ సంహాన వత్త్వాని కాయ సంపత్ |

రూపము, లావణ్యము, బలము, వ్రజసంహానత్వము అని ఈ నాలుగు కాయ సంపత్తు, రూపమనగా నేత్రములకు యింపుగా యుండేది లావణ్యమనగా సమస్త అవయవములయందు యుండే సౌందర్యము. వీర్యమనగా బలసామర్థ్యము. వ్రజ సంహానత్వాన్ని వ్రజమునకువలె అవయవములు గట్టిగా, దట్టముగా యుండను. ఆ యోగికి అట్టివారి అవయవములు దూరదూరముగా యుండక దగ్గర దగ్గరగా యుండుటవలన వ్రజమునకువలె అంత బలముగా యుం

దును. ఇది రెండవ ప్రయోజనము అంటే పంచభూతములను జయించుట వలన కలుగును. అనగా అట్టియోగికి పంచభూతముల వలన ప్రతిబంధములు కలుగవు.

47 సూ! గ్రహణస్వరూపాస్మితాస్వ యార్థ వత్స్వ

సంయమాదిండియ జయః ।

భా! ఇండియమునకు రీ రకముల రూపములున్నవి. ఈ ఐదు రూపముల యందు సంయమము చేసిన యోగికి ఇండియజయము కలుగును. గ్రహణము, స్వరూపము, అస్మిత, అస్వయము, అర్థ వత్స్వము. ఇవి రీ ఇండియములకు రూపములగును. శ్రోత్రము శబ్దమును గ్రహించునపుడు దానితోపాటు మనస్సుకూడ కలియును. శ్రోత్రేండియముతోపాటు అంతఃకరణ కూడ శబ్దాకారమును గ్రహించును. కనుక గ్రహణము అగును. స్పర్శతో అంతఃకరణ కలిసిననే అది చల్లన, వేడియని తెలియును. అంటే ఆవృత్తి తజా కారముగా పరిణమించినపుడే ఆయా రూపములను గ్రహించగలము అస్మిత్ అనగా సాత్విక అహంకారము. మన అంతఃకరణము గుణ ములయొక్క కార్యము కనుక అంతఃకరణము సత్త్వ రజస్తమో గుణములు కలిగియుంటుంది. ఇది అస్వయత్స్వము. భోగమేదో, అపవర్గమేదో తెలిసికొనేది అర్థవత్స్వము అగును. ఈ ఆయిదున్ను ఒక్కొక్క దానియందు భారణ, ధ్యాన, సమాధులు చక్కగా శీలించుటవల్ల ఇండియ జయము కలుగును.

48 సూ! తతో మనోజవత్స్వం వితరణ బావః ప్రధానజయశ్చ ।

భా! అలా ఇండియ జయమువల్ల రీ సిద్ధులు కలుగును. మనో జన్యత్వం అనగా ఈ శరీరమునకు మనస్సువలె మిక్కిలి గమనము కలుగును. అంటే మనస్సు ఎంత వేగముగా వెళ్ళునో, శరీరము కూడ అంత వేగముగా వెళ్లుట. మనోజన్యత్వం 2) వికరణ భావం అనగా మనము కాళి, కామేశ్వరములో ఈ శరీరముతో వెళ్ళి

చూడగలము కాని యింద్రియజయము కలిగినచో ఈ శరీరము ఖగ్గడనే వదలి సూక్ష్మశరీరము కాశీకి వెళ్ళి అక్కడ జరిగేవన్నీ అసగా శబ్దము వినుట, నేత్రము చూచుట, మొదలైనవి చూచి వచ్చును. 3) అసగా ప్రధాన జయము అసగా ప్రకృతి కార్యము మహత్తు కార్యము అహంకారము.

దీని కార్యము పంచతన్మాత్రలు వీటి కార్యము ఇంద్రియములు, ప్రధానమునకు కార్యము మహత్తు. ఇంద్రియ జయము గల యోగికి ప్రధానము మొదలు వాటి కార్యములు 3 బాహ్య కరణాలు వీటియందు సంయమము చేస్తే 48 వ సూత్రములో గలవి ఈ 48 సూత్రములో గల మూడు భూతములను మనోజవ్వత్వము, వికరణభావము, ప్రధానజయము జయించుటవల్ల 3 సిద్ధులు, ఇంద్రియ జయమువల్ల 3 సిద్ధులు ఈ 6 కలసి మధుప్రతీకములని వ్యవహరింతురు. తేనెతెచ్చెనోని తేనెను, వైపున ఏమాత్రము తేనె తీసినను ఎట్లు మధురముగా యుండునో అలాగే ఈ 6 రకముల సిద్ధులలో వైదేనాసరే మధువువలె ఆనందముగా యుండును. ఈ సిద్ధులు ఎప్పుడు కలుగునంటే సంప్రజ్ఞాత సమాధి బాగా శీలించుచు పోయినచో ప్రకృతి పుకషవివేకము కలుగును. ఏతే ఆ వివేకభ్యాతి కలుగకముందే ఈ సిద్ధులు కలుగుచుండును. ఇవి కలుగుటకు కారణము యింద్రియములయందు, భూతములయందు శ్రద్ధతో సంయమము చేసినచో కలుగునని యోగి గ్రహించుకొనియుండవలెను. అన్నిటి కంటే ముఖ్యముశ్రద్ధ గీత 17 అధ్యాయము అఖికు శ్లోకం “అశ్రద్ధయా హుతిం దత్తం” అనగా అశ్రద్ధతో చేయబడిన హోమము, జానము, తపస్సు మొదలన్నీ ఫలతహితమైనవి అగును. శ్రద్ధ అనగా గురుకాస్త్ర పాఠ్యములయందు ముమ్మాటికి నిశ్చయము అనే బుద్ధినే శ్రద్ధ అందురు. ఫలము యివ్వకపోవడియు, అంటే ఈ లోకములోన పరలోకములోన అంటే అశ్రద్ధతో చేసినవి 2 లోకముల

లోను ఫలమును యివ్వవు వ్యర్థమే అగును. వివేకభ్యాతి కలుగక ముందుగా కలిగే ముఖ్యఫలములను, చెప్పియున్నవి. ఇక చెప్పబోయేవి అముఖ్యఫలములు. వాటిని చెప్పుచున్నాము.

49 సూ॥ సత్వపురుషాన్యతా భ్యాతి మాత్రస్య
సర్వభావాది స్థాత్పత్త్వం సర్వజ్ఞా తృప్త్యంచ ।

భా॥ సత్వము అంటే పురుషుడు, బుద్ధి అంటే ప్రకృతి. ప్రకృతి వేరు, పురుషుడు వేరు అను బుద్ధి లేనంతవరకు, అజ్ఞానిగా యుండును. యోగము అభ్యసించుటవలన బుద్ధి శుద్ధమై సిద్ధులు కలిగి బాగా ఆచరించుటవల్ల ప్రకృతి వేరు పురుషుడు వేరు అనుజ్ఞానము కలుగును. అది కలిగిన యోగికి ఈ లోకములోగల సమస్త వస్తువులయందు తనకు అధికారము కలుగును. సర్వజ్ఞత్వము కూడ లభించును. ప్రకృతి పురుషవివేకమువల్ల మోక్షము లభించును. అది సరి. ఇంకా ఈ ఫలములు ఈ సిద్ధులు కూడ కలుగును. సర్వవస్తువులయందు అధిపత్యము సర్వజ్ఞత్వము కలుగును. ఈ రీతిగా అనుష్ఠానము చేయు యోగికి రజస్తమోగుణములు బాగా నశించినందున ప్రకృతి పురుషవివేకము కలుగుతుంది.

వివేకభ్యాతియందు నిష్ఠ కలిగినచో శాంత అంటే భూత కాలము అవ్యపదేశ్య అంటే అగామియు, ఉదిత అనగా వర్తమాన కాలము, ధర్మములయందు సంయమమువలన ఆ యోగికి వివేక జన్యజ్ఞానము అనగా సర్వభావాదిస్థాత్పత్త్వము, సర్వజ్ఞాతృత్వము అనువానిచే యోగికి శోకమునశించును.

ఈ సిద్ధులను విశోకములని అందురు ఇప్పుడు ప్రకృతి పురుష వివేకము కలిగినందున శోకము నశించిపోయినది. ప్రకృతి పురుష వివేకము కలిగినది. వీని ముఖ్యప్రయోజనము కైవల్య ప్రయోజనము. ఇది కలిగే ముందు 6 సిద్ధులు కలుగును. కలిగిన తర్వాత 2 సిద్ధులు కలుగును. ఈ ఎనిమిది అవాంతర ఫలములు.

1-9-1974 ఆదివారము

50 సూ! తద్వైరాగ్యదపి దోషబీజ తయే కైవల్యమ్ |

తా! వివేకభ్యాతిని గురించి ప్రయత్నించు యోగికి ముఖ్యమైన సిద్ధి ఏదనగా కైవల్యము, ఇదే మోక్షము, దీని గురించి తెప్పుచున్నారు. వివేకభ్యాతిని సంపాదించుటకు అపరవైరాగ్యము, పరవైరాగ్యము అవసరము, అపరవైరాగ్యము వల్ల సంప్రజ్ఞాతనమాధిస్థించును, అప్పుడు రాగి ద్వేషాదులు నశించును, అప్పుడు ప్రకృతి పురుష వివేకము స్ఫుటముగా కలుగును, కైవల్యము కావలె నంటే ప్రకృతివేరు, పురుషుడువేరు అను జ్ఞానమును సంపాదించు కొనవలెను, అదే మోక్షము.

51 సూ! స్థాయుష నిమంత్రణే సంగస్మయా కరణం

పునరనిష్ఠ ప్రసంగత్ |

2 వ యోగి స్వర్గాదిస్థానము కలిగిన యింద్రాది దేవతలచేత ఉపనిమంత్రణం చేయుటకు అర్హుడైయున్నాడు. ఓ యోగీ! ఇక్కడ కూర్చోండి ఈ స్వర్గసుఖాదులలో రమించి ఈ కన్యకచాలా యింటై నది. ఈ భోగములు దివ్యమైనవి, ఇదిగో రసాయనము వీనిని తిన్నచో ముసలితనము, మృత్యువులేదు, ఇది విచారము, ఇది మనము ఎటువెళ్ళుతుంటే అటు వెళ్ళును, కనుక మాలోకము నకు రమ్మని యింద్రాదులు ప్రలోభ పెట్టెదరు, అప్పుడు ఆ యోగి ఓహో యివి అన్నియు దివ్యమైనవి కనుక అనుభవించవలె నను ప్రీతి యుండరాదు, ఓహో నేను ఎంత గొప్పవాడిని నన్ను యింద్రాది దేవతలు ఆహ్వానిస్తున్నారని గర్వము పొందరాదు, అంటే అహంకారము యుండరాదు, దోషములను తలంచవలెను అవి ఏవి అనగా మిక్కిలి భయంకరమైన సంసారమును అగ్నియందు దుఃఖములను వాటిచేత ఉడుకుచున్నాను పంచక్షేపములను చీకటి పోవుటకై యోగము అను దీపమును సంపాదించుకొన్నాను, విష

యములను పాయువులు యోగమునకు శత్రువులు ఇవి విషపాయువులు దీపము పాయువుచేత అరిపోవునట్లు యోగమనే దీపమును విషయములను పాయువులు వీచినచో యోగమనే దీపము అరిపోవును. కనుక నేను ఇంద్రాదులచే మోసపోయి యీ సంస్కారమనే అగ్నిలో మరల ఎట్లు కాలిపోయేది. ఆ శబ్ద, స్పర్శాదులను నవి స్వప్నముతో సమానమైనవి. స్వప్నములో సుఖములు ఐశ్వర్యాదులు కలుగును. లేనిచో అవి నిజమా అలాగే యివికూడ శాశ్వతములు కావు క్షణికములు కనుక ఆ యోగి ఆ విషయములకు స్వస్థి కలుగునుగాక. యోగిసాధనలో కొంచము ఉన్నత స్థితికి వెళ్ళినచో యిట్టి విఘ్నములు వచ్చును. యోగి అయినవాడు పాటిజోలికిపోక తన సాధనయందు నిమగ్నుడై సమాధిని సాధించవలెను. ఒకవేళ ఇంద్రాదులు తమ లోకమునకు రమ్మన్న పన్నాడు అసక్తిగాని అహంకారముగాని కలిగినచో యోగభ్రష్టుడగును. అనగా విషయములయందు అసక్తి కలుగును. అనగా జనన మరణ సంసార సాగరములోపడి పుట్టుట, చచ్చుట అనేది జరుగుచుండును.

“సుఖమల్పం బహుక్లేశః” వ్యవసాయము చేయువారిని చూడండి. 6 నెలలు ఎడనక, పాననక నానాకష్టములు పడి సంపాదించిన దానిని భోజనము చేయునపుడు ఆ నాలుకమీద ఉన్నంత నేపేకదా రుచి. అది చాటిన ఏమీలేదు. నాలుకమీద పెట్టకముందూ ఏమీలేదు. కనుక సుఖము స్వల్పము. కష్టము ఎక్కువ అలాకాక బ్రహ్మను సంధానము చేయు యోగి పాటియందు ఆశ వదలినచో బ్రహ్మ ప్రాప్తిని పొందును. ఎవరు స్వర్గభోగముల యందు ఆశవదలి సాధనయందు గట్టి పట్టుదల గలిగి సాధనను శీలించుకో వాడు క్రమముగా జ్ఞానము కలిగి మోక్షమును పొందెను.

31-9-1974 మంగళవారము.

52 సూ. క్షణ తత్కమయోః సంయమాద్వివేక ఆజ్ఞానమ్ ।

భా। జేవలోకములో యున్నవాడు పిలిచిననే యోగ విఘ్నము కలుగునని అనుకోవద్దు. ఈ లోకములో కూడ యోగిని అవగాహించి ఉన్న తస్మానమును పొందుచున్న వారని గౌరవించుట, సత్సాక్షాదలు చేయుట చేయుచుందురు. అప్పుడు నాకు గనుక ఈ విధముగా గౌరవ ముర్యాదలు చేయుచున్నారని అహంకారము కలిగినదా, ఇక చూడండి, అట్టివాడు విఘ్నములో పడిపోవును. చైతన్యమునందు సంయమము, చేసినచో పురుషజ్ఞానము కలుగునని చెప్పిరి. కాని యిప్పుడు అన్యమునందు సంయమము చేసినను పురుషజ్ఞానము కలుగునని చెప్పుచున్నాడు. అన్యమనగా ఏమిటనిన ఊణముయందుగాని, ఊణక్రమముయందుగాని, ఊణకాలముగాని యోగమతములో అన్ని పహర్థములు సత్యమే అలాగే కాలముగూడ సత్యమే. భేదించుటకు వీలుగాని అఖరుకాలమును ఊణం అంటాడు. మహూర్తము మొదలగు కాలములు అనగా కొన్ని ఊణములుకలిస్తే ఒక మహూర్తమగును. ఇది మాత్రము సత్యము కాదు. ఊణము మాత్రమే సత్యము. విభజించుటకు వీలుకాని కాలమును ఊణము అంటారు. అట్టి ఊణమునందు సంయమము చేసినను ప్రకృతి పురుష వివేకమువలన కలిగే జ్ఞానము కలుగును. ఊణక్రమ మనగా ఏమంటే పూర్వఊణము, ఉత్తరఊణము అని మనము అనుకొంటామే అది. ఆ ఊణక్రమమునందు సంయమము చేసిన జ్ఞానము కలుగును. ఒకేసారి ఆకాశము మొదలు ప్రకృతి పురుష వివేకము వరకు జ్ఞానము కలిగిపోతుంది.

శక్తి సూ। జాతిలక్షణ ద్వైరభ్యతా నవచ్ఛేదా

త్రు ల్య యోస్త తః ప్రతిపత్తిః।

భా। జాతియు, లక్షణము, దేశముచేత భేదములను తెలుసుకొందుము, కొన్నిచోట్ల అలా తెలిసికొనుటకు వీలుండదు. కాని అటువంటప్పుడు వివేక జ్ఞానముతో తెలిసికొనవచ్చును.

54 సూ। తారకం సర్వవిషయం సర్వథా విష

యమక్రమం చేతి వివేకజం జ్ఞానమ్।

భా। ప్రకృతి పురుష వివేకజ, జ్ఞానమును తారకము అంటారు. ప్రకృతి పురుష వివేకజ, జ్ఞానము కలిగిన వానికి లోకములోగల సమస్త విషయముల జ్ఞానముకలుగును. తారకము అనగా సంసార సాగరమునుండి తరింపజేయునది, అదే ప్రకృతి పురుష వివేకము. ప్రకృతి పురుష వివేకజ జ్ఞానము వలన సూక్ష్మజ్ఞానము, పరమాణు జ్ఞానము కలుగును. అట్టివాడు గోడ ఆవరణ ఏమియున్నదో చెప్పను. యిదేకాదు కాళీలో యిపుడు ఏమిజరుగుచున్నదో అది చెప్పగలుగును. ఇవి అన్నియు క్రమముగా తెలిసికొనునా అంటే క్రమము అవసరము లేకుండానే ఒకేసారి. అన్ని పదార్థముల జ్ఞానము కావలెను అని అనుకొన్నచో ఒకేసారి అన్నియు స్ఫురించును. చేతిలోని ఉసిరిక కాయను మనము చూచునట్లు అన్ని పదార్థముల జ్ఞానములు ఒకేసారి కలుగును. ఇవి ప్రకృతి పురుష వివేకజ్ఞానము కలిగిన వానికే కలుగును. ఏనా ప్రకృతి పురుష వివేకము కొరకు సాధన చేయు సాధకులకు కూడ కలుగుచుండును.

55 సూ। సత్త్వపురుషయో శ్చుద్ధి సామ్యే కై వల్యమితి।

భా। ప్రకృతి పురుష వివేకజ్ఞానమునకు ముఖ్యఫలము కై వల్యము ఆ కై వల్యము ఎప్పుడు కలుగునో అ కై వల్యము కొరకు సాధన చేయునపుడు కై వల్యము లభించక ముందుగా యివి కలుగుచుండును. సత్త్వము అంటే బుద్ధి, పురుషుడు అంటే చైతన్యము. పురుషుడు ఎప్పుడూ పరిశుద్ధుడే. అపరిశుద్ధము లేనేలేదు. బుద్ధిలోనే అపరిశుద్ధము ఏర్పడును. దానిని బాగు చేసుకొనవలెను. పురుషుడు బుద్ధిలో ప్రతిబింబించును. సత్త్వగుణమునుండి బుద్ధి పుట్టినది. దానికి ప్రతిబింబ గ్రహణము యుంటుంది. బుద్ధిలోయున్న మాలిన్యము ప్రతిబింబములో పడును. బుద్ధిలోని దోషములు ప్రతిబింబములో

గోచరించును. అప్పుడు బుద్ధివేరు, పురుషుడువేరు యని విచారణ
లేనందున బుద్ధిలోగల మాలిన్యము నాదే అని అనుకొంటాము.
అర్థములోయన్న దోషములు మన ముఖములో కనుపించును.

ఉపాది = అర్థం, బింబం = ముఖం, ప్రతిబింబం అర్థంలో

కనుపించును.

ఉపాది = బుద్ధి, బింబం = ఆత్మ, ప్రతిబింబం బుద్ధిలో గోచరించును

ఉపాది అనేది ప్రతిబింబ పక్షపాతి అన్నారు అంటే బింబము
నందు లేనివి ప్రతిబింబములో కనుపించును. అవగా ఒక తల్లికి
నలుగుడు పిల్లలంటే ఆమెకు చిన్న వానియందు పక్షపాతము కలిగి
యుంటుంది. ఆరీతిగా ఉపాది ప్రతిబింబంనందు పక్షపాతి అవగా తల్లి
అర్థము — ఉపాది బింబం, అవగా ముఖము ప్రతిబింబము అవగా
అర్థములో కనుపించేది. పురుషుడుబింబము, వానిప్రతిబింబము బుద్ధిలో
పడినది. అప్పుడు బుద్ధిలోగలదోషము ప్రతిబింబములో కనుపించును.
ఐతే అప్పుడు వివేకములేక ఆదోషములన్నియు నావేయని అనుకొ
నును. అందరికీ దుఃఖములు, కష్టములు, వచ్చుచున్నవంటే ఈలాగే
వచ్చుచున్నవి. బింబము అవగా ఆత్మకు ఎప్పుడు దుఃఖము దోషము
లేదు. కాని ఇప్పుడు చేసికోవలసినది తనకు బుద్ధికిగల దోష
ములను తెలిసికొనుటయే, తనకు ఎప్పుడు దోషములేదు, ఆకా
శమునకు ఏదైనా పూయగలమా? లేదుగదా! అలాగే ఆకా
శముకంటే సూక్ష్మమైనది ఆత్మగనుక ఆకాశమునకే పూయ
లేనిది యింకా సూక్ష్మమయిన ఆత్మకు ఏమి అంటుకొనును? అంటు
కొనదు. ఆకాశమునకు సువాసనగాని, దుర్వాసనగాని ఎక్కడు.
భూమిమీద మలమూత్రాదుల మీద సూర్యకిరణములు పడినప్ప
టికిని ఆ దుర్వాసనగాని అట్లే సువాసనగాని సూర్యునకు ఎక్కడా?
లేదు. ఇప్పుడు విషయము తెలిసినదికదా! మీకు ఆత్మస్వయా
వులు, ఉన్నవన్నియు బుద్ధిలే. ప్రతిబింబమునకు కూడ దోషములు

అంబుకొనవు. పురుషుని బింబము బుద్ధిలోపడినచో బుద్ధిలోయున్న
జోషములు ప్రతిబింబములో గోచరించును. నిజమునకు ప్రతిబిం
బమునకు గూడ ఆదోషములు అంటవు ఇది తరోక్షజ్ఞానము, ఇది
గురువువల్ల శాస్త్రము వినడమువల్ల కలిగే జ్ఞానము. ఇదే సరో
క్షము కొన్ని సాధనలు చేసినచో అపరోక్ష సాక్షాత్కారము
అగును. ఇది శ్రవణము. దానిని మననముచేసి నిధిద్యాసగా
మార్చుకొన్నచో అప్పుడు అనుభూతి కలుగును. ఇదే దృఢజ్ఞానము
అప్పుడు ఇది నాది కాదు. ఆనే జ్ఞానము నిలదిపోవును. పురుషుడు
ఎప్పుడూ పరిశుద్ధుడే. ఈ పురుషుడు ఎంత పరిశుద్ధుడో బుద్ధికూడ
అంత పరిశుద్ధమైననే జ్ఞానము కలుగును. ఏనాటికైనా బుద్ధికే
జ్ఞానము కలుగవలెను. బుద్ధితోగ కా పురుషుడు పరిశుద్ధుడని తెలిసి
కొంటున్నాము. ఆ బుద్ధిలో మాలిన్యము యున్నది. కనుక ఆ
పురుషుడు ఎంత శుద్ధుడో బుద్ధికీకూడ అంత శుద్ధము కావలెను.
అంతవరకు కై వల్యములేదు. శ్రద్ధయున్ననే సరోక్షజ్ఞానము కలు
గును. ముందుగా సరోక్షజ్ఞానము కలిగిననే ఆ తర్వాత అప
రోక్షజ్ఞానము కలుగును. ఈ చెప్పేది ముమ్మాటికి సత్యమని నమ్మి
నడే శ్రద్ధ. అలాగాక ఈ చెప్పేది నిజమా? కాదా? అనుకొనేది
సంశయము “సంశయాత్మా వినస్యతి” అనగా సంశయము కలవాడు
నశించిపోయెదరని గీతలో చెప్పబడియున్నది బుద్ధికి శుద్ధి అంటే
ఏమిటనగా రజోగుణ, తమోగుణ మాలిన్యము పూర్తిగా పోయి
ననే, ప్రకృతి పురుష వివేకజ్ఞానము కలిగిననే. ఇతర వృత్తులు
ఏమియు ఉండకూడదు. ఒక్క బ్రహ్మవృత్తి మాత్రమే యుండ
వలెను. పురుష వృత్తి మాత్రమే యుండవలెను. ప్రకృతి వృత్తి
ఒక్కటిగూడ యుండకూడదు. అప్పుడు బుద్ధిశుద్ధమైనట్లు.

పురుషుడు ఎప్పుడు శుద్ధుడే ఏనా బుద్ధిలోగల మాలిన్యము
నాది అనుకొనుటయే కల్పితము. ఆ కల్పితము పోయినచో పురు

షుడు శుద్ధుడనే మాటకు అర్థము అప్పుడు బుద్ధిలో రజోగుణ, తమోగుణములు పూర్తిగా పోయినవి. నేను అనేది పోవలెనంటే పరవై రాగ్యము గలిగి ఆసంప్రజ్ఞాత సమాధి లభించినచో సకల వృత్తులు నివృత్తియగును. ఇక వృత్తి అనేదే లేదు. తానుమాత్రమే యుండును. సవికల్ప సమాధిలో త్రిపుటియుండును. అప్పుడు వికల్పముకూడ యుండును. ఏకాగ్రత యున్నను వికల్పముకూడా యుండును. జ్ఞాతృ జ్ఞాన జ్ఞేయమును త్రిపుటి యుండును.

ధ్యాత్వ, ధ్యాన, ధేయమును ఏకాగ్రతయు ఉన్నది. త్రిపుటి పోయి ఉన్నది ఒక్కటే, అదే నేను అను ఏకాగ్రత. ఇది బ్రహ్మకారముగాయున్నది. ఇది నిర్వికల్పసమాధి ఇదికూడ పోయినచో అనగా దీనిని చిరకాలము ఆభ్యసించినచో అది కూడ పోవును. చిల్లగింజ అనగా “కతక రేణువత్” నీటిలో బురద, చిల్లగింజ గంధము కలుపగా ముందు నీటిపై నుండి బురదను క్రిందికిపంపి తర్వాత తానూ కూడ క్రిందికి పోవును. అలాగే నిర్వికల్ప సమాధి చిరకాలము ఆభ్యసించుటచే “అహంబ్రహ్మస్మి” అను బుద్ధికూడ పోవును. ఇక బుద్ధి లేదు, బుద్ధి క్రింద పడిపోవును. పరవై రాగ్యము వల్లకూడ బుద్ధి క్రిందపడిపోవును. కేవలము చైతన్య మాత్రము యుండును. కేవలము స్వరూప ప్రతిష్ఠ అదే.

కైవల్య పాదః

4-9-1974 బుధవారం

మొదటి పాదములో సమాధిని గురించి బోధించినందున దానికి సమాధి పాదము యనిపేరు. ఆ సమాధికి కావలసిన సాధనలు విశేషముగా చెప్పబడియున్నందున రెండవ పాదమును సాధన పాదము అన్నారు. ఆ సాధనలు చేసి సమాధిని సిద్ధింపజేసుకొన్నచో ఆ విభూతులను ప్రధానముగా చేసుకొని 3 వ పాదమును

విభూతి పాదజున్నాడు. ఈ నాలుగు పాదములను కైవల్య పాద మన్నాడు. అంటే కేవలము విభూతుల ప్రధానము కొరకు యోగ మును ప్రారంభించలేడు. విభూతులే ప్రయోజనములు కావు. యోగమునకు ముఖ్య ప్రయోజనము కైవల్యము. కనుక దానిని విశదముగా భోధించ దలచినందున దీనికి కైవల్యపాదము అని పేరు పెట్టిరి. దీనిలోకూడ 5 సిద్ధులు తెలిపి అపైన కైవల్యమును గురించి చెప్పెదరు.

1 సూ॥ జన్మోషణి మంత్ర తపస్సమాధి జాస్సిద్ధయః ।

భా॥ జన్మవలన, ఓషణి వలన, మంత్రమువలన, తపస్సువలన, సమాధివలన సిద్ధులు కలుగును. జన్మతోనే కలిగే సిద్ధులు ఏవి అనగా, పక్షులు పుట్టిన కొద్దిరోజులకే ఆకాశములో ఎగిరిపోవును, ఆ ఎగురుట ఎవరివద్దా నేర్చుకోలేదు. ఇవి పక్షులకు జన్మతః వచ్చి నసిద్ధి కపిలాదులకు జన్మించినంతనే జ్ఞానాదులు సిద్ధించెను. ఓష థులవల్ల కొన్ని సిద్ధులు కలుగును. మాండవ్యాదులు కొన్ని కల్ప ములు ఉపయోగించుటవల్ల జరాది వర్జితులైరి. ఓషధుల ద్వారా కాయసిద్ధి సంపాదించుకొన్న వారికి రోగములు ముసలితనము రాదు. ఎప్పుడూ యువ్వనముతోనే యుంటారు. మూలికలలో రక రకముల ప్రభావములున్నవి. లక్ష్మణుడు మూర్ఛపడినపుడు సుజేవి వల్లకదా లేచినాడు. ఆ మూలిక వల్ల వానరులంతా బ్రతికిరి. రాక్షసులలో ఒక్కరుకూడ బ్రతక లేదు. అంటే రాక్షసులు ఏరోజు కారోజు చనిపోయిన వారిని సముద్రములో పడవేసేవారట వాన రులను ప్రక్కలకే లాగివేసేవా రేమోమరి. ఆఖరుకు వారంతా బ్రతికిరి మరి బాగా జపముచేస్తే అణిమాది సిద్ధులకూడ కలుగును. నారదునకు ఆకాశగమనము దివ్యమంత్ర జపము వల్లనే కలిగినదట. దివ్యమం త్ర జపము సిద్ధులకేగాక దైవార్పితముగా చేసిన చో చిత్త శుద్ధి కలిగి జ్ఞానము కలుగును సిద్ధులు చిత్తశుద్ధికలిగిన తర్వాతనే

కలుగును. తపస్సువల్ల కొన్నిసిద్ధులు కలుగును. అంటే శరీరముతో చేయు పుణ్యకర్మలను ఈశ్వరార్పణముగా చేస్తూ వాక్కును సత్యములోను, మంత్రజపము లోను, స్వాధ్యాయములోను ఉపయోగించుట వాక్కుతపస్సు. మనసులో ఇతరుల విషయమై చెడ్డ సంకల్పము లేకుండ ఉండవలెను. ఎదుటివాడు పాడుకావలెనని ఎవడు సంకల్పించునో అప్పుడు మొదటివాడు పాడైపోయినట్లే తలంచండి. ఆతత్వార్థ ఎప్పుడో వారి పాడో, బాగో కాని తానుమాత్రము ముందు పాడైపోయెను. మనము యితరులకు ఏదిచేస్తే అదే మనకు వచ్చును. మంచిచేస్తే మంచి వచ్చును, ఇతర ప్రాణులకు ద్రోహముచేస్తే మనకుకూడ ద్రోహము కలుగును. అందుకే “లోకానమస్తా సుఖినోభవంతు” అనగా అందరూ సుఖముగా యుండుగాక మరల “సర్వేషాం స్వస్తిర్భవతు, సర్వేషాం శాంతిర్భవతు, సర్వేషాం పూర్ణంభవతు.” అనగా సర్వజనులు సుఖముగా యుండుగాక, ఎవ్వరూ దుఃఖములు పొందకుండుగాక. అనగా ఆధ్యాత్మిక, ఆదిభౌతిక, ఆదిదైవిక దుఃఖములు లేక శాంతిగాయుండుగాక, ఆదిదైవిక దుఃఖమును అనగా తెలియకనే గొప్పకష్టము వచ్చుట, సర్వజనులకు పూర్ణత్వము కలుగుగాక అనగా “అహం బ్రహ్మస్మి” భావము అందరకు కలుగుగాక అని అట్టిభావము కలవారికి యితరులవల్లగాని యితర భూతముల వల్లగాని ఏమి అపకారము జకుగదు. అనగా నాకు కూడ ఆధ్యాత్మిక ఆది భౌతిక, ఆదిదైవిక దుఃఖములు శాంతించుగాక, మరల “ఓం తత్సత్” అందుకుగా. దేనిని పట్టుకొన్నచో అవి చక్కగా సాగునంటే ఆ ప్రవణమును ధ్యానించవలెను. అందులోనే ఎల్లప్పుడు నిలువవలెనను భావముతోనే అట్లు చెప్పబడినది. “నశ్చేయో నియమం వినా” అన్నారు యుఖులు. ఎవరు ఆమంచికి సంబంధించిన దైవమును చేరుటకు అవసరమైన మంచి నియమములను ఏర్పరచుకొని

ఆ నియమములకు బద్ధుడై చాని! లోకమంతా బద్ధులై యుండురు, అలా కానివాడు లోకములో ప్రతివానికీ లొంగవలసి యుండును, మనస్సుద్ధి కలిగినచో అప్పుడు అవాంతర ఫలములు వచ్చుచునే యుండును. కాని వీటికొర కా సాధన చేయునది? ఆత్మజ్ఞానమునకు కదా! అలా ఆత్మజ్ఞాన సాధన ముఖ్యఫలమైనను మధ్యలో యిట్టిఫలములు కలుగుచుండును. వీటిని అవాంతర ఫలములందురు. తపస్సుచేసి శరీరమును శోషణచేసి విశ్వామిత్రుడు మొదలైన వారు సిద్ధిని పొందిరి. మాటిమాటికి విఘ్నములు వచ్చుచున్నను సాధన వదలని వాడు ఉత్తముడు. ఆయితే చానికీ లోగము వచ్చినచో ఆ నియమము ఎట్లు ఆనిన తనకు తిరిగి శక్తి అలొగ్యము కలిగిన తర్వాత ప్రారంభించి చేయుచుండవలెను. ఇది ఒకసారి రెండుసార్లు కాదు. ఎన్ని సార్లు విఘ్నములువచ్చినా మరలా అవకాశము కలిగిన వెంటనే సాధనప్రారంభించును. ఆ దృష్టినుండి తనదృష్టిని మరలనిప్పరాదు. సమాధిలో అనేక సిద్ధులు కలుగును. మనస్సు కెంతకెంతయు శుద్ధమైనో అంతకంతకు అవాంతర ఫలములు కలుగుచూ పోవుచుండును. అది విడవకనే సమాధిని శీలించినచో కడకు అదేకై వల్యము నందీశ్వరుడంటామే అది ఒకవ్యక్తి. ఎద్దుకాదు. ఆయన పరమ శివునిగూర్చి తాను దేవత కావలెనని తపస్సు చేసెను. అతడు ఈ మనుష్య శరీరముతో నుండియే దేవతగా మారిపోయెను. చచ్చి పోయిన తరువాత దేవత అగుటకాదు మనుష్యశరీరమే దేవతా శరీరముగా మారినది. అది ఎట్లంటే.

2 సూ! జాత్యంతర పరిణామః ప్రకృత్యా పూరాత్ ।

భా! మనుష్యజాతి శరీరముతో నుండియే దేవతాశరీరముగా మారుట. అది ప్రకృతియొక్క ప్రధానము. ఈ ప్రధానము మొదలు మహత్తు, అహంకారము, సంశతస్మాత్రలు, జ్ఞానేంద్రియములు, కర్మేంద్రియములు, అంతఃకరణ, ప్రాణములు యివి

అంతా సూక్ష్మశరీరము. అపంచీకృత పంచభూతములు పంచీకరణము జరిగితే స్థూలభూతములు పుట్టును. అవి 4 రకముల శరీరములుగా పుట్టును. అవి జరాయుజ, అండజ, స్వేదజ, ఉద్బిజ్యములు. మూడినుండి పుట్టేవి మనుష్యులు పశువులు ఇవి జరాయుజములు. గ్రుడ్లనుండి పుట్టేవి పక్షులు ఇవి అండజములు. చెమట నుండి పుట్టేవి పేలు, నల్లులు ఇవి స్వేదజములు. ఉద్బిజ్యములనగా భూమిని వెకలించుకొని పుట్టేవి చెట్లు, పొదలు, లతలు మొదలగునవి. ఈ సృష్టి అంతయు ఈ నాలుగు రకములే, స్థూలసృష్టి, సూక్ష్మసృష్టి అంటే అహంకారము మొదలు యింద్రియములకు కారణము. ప్రభావము మొదలుకొని పృథివి అంతరం గలవిఅన్ని ప్రకృతి. ఈ ప్రకృతి బ్రహ్మాండమంతా వ్యాపించియున్నది అంటే పంచభూతములు ఆ ప్రకృతియొక్క అవయవములన్నీ పేరుకొనుటచే మనుష్యుడుగా పుట్టును. అహంకారమువల్ల జ్ఞానేంద్రియ, కర్మేంద్రియాదులు పుట్టెను. సమిష్టి సత్వమునుండి పుట్టినది అంతఃకరణము. సమిష్టి రజస్సునుండి ప్రాణములు పుట్టెను. సమిష్టి తమస్సునుండి శరీరము పరిణమించును. సూక్ష్మసృష్టికి కారణము అహంకారము. ఆ అహంకారము వల్లనే ఇంద్రియాదులు పుట్టును. ఈశ్వర ప్రార్థన వల్ల వందీశ్వరుడు దేవతగా మారిపోయెను.

5-9-1974 గుగువారము

“ప్రకృత్యాపురాత్” అనగా దేహమునకు ప్రకృతియగు భూతములయొక్కయు యింద్రియములకు అహంకారము ప్రకృతియౌతుంది. దేహమునకు పంచభూతములు ప్రకృతి యగును. ఒకే జన్మలోనే మనుష్యుడుగాయున్న వందీశ్వరుడు దేవతగా మారిపోయెను. ఏలాగునంటే ప్రకృత్యాపూరము వలన మారిపోయెను. శరీరముతో యింద్రియములతో మాధుర్యావలసినదేగాని ధర్మములో మాధుర్యాకూడదు.

శీ సూ! నిమిత్తమప్రయోజకం ప్రకృతీనాం వరణ

భేదస్తుతతః క్షేత్రికవత్ ।

భా॥ శరీరము మారుటకు కారణము తపస్సువల్ల మానవత్వము పోయి దేవత్వము వచ్చినదని అంటారు. పూర్వపక్షే అలాకాదు. అలా మారుటకు కారణము ప్రకృత్యాపూరం వల్లనే జాత్యంతర పరిణామము వచ్చినదని సిద్ధాంతి అంటాడు. పంచభూతములు స్థూలశరీరమునకు ప్రకృతి అంటే ఉపాదాన కారణము అహం కారము. యింద్రియములకు ప్రకృతి అంటే ఉపాదాన కారణ మగును. మనుష్యశరీరమునకు కారణమైన అవయవములతో మాన వ్రుడుగా యుండియు దేవతా శరీరమునకు తగినమార్పు ప్రకృతిలో వచ్చినది.

అపూరం అంటే అవయవ విశేషములు ఆ అవయవములో మార్పు తపోరూపమైన ధర్మము అనుష్ఠించుటవలన ప్రకృతిలో మార్పువచ్చినది. ధర్మము అనుష్ఠించుట అంటే అది నిమిత్తకారణమే అగును. ధర్మమువల్ల దేవతాశరీరముగా మారదు. రైతు ఒక మడిలోని నీరు యింకొక మడిలోకి వెళ్ళవలెనంటే అడ్డుగట్టును తీసివేసివచ్చో ఇందులో నీరు ఆ మడిలోనికి స్వయముగానే వెళ్ళును. అ రీతిగా మనుష్య శరీరముగా యుండియు, తపస్సువల్లనే మార్పు కాలేదు. ప్రకృతి మార్పువల్లనే దేవతాశరీరము వచ్చును. అంటే మానవ అణువులు దేవతా అణువులుగా మారినందున మనుష్య శరీరము దేవతా శరీరముగా మారినది. తపస్సు చేయుటవలన యోగ్యత వచ్చినది. ఆ యోగ్యతవల్ల మానవ అణువులు మారి దేవతా అణువులుగా అయినవి. తపస్సువల్లనే మారలేదు. తపస్సు నిమిత్తమాత్రం. భూతములు అహంకారము ఉపాదాన కారణము. దేవతా శరీరరూపము వచ్చుటకు తపస్సుకు ముందు మానవ శరీరములో అడ్డు ఉండేవి. తపస్సువల్ల ఆ అడ్డు తొలగినది. ఆ అడ్డు

తొలగుట అంటే స్థూలశరీరములోను సూక్ష్మాయములలోను మాంస వచ్చి దేహతా శరీరముగా మారివది. తపస్సు నిమిత్త కారణ మగుటవల్ల ఉపాదాన కారణమైన అవయవములలో మాంస వచ్చి నది. అంటే మట్టి ఉపాదాన కారణము. కుమ్మరి నిమిత్తకారణము. కుండ కార్యము. అలాగే తపస్సుకుముందు మానవశరీర మునకు ఉచితమైన దేహము. సూక్ష్మాయములు ఉండేవి. అవి ఉపాదాన కారణము. తపస్సు అనే నిమిత్తకారణమువల్ల దేహతా శరీరోచితమైన కార్యముగా మారిపోయినది.

4 సూ! నిర్మాణ చిత్తాన్యస్థితా మాత్రాత్ ।

భా! అందరి చిత్తములు పంచతన్మాత్రలలోన సమిష్టి సత్వ గుణము యుండును. యోగిచేత నిర్మింపబడిన అనేక శరీరములలో యున్న చిత్తమునకు కారణము ఒక్కొక్క శరీరములో ఒక్కొక్క చిత్తము యున్నదంటే ఆ యోగియొక్క నిర్మాణము వల్లనే అన్ని చిత్తములు కలిగినవి. ఆ యోగియొక్క సంకల్పమువల్ల, అహంకారమువల్ల అన్ని చిత్తములు కలుగును. ఆ యోగి యోగప్రభావము వల్ల సృష్టించినవి కనుక నిర్మాణ చిత్తములు అయినవి. కశ్చేంద్రియములు, జ్ఞానేంద్రియములు ఈ శరీరమునకు బయట యున్నందున బాహ్యేంద్రియములు అంతఃకరణ అనగా లోపలయుండేది. దానిని అంతరింద్రియములు అంటారు. చిత్తము అంతరింద్రియము. దీనికి కారణము అహంకారము యోగి సంకల్పించుటవల్లకలిగిన ప్రకృతి అగు అహంకారములో మాంస కల్లుటవలన అనేక చిత్తములు కల్గును. ఐతే అన్ని శరీరములలో అన్ని చిత్తములు యుంటే ఆ చిత్తములన్నియు ఒకేరకముగా యుండునా! భిన్నాభిప్రాయము కలిగియుండునా! అని శంకరాగా అన్ని చిత్తములలో ఒకదానికి భోగము మీద ఇకొంక దానికి విరాగము మీద యుంటే ఎట్లు

ఆ యోగి ఆ భోగములను అనుభవించగల్గును. ఆ యోగి చేత సృష్టింపబడిన అనేక మందిలో అనేక చిత్తములు యున్నవి.

6 నూ! ప్రవృత్తిభేదే ప్రయోజకం చిత్తమేక మనశేనామ్।

భా! అనేక చిత్తములకు భేదము యుండునుగాని ఆ సృష్టించిన యోగియొక్క చిత్తము ప్రకారమే ఈ అన్ని శరీరములలోను కలుగుచుండును. అనగా ఆ యోగి చిత్తములో ఒక శరీరము తీర్థయాత్రలకు వెళ్ళవలెనని తలచిన అలావెళ్ళును. ఒక శరీరము భోగమును అనుభవించవలెనని తలచిన ఆ శరీరము అలాచేయును. అలాగే అన్ని శరీరములను కూడ తన సంకల్పానుసారముగా నడిపించును. ఆ శరీరములన్నిటిని వాటిలోని చిత్తములన్నిటిని ఎట్లెట్లు చేయవలెననిన అట్లు యోగియొక్క సంకల్పానుసారమే జరుగును. ఆ చిత్తములన్నిటికి ఒక చిత్తము కారణముగా యున్నది.

7-9-1974 శనివారము

8 నూ! తతస్థ ద్విపాకాను గుణానా మేవాభి వ్యక్తి ర్వాసనానామ్।

భా! ముందు కర్మలు అభివ్యక్తమైనచో ముందు చెప్పిన పాపము, పాపపుణ్యము, పుణ్యము, పూర్వము నాలుగు రకముల కర్మలు చెప్పెను. యోగులు ఆ యోగులు అని. యోగులకు ఆ శుక్లకృష్ణమనియు ఆ యోగులకు కృష్ణం శుక్లం.

ఆ మూడు కర్మఫలములు వీరియున్నవో వాటి వాసనలు ఆ యోగులు 3 రకముల కర్మలు చేయుదురు. ఒకటి పుణ్యకర్మలు, రెండు పాపకర్మలు, 3 పుణ్యపాపమని మిశ్రమ కర్మలు చేసెదరు. ఆ కర్మఫలములనిచ్చి తీరును. ఆ కర్మలు చేసినది ఇతరులకు తెలిసినా తెలియకపోయినా కర్మఫలచాతయగు ఈశ్వరునకు మాత్రము అంతయు తెలియును. సంకల్పము నహా తెలియును. అది ఎట్లు అంటే అంతఃకరణకు సాక్షిరూపముగా చూస్తూయుంటాడు. కనుక

కర్మలు చేసేటప్పుడే బాగ్రత్త పడవలెను. సజ్జన సాంగత్యమువల్ల రాగ ద్వేషాదులను తగ్గించుకొనవచ్చును. ఆ రాగ ద్వేషాదులు ఎక్కువగా యున్నచో సజ్జన సాంగత్యము కూడ ఉపయోగపడదు. భగవద్భక్తి మహాప్రయత్నము వలనకాని కలుగదు. యమదూతల చేతిలో చిక్కిన తర్వాత ఏడ్చేకంటే ఆ ఏడుపు ముందుగా ఏడ్చినచో ఫలము కలుగును. ప్రారబ్ధము తప్పదుకాని అగామి మన చేతిలో యున్నది. దుర్జనులతో స్నేహముచేస్తే దుష్టులు, పాపులు అయిపోయెదరు. సజ్జనులతో సహవాసము చేస్తే సన్మార్గము, పుణ్యము కలుగును. సత్వగుణము ఎక్కువగాయున్నచో అట్టివాడు పూర్వజన్మలోనే భగవంతుని గురించి ఎక్కువ పాటుజడినవాడు అగుదురు. కనుక ఈ జన్మలో రాగ ద్వేషాదులు ఎక్కువగా యున్నవాడు వాటిని తగ్గించుకొనవలెను. మనుష్య జన్మవచ్చి మంచికర్మలు చేయగా మరల వేయిజన్మలు, దేవతాజన్మలు వచ్చిన తర్వాత మరల మానవజన్మ వచ్చును. ఐతే దీనికి పూర్వము దేవతా జన్మ గదా రావలెను. అలా రాక వేయిజన్మల పూర్వముగల మానవజన్మ రావచ్చునా అని సం దేహము కలుగగా అలావ్యవధానము యున్నను వచ్చునని అంటున్నాడు.

9 సూ! జాతి దేశ కాల వ్యవహితా నామ శ్యానం

తర్యంస్మృతి సంస్కార యోగేక రూపత్వాత్ ।

భా! జన్మలలో, దేశములో, కాలములో, వ్యవధానము యుండవచ్చు. ఒక మానవజన్మ, వేయి దేవతాజన్మలు, మరల మనుష్య జన్మకు వ్యవధానము యున్నను, జన్మలలో వ్యవధానము యున్నను, అలాగే వేయి జన్మలయందు పుట్టిన మానవజన్మ లండనులో అనుకోండి మరలా వేయి దేవతాజన్మల తర్వాత వచ్చిన మానవజన్మ భారత దేశములో వచ్చును. కాలము అంటే ఆ మానవజన్మకు ఈ మానవజన్మకు కొన్ని వేల సంవత్సరములు వ్యవధానము యుండును.

అనగా సంస్కారము జనుసరించి స్మృతియుంటుంది. స్మృతిని అనుసరించి సంస్కారము యుంటుంది. అనగా వెంకటేశ్వరులను చూచినవానికి సంస్కారము యుండును. వానికి స్మృతికలుగును. అసలు వెంకటేశ్వరులను చూడని వానికి సంస్కారములేదు.

ఇక స్మృతి ఎక్కడిది? జపధ్యానాదులు చేయుపద్ధతిని గురువు గారు లక్ష్యము చూపినను ఆధ్యాన సమయములో ఆ గురులక్ష్యము నందే మనసు నిలుస్తుందా? లేదు. ఏవేవోజ్ఞాపకము వచ్చును. అంటే ఆ స్మృతి సంస్కారము ఉన్నందుననే మనసు ఆలా పోవుచుండును. వేయి జన్మలకు ముందుగల మనుష్య సంస్కారము వేయిజన్మల అనంతర దేవతాజన్మ పోవునపుడు మానవజన్మ సంస్కారము స్ఫురించును. మానవజన్మ వచ్చును. చనిపోవు వానికి తాబోయే జన్మ కండ్లకు కట్టినట్లు కనిపించును. జడభరతునకు జంక స్ఫురించినది. జంకజన్మ వచ్చినది దేశ, కాల, జన్మలతో వ్యవధి యున్నా జన్మలు వచ్చుటకు స్మరణయే కారణము కాని దేశ, కాల, జన్మలవల్ల ప్రయోజనములేదు. ఎట్టిపని చేయుచున్నాసరే. అనగా సర్వకాల సత్వావస్థలయందు మనస్సులో భగవత్ స్మరణ చేయుచునే యుండవలెను. “అత్యంత కేమాత్ర పురీష అన్నాకు” కనుక ఎప్పుడూ దైవస్మరణ మడువరాదు. స్మరణ చేయకపోతే మలమాత్ర విసర్జన సమయములో ప్రాణము పోలేనో! కనుక ఎప్పుడూ స్మరణ మానరాదు.

10 సూ! తాసాయ నాదిత్వం చాశిషో నిత్యత్వాత్ ।

చీమ మొదలు బ్రహ్మవరకు కూడ ఉండాలనే యుండును. కాని చచ్చిపోవాలని యుండదు. అందరి యొక్క స్వరూపము నిత్యము త్రికాలావాధ్యమైనది. అదే ఆత్మ, అదే సత్యము, జ్ఞానము అనంతబ్రహ్మ! ఈ శరీరము ఒకప్పుడుండును. ఒకప్పుడు లేదు. కనుక ఇది సత్యముగాదు. ఏలే అసలే లేనిది వచ్చునా?

అని ఒకప్రశ్న వచ్చును. ఎలా అంటే నువ్వులనుంచే తైలము వచ్చునుగాని ఇసుకనుండి కాదుగా! అలాగే కారణమందు కార్యము యుంటేనే తరువార పుట్టుననేది సత్కార్యవాదులు. కార్యము వ్యక్తముకాక ముందు కారణము అణగియుండును. అనగా బీజము కారణము, చెట్టు కార్యము అబీజమందు చెట్టు అణగియున్నట్టు కారణమందు కార్యము అణగియుండును. అనగా మట్టి నుండి కుండ పుట్టును. మట్టిలో కుండయున్నది. కాని తానిని కుమ్మరి నిమత్త సూత్రముగా యుండి వికసింపజేయును. అంటే కార్యసామగ్రి ఏర్పడినప్పుడు కార్యరూపము ధరించును. శనగ గింజలో చెట్టుయున్నది. కాని అది భూమిలోపెట్టినా మొలకరాదు నీకుపోయాలి, గాలితగలాలి ఎండకూడ తగలవలసినదే. అలా పంచభూతముల సహాయమువల్లనే మొలకవచ్చును. సామగ్రి అనగా ఒక కార్యము పుట్టుటకు కావలసిన వన్నియూ చేరిననే సామాగ్రి అగును. కార్యము కారణములో యున్ననే పుట్టునుగాని లేనిది పుట్టదు. నూనె నువ్వులనుంచే పుట్టును కాని యిసుకనుండి పుట్టకు కుండ మట్టినుండి పుట్టునేగాని, రాతినుండి పుట్టదు. అలాగే అందరికి ఎల్లప్పుడు ఇట్లనే ఉండాలనే భావము యుండును. అందరూ ఈ జన్మకు ముందుకూడ యున్నారు. ఆ జన్మలోకూడ అలాంటి సంస్కారము వాసనలు యుండును.

ఆ వాసనలవల్లనే మరల జన్మ వచ్చుచుండును. అన్నీయున్న వాళ్ళు నేను పూర్వజన్మలో మంచి పుణ్యము చేసుకొన్నాను. కనుక నాకు అన్నము, వస్త్రము, ఉండుటకు యిల్లు ఉన్నదియని అనుకొనుచుండురు కదా! కనుక వాసనలు పూర్వజన్మమును సూచించుచుండును.

11 సూ! హేతు ఫలాశ్రయా లంబనైః సంకృహీత

త్వాదేనామథావేత ద భావః ।

భా! వాసనలు అనాదిగా వచ్చుచున్నవి. అనాది ఎట్టిదంటే ప్రవాహము మాదిరిగా ఆ వాసనలు హేతువుల చేతను, ఫలముల చేతను, ఆశ్రయము చేతను ఆలంబనముల చేతను సంగ్రహింప బడినవిగాన ఆ వాసనలకు అభావము కలుగును. అవి ఎప్పుడు ఉండవు. ప్రవాహము మాదిరిగాయని చెప్పబడినది. కారణముపోతే కార్యము పోతుంది. వాసనలు అనాది ఐతే అవి అనంతముగాదా అనగా అనాది ఐతే అనంతముగా యుంటుందని నియమము లేదు. ఉన్న వాసనలు నశించుటచే హేతు, ఫల, ఆశ్రయ, ఆలంబనలచేత వాసనలు సంపాదింపబడినందువలన ఆ వాసనలు అభావములు అగుచున్నవని చెప్పుచున్నారు. పైనచెప్పిన 4 వాసనలకు హేతుఫల ఆశ్రయ ఆలంబనాలు అవిద్య, అస్మిత, రాగ ద్వేష, అభినివేశ అని ర్శక్తేశములు వాసనలకు హేతువు. ఫలము, జన్మ, ఆయువు, భోగము, అనుభవము అంటే ఫలము ఈ వాసనలు అంతఃకరణను ఆశ్రయించి యుండును. అంతఃకరణ ఆశ్రయము. ఏలా అంటే కంసాలివద్ద ఉండే మైనపు ఉండకు బంగారమును అకురాతితో రాసి ఆ రాపుడును మైనపు ఉండకు అంటించెదరు. అవి చేతికి దొరకవుగాని కంటికి కనుపించును. మనకు కావలసినవి అంతఃకరణమనే మైనపు ఉండలో ఉండేవి జన్మజన్మల సంస్కారాలే. ఆ మైనపు ఉండలో బంగారు ఆణువులు అంటియున్నట్లు అంతఃకరణలో సంస్కారములు అంటి యుండును. ఒకటికూడ పోదు. ఆ విజ్ఞానము కలిగిననే పోవును. ఈ వాసనలకు ఆలంబనము శబ్దాది విషయములు ఆలంబనములు అంటే విషయములన్నమాట ఈ పైనాలుగు లేకపోతే వాసనలు కూడ యుండవు. వాసనలు అనాది ఐనవి అవి నశించవనే భయము అక్కరలేదు. నశించును అని చెప్పుచున్నారు. పురుషుడు అనాది అనంతము ఐతే వాసనలుకూడ అనాదిగాని, అనగా ఏమంటే వాసనలు కార్యము నీటి ప్రవాహము ఎంత క్రిందకి పోవు

చుండునో అంత నీకు వచ్చుచునే యుండును. నీకు నాశనమై పోవు చున్నను, మరల కలియుచున్నందున అది అట్లనే యుండును, అలాగున ఈ ప్రపంచము కూడ ప్రవాహము మాదిరిగా అనాది అనగా మానవులు పోయేవాళ్ళు పోతుంటే వచ్చేవాళ్ళు వస్తూనే యున్నాడుగా, తాతలు పోయినా మనుషులు ఉంటున్నారగా దీనినే ప్రవాహము మాదిరి అనాది అంటారు, పురుషుని విషయములో అనాది అనేది లేదు, అది అంటే ఉత్పత్తి పురుషునకు ఉత్పత్తికూడ లేదు. వాసనలన్నీ హేతువుల చేతను ఫలముల చేతను, ఆశ్రయయు చేతను, అలంబనముల చేతను పుట్టేవి కనుక కార్యములు, అనాది అంటే ప్రవాహము మాదిరి, పుట్టేది నశించుట మరల పుట్టుట ఇది కార్యము, కనుక ఎడతెరిపి లేకుండ తెంపులేకుండ యున్నందున అనాది ఐనది, ఇది కార్యము, కారణము నశించిననే కార్యము నశించును, అనగా బంగారు ఆభరణము ఒకటి చెడగొట్టి మరల ఇంకొక ఆభరణముగా చేయించుకోవచ్చును, పచ్చికండ చేసి బయట పెట్టగా వర్షమువల్ల కుండ అనే కార్యము పోయింది, అనగా కారణమైన మట్టి కడిగిపోయినది, ఇక కార్యమైన కుండ ఎలాయుండును! బ్రాంతి వల్లనే రాగ ద్వేషాదులు కలుగుచుండును, అలాగాక నేను అనే ఆత్మస్వరూపమును తెలిసికొన్నచో బ్రాంతి కలుగునా! రాగ ద్వేషాదులకు ఆ బ్రాంతియే హేతువగును, ఆ రాగ ద్వేషాలు, ధర్మము, అధర్మములకు హేతువులగును. ఈ ధర్మ, అధర్మములు అనుభవమునకు హేతువులగును, అనుభవము అంటే సుఖము, దుఃఖము అనుభవించుటకు హేతువులగును, ఆ అనుభవించుట అనేది వాసనలకు హేతువులగును, ఈ రీతిగా సంసారచక్రము తిరుగుచుండును, సంచితమునుండి ఎంత ఫలొన్నుఖమగునో దానిని అనుసరించి జన్మవచ్చుచుండును. పుణ్యముగాని, పాపముగాని అధికముగా చేసినచో ఈ జన్మలోనే అను

భవమునకు వచ్చును. సామాన్యమైన పుణ్యపాపములు సంచితములోపడి క్రమముగా అనుభవమునకు వరుసగా వచ్చుచుండును. సంచితములో ఫలోన్ముఖమైన దానిని ప్రారబ్ధము అంటారు. ఆ ఫలోన్ముఖమైన దానినిబట్టి వచ్చుజన్మనే ప్రారబ్ధముంటారు. యోగి దృష్టికి సంచితము, అందులో ఫలోన్ముఖములైనవి తెలియును. కనుక యోగి వాటిని విడదీయును. ఇక భగవంతునకు తెలియు విషయము హేతు, ఫల, ఆశ్రయ, ఆలంబవాసనలు సంగ్రహింపబడను. వీటి నాశము ఎట్లంటే వివేకభ్యాతి కలిగినచో పోవును. అసగా ప్రకృతి, పురుష, వివేకము కలిగినచో నశించునందుకు. యోగులు వేదాంతుల. దృష్టిలో జీవబ్రహ్మైక్యము కలిగినచో వానవలః నశించునందుకు. ఎండమావులలో నీరు లేక నే ఉన్నట్లుతోచును, అలాగే ప్రపంచములేదు కల్పితము భ్రాంతి ఎండమావులుగా కనుపించుటకు కారణము, ఎక్కవ ఎండ, మునుక వేడి కలిసి అత్యధికమగుటచే నీరు ప్రవహించునట్లు కనబడును నీరులేకనే ఉన్నట్లు కనుపించునట్లు ప్రపంచము లేకనే ఉన్నట్లు కనుపించును.

ఐతే ఏదో ఒక అధిష్ఠానము ఉంటేనేగాని భ్రాంతికలుగదు. రజ్జు సర్ప భ్రాంతివలె చూసేది, తినేది. అభ్రాణించేది, స్పృశించేది అంతా పరమాత్మనే కాని మనము అనుకునేది అంతా శబ్ద, స్పర్శరూపాదులనే ప్రపంచరూపముగా అనుకుంటాము. ఇది, వేదాంతాలు చెప్పేదరు. రజ్జువునుచూచి పాము అనుకొన్నాడు, దీపము సాయముతో చూచి త్రాడు అనుకొన్నాడు. త్రాటియొక్క అజ్ఞానముచేత పాముగా కనిపించినది. అలాగే పరమాత్మ యొక్క అజ్ఞానముచేత ప్రపంచముగా కనుపించుచున్నది. ప్రపంచకల్పనకు అధిష్ఠానము బ్రహ్మము. కల్పిత పదార్థము అధిష్ఠానముకంటే వేరుగాయుండదు. అలాగే బ్రహ్మమునందు కల్పితమైనప్రపంచము బ్రహ్మమే అధిష్ఠాన దృష్టితో బ్రహ్మముగాను ఆరోపితదృష్టితో

ప్రపంచముగాను కనుపించును. ఉన్నదానిని ఉన్నట్లు ఎవరు తెలిసి కొండుకో వారికి సమస్త సంసార బంధము తొలగిపోవును. ఇది వేదాంతుల పద్ధతి, యోగుల పద్ధతి ప్రకృతి పురుష వివేకము, ఇదే జ్ఞానము అంటే ప్రకృతి వేరు పురుషుడు వేరుగా భాసించుటనే వివేక మంటారు. అలా వేరుగా తెలిసికోవడమే యోగులయొక్క జ్ఞానము. యోగులకు ప్రకృతి సత్యమే కాని పురుషుడు వేరుప్రకృతి వేరు అని తెలిసికొన్నచో దానికి ఇక జన్మలేనట్లు జ్ఞానము కలిగినట్లు యోగుల దృష్టిలో ఉండును. పురుషులు బహుమంది అని యోగులందురు. వేదాంతంలో బుద్ధికి తోచే దానికై వేర్వేరు అనిన ఒక్కడే ఉపాధి భేదంవల్ల పురుషులు భిన్నముగా కనిపించెదరు. అదెట్లనిన ఖుటా కాశ, మతా కాశములవలె ఉపాదులు భిన్నంగా ఉన్నందున ఆ కాశముకూడ భిన్నముగా గోచరించినను, మహాకాశ మొక్కటే అలాగే ఉపాధి భేదముచే భిన్నముగా కనుపించిన వస్తువు ఒక్కటే. ఈ ఉపాదులు నశించెడివే కనుక పరమాత్మ ఒక్కడే సత్యము. అంటే పరమాత్మయే ఉపాధిలో ప్రవేశించెను. కనుక ఉపాధిభేదము వల్ల తేవుడందురు. జీవరూపముతోనున్నను వాస్తవముగా అందరిలో ఉన్నది పరమాత్మయే. ఉపాదులు వేరు వేరుగా గోచరించినను, వస్తువు మాత్రము ఒక్కటే. సంప్రజ్ఞాత సమాధిసే ప్రకృతి పురుష వివేకమంటారు. అది వేరే ఇది వేరు అనేదికుండ పరమైరాగ్యముచేత పోయినచో అది అసంప్రజ్ఞాత సమాధియగును. యోగులుగావి, జ్ఞానులుగావి, చేసే సాధనలను ఆదరపూర్వకముగా ఆచరించవలెను, అంటే తాను అచ్యుష్ఠిచే దానియందు గొప్పదనే ఆదరము ఉండవలెను. వ్యవధానము లేకుండా సాధన జరుగవలెను. అలా అయితే ఆ వస్తువు సాక్షాత్కారమగును. నిరంతరము సాధనచేయుచుండవలెను. కొంతసేపు దైవభావములో నుండి మరల అది మరచినచో ఇతర చింతలు వచ్చును. అట్లు

వచ్చేది ప్రకృతి సంస్కారము, కనుక తన లక్ష్యము సాక్షాత్కారము కాక పోవుటకు కారణము ఇదే. ధ్యానమును చిరకాలము పట్టుదలతో అపారంభము లేకుండ అనుష్ఠించినచో తప్పక జ్ఞానము మోక్షము కలుగును. సాధనయందు ఆదరభావము, గౌరవ భావము ఉండవలెను.

పురుషుని ప్రతిబింబము బుద్ధిలో పడినచో ఆబుద్ధిలోగల దోషములు ప్రతిబింబములో గోచరించుటచే ఆ దోషములన్నియు నావేయని భావించి, కష్టాలు, దుఃఖాలు పడుచుండురు. ఆదర పూర్వకముగా చేసినచో ఆ రాజస్, తామస్, గుణములు నశించి బుద్ధికిశుద్ధి వీర్పడును.

బుద్ధివేకు పురుషుడువేరు అని తెలిసికొన్నచో అపుడు బంధము పోవును. అలా వేకు అని ఎప్పుడు తెలిసికొనునో అదే జ్ఞానము. దానివల్ల పరవైరాగ్యము కల్గి ముక్తి మోక్షము లభించును. అష్టాంగయోగములను ఆదరముతో నిరంతరము సత్కార్యాసేవతో అనుష్ఠించిన వాసనలు నశించిపోవును ఇక జన్మకు కారణము కాదు. కనుక తనను ఆ వాసనలు అంటకుండా పోవును.

12-9-1974 గురువారం

లేనివాసనలకు ఉత్పత్తి అనేది సంభవించదు ఇది మొదటిది “కళి విషాణం” అనగా కుండేటి కొమ్ము, కుండేటికొమ్ము అనే వస్తువు లోకములోనేలేదు. వాసనలు అనేవిలేవు అంటే ఇక అవి పుట్టేది లేదు. కనుక ఉత్పత్తి కుదరదు. రెండవప్రశ్న-వాసనలు ఉద్భవని అనుకుంటామంటే ఉన్న వాసనలు పుట్టుట ఎట్లంటే దానిని కూడ ఆసంభవము అంటున్నాడు. చిచ్ఛక్తి అంటే యోగు లచేత అంగీకరింపబడిన పురుషుడు వీనికి ఉత్పత్తిలేదు. ఎప్పుడూ ఉండేదేఅంటే ఆ పురుషుడు మూడు కాలములలోను ఉంటాడు. కనుక ఉత్పత్తి కుదరదు వాసనలు లేవు అనేది కుదరదు లేవు.

కనుక ఉన్నది అందామా అంటే వున్నవాటికి ఉత్పత్తి కుదరదని అంటున్నారు. పోతే లోకములో అభివ్యక్తము-వ్యక్తము అన్నారు అంటే ముందు వానివాని కారణములో సూక్ష్మముగా ఉన్నవి తత్కాల వ్యక్తమగును. కార్యము కారణ ముందు అణగియుండును. తగిన సామగ్రి కుదిరినప్పుడు కారణ ములో అణగియున్నది వ్యక్తమగును. ముందు కారణము యున్ననే వ్యక్తమగును. అంటే పుట్టును, పుట్టునుగాని లేకపోతే పుట్టజాలదు అనగా యిసుకయందు తైలము పుట్టునా! తిలలయందు పుట్టును. అంటే ముందు తిలలలో తైలముయున్నది. సాధనవల్ల అది వ్యక్తమగును. కుండ మట్టిలోనుండే తరువాత పుట్టును. ఆభరణము బంగారములో అణగియుండి తరువాత పుట్టును. సామర్థ్య రూపముగా అణగియుండి సాధన సామగ్రి ఆమరినచో ఆ వస్తువు పుట్టును. అనగా అభివ్యక్తమగును.

12 సూ! అతీతా నాగతం స్వరూపతో స్త్యధ్వభేదార్థశ్చాణాం!

తా! ధర్మమునకు కాల, భేదము వలన భూతకాలము వర్తమానకాలము, భవిషత్ కాలమందురు. ఈ ధర్మములయొక్క కాల భేదమువలన తన స్వరూపముతో ఎప్పుడూ ఉండును పరిణామరూపముగా యుండును. అనగా భ్యాన రూపముగా యుండి అన్న రూపముగా మారి అదే మలరూపముగా భూమమీదయుండి, భూమిలో కలసి భూమి రూపమును ధరించును. అంటే పరిణామ రూపముగా ప్రకృతి సత్యమే అంటే అతీత అనాగతములు కారణమునందు యిమిడియుండును. వర్తమానకాలము వ్యక్తమై కనిపించును, ఘటమును తీసికొనండి. మొదట మట్టిని కుమ్మరితయారు చేయగా రూపనామములతో ఘటముగా అభివ్యక్తమైనది. అంటే నామ రూపములతోయున్నది. కుండ పుట్టకముందు మట్టిరూపములోయుండి యుండినది, అనభివ్యక్తముగా యుండును. భవి

వ్యక్త కాలములోకూడ నశించిపోయి నామరూపములు రహితమై యుండును. వర్తమాన కాలములో వ్యక్తమగును. ఐతే కారణము ఎప్పుడూయున్నది. అంటే భూతి భవిష్యత్, వర్తమాన కాలములలో యున్నది. ధర్మి అవగా ధర్మముకలది. పుష్పములో తెలుపు అనే ధర్మముయున్నది. ధర్మి అంటే పుష్పము. ధర్మము అంటే తెలుపు. పుష్పము పుట్టకముందు మొగ్గలు అణగియుండును. దానినే అనభివ్యక్తముగా అణగియున్నదందుకు. అంటే శక్తిరూపముగా యుండును. విత్తనములో మొలక సామర్థ్యరూపముగా అంటే శక్తి రూపముగా ఉంటుంది. దానిని భూమిలో పెట్టి నీరుపోస్తే మొలక వచ్చును. అప్పుడు గోచరమగును, వ్యక్తమగును. భవిష్యత్ కాలములో నశించిపోయి కారణములో అణగియుండును. అంటే దీనిని బట్టి యోగులు, సాంఖ్యులు, సత్కార్యవాదమును అంగీకరించినట్లు అయినది. అనగా కార్యమూ కారణమునందు అణగియున్నదని కార్యము కారణమందు అణగియుండక పోయినచో యిసుక నుండి తైలము పుట్టునా? లేదు అంటే యిసుకలో తైలరూప సామర్థ్యము, శక్తి లేదు. ఆ శక్తి ఆ సామర్థ్యము పూవులలో యున్నది. కనుక తిలల నుండినూ నె పుట్టును. కారణములో అనభివ్యక్తముతో ముందు యున్ననే కార్య రూపముగా అభివ్యక్తమగును. అంటే ఉత్పత్తియగును. అభివ్యక్తమన్నా ఉత్పత్తియన్నా ఒకటే. వాసనలు కారణమునందు అణగియుండుననియు అలా ఉండినందుననే పుట్టును అని చెప్పుచున్నాడు. ఆ వాసనారూప బంధము తత్వజ్ఞానమును సంపాదించిన ఆ వాసనా బంధము అట్లనే యున్నచో జన్మలు వచ్చుచునే యుండును. అప్పుడు కష్టములు, దుఃఖములు తప్పవుగా! కనుక కష్టపడి తత్వజ్ఞానమును సంపాదించిన ఏమి ఫలమని సందేహము కలుగగా తత్వజ్ఞానము సంపాదించిన వానికి వాసనలకు సంబంధము లేకుండ పోవును. తత్వజ్ఞానమువల్ల సంబంధము ఎప్పుడూ లేకుండ పోయినదో అప్పుడు కారణమందు అణగియుండును. తత్వజ్ఞానము సంపాదించక పోయినచో

వర్తమాన కాలములో సుఖదుఃఖ రూపములైన వాసనలు చిత్తము నందు సంస్కారరూపముగా యుండి బాధించుచుండును. వాసన వర్తమాన కాలమగుటయే బంధము వాసన అనాగత కాలికమైనచో అనగా భవిష్యత్ కాలమునకు అంకితమైపండున అంటే తత్త్వజ్ఞానము సంపాదించినవానికి అనాగత కాలమునందు అనగా కారణమందు అణగిపోవును.

అతీతాగము అనగా ప్రారబ్ధకర్మ ఉన్నంతవరకు జీవించి యుంటాడు కనుక తత్త్వజ్ఞానము కలిగిన ఫలమును యిచ్చుచుండును. శరీరము విడిచిన తరువాత వాసనలకు వీనికి సంబంధముండదు కనుక అది మోక్షము. ఇంతేకాని వాసనలు లేకుండ పోయేది కాదు. ఆగామి కర్మలనగా జ్ఞానము కలిగిన తర్వాత చేయబడిన కర్మలవలన పుణ్యము, పాపము, యుండనే యుంటుంది. జ్ఞానికాని, అజ్ఞానికాని ఒక్కక్షణము కూడ కర్మలు చేయకుండ ఉండరు. కాని జ్ఞాని చేసిన కర్మలు అతనికి ఫలపాపకములు కాదు. ఐతే అఫలమేమగునంటే అజ్ఞానిని దూషించిన వారికి పాపము చేతును. పూజించే వారికి పుణ్యం చేతును. ఇక అజ్ఞానికి ప్రారబ్ధము యున్నంతవరకు శరీరము యుండి ప్రారబ్ధము వీరిన తర్వాత ఈ శరీరము పోవుచు. వానికి ఏ విధమైన కర్మలులేవు అదే మోక్షము. యోగులకు ప్రకృతి సత్యము కనుక వాసనలు అతీతానాగతములతో కలసిపోవును. వేదాంతులకు జగత్తు మిథ్య ఎట్లైన రజ్జు సర్పముమాదిరిగా.

తత్త్వజ్ఞానము కలిగినచో సంచితము నశించును. ప్రారబ్ధము అనుభవించుటతో పోవును ఆగామి అజ్ఞానిని దూషించిన వారికి దూషించిన వారికి పోవుచు ఇక అట్టివానికి ఏవిధమైన కర్మలు లేవు కనుకనే దానికి మోక్షము కలిగింది. జగన్మిథ్య అంటే ఒకనికి ఒక కొడుకున్నాడు. వానికి జబ్బుచేసినందున డాక్టరు కొరకు

వెళ్ళగా ఈ రాత్రి సమయములో ఎట్లు వెళ్ళేది. ఉదయము వచ్చే దనని డాక్టరు చెప్పగా ఆయనకూడ ఆ రాత్రి అక్కడే పడుకొనగా ఒక స్వప్నము వచ్చినది. ఆ స్వప్నములో ఒక భార్య, ఒక బిడ్డ, ఆ బిడ్డ చనిపోయినట్లు స్వప్నము వచ్చినది. ఉదయముననే డాక్టరు ఆయన యింటికి వెళ్ళేసరికి ఆ పిల్లవాడు ప్రమాదస్థితిలో నున్నందున తల్లి ఏడుస్తూ భర్తతో ఈ స్థితిలో యుండగా రాత్రివెళ్ళి ఇప్పుడు వచ్చావా అని గోలచేయగా తానికి ఆయన అయ్యో రాత్రి స్వప్నములో ఒక బిడ్డ చచ్చిపోయినది యిప్పుడు పిల్లవాడు ప్రమాదస్థితిలో యున్నాడు, చచ్చిపోయిన పిల్లకోసము ఏడ్చేదా? ఈ చావబోయే పిల్లవానికోసం ఏడ్చేదా అన్నాడు. అనగా రాత్రి వచ్చినది చిన్నస్వప్నము. ఇది పెద్ద స్వప్నము అని గ్రహించేది. దుఃఖము పూర్తిగా పోయి శాశ్వతముగా శాంతి కలుగ వలెనంటే ఒక్క ఆత్మజ్ఞానము వల్లనే కలుగును. ఎంతెంత ధనము, భూములు, భోగములు ఉన్నను సుఖము, శాంతి లేదు వారి శాంతిసుఖములు నీటిలో బుడగవంటివి. అంటే యిట్టే సుఖమువలెతోచి వెంటనే దుఃఖమును కలిగించును. కనుక అనిత్యమైన ఈ శరీరములో నుండియే యీ శరీరము పోకముందే ఆత్మజ్ఞానమును సంపాదించుకొనండి. దీపముండగనే యిల్లు చక్కబెట్టుకొనవలెను. ఆత్మజ్ఞానము తప్ప యితర సుఖములన్నియు తుణికములే. కనుక ఈ శరీరము తుణికమైనా ఉండగనే యీ జన్మకు వచ్చిన పని పూర్తి చేసుకొనండి వచ్చే జన్మలో చేసుకొనెదమన్నచో వచ్చే జన్మ మానవుడుగా వచ్చునో లేదో ప్రారబ్ధము సంచితమునుండి ఫలొన్నుఖమైనది వచ్చుచుండును. కనుక ఏ జన్మ వచ్చునో, అందువలన ఈ జన్మలోనే ఆత్మజ్ఞానము కొరకు ప్రయత్నము చేసి ఆత్మశాంతిని సుఖమును పొందండి.

13.9.1974 శుక్రవారము

13 సూ! తే వ్యక్త సూక్ష్మాగుణాత్మనః॥

భా! పైన చెప్పిన ధర్మములు వ్యక్తములు, సూక్ష్మములు, త్రిగుణ స్వరూపములై యున్నవి. గతము అంటే భూత కాల సంబంధము. అనాగతము అంటే భవిష్యత్తుకు సంబంధము. ఇవి ధర్మియఁడు సూక్ష్మరూపముగా యుండి వర్తమాన కాలములో వ్యక్తమగును అంటే ప్రకటమగును ఈ అన్నియు గుణముల పరిణామములే అనగా సత్త్వ, రజస్తమోగుణముల పరిణామమే ఆ ధర్మములు మహాబాదులు దీనికి ధర్మము ప్రధానము. అనగా ప్రకృతి దాని నుండి మహాత్ము ధర్మియగును అహంకారము పంచతన్మాత్రలుపంచ భూతములనుండియే సకలభూతములు పుట్టును. ప్రకృతినుండి భూతములవరకు సత్త్వరజస్తమోగుణపరిణామములే. సత్కార్యవాదము అంటే కారణములో కార్యముఁడియే తర్వాత పుట్టును. పుట్టకముందు సూక్ష్మ రూపముతో కారణమునందుండును. పుట్టినదనగా వ్యక్తమగును. సశించినచో మరల కారణములో కలసి పోవును. మట్టియే కుండ అగును. ఆ కుండ పోయినచో మరల మట్టిలోకలిసి పోవును కదా దీనిని తీసికొనండి ఇంతవరకు సమస్త పదార్థములు త్రిగుణాత్మకములని చెప్పబడెను.

14 సూ! “పరిణామైకత్వాద్వస్తు తత్త్వమ్”

భా! పరిణామము ఏకమగుటవల్ల గుణములు అనేక మైనను దీపము అనగా ప్రమిద, నూనె, వత్తి, జ్యోతి ఇవి అన్నియు కలిసిననే దీపమగును. ముందు వేర్వేరుగా యున్నను జ్యోతిపెలిగినదంటే ఆ మూడు ఒకటే యగును. అలాగే అంగా, అంగీభావము అనగా సమన్వయము అనగా నూనెవత్తి జ్యోతి ఈ మూడు కలిసిననే దీపము. ఏ పదార్థములకు అంగ అంగీభావము ఁటుందో అవి అన్నియు అనగా ప్రకృతి మొదలు భుటపర్యంతముండే పదార్థము

లన్నియు త్రిగుణాత్మకములే. గుణములు వేరై నా వస్తువుమాత్రము ఒక్కటే యోగాచారమతము ఊచిత విజ్ఞానము అనగా ఒక వస్తువును బుద్ధి సృష్టించుట జ్ఞానము. వైరాగ్యమంటే బుద్ధి. ఆ బుద్ధి దూషజ్ఞానము ఊచితమే. కాగితముగా కనుపించి ఒక్క ఊణము మాత్రమేయుండి నశించును. అంటే ఆ సంకల్పము పోతూ అట్టి పదార్థజ్ఞానమును సృష్టించి నశించుచుండును. ఈ ప్రకారము ఆ వస్తువు మీకు కనుపించునట్లుగా చేయును. అంటే ఆ వస్తు సంకల్పము కలిగి ఊణములో నశించును. అలా నశించుచూ ఇంకొక త్రొత్తది తన సదృశ్యమైన సంకల్పమును పుట్టించి నశించుచూ ఇలాగ కనుపించుచుండును.

13 సూ! వస్తుసామ్యే చిత్తభేదాత్ తయోర్వి భక్తః పన్తాః।

భా:- వస్తువు ఒక్కటిగా యున్నను చిత్తములనేకములగుట వలన అనగా ఒక స్త్రీ భర్తకు భార్యగా, బిడ్డకు తల్లిగా, సపత్నికి విధానిగా, సోదరునకు సోదరిగా, భిన్నభిన్నముగా కనుపించుటలేదా అలాగే జ్ఞానములు అనేకము. వస్తువు మాత్రము ఒక్కటే అలా అనేకమగుటకు చిత్తభేదములు కారణము జ్ఞానము వేరు, వస్తువు వేరు. జ్ఞానము వస్తువు ఒక్కటేయనుట కుదరదు.

14-9.1974 శనివారము

అద్వైత వేదాంతులలో సృష్టి, దృష్టి వాదము సృష్ట, దృష్టి వాదము అని రెండు రకములుయున్నది. ముందే పదార్థములు సృష్టింపబడియుండును. ఆయున్న పదార్థముల జ్ఞానము తరువార వ్యక్తులకు తెలియును. దృష్టి, సృష్టి వాదమనగా వస్తుజ్ఞానము కలిగిననే అపదార్థముయుండును. వస్తు జ్ఞానముపోలే పదార్థము అనగా అవస్తు జ్ఞానము ఎంత సేపుయుండునో అంత సేపు ఒక్కటే జ్ఞానమని అంటారు యోగులు. అలాకాక, ఊచిత విజ్ఞాన వాదము అనగా

ఒకటిపుట్టి అది వశించిపోతూ వారల యింకొక దానిని తన సదృశ్యమైన సంకల్పము పుట్టి వశించునని అందుడు. దృష్టి అంటే జ్ఞానము. ఎప్పుడు దృష్టి కలిగినదో అప్పుడే పదార్థము పుట్టి కనుపించును. అజ్ఞానము పోయినచో పదార్థముకూడ పోవును. దృష్టి సృష్టి వాడులలో పారమార్థిక సత్య, ప్రాతిభాషిక సత్య వీరు తీవ్ర వాదులు కనుక ఎల్లప్పుడూ “అహం బ్రహ్మాస్మి” దృష్టిలో ఉండురు. మిగత అంతా మిథ్య అని వారిభావము.

వేదాంతులలో రెండవ రకము పారమార్థికసత్య, ప్రాతిభాషికసత్య, వ్యావహారికసత్య యని మూడు సత్యాలుండును. వ్యావహారిక అంటే బాహ్య వస్తువులను తెలిసికొని ఉపయోగించుట. ఇది ఎప్పుడు పోవునంటే “అహంబ్రహ్మాస్మి” దృష్టి కలిగినచో ఈ వ్యవహారము పోవును విదేహముక్తి అంటే దేహములేని వాడు జీవన్ముక్త దశలో పదార్థములు యుండును గాని అవి కలలోని పదార్థములవలే యుండును. ఆ పదార్థములు కనుపించినను కలలోని వస్తువులవలే మిథ్య అని, అహంబ్రహ్మాస్మి యను భావములో నుండుడు రజ్జువు సర్పముగా కనిపించినదంటే చూచినపుడు త్రాడు సర్పముగా పుట్టి కనిపించినది. ఈ ప్రపంచములో అన్నియు అజ్ఞానము వల్లనే పుట్టును. అలాగే త్రాడును ముందు అజ్ఞానము వలన సర్పమనుకొన్నాడు. బాగా దగ్గరకు పోయి చూచి అయ్యో పామునుకొన్నానుగాని కాదు త్రాడు అనుకొన్నపుడు అప్పటివరకు యున్న పాము ఏమైపోయినట్లు! అంటే ఆకల్పవశు హేతువై నది ఒకటి యున్నదే అదే అజ్ఞానము.

అజ్ఞానము వలన దాని నిజము తెలియక కల్పనకలిగి పాము అని అనిపించినది. చూడగా ఆ పాము అధిష్టానముగా మిగిలి యున్నది. అంటే రజ్జురూపముగా మిగిలియున్నది. లోకములో త్రాడుయందు పాము కనిపించును యిది దృష్టాంతము, బ్రాహ్మాంత

కము అనగా ప్రపంచము. బ్రహ్మమునందు అనగా బ్రహ్మయే అందరికీ ప్రపంచముగా కనుపించుచున్నది. బ్రహ్మమే భ్రాంతివల్ల ప్రపంచముగా కనుపించుచున్నది. ఈ విధముగా ఎంతవరకు కనుపించునో నీకు బ్రహ్మజ్ఞానము ఎప్పుడు దృఢముగా కలుగునో అప్పుడు ప్రపంచభ్రాంతి పోవును. అది ఈ దశగాని, ఇంకెన్ని దశలుగాని యుండి బ్రహ్మజ్ఞానము కలిగెనేగాని ప్రపంచభ్రాంతి పోకలదు. అధిష్ఠానముంటే దేనియందు కల్పన కలిగినదో అదే బ్రహ్మయందు కల్పింపబడిన ప్రపంచము. జ్ఞానము కలిగినచో అధిష్ఠానమైన బ్రహ్మముగా గోచరించును. అనగా అప్పుడు కల్పితము భ్రాంతి నశించి యధార్థమైన బ్రహ్మపదార్థమే గోచరమగును. పాము త్రాడుగా మిగిలిపోయినట్లు ప్రపంచభ్రాంతి పోయినచో బ్రహ్మముగానే మిగిలిపోవును.

శ్లో! యాదృశీభావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతి తాదృశీ!

భా! ప్రపంచము సత్యము కాదు. లోపల ఏభావముంటే ఆ భావముగానే కనుపించును. ప్రహ్లాదునకు శ్రీ మహావిష్ణువు శంఖ, చక్ర, గదాదులతో కనుపించెనా? లేదు సగము మనుష్యుడిగా, సగము, సింహమువలె ప్రత్యక్షమయ్యెను. అంటే హిరణ్యకశిపుడు రాత్రిగాని, పగలుగాని, బయటగాని, లోపలగాని, మనుష్యుడుగాని, మృగముగాని, వీటిలో దేనిచేతను తాను చావకూడదని కోరుకున్నందున ఆ రూపముతోవచ్చి గడపమీదపెట్టి. రాత్రి పగలు కాని సంధ్య సమయములో మనుష్య మృగరూపము ధరించినట్టెను. శత్రు మిత్రులనే జాతి వేరుగానున్నదా లేదు. ఒకడు ఒకనికి మిత్రుడై తే ఇంకొకని! శత్రువుగా నుండును. అందుచేత ప్రపంచమంతయు కల్పితము, భ్రాంతి, శత్రు మిత్రుల భావము అంతా కల్పితము వల్లనే అట్లు గోచరించును. ఇది దృష్టి, సృష్టి భావము భగవంతునియందు గలది పారమార్థికసత్య. జ్ఞానము ఎప్పుడు

యుండునో అప్పుడు పదార్థముండును, ఆ జ్ఞానము పోయినచో పదార్థముపోవును. ఇదే ప్రాతి బాషిక సత్యం. స్వప్నములో పదార్థములు మెలకువవస్తే పోయినట్లు సృష్టి, దృష్టి, వాదము పదార్థములు ఎప్పుడు యుండునుగాని తనకు జ్ఞానము కలిగినప్పుడు ఆ పదార్థము గోచరించును. ఒక వస్తువును రాత్రి ఒక చోట పెట్టి నిద్ర లేచిన తర్వాత చూచినచో ఆ వస్తువు అక్కడేయుండును. యిది సృష్టిదృష్టివాదము. అనగా వీరు తీవ్రవాదులు. వీరు ఎప్పుడు బ్రహ్మదృష్టిలో యుండి బహిః దృష్టికి వచ్చినచో సృష్టి కనుపించును. కొద్దిసేవేయుండి మరల బ్రహ్మదృష్టికి పోయెదరు. ఇట్టి వారు దృష్టిసృష్టివాదులు వీరు వాదమును ఖండించుచున్నారు.

సూ॥ నచైక చిత్త తత్త్వం వస్తుతద ప్రామాణి

కం తదా కిం స్యాత్ ।

భా॥ దృష్టి సృష్టి వాదులు ఏక చిత్త తత్త్వము అనగా ఇది ఘటము అని తెలియుటకు నేత్రము కిరణరూపముగా ప్రసరించి ఎదుటి వస్తువునందు ప్రసరించును. అంతఃకరణము నేత్ర కిరణము ద్వారా ఘటము మీదకు వెళ్ళి తదాకారమును ధరించును

ఆవరణము వృత్తి తొలగించును. అంటే యందు ఘటమును చూడనప్పుడు తెలియుదుగా ఆ తెలియని దానిని తొలగించుటచే ఆవరణ తొలగుట అనేది. అప్పుడు చిదాభాసులు. ఇది ఘటమని ఘటజ్ఞానమును కలిగించును. ఈ ప్రకారముగానే మనము సమస్తమును తెలిసికొనుచున్నాము. దృష్టి, సృష్టి వాదులు త్రాడును చూచి పాము అనుకొన్నారు. తాగా చూచినచో అక్కడ సర్పము లేదు. ఉన్నది త్రాడే అలా భ్రాంతి కలుగుటకు ఏదో ఒక అధిష్టానము అక్కడ యుండుటవల్లనే భ్రాంతికలుగు అవకాశముండును. యిది దృష్టి, సృష్టి వాదులు చెప్పేది. అసలు జ్ఞానము లేనివారికి అతిరిక్త సత్యాపూడ అంగీకరించవలెను. తీవ్రవాదులు పారమార్థిక,

ప్రాతిభాషిక, సత్తాలనే ఆంగీకరింతురు. వీరు ఎల్లప్పుడూ పరమాత్మ దృష్టిలో నుండి బయటకు వచ్చినచో సృష్టి వుండును. వీరికి బ్రహ్మ సత్యం, జగన్నిధ్య అనే భావముండును. వేదాంతులు అంటే దృష్టి సృష్టి వాసులు. వీరు పారమార్థికసత్తా, ప్రాతిభాషికసత్తా, వ్యావహారిక సత్తాయని మూడురకములుగా చెప్పిరి. అసగా అజ్ఞానుల కొరకు వ్యావహారిక సత్తానుకూడ జ్ఞానుల దృష్టిలో మాత్రము పాఠ మార్పిక సత్తాయే.

యోగులలో ప్రకృతికూడ సత్యమందురు. మిగతావాడు 'బ్రహ్మసత్యం జగన్నిధ్య' అంటాడు. యోగులు పరమాత్మ ఎట్లు సత్యమో పదార్థముకూడ అంతే సత్యమని చెప్పుదురు.

17-9-1974 మంగళవారము

17 సూ! తదుపకాగా షేక్షీత్వా చిత్తస్యవస్తు జ్ఞాతాజ్ఞాతమ్!

భా! చిత్తమునకు విషయములు ఒకప్పుడు తెలియును. ఒకప్పుడు తెలియదు. ఎప్పుడు తెలియవలెనను నియమములేదు. మనము చూచిన వస్తువును కన్ను ద్వారా అంతఃకరణ తదాకాశమును పొందును. అంటే నేత్ర కిరణము దేనిని స్పృశించునో చిత్తము తదాకారమును పొందును. యేసమయమున విషయమునకు ఇంద్రియ సన్నికర్ష ద్వారా చిత్తముతో సంబంధము కలుగునో అప్పుడావిషయము గోచరమగును. చెరువులో నీరు గూముద్వారా కాలువలో ప్రవేశించును. ఆ కాలువ పొలమునకు సంబంధించి యుండును. అసగా చెరువు తూము ద్వారా కాలువలో ప్రవేశించును. ఆ కాలువ పొలమునకు సంబంధించి యుండును. అసగా అంతఃకరణ చెరువు తూముద్వారా అసగా వృత్తి నేత్రగోళములో ప్రవేశించును. దీనినుండి కిరణము అసగా కాలువలో ప్రవేశించి కిరణమునుండి విషయములో అసగా పొలములో ప్రవేశించును. అప్పుడు విషయము పొలమైనది. పైని చెప్పిన ప్రకారము జరిగిననే మనము విషయమును తెలిసికొనగలము.

18 సూ! సదాజ్ఞాతాశ్చిత్త వృత్తయ స్తత్ర భోః
పురుషస్యా పరిణామిత్వాత్ ।

చిత్తవృత్తులు ఎల్లప్పుడు తెలియుచునే యున్నది. ఆ చిత్త వృత్తులకు ప్రభువు అగు పురుషుడు పరిణామము తేసిచూడఁటచే సర్వకాలములయందు చిత్తవ్యాపారములు చిత్తము తదాకారము బొందినపుడు విషయములు తెలియును. చిత్తము తదాకారము పొందక పోయినచో ఆ విషయము తెలియదు. పురుషుడు అంతః కరణలోయున్నాడు. మనకు కలిగేది వృత్తులు అంతఃకరణలోనే కలుగును. కనుక అక్కడనేయున్న పురుషునకు వెంటనే తెలియును. ఆయన చిత్త వృత్తివలె పరిణమించేవాడు కాదు కనుక కలిగిన విషయములన్నియు తెలియబడును. చిత్తము విషయాకాశముగా పరిణమించునట్లు పురుషుడు వృత్తి ఆకారముగా పరిణమించే వాడు కాదు.

పురుషుడు ఉండేది అంతఃకరణలోనే కనుక ముల్లు గ్రుచ్చుకొన్నచో వెంటనే తెలియునుగాని కొంత ఆలస్యమైన తత్వాత తెలియనా! అంటే కాదు అంతఃకరణములో వృత్తి పుట్టినదంటే చాలు పురుషునకు తెలియును. చిత్తవృత్తులు జడములు. పురుషుడు చైతన్య స్వరూపుడు కనుక పురుషునియొక్క చైతన్య సమీపములో యున్న చిత్తవృత్తులను ఆ చైతన్యము తెలిసికొనును

అంతఃకరణ విషయాకారముగా పరిణమించిననే మనకు తెలియును గాని పురుషుని విషయములో అట్లుగాదు. అంతఃకరణలో కలిగిన సమస్త వృత్తులు, పురుషునకు తెలియును ఆత్మ అందరకు ప్రత్యక్షమయియే యున్నది. ఎలాగునంటే నేను, నేను అంటూ ఆత్మవస్తువు భాసించుచునే యున్నది. చిత్తము పరిణామి పురుషుడు అపరిణామి. కనుక ఎల్లప్పుడు చిత్తవృత్తులను తెలిసికొనును. పురుషుడు కూడ పరిణామి అయినచో చిత్తవృత్తులు ఒక

స్వపను తెలియుచు ఒక స్వపను తెలియబడవని చెప్పవలసి వచ్చును. కాని ఆలాపనినామికాదు కనుక సుఖదుఃఖములలో ఏది కలిగినను అంతఃకరణకు తెలియును అది అంతయు ఎప్పడీకప్పుడు పురుషుడు గ్రహించుచునే యుండును.

19 సూ. స తత్త్వాభాసం దృశ్య త్వాత్ |

భా:- చిత్తము దృశ్యమైనది. అది స్వయం ప్రకాశమైనది కాదు. పురుషుడు స్వయంప్రకాశుడు ఎప్పుడూ సోహం సోహం అని అనగా ఆతడే నేను, ఆతడే నేను అని అనగా పరమాత్మ. నేను అనగా జీవుడు సోహం అంటే ఆ పరమాత్మనేనే ఈ జీవుడనైన నేనే ఆ పరమాత్మనని మనకు తెలియకపోయినప్పటికి సోహం జపము రోజుకు 21600 సార్లు జపము జరిగిపోవుచునేయున్నది. మనము మాత్రము గ్రహించ లేకపోవుచున్నాము. జీవాత్మయే పరమాత్మ ఘటాకాశము మహాకాశ మేగాని వేరుగా లేదు మహాకాశమువలె పరమాత్మ అంతటా వ్యాపించియున్నాడు. ఘటాకాశము వంటిది ఈ శరీరము. అనగా జీవాత్మ అనండి అంతఃకరణ అనండి పరమాత్మ సర్వత్ర వ్యాపించియున్నాడు. ఉపాధివల్ల జీవాత్మ అని అనుచున్నాము ఆ జీవాత్మయే పరమాత్మ. వేరుగాదు

పతంజలి ప్రణీత యోగమును సేశ్వర సాంఖ్యముని అందురు. వీరు ఈశ్వరుని అంగీకరించిరి. సమాధి సిద్ధి కలుగవలెననిన ఈశ్వరుని భక్తిచో శరణు పొందినచో త్వరలో వారి సాధనలు సిద్ధించునని వారి మతము.

సీశ్వర సాంఖ్యులు పురుషుడు, ప్రకృతి అంటే వేరే ఈశ్వరుడనేవాడు లేడు అన్నాడు. వేదాంతులు కూడ ఒకే జీవుడు అనేక ఇలపాత్రలో ప్రకాశించివట్లుగా ఒక్కడే పరమాత్మ అనేక జీవులుగా యున్నాడనేది ఒక వాదము. జీవుడనగా హిరణ్యగర్భుడు వీనినే బ్రహ్మజీవుడంటాము. ఈయనే మొదటి జీవుడు మిగత

వారందరు స్వప్న సదృశులని అందురు. అనగా నిద్రలో స్వప్నములో లక్షలాది జనముగల సభను చూచునుకదా, కానిస్వప్నము వచ్చినవాడు ఒక్కడే కదా ఏడే సత్యము. స్వప్నములో కనుపించిన జనమంతయు కల్పితమే. అని ఏకజీవవాదులనే వారు కొందరున్నారు. అద్వైతులు ఒక్కడే పరమార్థ ఉపాదులవలన అనేకముగా కనుపించునని అందురు.

18-9-1974 బుధవారము

20 నూ! ఏకసమయేచో భయానవధారణమ్!

శా! చిత్తము స్వప్రకాశము కాదు. దృశ్యమని చెప్పబడినది. చిత్తము స్వప్రకాశమని అంగీకరించినచో యింకను దోషము వచ్చును. చిత్తము ఘటాకాశముగా పరిణమించినందున ఘటము గోచరమగునని ఇదివరలో చెప్పడమైనది. చిత్తము ఘటము. పురుషుడు అనగా చిత్తము. ఘటమును చూచినపుడు పురుషుడు దానిని గ్రహించుకొనేది అసలు అంగీకరించినది.

నాస్తికునకు పురుషుడు అని వేరు వేరు చిత్తమే అత్మ అనుకొని వారు చెప్పినది ఏమంటే చిత్తమే ఘట పటాది పజార్థములను ప్రకాశింపజేయును. అని మూడవదగు పురుషుని అంగీకరించరు. ఘటము పటము అని తెలిసికొనుటకు ప్రకాశింపజేయునది చిత్తమే అంటాడు నాస్తికుడు. వేరేపురుషుడు అనగా అత్మలేదు చిత్తమే తాను ప్రకాశించి ఘటపటాదులను ప్రకాశింపజేయును. యిక పురుషుడెందుకు అని అనెదరు.

అయితే చిత్తము జడముగదా! అది తనకు తాను ప్రకాశించలేదు గదా! ఇక యితరమును ఎట్లుప్రకాశింపజేయును? చిత్తము దృశ్యము జడము. పురుషుడే ఘటపటాదులను ప్రకాశింపజేయునని సిద్ధాంతి తన మతమును నిలబెట్టుకొన్నాడు. ఓ నాస్తికుడా! పురుషుని అంగీకరించక చిత్తమే స్వప్రకాశమని అన్నచో

ఇంకొక దోషము వచ్చును. అనగా ఉభయానవదారణమును దోషము వచ్చును. ఊణిక విజ్ఞానము దృశ్యము. జడము కనుక అధికముగా పురుషుని అంగీకరించవలెనని సిద్ధాంతి చెప్పెను.

తాను ప్రకాశించి ఘటపటాదులను ప్రకాశింపజేయుదానిని జన్య, జనక భావమందురు. అంటే బుద్ధి జనకము ఘటపటాదులు జన్యములు అగును ఊణికవాదులు ఒకే సమయములోబుద్ధిని ఘటమును తెలిసికొనలేరు. బుద్ధియున్నప్పుడు ఘటములేదు. ఘటము పుట్టినదంటే బుద్ధిలేదు అంటే రెండింటి అనుభవము ఒకే చిత్తము లేనను తాను ప్రకాశింపజేసుకొంటూ ఇతరమును ప్రకాశింపజేయజాలదు. కనుక పురుషుని అంగీకరించవలెను. బుద్ధియున్నప్పుడు ఘటము లేదు. ఘటము ఉంటే బుద్ధిలేదు. పురుషుని అంగీకరించినచో ఘటముపోయినచో బుద్ధిని, బుద్ధిపోతే ఘటమును పురుషుడు ప్రకాశింపజేయును. పురుషుడే చిత్తమును పదార్థములను ప్రకాశింపజేయును. మరల నాస్తికుడు అంటున్నాడుగదా పోనీ చిత్తము జడము దృశ్యము అన్నాడు. బుద్ధిగాకపోతే యింకొకటి ప్రకాశింపజేయునని ఆచుకొనకూడదా! పురుషుని మధ్యలో ఎందుకు నొప్పుకొనవలెనని ప్రశ్నించెను.

21 సూ! చిత్తాంతర దృశ్యేబుద్ధి బుద్ధేరతి ప్రసంగః స్మృతి

సంకరశ్చ!

అధిక ప్రసంగము అనే దోషము గురించి చెప్పుచున్నాడు. జనకబుద్ధి జన్యపదార్థములు ఊణికములు. కనుక ఊణిక విజ్ఞానవాది అన్నను, నాస్తికుడన్నా, బౌద్ధుడన్నా ఒకటే. ఒక బుద్ధి ఇంకొకబుద్ధి అని సిద్ధాంతి చెప్పినచో అధికప్రసంగమును దోషము వచ్చును. అలాగే ఆ బుద్ధివల్ల ఇది ప్రకాశించినది. ఇంకొకబుద్ధి వల్ల మరియొకటి, మరియొకబుద్ధివల్ల ఇంకొకటి ప్రకాశించునని అంగీకరించినచో స్మృతులకు సౌకర్యము కలుగును. కనుక పురు

ఘని అంగీకరించినచో చిత్తము పదార్థములు దీక్షితములైనను పురుషుడు అన్నిటిని చూస్తూయుండును పురుషుడనేవాడు యున్నాడనే సిద్ధాంతి చెప్పెను. దీనివలన అధిక ప్రసంగము లేదు. స్మృతి సౌకర్యముకూడ ఉండదని యోగిత మతమును నిలబెట్టుకొన్నాడు. పురుషుడు నిర్వికారుడు, కూటస్థుడు. కనుక ఆయన చిత్తముచు ఎట్లు ప్రకాశింపజేయుగలడు? అనునకు క్రియ లేదు కనుక చిత్తమును ఎట్లు ప్రకాశింపజేయును. పురుషుడు పరణామము లేనివాడు. బుద్ధి పరణామముగలది. కనుక బుద్ధి ఘటాకారమును పొందును. అని అడుగుచున్నాడు బౌద్ధుడు అంటేనా స్తికుడు.

19-9-1974 శుక్ర వారము

22 సూ! చిత్తైవప్రతి సంక్రమాయాస్తదాకారా పత్రైస్వబుద్ధి
సంపేదనమ్!

పురుషుడు కూటస్థుడై నిర్వికారుడే బుద్ధివలె ఆయన పదార్థాకారమును పొందడు. సూక్ష్ముడున్నాడు. వాని ప్రతిబింబము చేతవులు కాలువలు మొదలగువాటిలో పడును. ప్రతిబింబము చలించునుగాని బింబమునకు చలనము లేదు. అట్లే పురుషునిలో ఏ విధమైన వికారములేకపోయినా అప్రతిబింబము బుద్ధి మీదపడినప్పుడు దానిని బుద్ధి అంటున్నాము సూక్ష్ముడు నిశ్చలముగాయుండును. కదలడు భూమి తిరుగుచున్నదని శాస్త్రకారుల నిశ్చయము గదా కాని మనకు సూక్ష్ముడు ఉదయించినట్లు అస్తమించినట్లు కలుగుటకు భూమి యేకారణము. ఆ సూర్యబింబము నీళ్ళలో ప్రతిబింబించి చెరువు నీటిలో పడును ఆ జలము చలించినచో బింబము చలించినట్లు కనుపించునుగాని సూర్యునకు చలనమున్నదా? లేదు అలాగే పురుషుడు నిర్వికారుడే. అయినా బుద్ధి శుద్ధమైనది. అసగా అపంచీకరణ సమిప్తి సత్వమునుండి బుద్ధి

పట్టురు. కనుక బుద్ధిశుద్ధమైనది. ఆ శుద్ధమైన బుద్ధిలో అత్మప్రతి
బింబము పడును, ఆ ప్రతిబింబము బుద్ధిలో ప్రవేశించుటచే యిది
బుద్ధి అని కలుగుచున్నది. కనుక పురుషునిలో పరిణామములేదు.
బుద్ధివృత్తి వివయాకారముగా చెంది ఆ ఆవరణను తొలగి
చును. పురుషునకు పరిణామము లేదు బుద్ధికి పరిణామముయున్నది.
కనుక ఘటాదులతో సంబంధమువల్ల తిజాకారమును పొందును.
చైతన్యమునకు బుద్ధితోగాని ఘటాదులతోగాని సంబంధములేదు.

సూక్ష్మనకు జలమునందు ప్రతిబింబముయున్నట్లుగా చిత్
శక్తి, బుద్ధియందు ఎప్పుడు ప్రతిబింబించునో, అప్పుడు బుద్ధికి చిదా
కారము వచ్చినది. అప్పుడు పురుషునకు బుద్ధి భోగ్యమైనది. పురు
షుడు భోక్త అగును పురుషుని ప్రతిబింబము, బుద్ధిలోపడును. ప్రతి
బింబమును బుద్ధి గ్రహించును అప్పుడు బుద్ధి ప్రతిబింబముతో
సంబంధముకలదైనది. అంటే చిత్త బుద్ధిని ప్రకాశింపజేసినదై
నది. అంటే బుద్ధికికూడ పురుషాకారము వచ్చినది. పరమాత్మ
అతి సూక్ష్మము కదా! అంత అతి సూక్ష్మమైన అత్మ బుద్ధియందు
ప్రతిబింబించునా అంటే ప్రతిబింబించునని అనుచున్నారు. సరి అత్మ
కు ఒక రూపము ఉన్నచో అద్దములో ప్రతిబింబించును రూపము
లేనది ఎట్లు ప్రతిబింబించునని సంశయము. రూపము, రూపరహిత
మని రూపము గుణములలో చేరును, ఎరుపు, నలుపు, మొదలై
నవి గుణములు. ఇవే రూపములు, రంగునే రూపమందురు గుణము
యింకొక గుణము కలది కాదు ఒకరూపములో ఇంకొకరూపము
యుండదు, కనుక రూపము రూపరహితమే అన్నారు, ఆకాశము
నకు రూపములేదు. వాయువునకు రూపములేదు, స్పర్శయున్నది.
వేడిగాలి, చల్లగాలి అని తెలియును. ఈగాలికే రూపములేకపోగా
కారణమైన ఆకాశమునకు రూపము ఎక్కడిది. కానిదానికి ప్రతి
బింబము యున్నది. ఎట్లంటే మొలలోతు నీటివద్దకు వెళ్ళినాడండి.

ఆ సీతు కదలకుండయున్న చో ఆకాశ ప్రతిబింబము కనుపించును. అలాగే రూపరహితమైనవాడే కూటస్థుడు. కూటస్థుడు నిత్యుడు, నిర్వికారుడు అయినను వాని ప్రతిబింబము బుద్ధిలోపడును. ఆత్మ రూపరహితమైనదైనను బుద్ధిలోపడును ఆకాశము రూపరహితమైనను మోకాలులోతు నీటిలో ఆకాశ ప్రతిబింబము కనుపించునట్లు పురుషుని ప్రకృతేయున్న బుద్ధిలో ప్రతిబింబము పడును మనకు కూడ ఆత్మజ్ఞానము కలుగవలెనంటే బుద్ధిశుద్ధముగా యుండవలెను బుద్ధిలోమల, విక్షేప, ఆవరణ తోషములుండును, ఆమరాదు పోయినచో ఆ శుద్ధమైన బుద్ధిలో ఆత్మప్రతిబింబించును. “బుద్ధి గ్రాహ్యమతీంద్రియం” అన్నాడు ఇంద్రియములచేత గ్రహింపబడినదని చెప్పబడియున్నది.

శ్రవణ, మనన, నిధి, ధ్యాన నిర్వికల్ప, సమాధిద్వారా శుద్ధబుద్ధిద్వారా గ్రహింపబడును. అంతేకాని మలినబుద్ధికి గోచరము కాదని చెప్పిరేకాని అసలే గోచరము గాదనికాదు. ఎవరు బుద్ధిని ఆ ప్రకారము సంస్కరించుకొంటారో వారికి గోచరమగును. పూర్వము కూడ అంతే. ఇప్పుడుకూడ అంతే బుద్ధిని సంస్కరించుకొన్నవారు ఎవరైనా సరే ధన్యులై పోతారు. సందేహము లేదు.

ఆత్మ ప్రతిబింబమువల్లనే ఆత్మజ్ఞానమును గ్రహించవలెను. కొన్ని చోట్ల ఆత్మబుద్ధికి గ్రాహ్యము కాదని చెప్పబడియుండును. అంటే అబుద్ధిమందబుద్ధి కలవారిదని గ్రహించుకొనవలెను. “సూక్ష్మయా సూక్ష్మదర్శిభిః” అనగా సూక్ష్మ దర్శులైనవారికి గోచరమగును. అంటే శుద్ధబుద్ధికి గ్రాహ్యమగునని గ్రహించవలెను. జ్ఞాని అనగా తెలిసినవాడు అనగా శుద్ధబుద్ధివలన గ్రహించినవాడని అర్థము. అనగా ఆత్మ నేనే అని తెలిసికొనును “అహంబ్రహ్మస్మి” అని తెలిసికొనును. ఆత్మ ప్రతిబింబము బుద్ధిలోపడును. దానివలననే మనము ఆత్మజ్ఞానమును సంపాదించుకొనవలెను. పాధన చేయు

నది ఆత్మకు పుట్టిచుటకు కాదు. బుద్ధిని సంస్కరించుకొనుటకే చేయబడే సాధనలు. ఆత్మ సిద్ధవస్తువు. అది పుట్టేది కాదు. ఖటాది పదార్థములు కొన్ని క్రియలవలన పుట్టును. ఆత్మ ఎప్పుడూ ఉన్నది. అది పుట్టేది కాదు అయితే అది ఉన్నదన్న జ్ఞానము మాత్రము లేదు ఆకాశ గరుడగడ్డ అనేది భూమియొక్క సంబంధము లేకనే కంపలు మీద పండిమీద అల్లుకొనును ఆకాశగరుడగడ్డ ఒకరి దొడ్డిలో యున్నది తారిత్రాంతిలో ఉద్దకు ముగ్గురు పాము కరచినందున చచ్చిపోయిరి. అగడ్డను అరగదీసి ఆ పాము కాటువేసినచోటు రాశి నచోవాకు బ్రతికెదరు. అయితే వారిదొడ్డిలో అట్టిమందుయున్నను ఆయింటివారికి ఆసంగతి తెలియనందున కొందరు చనిపోయిరికదా! మండు యున్నను ఉపయోగపడు సంగతి ఆ యింటివారికి తెలియ లేదు అట్లే ఆత్మ అందరిలోను అన్ని జీవరాశులలోను ఉన్నది ఆత్మ లేక కాదు అందరూ కష్టాలు దుఃఖాలు పొందేది. ఆత్మ చీమ. దోమలలో కూడ యున్నది కాని. ఆ సంగతి ఎందకు గ్రహించిరి? అట్టి ఆత్మ ఎక్కడ యున్నదనిన “హృద్దే శేర్షవ తివ్రతి” అందరి హృదయములలోను యున్నది కాని అందరూ దర్శించగలుగుచు న్నారా? అందరికీ బుద్ధియున్నది. ఆత్మయున్నది కాని ఆత్మను దర్శించ లేక పోవుచున్నారంటే ఉన్నబుద్ధి మలినమైయున్నది ఆ మలినముపోయి శుద్ధమైన బుద్ధిగా సంస్కరించవలెను. అలాగున బుద్ధిని సంస్కరించినచో ఎక్కడో లేదు తనలోనే ఆత్మయున్నది. ఈ కార్యక్రమములన్నియు బుద్ధిని సంస్కరించుకొనుట కొరకే తీవ్ర ప్రయత్నము చేసినచో ఈ జన్మలోనే పొందవచ్చును. తీవ్ర ప్రయత్నమంటే ఈ జన్మలోనే అనేక జన్మలుగడచిపోవుచు. ప్రయత్నము చేయనిచో ఉన్నచోటనే యుండును. అనేక జన్మలు గడచినా అక్కడేవుండును. కనుక అందరూ తీవ్రప్రయత్నము చేసి బుద్ధిని సంస్కరించుకొని నిత్యశుద్ధబుద్ధి ముక్త స్వరూపులుకండి.

20-9-1974 శుక్ర వారము

చిత్తముకంటే పురుషుని అంగీకరించవలెను. లేనిచోపదార్థజ్ఞానము బాగుగా కలుగదని సిద్ధాంతి చెప్పెను.

23 సూ! ద్రష్ట దృశ్యోపరక్తం చిత్తం సర్వార్థమ్!

చైతన్యముతో దృశ్యోపదార్థములకు సంబంధమైన చిత్తము సమస్త విషయములు కలదనును. ద్రష్ట పురుషుడు, దృశ్యము, ఘట, పటాదులు ఈరెండింటికీ సంబంధము గల చిత్తము యీ ఘటపటాదులు చిత్తము వలన భాసించుటకు కారణము. పురుషుని ప్రతిబింబము చిత్తము మీదపడుటవలన ఆ పదార్థములు ప్రకాశించును. కాని జడమైన చిత్తమువలన ఘటపటాదులు ప్రకాశింపజాలవు అపచీక్ష్ణత పంచభూతములయొక్క సమష్టి సత్వముంతా కలిసి చిత్తమైనది సత్వమునుండి పుట్టినది గనుక శుద్ధమైనది. కనుకనే ప్రతిబింబమును గ్రహించు సామర్థ్యమునుకలిగినది. గోడఉన్నదంటే అది మట్టియే. అద్దముకూడ మట్టి సంబంధమే అయితే ఏమి? అద్దములో ప్రతిబింబము కనుపించును, గోడలో కనుపించునా లేదుగదా! అద్దము శుద్ధమైనది. కనుక ప్రతిబింబము కనుపించును. ఆ రీతిగానే అంతఃకరణ కూడ కేవల సత్వమువలన పుట్టినది కనుక ప్రతిబింబ సామర్థ్యమున్నది. పురుషుని ప్రతిబింబము పడును. అలాగే ఘటపటాదుల ప్రతిబింబము పడును కానిజడమైన చిత్తము పురుషుని సాన్నిధ్యమువలన చైతన్యమైన దానివలె బాసించును అంటే అయస్కాంతము సన్నిధిలో ఇనుమునకు కదలిక వచ్చినదిగదా! కాని జడమైన యినుము అయస్కాంతసాన్నిధ్యమువలన చైతన్యమైన అయస్కాంత సన్నిధికి వచ్చును. ఆ రీతిగానే పురుషుని యొక్కయు ఘటపటాది పదార్థములుకూడ చిత్తములో ప్రతిబింబించుటవలన ప్రతిబింబ జ్ఞానము వల్లనే ఘటపటాదులు భాసించుచున్నవి. కాని సామాన్యుడు చిత్తమే చైతన్యము

కలది కనుకనే ఆ చిత్తము ఘటపటాదులను తెలిసికొనగలుగు
 చున్నదని భావించెదరు. కాని యోగులు బాగా గ్రహించి తెలిసి
 నది ఏమనగా పురుషుడు నేరగాయున్నాడు, ఆ పురుషుని ప్రతి
 బింబము చిత్తములో ప్రతిఫలించి ఘటపటాదులైన దృశ్యము
 లకు గ్రహించుచున్నది. ద్రష్ట ఆయిన పురుషుడు దృశ్యమైన ఘట
 పటాదులు కలిగియున్నవానిని చిత్తమని అన్నాడు. చిత్తు అనగా
 చైతన్య పురుషుని సన్నిధివలన వాని ప్రతిబింబము అంతఃకరణలో
 పడుటవలన అదే చైతన్యము కలదానివలె అయిపోయినది. అంటే
 ద్రష్టతో సంబంధము కలది అయినది. పురుషుని సన్నిధిలో నుం
 డుట వలన పురుష సంబంధము ఏర్పడినది ఇక దృశ్యమైన ఘట
 పటాదులకు చిత్తమునకు సంబంధమేట్లుంటే ఇంద్రియములద్వారా
 అవిగా మునుస్సు, నేత్రకిరణములద్వారా వెళ్ళి ఎడట గల వస్తు
 వును చూచి తదాకారముగను. అప్పుడు చిత్తమునకు అటు పురు
 షునితోను, యిటు ఘటపటాదులతోను సంబంధము ఏర్పడును.
 ద్రష్ట దృశ్యములతో చిత్తము సంబంధము కలదైనది. అంటే పురు
 షునితో సంబంధమువలన చైతన్యము కలదానివలెయుండును.
 చిత్తము ఘటపటాది తదాకారము పొందును. కనుక విచారణ
 జ్ఞానము లేనివారు పురుషుడున్నందున చైతన్యవంతమైన చిత్తమును
 దృశ్యమును గ్రహించగలుగుచున్నదని జ్ఞానము వారికిలేదు చిత్తము
 పురుషునితో సంబంధమువలన చైతన్యమైనది దృశ్యముతో సంబం
 ధమువలన దృశ్య సంబంధమైన పదార్థములను పురుషునకు సమ
 ర్పించుచుండును అంటే చిత్తము భోగ్యమగును. పురుషుడు భోక్త
 యగును చిత్తముమీద ప్రతిబింబము పడుటవలన చిత్తము చైత
 న్యమైన దానివలె యుండుటచే భ్రాంతిని పొంది చిత్తమే ఆత్మ
 అనుకొన్నాడు. బాధ్యులు అంటే నాస్తికులు చిత్తమున కన్నా

వేరుగా ఆత్మసంగీకరించుటకు హేతువుయొక్క అంతరమును తెలుపుచున్నారు.

24 సూ! తద సంఖేయ వాసనాభిశ్చిత్రమపి పరార్థం

సం హత్యకారిత్యాత్!

ఆ చిత్తము ఇన్ని అని లెక్కించుటకు వీలుకాని వాసనల శేత చిత్తముగా యున్నది. ఆవిద్య, అస్మిత అను క్షేపములకు సంబంధించిన వాసనలు శుక్లకర్మ కృష్ణకర్మ, శుక్ల, కృష్ణ కర్మలుగల చిత్తము, విపాకమంటే ఫలము, వీటి వాసనలతో కూడియున్న చిత్తములో యిన్ని అని చెప్పుటకు వీలుగా నన్ని సంస్కారములతో అంతఃకరణలో జన్మ జన్మములన్నియు ఇమిడియుండును. కనుక చిత్తముగా యుండును. అంటే కంసాలివానివద్దమైనపు డొండకు అంటిన బంగారు రేకులవలె యుండును. “సంహత్యకారిత్యాత్” అనుపదమునకు గృహము అనేది ఒక్కవాక్యమే అయినా ఆ యింటికి ఎన్నో కలవవలెను కదా! మట్టి ఇటుకలు, కర్ర, ఇనుము సిమెంటు మొదలగునవి ఎన్నో కలిసిననే గృహము అయినది. అలాగే భోజనము అంటే ఒక్కమాటయేగాని అన్నము అనేక కూరలు ఫలహారములుయుండును గదా! అలాగే చిత్తము ఒక్కటే అయినా అనేక అనేక వాసనలు, వృత్తులు ఎన్నో ఉన్నవి. కనుక ఇది సంహత్యకారి అన్నారు. ఇల్లు ఉన్నదంటే అయిల్లు ఇతరులకు ఉపయోగపడునుగాని యిల్లు తనకు తాను ఏమియు ఉపయోగపడదుగదా! అలాగే ఈ మానవజన్మవచ్చినదంటే దీనికి ముందు 899999 జన్మములయొక్క సంస్కారములు అనేకము చిత్తములో యున్నవి. కనుక చిత్తము భోగ్యము పురుషుడు భోక్త అగును. వీనికి వివేకజ్ఞానములేదు. అలాగాక వివేక జ్ఞానము కలవారు చిత్తమువేరు, పురుషుడు వేరు అనుజ్ఞానము పుణ్యసంస్కారములవలన తెలిసికొనునో లేక గురుబోధవల్ల గ్రహించుటగాని జరిగి

నచో అపుడు అజ్ఞానము నశించి జ్ఞానము కలిగిపోవును. అనేక ముత్యోకూడిన పదార్థములు ఇతరుల కొరకు ఉపయోగపడును. అంటే గృహము భోజనము అనేవి కూడండి. అలాగే చిత్తమునకు అనేక సంస్కారాదులున్నవి అవి చిత్తమునకు ఉపయోగపడవు గాని పురుషునకు ఉపయోగ పడునవి యోగులు తను సిద్ధాంత మును నిలబెట్టుకొనిరి.

21-9-1974 శనివారము

బుద్ధి జడము దృశ్యము. కనుక బుద్ధి కంటే పురుషుని వేరు వేరుగా అంగీకరించిరి. పురుషుని చైతన్యమును బుద్ధిమీద పడుట వలన బుద్ధి చేతనముగల దానివలె యుండుటచే ఇక వేరేపురుషుని ఎందుకు ఒప్పుకొనవలెను! బుద్ధి చైతన్యము వల్లనే ఖుటపటాదు లను తెలిసికొనుచున్నదని అను దానిని ఖండించిరి. అనేక పదార్థ ములు కలసి ఒకటిగా యున్న దానిని సంహత్యకారి అంటారు. ఇది ఇతరుల కొరకే ఉపయోగపడును. అనగా బుద్ధి స్త్రోతాదులు అనే కము కలది కనుక అది ఇతరుల కొరకేగాని తనకుగాదు. అది పురుషునకేగాని పురుషుడు లేకపోయినచో ఆ బుద్ధి వ్యర్థమే అగును. ఇల్లు ఉండి అందులో మనుష్యులు లేకపోయినచో వ్యర్థమే గదా! భోజనము సిద్ధముగా ఉండి భుజించేవారు లేకపోయినచో ఆ భోజనము కూడ వ్యర్థమే.

25 సూ! విశేషదర్శిత ఆత్మభావ బావనా వినివృత్తిః।

చిత్తమునకు, పురుషునకు భేదమును తెలిసికొన్నవానికి అజ్ఞాన దశలో బుద్ధివేరు తాను ఐన పురుషుడు వేరు అని తెలియదు. వివేకజ్ఞానము కలిగిననే బుద్ధివేరు, పురుషుడైన తాను వేరు అను విషయము తెలియును. విశేషము తెలియుటవలన నేనువేరు అంటే పురుషుని ప్రతిబింబము బుద్ధిలో పడినచో ఆ బుద్ధియే నేను అని అనుకొనుటచే ఆ బుద్ధిలోయున్న దోషములన్నియు నావే అని

అనుకొనుచుండురు. బుద్ధికిగల సుఖదుఃఖము తనకే అని భావించి సుఖమును దుఃఖమును పొందును. అలాగాక చక్కగా యను, నియమాది సాధన చతుష్టయములను ఎవరైతే చక్కగా అనుష్ఠించుచూ పోయెదరో వారి చిత్తము శుద్ధమై ఏకాగ్రత కలిగి ఆత్మానాత్మ విచారణ కలుగును. పురుషుడనైన నేను వేరు బుద్ధివేరని గ్రహించును. రాగ ద్వేషాదుల, కామక్రోధాదులున్నచో పడి పోవుచుండురు. విశ్వామిత్రుడు, దూర్వాసుడు, అలా పడిపోయిరి. అంతఃకరణ వేరు, పురుషుడువేరు అను భేదభావము కలిగిన వానికి ఆత్మతత్వము తెలియబడనప్పుడు తెలిసికోవలెనను జిజ్ఞాస యుండును. అది తెలిసిన తరువాత ఆ కైవల్యమునకు అధికారి యగును ఆత్మతత్వమును తెలిసికొనవలెనను జిజ్ఞాస కలవాడే అధికారి ఆ జిజ్ఞాస ఎప్పుడు నివృత్తియగునంటే బుద్ధివేరు పురుషుడువేరు. బుద్ధి నేనుగాదు బుద్ధి నాదీకాదు అను వివేకమును ఎప్పుడు తెలిసికొనునో అట్టివాడు కైవల్యమును పొందును. అప్పుడు ఆత్మతత్వ వస్తువు తెలిసినది గనుక తెలిసికోవలెననే జిజ్ఞాస వశించిపోయినది ఎవనికి పూర్వజన్మ పుణ్యము పక్వదశలో పడినదో అట్టివానికి జిజ్ఞాస కలిగి తత్వము తెలిసికొని అంటే పురుషుడు బుద్ధివేరు వేరు అని తెలిసికొన్నందున కైవల్యము లభించును. ఆత్మను తెలిసికొనిన తరువాత వాని చిత్తము ఎట్లుండునని అడుగగా చెప్పుచున్నాడు.

36 సూ. తదావివేక నిమ్నం కైవల్య ప్రాగ్భారం చిత్తమ్ ।

పురుషుని బుద్ధికి అలంబనముగల కైవల్యం వివేకనిమ్నం అంటే బుద్ధివేరు నేనువేరు అనుజ్ఞానము లేనపుడు బుద్ధియే నేను అనునది యున్నపుడు శబ్దాది విషయములు అలంబనముగా కలిగి విషయములయందు ఆసక్తి సంపాదమునకు అవధి యుండును. అలాగాక నేను శుద్ధ, బుద్ధ, ముక్త స్వరూపుడనని భావించవలెను.

వివేకనిష్ఠులగా యుండునంటే అది బుద్ధి పురుషుడు అంటే నేనే అనుభావము చిత్తమునకుండును. దీని చివరిదశ కైవల్యము, బుద్ధివేరు, పురుషుడువేరు, నేనువేరు అనేనే పురుషుడు. అట్టి వానికి యిక సంసారము యుండదు. వివేక జ్ఞానము లేనపుడు బుద్ధియే నేను అనుకొనును. అప్పుడు ఆ బుద్ధి విషయములతో కూడి సంసారములో యుండును. యోగికి సాధనల వలన విషయములు నివృత్తియై వివేకమే ఆలంబనముగా గలదియగును. బుద్ధివేరు, పురుషుడువేరు అనుభావము దృఢముగా యుండును అప్పుడు ఆ చిత్తముకై వల్యము ఆలంబనముగా గలదిగా యుండును.

22-9-1974 ఆదివారము

యోగి ఎల్లప్పుడూ ప్రకృతి పురుష వివేకముగల చిత్తముతో ప్రవర్తించుచు. ఆత్మనిష్ఠలోనున్నచో భిక్షాటనాది కార్యములు జరుగునా అంటే సమాధానము చెప్పుచున్నాడు.

27 సూ! తద్భిక్షేషప్రత్యయాంతరాణి సంస్కారేభ్యః!

వివేకము గలిగియున్నను లౌకిక సంస్కారములు పూర్తిగా నశించలేదు. కనుక అప్పుడప్పుడు బహిష్కృతమగుచుండును. అలా బహిష్కృతమునకు వచ్చినపుడు భిక్షాటనాదులు చేయుచుండును. ఉత్తాన సంస్కారాదులు పూర్ణముగా నష్టము కాలేదు. జ్ఞానము కలిగినది. కొద్ది కొద్దిగా లౌకిక సంస్కారములు యున్నందున అట్టి సమయములో తలంపులు పుట్టుచుండును. కాని నశింపునకు చెప్పుచున్నాడు.

28 సూ! హాసమేషాం క్షేపదుక్తమ్!

ఈ వ్యుత్తాన సంస్కారములకు కూడ హాసక్షేపములు అంటే రాగము, ద్వేషము, అవిద్య, అభినివేశాదులు అయిదు రకములు చెప్పి అవి బాగుగా వివేక భ్యాతి కలిగినచో పోవునట్లు ఇవి కూడ

పోవుచు. అనగా ప్రకృతి పురుష వివేకమువలన దగ్ధమై మరల ఆ అవిద్యాది క్లేశములు పుట్టవు. ఆ రీతిగా ప్రకృతి పురుష వివేక భ్యాతి వల్లనే అనగా అభావము బాగా పక్వదశలో పడినచో యిక సంస్కారములు పుట్టవు అలా పక్వదశలో పడనంత వరకు ఇదివరలో చేసియున్న సంస్కారములు, తల పునరు వచ్చి బహిర్బుద్ధి కలుగుచుండును. మరల వివేక భ్యాతికూడ వ్యుత్థానదశ సంస్కారములవలె వివేక భ్యాతికూడ పోలేను. తాకిక విషయ సంస్కారముల వంటిదే వివేక భ్యాతికూడ. ఇది సంప్రజ్ఞాత సమాధిలో కలుగును అలాగాక పరవైరాగ్యమువలన ఆసంప్రజ్ఞాత సమాధి లభించినచో అప్పుడు వివేక భ్యాతి కూడ నశించిపోవును.

29 సూ! ప్రసంఖ్యానే పృకు సీదస్య సర్వదా వివేకభ్యాతిర్ధర్మ

మేఘస్సమాధిః

ఆ వివేకభ్యాతియందుకూడ విరక్తి కలిగినవానికి నిరంతరము వివేక జ్ఞానముండును గాన ధర్మమేఘమును సమాధి అబ్బును. “ప్రసంఖ్యానమ్” అంటే వివేకభ్యాతినే అలాగున అనెదడు అవి వివేకభ్యాతిని అభ్యసిస్తూ పోతే విశోక ఫలసహితమైన ఆ వివేక భ్యాతిని ప్రసంఖ్యానమ్ అంటారు. అంటే విశోక రూపఫలము కూడలభించును. దీనిని అవాంతర ఫలమందురు. విషయముల యందుండు అనురాగమును “కుశీద” మంటారు. అలా రాగము లేనివాడు విషయవిరాగి అనగా “అకుశీదకు” డగును అట్టి విరక్తునకు అన్ని విధములా అనగా పూర్వము కొన్ని సమయములలో బహిర్బుద్ధియు కలిగి అప్పుడు వివేక భ్యాతి లేకుండ చేసేది. అది కేవల వివేకభ్యాతి మాత్రమే ఆ నాధన అలాగే చేస్తూపోతే విశోకా అనుఫలము వచ్చును. అప్పుడు ఇదివరలో కలిగిన వ్యుత్థానావస్థ కలుగదు.

అట్టి వివేకభ్యాతి దృఢ ముగా యుండుటవలన ధర్మమేఘమనుసమాధి కలుగనని చెప్పుచున్నాడు. ఆ ధర్మమేఘ సమాధికలిగినచో పరవైరాగ్యము కలిగి వివేకభ్యాతియందుకూడ విరాగము కలుగును. కైవల్యరూపమైన ఫలమును కలిగించేది. ధర్మమేఘ సమాధి. అప్పుడు యోగి ఆశుక్ల కృష్ణ కర్మగలవాడగును. కనుక పుణ్యము. పాపము లేక వాటికి అతీతుడుగా ఉంటాడు. పుణ్యపాపములకు అతీతమైనదే ధర్మమేఘసమాధి. అట్టి యోగి కైవల్యమును పదవిని పొందును. ఆ ధర్మమేఘ సమాధి ఫలము కైవల్యమే. విశోకమగువివేకభ్యాతి యందుకూడ విరక్తి కలిగినవానికే అనగా అట్టి యోగికి ఎల్లప్పుడు “ఆహంబ్రహ్మస్మి” భావమేయుండును. అంటే పురుషుడు వేరు ప్రకృతి వేరు. అని బాగా దృఢముగా గ్రహించి ఎల్లప్పుడు తాను పురుషుడనే భావనలోనేయుండిపోవును. సంప్రజ్ఞాత సమాధి పశ్చదశలోపడిననే ధర్మమేఘ సమాధి కలుగును.

24-9-1974 మంగళవారము

30 సూ. తతః క్లేశ కర్మ నివృత్తిః।

ధర్మమేఘ సమాధి కలిగినచో కష్టములు కలిగించే కర్మలు నివృత్తియగును ధర్మమేఘ సమాధివలన అవిద్యాదిక్లేశములు వాటికి కారణమైన కర్మలు అన్నియు నివృత్తియగును. అప్పుడు ప్రశాంతిస్థితి బాగా లభించును ధర్మమేఘ సమాధి లభించినచో పుణ్యపాపములకు అతీతులై యుండును. అంటే కర్మలు పోవునంటే వానిని దూషించినవానికి పాపము పూజించినవారికి పుణ్యముపోవునని అర్థము చేసికొనవలెను.

31 సూ. తదా సర్వావరణ మలాపేతస్య జ్ఞానస్యా

సం త్యాత్ జ్ఞేయ ముల్పమ్।

ధర్మమేఘ సమాధి లభించిన తత్వతః పుణ్యపాప కర్మల

కతీతుడై చందునను, సర్వావరణ అతీతుడై నందువలనను ఆపుడు కలిగినజ్ఞానము సమస్తములైన రాజస తామస గుణముల మాలిన్యములు అన్నియు తొలగిపోవును. సర్వగుణమునకు సంబంధించినవి మాత్రము కొన్నియుండును. అట్టి జ్ఞానమే అనంతమైన జ్ఞానమగును.

మాలిన్యమున్నచో ఇంకా చేయవలసినదియుండును. మాలిన్యము లేనందున అట్టియోగికి ఈలోకములో తెలిసికొనవలసిన ఏదా ర్థములన్నియు చాలా స్వల్పము, అల్పముగా కనుపించును “సర్వావరణం” అంటే రజోగుణ, తమోగుణ మాలిన్యములు చిత్తమును ఆవరించును అవి, అవిద్యాది క్లేశములు వాటికి సంబంధించినకర్మలు ఆ చిత్తమును ఆవరించుటచే జ్ఞానము బాగా కలుగదు. ఈ యోగి ప్రకృతి పురుష వివేకము కలిగే వరకు శీలించినందున ధర్మమేఘ సమాధి లభించినందున సమస్త మాలిన్యములు కర్మలు అన్నియు తొలగిపోయినవి అన్ని ఆవరణలు నశించిపోయినందున అప్పుడు కలిగిన జ్ఞానము అనగా ప్రకృతి పురుష వివేకము. శుద్ధముగా ఉంటుంది. కనుక అది ఇంత అని వర్ణించుటకు వీలుకానిది. ఆయోగి అనంతమైన జ్ఞానముగలవాడు కనుక వాని దృష్టిలో ఈలోకము లోని వస్తువులు పెద్దదైన ఆకాశములో మిణుగురు పురుగులు ఎంత చిన్నవిగా కనుపించునో అలా కనుపించును. ధర్మమేఘ సమాధివల్ల సమస్త మాలిన్యములుపోయి పరవై రాగ్యము కలిగి అనంతజ్ఞానము కలుగుటవలన పురుషార్థరూపమైన అంటే సత్త్వ, రజస్తమోగుణములకు ఏమియు పనిలేదు. ఈ గుణములు ఇదివరలో అంటే జ్ఞానము కలుగక పూర్వము భోగాపవర్గాలుగా పనిచేసెడివి. ఇప్పుడు ధర్మమేఘసమాధి లభించుటవలన ప్రకృతి, మహత్తు, అహంకారం పంచతన్మాత్రలు సూక్ష్మశరీరం. స్థూల శరీరం పంచభూతములు

వీటివలన స్థూల, సృష్టికలుగును. స్వేదజ, అండజ, ఉద్బిజ్జ, జకా
యుజములవి నాలుగు రకముల సృష్టి నిద్రవచ్చినచో తమో
గుణము, చంచలతయున్నచో రజోగుణము, ప్రశాంతముగా సుఖ
ముగాయున్నచో, చెప్పినది చెప్పినట్లు తెలియును. ఇది సర్వ
గుణమురజోగుణముగా ఉన్నట్లే ఉండును గాని వాని మనస్సు
ఎక్కడెక్కడోయుండును. తమోగుణములో నిద్ర ఒకపని చేయ
బోయి యింకొకటి చేయును. ఇది అందరిలోను మారిమారియుం
టూనేయుండును. భోగములు అనుభవించునపుడు రజోగుణము
యుండును. సర్వగుణము విజృంభించినచో వివేకము కలుగును
ఆ సర్వము ఇంకా విశుద్ధములోనికి వెళ్ళితే వైరాగ్యము కలు
గును. సామాన్య సర్వములో సుఖములయందు అభిలాషయుం
డును. విశుద్ధ సర్వమును బాగా శీలించినచో ప్రకృతి పురుష
వివేకము కలుగును. ఇంకా శీలించినచో ధర్మమేఘసమాధి లభిం
చును. గుణములు ప్రకృతి సంబంధము కనుక గుణములు యిక్కడి
వరకు పనిచేయును పురుషునకు భోగములు సమకూర్చును. వివేక
భ్యాతి కలిగినచో ఇక మోక్షమే పరిణామములే ప్రకృతి, మహత్తు
అహంకారము, పంచతన్మాత్రలు సూక్ష్మశరీరము స్థూలశరీరము
పంచభూతములు ఇలా పరిణమించును. జ్ఞానము కలిగినచో పైని
చెప్పిన పరిణామము అగిపోవును అంటే అనంత జ్ఞానము కలుగు
టచే విశుద్ధ సర్వము బాగా విజృంభించి అవి చేయవలసిన అన్నియూ
పోయి పురుషునకు కావలసిన మోక్షము సంపాదించిపెట్టినవి అంటే
పరిణామము అగిపోయి ఆ గుణములు మోక్షమును సంపాదించి
పెట్టినవి, విశుద్ధ సర్వమును బాగా శీలించుటచే ప్రకృతి పురుష
వివేకము కలుగును. దీనిని యింకా శీలించుచుపోయినచో ధర్మ
మేఘసమాధి లభించును దీనిని శీలించుటవలన విరాగము కలు

గును. దానివల్ల అసంప్రజ్ఞాతనమాధి లభించును. ఇక కైవల్య మోక్షము లభించినది. అజ్ఞానదశలో భోగమును సంపాదించెను జ్ఞానదశలో అపవర్గమును సంపాదించెను. వివేకభ్యాతికూడ నశించి నందున పరవైరాగ్యము లభించినది. అనంత జ్ఞానము లభించి నందున జనన, మరణ, సంపారము ఇక లేనందున ప్రకృతి మొదలగు గుణములు సృష్టిని ఆపి వేసినవి.

ఓం లోకా సమస్తా సుఖినోభవంతు

ఓం శాంతి శాంతి శాంతిః

ఓం తత్సత్ ఓమ్

విజయ ఘోషాలు

దైవమతము ప్రతిష్ఠితమగును గాక!

కరుణామతము వృద్ధిచెందును గాక!

శాంతిమతము స్థాపితమగును గాక!

సత్యమతము స్థిరప్రతిష్ఠనొందును గాక!

ధర్మమతము ఉద్ధరింపబడును గాక!

ఋషిమతము వర్ధిల్లును గాక!

స్వారంత్ర్యమతము జయించును గాక!

జ్ఞానమతము త్యాగమగును గాక!

